

Neúspěch nebo úmyslné předání štafety? Pozice starosty v komunálních volbách 2014 a 2018

Michal Frank

Vydal: ©TOPAZ
©2024
Opletalova 1603/57
11000 Praha 1
Česko

Více informací na: <http://www.top-az.eu/home/>

ISBN: 978-80-88350-34-7

Práce je upravenou verzí diplomové práce a byla oceněna ve 4. ročníku studentské soutěže
Cena Karla Schwarzenberga.

TOPAZ na sebe nebere žádnou odpovědnost za fakta či názory vyjádřené v této publikaci ani
za jakékoliv další využití informací v ní obsažených. Plná odpovědnost leží na autorce
publikace.

Anotace

Práce se primárně zabývá příčinami starostenských výměn v komunálních volbách 2014 a 2018. Možné důvody autor zjišťuje pomocí rozhovorů s bývalými starosty a se současnými starosty a zastupiteli. Zkoumáno je pět obcí Pardubického kraje a pět obcí Jihomoravského kraje různých velikostí. Na základě zjištění informací z rozhovorů je možné identifikovat společné či různé příčiny neobhajoby. Mimo to lze například porovnat charaktery zastupitelstva, míru soutěživosti voleb a povolebního vyjednávání, fungování obce a typy starostů, protože i tyto aspekty mohou hrát při výměnách roli.

Abstract

The thesis primarily deals with the causes of mayor's exchanges in the local elections 2014 and 2018. The author finds out the possible reasons through interviews with former mayors and current mayors and representatives. Five municipalities in the Pardubice Region and five municipalities in the South Moravian Region of various sizes are researched. Based on the information obtained from the interviews, it is possible to identify common or different causes of non-defense. In addition, it is possible to compare, for example, the characteristics of the council, the degree of competitiveness of elections and post-election negotiations, the functioning of the municipality and the types of mayors, as these aspects may also play a role in exchange

NEÚSPĚCH NEBO ÚMYSLNÉ PŘEDÁNÍ ŠTAFETY? POZICE STAROSTY V
KOMUNÁLNÍCH VOLBÁCH 2014 A 2018

Obsah

Seznam obrázků	13
Seznam tabulek	14
Seznam zkratk	15
Úvod	17
1. Teoretická část	19
1.1. Téma a relevance výzkumu	19
1.2. Konceptualizace	21
1.3. Kritické zhodnocení literatury	22
1.4. Starosta	25
1.4.1. Starosta po roce 1990, jeho pravomoce a orgán obce	25
1.4.2. Typologie starostů	28
1.4.3. Starostenský bonus.....	31
2. Metodologie	33
2.1. Výzkumné otázky a jejich cíle.....	33
2.2. Operacionalizace a kvalitativní výzkum	34
2.3. Metoda sběru, typ a dostupnost dat.....	36
2.4. Výběr vzorku a časový rámec.....	38
2.5. Etické záležitosti výzkumu a jeho limity	42
3. Starostové a volby 2014 a 2018 v obcích Pardubického a Jihomoravského kraje	44
3.1. Volby 2014.....	44
3.2. Volby 2018.....	49
4. Obce Pardubického kraje	55
4.1. Pustá Kamenice	55
4.1.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	57
4.2. Lichkov.....	63
4.2.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	66

OBSAH

4.3.	Čistá	76
4.3.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	77
4.4.	Litomyšl	87
4.4.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	89
4.5.	Česká Třebová	105
4.5.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	107
5.	Obce Jihomoravského kraje	122
5.1.	Nýrov	122
5.1.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	123
5.2.	Blatnice pod Svatým Antonínkem	131
5.2.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	133
5.3.	Pozořice	147
5.3.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	149
5.4.	Moravany	160
5.4.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	162
5.5.	Boskovice	173
5.5.1.	Komunální volby, starostové a zastupitelstvo	175
6.	Komparace a shrnutí	191
7.	Závěr	200
	Bibliografie	203
	Přílohy	232

Počet znaků: 314 947

Počet slov: 47 065

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Typologie vůdcovských stylů starostů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Starostové v komunálních volbách 2014

Tabulka č. 2: Rozdíly v ziscích hlasů ve volbách 2014 a 2010 zvolených starostů na období 2010 až 2014

Tabulka č. 3: Starostové v komunálních volbách 2018

Tabulka č. 4: Rozdíly v ziscích hlasů ve volbách 2018 a 2014 zvolených starostů na období 2014 až 2018

Tabulka č. 5: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Pusté Kamenici

Tabulka č. 6: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Lichkově

Tabulka č. 7: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Čisté

Tabulka č. 8: Zisky preferenčních hlasů bývalých starostů a současného starosty v Litomyšli

Tabulka č. 9: Zisky preferenčních hlasů bývalého starosty a současné starostky v České Třebové

Tabulka č. 10: Zisky preferenčních hlasů současné starostky a bývalého starosty v Nýrově

Tabulka č. 11: Zisky preferenčních hlasů bývalého starosty, bývalé starostky a současné starostky v Blatnici pod Svatým Antonínkem

Tabulka č. 12: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Pozořicích

Tabulka č. 13: Zisky preferenčních hlasů bývalé a současné starostky v Moravanech

Tabulka č. 14: Zisky preferenčních hlasů bývalé starostky a současného starosty v Boskovicích

Seznam zkratk

ČMSS	- Českomoravská strana středu
ČSL	- Československá strana lidová
ČSNS	- Česká strana národně sociální
ČSS	- Československá strana socialistická
ČSSD	- Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	- Český statistický úřad
ČSZ	- Československá strana zemědělská
ED	- Evropští demokraté
HSD-SMS	- Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko
KDS	- Křesťanskodemokratická strana
KDU-ČSL	- Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČ	- Komunistická strana Československa
LB	- Levý blok
KSČM	- Komunistická strana Čech a Moravy
MNS	- Moravská národní strana
MoDS	- Moravská demokratická strana
NEZDEM	- Nezávislí demokraté
NK	- Nezávislý/í kandidát/i
ODA	- Občanská demokratická aliance
ODS	- Občanská demokratická strana
OF	- Občanské fórum
PSZ	- PRO Zdraví a Sport
SDČR	- Sdružení důchodců České republiky
SD (OH)	- Svobodní demokraté (Občanské hnutí)

SEZNAM ZKRATEK

SDS	- Strana demokratického socialismu
SNK	- Sdružení nezávislých kandidátů
SPR-RSČ	- Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa
SPŽR	- Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků ČR
STAN	- Starostové a nezávislí
SZ	- Strana zelených
SZSP	- Sdružení pro zdraví, sport a prosperitu
SŽJ	- Strana za životní jistoty
US-DEU	- Unie svobody – Demokratická unie
Vol. sdr.	- Volební sdružení

Úvod

Starosta patří k tradičním¹ a k nejviditelnějším orgánům obce, přestože má dle zákona stanovené pravomoce, obyvatelé obcí někdy netuší, co vše je v jeho kompetenci. Docházet může k situacím, kdy občané po starostovi chtějí, aby řešil sousedské spory, protože právě on se má „starat“ o občany. Starosta také nemá pevnou pracovní dobu, a přestože v některých obcích působí jako neuvolněný, zůstává starostou 24 hodin denně, sedm dní v týdnu. I z toho důvodu se zejména na menších obcích stává, že pozici téměř nikdo zastávat nechce, a starostou zůstává ta samá osoba několik volebních období.

Otázka, jestli dochází častěji k výměnám nebo k obhajobě mandátu bude také součástí této práce. Stěžejním cílem výzkumu je ale zjišťování příčin, které mohly vést ke starostenské výměně – starosta už nechtěl pokračovat? voliči byli nespokojeni s jeho prací a preferovali jiné uskupení? se starostou nebyli spokojeni zastupitelé, a i přes „vítězství“ ve volbách ho vyšachovali a na zasedání zvolili jiného starostu? rozhodlo komunální téma, které starostovi „podlomilo židli“, nebo sehrály roli osobní spory? Příčin výměn a výsledků voleb může být mnoho a patrně nelze ani všechny zaznamenat, autor se ale pomocí rozhovorů s některými představiteli vybraných obcí pokusí na tuto otázku odpovědět i v kontextu dalších témat zvolených pro rozhovor a představených v metodologické části.

¹ Přestože ve středověku nelze hovořit o této funkci, jak ji známe z prvorepublikového nebo polistopadového období, již ve 13. století se zakládáním měst a vesnic existují pozice purkmistra, který stál v čele městské rady, a také rychtáře jakožto představitele vsi. Označení starosta místo purkmistra se objevuje v roce 1862 v zákoně o obecním zřízení. (Balík, 2009, 46-55; Schelle et al. 2009, 22-24; Hoffmann 2009, 404-416)

Text logicky začíná teoretickou částí, kde jsou mimo jiné představeny pravomoc starosty v současnosti, typologie vůdcovských stylů starostů nebo starostenský bonus. Následuje zmíněná metodologická část, ve které jsou formulovány výzkumné otázky, jejich cíle, je zde také popsána metoda sběru dat a výběr vzorku pro výzkum. Počínaje třetí kapitolou už se autor zaměřuje na výzkumnou část, nejdříve na výsledky a statistiky komunálních voleb vztahovaných ke starostům v rámci dvou zkoumaných krajů. Čtvrtá a pátá kapitola obsahují klíčové obce výzkumu, právě v těchto obcích působí lidé, se kterými autor vedl rozhovory. U každé obce jsou uvedeny základní informace, údaje o občanské vybavenosti a infrastruktuře, a také uskutečněné nebo plánované projekty. Základními částmi práce jsou zisky starostů ve volbách a zejména výstupy z rozhovorů. Po souhrnu zjištěných informací a odpovědích na výzkumné otázky jsou kromě závěru a bibliografie součástí práce i přílohy s výsledky komunálních voleb ve zkoumaných obcích, počínaje volbami 1990 a rokem 2018 konče.

Když se na chvíli vrátíme do historie, nepochybně už ve středověku nebo v raném novověku existovaly různé příčiny, které vedly k výměnám na radnicích, a možná se ani nemusely lišit od současnosti. Přesné důvody staré dvě stě, pět set let se už nedozvíme, ale vrátit se ke komunálním volbám 2018 nebo 2014 zatím možné je.

1. Teoretická část

1.1. Téma a relevance výzkumu

V politologii se lze setkat s názorem,² že starostové, kteří obhajují alespoň zastupitelský mandát, mají v následujících volbách vyšší šanci na získání největšího počtu preferenčních hlasů než ostatní kandidáti. Případně alespoň dokáží navýšit zisk oproti předchozím volbám, a to například díky tomu, že je starosta jedním z nejviditelnějších kandidátů (Balík 2009, 214). Tento jev je spojený s teorií „advantages of incumbency“ (výhoda obhájce), kterou lze identifikovat ve volbách na parlamentní i lokální úrovni (Lockerbie 1994, 961-968; Krebs 1998, 921-935; Bernard 2012, 613-640; Stone et al. 2010, 178-190; Trounstein 2011, 255-280; Voženílková and Hejtmánek 2015, 1-27). V českém prostředí se lze kromě teorie inkumbence (inkumbenční efekt) v případě starostů setkat i s termínem „starostenský bonus“, tedy s jakýmsi automatickým navýšením počtu preferenčních hlasů (Balík 2008a, 145; 2010, 27; 2020, 187; Čapek 2021).

Zisk počtu preferenčních hlasů, byť je vyšší oproti předchozím volbám, nebo dokonce nejvyšší ze všech kandidátů, nemusí znamenat zvolení starostou obce. Toho totiž na ustavujícím zasedání volí nově zvolení zastupitelé (Zákon č. 128/2000 Sb.), a ti mohou, ale nemusí k takové situaci přihlížet. V některých případech se dosavadní starostové sami rozhodnou, že nechtějí starostenskou pozici obhajovat, přestože jsou zvoleni do zastupitelstva, to se může projevit například kandidaturou z „dolních“ míst kandidátky. Druhou možností je, že se starostům nepodaří pozici obhájit, buď se vůbec nedostanou do zastupitelstva, nebo nejsou

² Viz další literatura a odborné články.

ostatními zastupiteli zvoleni. Klíčový záměr této práce již autor sdělil - příčiny starostenských výměn v komunálních volbách 2018 a v některých případech v roce 2014 bude zjišťovat v 10 obcích Pardubického a Jihomoravského kraje za pomoci rozhovorů.

Motivací pro výběr tématu je neprobádanost, z čehož vyplývá snaha přispět k výzkumu komunální politiky. V publikacích a odborných článkách se obvykle objevují i kapitoly vztahované k otázce stranické příslušnosti starostů, k zisku preferenčních hlasů nebo i ke stabilitě starostenského mandátu. Setkat se lze i s kvalitativními výzkumy zaměřenými na samosprávu a starostenskou pozici, jak bude ještě podrobněji uvedeno. Ani v jednom případě ale autor nenarazil na český či zahraniční kvalitativní výzkum, který by se zaměřil na příčiny výměn starostů a neúspěšné obhajoby.

Nabízí se i několik důvodů pro tuto absenci, zaprvé může být výzkum časově i logisticky náročný. Kvalitativní výzkum nemusí také obecně přinést potřebné výsledky, kupříkladu z důvodu nedůvěry tazátného vůči tazajícimu (Balík 2005, 167). S čímž souvisí i (ne)ochota respondentů se k problémům vůbec vyjádřit a autor může být odkázán na velmi úzký okruh potenciálně zkoumaných případů. I tak se autor o výzkum pokusil, protože v něm spatřuje zejména teoretickou relevanci. Tu vnímá i ve snaze zjistit faktory, které mohly ovlivnit neobhajobu starostenského postu. Ostatně ani zjištění, že k výměně došlo kvůli „vysokému“ věku nebo kvůli pocitu dokončené práce nemusí být banální. Naopak to může vypovídat o určitém mentálním nastavení komunálního prostředí. Jak ale ještě bude zdůrazněno, kvalitativní výzkum na vzorku 10 obcí určitě nemůže a nemá za cíl generalizovat závěry na všechny obce České republiky. Odpovědi zainteresovaných aktérů ale mohou naznačit trend v myšlení a chování starostů, zastupitelů a teoreticky i voličů.

1.2. Konceptualizace

V práci autor pracuje s několika koncepty, jedním z nich je starostenství, funkce v rámci obecního zastupitelstva a rady. Starosta zastupuje obec navenek, sám o sobě je ale spíše orgánem bez pravomocí (Balík 2009, 74). I s ohledem na různorodost obcí (např. velikost) ale existují typologie starostů, takže nelze na stejnou úroveň dávat všechny starosty jednotlivých obcí, a také tento koncept bude práci provázet (Bernard et al. 2011; Bäck et al. 2006; John and Cole 1999; Leach and Wilson 2000).

Zásadním konceptem je obhajoba starostenského mandátu, po-
tažmo neúspěšná obhajoba a záměrná neobhajoba starostenské pozice. Pro účely práce je klíčové, kdy v obci nastala situace, že tehdejší starosta při opětovné kandidatuře do zastupitelstva neobhájil či neobhajoval post starosty, čímž došlo ke starostenské výměně. Tento koncept slouží k základní identifikaci potenciálních případů, tedy obcí, které by mohly být zařazeny do výzkumu. Záměrnou neobhajobu starostenské pozice lze identifikovat minimálně dvěma způsoby, buď při rozhovoru s daným aktérem, nebo i díky jeho postavení na kandidátní listině. Nicméně si je autor vědom, že ani jeden způsob zjištění nezaručuje stoprocentní (absolutní) výsledek, aktér může něco jiného sdělovat navenek, než co si myslí. Pozice na kandidátce také nemusí nutně znamenat plánovanou neobhajobu.

Dalším konceptem je zjišťování příčinnosti neúspěšné obhajoby, která je zkoumána na základě názorů zainteresovaných aktérů - starostové (bývalí a současní) a zastupitelé. Základem není zjišťování důvodů, které by primárně vycházely z obsahové analýzy (například z místních periodik, dalších médií), ale jednotlivé případy mohou být o tyto informace doplněny.

Zmíněna už byla teorie inkumbence (incumbency advantage) a s ní spjatý starostenský bonus, na základě kterého vzniká určitý předpoklad pro obhájení mandátu (Balík 2009, 214). Zkoumání příčin výměny na starostenském postu nemá za cíl tento koncept vyvrátit, spíše poukázat na fakt, že ani tato deklarovaná výhoda nemusí znamenat úspěch - zisk starostenského mandátu.

1.3. Kritické zhodnocení literatury

Vzhledem k tomu, že se oblast a téma práce týkají české komunální politiky, tak se i zhodnocení nejdříve soustředí na tuzemský prostor. Zmínit lze práce Stanislava Balíka (2008a, 2008b, 2009, 2010, 2012), který se zabývá výsledky komunálních voleb, volebním systémem, typologií radničních koalic, nebo personální stabilitou a kontinuitou v zastupitelstvu. Některé studie vztahující se ke komunálním volbám napsal ve spolupráci s dalšími autory (2003, 2015, 2020), a je v nich zohledněna i role preferenčního hlasování a postavení starosty. V souvislosti se starostováním byla zkoumána i přímá volba starostů (Blechová 2016; Jüptner 2006, 2012), jejíž potenciální zavedení Jüptner komparoval se zahraničními zkušenostmi.³ Centrem zájmu je i charakteristika starostů, zastupitelů a kandidátů, tedy zastupitelská reprezentace a personální stabilita (Ryšavý 2006, 2007, 2010; Ryšavý, Šaradín 2010, 2011; Bernard 2012;

³ Téma přímé volby starostů se objevovalo v minulosti i ve volebních programech politických stran (například TOP 09). Ministerstvo vnitra v roce 2011 zpracovalo i analýzu k jejímu zavedení, které bylo i součástí koaliční smlouvy. (TOP 09 – Volební program 2010; Ministerstvo vnitra ČR 2011). V posledních letech toto téma tolik diskutované není, ale objevilo se mimo jiné ve volebním programu pirátů v roce 2017, a také ve společném programu pirátů a STANu pro sněmovní volby 2021, kde je zmiňovaná možnost přímé volby starostů v menších obcích. (Pirátská strana – Volební program 2017, 14; Piráti a Starostové - program pro volby 2021, 13)

2013; Pink et al. 2012; Šaradín et al. 2019). Spíše v zahraničí byla podrobněji diskutována otázka typologie starostů a lokálního vůdcovství (Getimis and Hlepas 2006; Hartley and Allison 2000; Heinelt and Hlepas 2006; Leach and Wilson 2000). Zahraniční typologii se pokusili aplikovat Bernard, Illner a Kostelecký (Bernard et al. 2011) a to na samosprávy malých obcí v Česku.

Ke komunální politice patří i volby, kterými se zabývali i další výzkumníci. Můžeme zmínit studii Šaradína a Outlého (2004), kteří se zaměřují na roli parlamentních a neparlamentních subjektů v komunálních volbách. Oproti tomu Pink se Smolíkem soustředili jádro poznání na krajně pravicové strany v komunálních volbách (2007).

Diskutovanou otázkou je i volební systém, Lebeda (2009) se zaměřil na problematické aspekty současného volebního systému, Trávníček (2014) na jeho perspektivu, a Šedo (2009) a Kopřiva (2012) vybrali jeden z aspektů volebního systému a zkoumali vliv preferenčního hlasování. Mimo to jsou tématem osadní výbory a jejich relevance v porovnání s obecním zastupitelstvem (Čmejrek and Čopík 2010), nebo existence místních zastupitelstev v částech měst (Bernard and Kostelecký 2010, Ali, Machart, Vimmr 2012). S tím souvisí otázka centra a periferie (město a venkov) a přítomnost dalších konfliktních linií v lokálním prostředí (Bubeníček and Kubálek 2010, 2012; Bubeníček, Čmejrek, Čopík 2010; Čmejrek 2013; Balík 2016; Voda and Svačinová 2019). V posledních letech vzrostl zájem o reprezentaci žen v komunální politice. Touto oblastí se zabývá například Pavel Maškarinec (2016; 2019), který se zaměřil i na ženy na starostenské pozici (2018).

Z uvedených publikací a odborných článků je patrné, že o komunální politiku je v českém akademickém prostředí v posledních dvou dekáдах zájem a mimo výzkum nezůstávají ani starostové. Uvedená

literatura měla zaprvé poukázat na pestrost výzkumu a za druhé také na fakt, že dosavadní výzkumy nebyly zaměřené výhradně na zkoumané téma.

Vhodné je nastínit literaturu spojenou s konceptem inkumbence, kterému se věnují zejména američtí výzkumníci. Už Robert Erikson (1971) aplikoval koncept na volby do amerického kongresu. Stejně jako Abramowitz (1988), který přichází s tím, že zvýhodnění kandidáta, který obhájí mandát, je způsobeno činností za dané volební období. S čímž souhlasí i Cox a Katz (1996). Krashinsky a Milne (1993) zmiňují, že inkumbence je nejsilnější během první obhajoby. Inkumbenci se zabývají také Gelman a King (1990) a z novějších studií lze zmínit Carsona a Jacobsona (2015), podle kterých personalizace voleb pomohla zejména inkumbentům. Jakobson (2015) zároveň poukazuje na úpadek inkumbence v amerických volbách a nejnověji lze uvést studii Carsona, Sieverta a Williamsona (2020), kteří zastávají stejný názor. V českém prostředí se konceptu incumbency advantage na senátní úrovni věnují Voženílková a Hejtmánek (2015), podle kterých podstatnou roli hraje právě kvalita a známost obhájce mandátu na úkor vyzyvatelů (Voženílková a Hejtmánek 2015, 4).

Z pohledu komunální politiky je zajímavé, že se Krebs (1998) zabývá determinanty ovlivňující hlasování v amerických obecních volbách a pracuje s inkumbencí. Efekt inkumbentů na komunální úrovni prokázali i další výzkumníci. (Lieske 1989; Martinussen 2004; Titiunik 2009; Trounstone 2011)

S inkumbenčním efektem na komunální úrovni se setkáváme i v českém prostředí. Podle Bernarda měl v komunálních volbách v roce 2010 tento efekt výrazný vliv na úspěch kandidáta (Bernard 2012, 616). Na možnou existenci starostenského bonusu naráží Balík (2008a, 145;

2009; 2010; 2014), který se tímto aspektem sice podrobně nezabývá, ale na základě výsledků voleb a zisku preferenčních hlasů se setkává s jevem, že dosavadní starosta obdrží v následujících volbách více preferenčních hlasů než v době, kdy do pozice starosty nastoupil. Nejnověji se starostenskému bonusu v diplomové práci věnuje Čapek (2021), který tento projev zkoumá ve velkých městech, a to v obecních i krajských volbách.

1.4. Starosta

1.4.1. Starosta po roce 1990, jeho pravomoce a orgán obce

Současnou pozici starosty a jeho pravomoce v obecní samosprávě vymezují zejména §103-108 *Zákona č. 128/2000 Sb. o obcích*. Bez pochyby se jedná o nejviditelnější orgán obecního zřízení, protože právě starosta zastupuje obec navenek. V zásadě se však jedná spíše o orgán bez pravomocí, nemá povahu statutárního orgánu a je vždy součástí rady. S tím souvisí i fakt, že úkony, které vyžadují schválení zastupitelstvem nebo radou, musí činit až po jejím odhlasování.⁴

Podobně jako v prvorepublikovém období i v současnosti starostu a jeho zástupce (místostarostu/y) volí zastupitelstvo. Tentokrát ale již absolutní většinou všech zastupitelů a zastupitelstvu se také odpovídají. Pravomoce starosty jsou následující:

⁴ Pro přehlednost: mezi orgány obce patří zastupitelstvo, starosta, místostarosta/ové, případně rada, obecní úřad a tajemník, výbory zastupitelstva, komise rady. Ve výjimečných situacích (např. neuskutečnění voleb pro nedostatek kandidátů je jmenován správce obce, a to z řad zaměstnanců Ministerstva vnitra ČR.

- se souhlasem ředitele krajského úřadu starosta jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu a v obcích, kde tajemník nepůsobí, zabezpečuje výkon přenesené působnosti,

- odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok,

- plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu; vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce,

- po projednání s ředitelem krajského úřadu může svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech,

- může požadovat po policii spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,

- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce,

- rozhoduje o vyloučení členů komise z projednávání a rozhodování věcí ve správním řízení z důvodu podjatosti,

- rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce,

- plní další úkoly stanovené zákonem a zvláštními zákony (například organizace voleb, plnění úkolů v krizovém řízení),

- plní obdobné úkoly jako statutární orgán zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči uvolněným členům zastupitelstva a tajemníkovi obecního úřadu.

- zpravidla svolává a řídí zasedání zastupitelstva i rady a s ověřovateli podepisuje zápisy z nich a s místostarostou podepisuje právní předpisy obce,

- může pozastavit výkon usnesení rady v samostatné působnosti, jestliže je nesprávné⁵; pokud tak učiní, předloží věc k rozhodnutí nejbližšímu zasedání zastupitelstva, které s konečnou platností o věci rozhodne,

- zasílá krajskému úřadu na žádost jeho ředitele a Ministerstvu vnitra na jeho žádost usnesení, rozhodnutí a jiná opatření orgánů obce,

- zřizuje v zákonem stanovených případech pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány, jež nejsou součástí obecního úřadu, jmenuje a odvolává jejich členy,

- a má rovněž právo užívat závěsný odznak tvořený velkým státním znakem a textem Česká republika (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích; Balík 2009, 74-76; Schelle et al. 2009, 232-240).

Z výše uvedených pravomocí je zřejmá úzká provázanost se zbytkem zastupitelstva, případně rady a s dalšími orgány obce. Výraznou starostovou kompetencí je řízení zasedání zastupitelstva a rady, kdy má možnost určovat agendu, o které se bude jednat, a také stanovovat pořadí jednotlivých bodů hlasování.

⁵ vlastní úvaha a hodnocení

1.4.2. Typologie starostů

V rámci konceptualizace už byly naznačeny typy starostů, kteří sice na základě zákona disponují prakticky ve všech obcích různých velikostí velmi podobnými pravomocemi,⁶ ale jejich postavení se může měnit i podle toho, do jaké míry své pravomocce reálně využívají. Na základě různých typologií a pro účely této práce⁷ postačí dvojí dělení, a to na starostu „prvního mezi rovnými“ a výrazného starostu v podobě „samostatného orgánu“.⁸ Oba typy budou ještě více rozebrány, ale v první řadě je vhodné nastínit výchozí typologii.

Bernard s dalšími autory zkoumal v českém prostředí typologii samospráv venkovských obcí⁹ podle vůdcovského stylu starosty. Zároveň i autoři dodávají, že využívají typologie zahraničních autorů, kteří typologii vztahovali i na starosty větších obcí.

V první řadě pracují s termínem leadership, jejíž esencí je schopnost dosáhnout stanovených cílů, a to pomocí přesvědčení ostatních o tom, aby tyto cíle vzali za své a podíleli se na jejich dosažení (Bernard et al. 2011 28; srov. Leach nad Wilson 2000). Právě starostenská role svého nositele predisponuje k výkonu leadershipu tím, že ho vybavuje zdroji,

⁶ Záleží i na tom, jestli v obci funguje obecní rada nebo pozice tajemníka. Při absenci rady je starosta jediným aktérem nadaným exekutivní mocí a sám rozhoduje o způsobu hospodaření obce (v rámci schváleného rozpočtu). V malých obcích navíc téměř neexistuje podpůrný administrativní aparát a starosta kromě exekutivní role plní rovněž administrativní úlohu. Role starosty tedy oproti řadovým zastupitelům může být velmi výrazná, protože především starosta rozhoduje o podobě fungování instituce místní samosprávy. (Bernard et al. 2011)

⁷ Autor v rozhovorech s aktéry zjišťoval i subjektivní názory na způsoby vedení dané obce ze strany starostů (na typ starosty) a pracoval s dvěma možnostmi, které mu vyplývají z dále uvedených typologií.

⁸ Když bychom vytvořili pomyslnou pyramidu, stál by starosta de facto na vrcholu.

⁹ Jedním z kritérií malých či venkovských obcí je podle autorů počet obyvatel, který nepřesáhne v obci 2000.

kterými ostatní aktéři samosprávy nedisponují. S čímž souvisí i fakt, že analýzy leadershipu mohou splývat s analýzou starostenské role, protože nedostatek kvalitního leadershipu a schopnost utvářet rozvojové vize a strategie a přesvědčit o nich ostatní může bránit některým lokalitám v rozvoji (Bernard et al. 2011, 28; srov. Hartley and Allison 2000; Andrews and Boyne 2010).

Bernard s dalšími autory pracují v českém lokálním prostředí s dvěma základními zahraničními dimenzemi typologie vládnoucích (vůdcovských) stylů starostů. První je postoj vůči výkonu moci – autoritářský nebo kooperativní, přičemž autoritářští vůdci preferují hierarchické řízení a spoléhají se především na vlastní kompetence. Naopak kooperativní vůdci jsou otevření vůči politické participaci a spoléhají se na podporu z komunity. Druhou dimenzí je predispozice k výkonu moci – strategická orientace versus reproduktivní, kdy strategičtí vůdci usilují o dosažení změny, mají tendenci stanovovat dlouhodobé cíle a strategii k jejich dosažení. Naproti tomu reproduktivní vůdci usilují spíše o udržení statu quo (Bernard et al. 2011, 28; Getimis and Hlepas 2006, 177; John and Cole 1999; srov. Leach and Wilson 2000).

Strategické vůdcovství nabízí lepší predispozice pro rozvojové působení než vůdcovství reproduktivní. Kooperativní vůdcovství, které je otevřené participaci dalších aktérů na rozhodování, může snáze podpořit rozvoj sociokulturních podmínek v obci. Z kombinace dvou dimenzí poté Getimis a Hlepas (2006, 177-199) vytvářejí celkem čtyři typy starostů: vizionář, facilitátor konsenzu, městský boss a ochránce (protektor). Starostové, které autoři označili za vizionáře, kombinují při výkonu své role úsilí o strategické jednání a důraz na plánované změny s otevřeným kooperativním postojem vyzývajícím k participaci. Facilitátoři jsou kooperativní, ale uvažují méně strategicky, starostové označení termínem

městský (vesnický) boss kombinují strategický výkon moci s důrazem na autoritářské řízení úřadu. A ochránci představují starosty, kteří trvají na hierarchickém řízení, ale nevytvářejí rozvojové vize a strategie (Bernard et al. 2011, 29).

Obrázek č. 1: Typologie vůdcovských stylů starostů

Výkon moci	kooperativní	vizionář	facilitátor konsenzu
	autoritářský	městský boss	ochránce (protektor)
		strategický	reproduktivní
Orientace leadershipu			

Zdroj: Bernard et al. 2011; Getimis, Hlepas 2006.

Výzkumníci využili Getimisovu a Hlepasovu typologii, přestože ji zahraniční autoři vytvořili pro analýzu starostenské role ve městech.¹⁰ Což autoři sami přiznávají, na druhou stranu ji vnímají jako inspirativní, protože význam strategického uvažování, spolupráce a participace je ve venkovských obcích podobně nezpochybnitelný jako ve městě. Venkovské obce sice hospodaří s mnohem nižšími rozpočty než města, ale i v těchto místech vznikají různé strategické plány. Spektrum důležitých rozvojových hráčů je v menších obcích odlišné od měst a je výrazně užší. Nicméně i na této úrovni lze pozorovat úzkou ne/spolupráci samospráv s místními organizacemi a institucemi (Bernard et al. 2011, 29).

Autor považuje předloženou typologii pro účely práce za dostačující. Je si vědom toho, že aplikovat obecné, zahraniční typologie na české/moravské lokální příklady může být značně problematické. Navíc se primárně jednalo o typologii starostů na úrovni měst a v práci se

¹⁰ Pro svůj výzkum upravili například městského bosse na vesnického bosse.

objevují i obce, které nemají ani 2000 obyvatel. Například Dan Ryšavý uvedené čtyři typy starostů kritizuje, protože jako problematickou spatřuje operacionalizaci a podle něj se v realitě spíše objevují smíšené než čisté, ideální typy (Ryšavý 2009, 455-456).

Na druhou stranu autorovi šlo zejména o nastínění potenciálních typů starostů a jejich pojetí výkonu moci, která by mohla být přítomná v jednotlivých případech. Což autor zjišťoval pomocí rozhovorů a na základě identifikace kooperativního nebo autoritářského typu („první mezi rovnými“ a „samostatný“ orgán) mohl konstatovat, jestli se v obcích různých velikostí objevují stejné typy starostů,¹¹ a jestli tak lze i v českém prostředí hovořit o různých typech starostů.¹²

1.4.3. Starostenský bonus

Starostenský bonus je zmíněn zejména z toho důvodu, že se s ním pracuje i u jednotlivých případů. U každé obce je uvedeno, jak si dosavadní starosta vedl v počtu (procentech) preferenčních hlasů v následujících volbách. Dále je i u „starostenských“ výsledků v komunálních volbách v obcích Jihomoravského a Pardubického kraje v letech 2018 a 2014 uveden počet dosavadních/tehdejších starostů, kterým se podařilo o procentní body navýšit preferenční hlasy a kterým naopak ne.

Inkumbenční efekt a starostenský bonus nejsou/nemusí být úplně totéž. Koncept incumbency advantage lze vztáhnout na jiné úrovně voleb, než jsou ty komunální. Jako to provedli Voženílková s Hejtmánkem u senátních voleb (2015). V případě jiných typů voleb navíc naplnění

¹¹ Do těchto typů se promítají i další charakteristiky starostů a jak zmínil i Ryšavý, často starosta představuje spíše smíšený typ než jeden z „ideálů“.

¹² Rozhovory přímých aktérů nelze považovat za zcela objektivní. Každý aktér může vnímat autoritářský typ odlišně, a to i z pozice starosty a koaličního zastupitele, nebo naopak na místě opozice.

výhody obhájce znamená obvykle zisk mandátu. Pokud ale budeme za starostenský bonus považovat stav, kdy se dosavadnímu starostovi podaří navýšit o procentní body preferenční hlasy oproti předchozím volbám, tak to ještě neznamená, že starosta funkci obhájí. Respektive může obhájit zastupitelský mandát, ale ne nutně starostenský.

Starostenský bonus může mít dvě varianty, jak to popisuje i Čapek (2021). První varianta je shodná s tím, co už bylo uvedeno - navýšení počtu (pr. bodů) preferenčních hlasů oproti předchozím volbám. Například Vavrečková (2016) operuje u starostů s „výhodou obhájce“ a zkoumá, jestli starosta v nových volbách obdržel nejvíce preferenčních hlasů ze všech kandidátů/zastupitelů. Nejvyšší zisk preferenčních hlasů jako projev starostenského bonusu zmiňuje i Balík (2008a, 145; 2009, 214; 2010, 27), dodává, že neplatí absolutně.

Autor se k pozitivnímu projevu starostenského bonusu přiklání už v případě, kdy dojde k procentuálnímu navýšení hlasů. Hlavním důvodem je i fakt, že pokud by se braly v potaz pouze případy nejvyššího počtu preferenčních hlasů, řada potenciálních projevů starostenského bonusu by odpadla.

2. Metodologie

2.1. Výzkumné otázky a jejich cíle

Stěžejním cílem práce je zjistit příčiny výměn na pozici starosty/ky a hlavní výzkumná otázka zní takto: *Jaké faktory zapříčinily (mohly zapříčinit) výměnu na pozici starosty?* Přičemž hlavní výzkumnou otázku lze doplnit (konkretizovat) o několik vedlejších:

Lze u vybraných případů identifikovat různé příčiny starostenské výměny? Mimo to je možné, že se příčiny liší i podle velikosti obce a podoby zastupitelstva. Nemohou ale být vyloučeny ani podobné příčiny u různých obcí.¹³ Z toho lze vyvodit další otázky:

Liší se příčiny starostenských výměn podle velikosti obce¹⁴ a počtu subjektů v zastupitelstvu? Nebo lze v obcích a zastupitelstvech různých velikostí nalézt podobné příčiny?

Obhajoba a starostenská výměna v některých případech závisí přímo na rozhodnutí dosavadního starosty, proto se nabízí tato otázka: *Převažují mezi příčinami primárně osobní důvody a rozhodnutí dosavadního starosty nebo výměna častěji vyplývá z rozhodnutí zastupitelů/voličů?*

Zajímavým poznatkem může být i několikrát zmiňovaný starostenský bonus, proto se jedna z vedlejších výzkumných otázek vztahuje k tomuto problému: *Nastaly v konkrétních obcích situace, kdy tehdejší starosta „dosáhl“ starostenského bonusu, ale přesto byla na pozici starosty provedena výměna?* Podobnou otázku lze využít i při komplexních

¹³ Podobné příčiny výměn mohou nastat v obci s jednou kandidátkou a o velikosti 500 obyvatel a ve městě, které má například 10 000 obyvatel a v zastupitelstvu několik volebních subjektů.

¹⁴ Podobně bychom mohli operovat s velikostí zastupitelstva.

analýzách výsledků obecních voleb 2014 a 2018, a to v podobě: *Dařilo se tehdejšíím starostům v následujících volbách častěji dosahovat starostenského bonusu, nebo podporu spíše ztráceli?*

Stejně tak byla rozebrána typologie starostů, a i k ní lze vztáhnout jednu z otázek: *Lze u zkoumaných obcí identifikovat vůdcovský styl starosty, který je stabilnější, či naopak náchylnější k častějšímu vystřídání?*

Zejména na výzkumné otázky vztahující se k příčinnosti starostenských výměn a k typům starostů autor získává odpovědi prostřednictvím rozhovorů, které slouží i pro lepší seznámení autora s danými aktéry a s prostředím obce.

2.2. Operacionalizace a kvalitativní výzkum

Na úvod je vhodné určit základní proměnné, s ohledem na formulaci cíle a výzkumných otázek platí, že nezávislá proměnná označuje předpokládanou příčinu a závislá proměnná předpokládaný důsledek (Drulák et al. 2008, 16). V našem případě je *závislou proměnnou* starostenská výměna, kterou bychom ještě mohli rozdělit na dvě části - neúspěšná obhajoba mandátu a vlastní rozhodnutí. Jedná se o kvalitativní výzkum, takže příčiny jsou zjišťovány na základě rozhovorů. Když *nezávislou proměnnou* zobecníme, lze i bez ohledu na rozhovory předpokládat, že se bude jednat o věk, nedostatek času pro výkon mandátu, rozhodnutí voličů a zastupitelů, které může vyplývat z nespokojenosti s odvedenou prací a podobně.

Charakter proměnné se v kvalitativním přístupu liší od kvantitativního. V kvantitativním výzkumu se jedná zpravidla o číselnou hodnotu, naopak v kvalitativním prostředí se pracuje s určitým stavem, což platí i o tomto výzkumu, protože zjištěné příčiny mohou být různorodé.

Operacionalizace je klíčová i pro kvalitativní výzkum, neexistují v něm ale téměř žádné všeobecně sdílené standardy, podle kterých by se určila kvalita výzkumu (Drulák et al. 2008, 17, 25). Pomyslným „condicio sine qua non“ pro tuto práci, jsou vyjádření zainteresovaných aktérů (starostové, zastupitelé) na otázky v rozhovoru. Stěžejními odpověďmi jsou ty, které se týkají příčin neobhajoby starostů. Nicméně pro pochopení a uvedení do kontextu autor pracuje i s dalšími odpověďmi (tématy), které jsou v konečném důsledku rovněž zásadní. Zjištěné odpovědi vychází z názorů příslušných respondentů, každý tak může danou situaci vnímat odlišně.

Před tvorbou rozhovorů a zjišťováním příčin je podstatné vybrat správné obce pro výzkum. Základem, ze kterého autor vybral vzorek, je soubor obcí, ve kterých byl dosavadní starosta nahrazen novým, a to po komunálních volbách v letech 2018, nebo i po volbách 2014. V tomto ohledu je „měřitelnou“ hodnotou starostenská výměna, tedy stav, kdy dosavadní starosta nebyl znovuzvolen na ustavující schůzi zastupitelstva, ale do zastupitelstva zvolen byl. Tato práce tedy neřeší případy, kdy se tehdejší starosta do zastupitelstva buď vůbec nedostal, nebo ani ne kandidoval.

Výzkum je proveden zejména pomocí kvalitativního přístupu, jehož jedinečnost nespočívá pouze v absenci statistických hodnot, ale tento způsob výzkumu lze charakterizovat v několika bodech: provádí se pomocí delšího a intenzivního kontaktu s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců; výzkumník se snaží získat integrovaný pohled na předmět studie; a také se používají relativně málo standardizované metody získávání dat. Hlavním úkolem je pochopit aktuální dění a objasnit, jak se lidé v daném prostředí chovají a proč jednají určitým způsobem. (Hendl 2016, 45-48; srov. Harding 2019)

Způsob výběru obcí bude ještě blíže vysvětlen, každopádně pro výzkum je vybráno 10 obcí. Každá obec je jedinečná a v tomto směru se nabízí „kontrast kontextů“ jako jeden z druhů komparativní studie, jehož smysl srovnání spočívá v tom, že napomáhá odhalit specifické rysy jednotlivých případů. (Drulák 2008, 62-91 nebo Hendl 2016, 102-118; srov. Harding 2019; Silverman 2005)

2.3. Metoda sběru, typ a dostupnost dat

Práce je založena na rozhovorech, které autor vedl se současnými i bývalými starosty a se zastupiteli. Hlavním tématem byla debata o příčinách starostenské výměny, z čehož vyplývá, že rozhovory byly zaměřeny na názory respondentů. Co se týče formy rozhovoru, i s ohledem na fakt, že byly vedeny v několika obcích, v rámci kterých se objevily různé příčiny, autor přistoupil k polostandardizovaným neformálním rozhovorům (Hendl 2016, 172, 179; srov. Harding 2009, 65-66). Rozhovory sloužily i k tomu, aby se autor lépe seznámil s prostředím obce, a také s dotyčnými aktéry.

S ohledem na fakt, že je v práci zastoupeno 10 obcí, a rozhovory autor vedl se současnými, bývalými starosty a se zastupiteli, nebylo možné (ani vhodné) pokládat naprosto stejné otázky – ať už napříč obcemi nebo funkcemi. Zároveň se lišila i výřečnost jednotlivých respondentů ve smyslu, že některé otázky ani autor nemusel položit, protože na ně respondent dříve odpověděl. Stejně tak se během rozhovorů mohla objevit témata, na která se autor doptával, nebo o kterých respondenti volně hovořili.

Stěžejní otázkou pro všechny respondenty byla tato: *Proč podle vašeho názoru došlo ke starostenské výměně?*¹⁵ Nabízí se doplňující otázka, proč volby skončily daným výsledkem, ale ta už nedávala vždy smysl.¹⁶ Následně se podle charakteru odpovědi rozhovor více či méně zaměřil na uvedené příčiny a na proces výměny starostenské pozice (např. koaliční vyjednávání). Nejednalo se však o první otázku během rozhovoru, otázky mířily i na charakter a fungování zastupitelstva/rady – zda existuje široký konsenzus nebo jestli je zastupitelstvo striktně rozdělené na koalici a opozici.

Stejně tak se objevovaly otázky typu, jaká témata (jestli některá) aktuálně rozděluje zastupitelstvo nebo voličstvo, a jestli může sehrát roli při následujících (2022) komunálních volbách. Jednou z otázek byla i charakteristika, případně zařazení starosty k výše uvedeným typům starosty¹⁷ – starostové definovali sebe i svého předchůdce/následovníka.

V každé obci¹⁸ proběhl rozhovor se současným i bývalým starostou a vedle toho se zastupiteli. Bylo by časově velmi náročné a patrně i neproduktivní vést rozhovor s každým zastupitelem, proto se autor rozhodl, že se pokusí vybrat jednoho zastupitele, který v zastupitelstvu působí více než jedno období – aby mohl porovnat oba starosty i zastupitelstva. Tato podmínka byla stěžejní, vedle toho se autor snažil vybírat i takové zastupitele, kteří jsou v současnosti v opozici. Mohli nabídnout kritičtější pohled na současného a v některých případech i na bývalého starostu, ne vždy se ale takový výběr podařil. Celkový počet rozhovorů

¹⁵ Odpověď mohla vyplynout z předchozích odpovědí.

¹⁶ V případě, kdy kandiduje pouze jedna kandidátka s počtem kandidátů, který se rovná počtu zastupitelů se lze maximálně bavit o jednotlivých počtech preferenčních hlasů.

¹⁷ Kooperativní a autoritářský typ

¹⁸ V některých případech byly rozhovory uskutečněny online.

dosáhl čísla 32 v celkem 10 obcích, v některých případech totiž výměny proběhly v letech 2014 i 2018 a v takovém případě autor rozhovory vedl se všemi třemi starosty a s jedním zastupitelem.

Výzkum je primárně kvalitativní, nicméně je potřeba konstatovat, že pro provedení rozhovorů je nejdříve nutné zjistit, v jakých obcích se uskutečnily starostenské výměny. Což lze zjistit z ustavujících schůzí zastupitelstev, případně z datasetu se jmény starostů z voleb 2018, které autorovi poskytl prof. Stanislav Balík.¹⁹ V případě voleb 2010 a 2014 neměly všechny obce na webových stránkách přístupné zápisy z ustavujících zasedání zastupitelstva. Do těchto obcí autor psal žádosti o zápisy, nebo alespoň o jména zvolených starostů.²⁰

U zkoumaných obcí jsou uvedeny²¹ i výsledky komunálních voleb od počátku 90. let až po současnost. U voleb 2014 a 2018 je zkoumána (ne)přítomnost starostenského bonusu, takže v tomto ohledu autor využil kvantitativní (otevřená) data z webu volby.cz.

2.4. Výběr vzorku a časový rámec

V kvantitativním výzkumu je častým předpokladem generalizace výsledků a nutnost reprezentativního vzorku. Kvalitativní výzkum se naopak zaměřuje na subjektivní popis situace (Drulák et al. 2008, 19), což je i případ této práce, jejíž snahou je poukázat na různé příčiny starostenské výměny.

¹⁹ Dataset byl vytvářen pro výzkum komunálních voleb v roce 2018. (Balík and Hájek 2018).

²⁰ Jednalo se o 289 obcí Pardubického a Jihomoravského kraje, z nichž ve 203 případech autor neobdržel odpověď a jména starostů získával telefonicky přes příslušné obecní úřady.

²¹ Viz přílohy.

Autor se zejména z logistických důvodů zaměřil na obce v Jihomoravském a v Pardubickém kraji (zde žije) i s ohledem na fakt, že není potřeba reprezentativní vzorek.²² Prvotní výběr obcí byl takový, že byly z těchto dvou krajů vybrány všechny obce, ve kterých po volbách v roce 2018 nedošlo k obhajobě starostenské pozice.²³ Dopředu z výběru byla vyřazena statutární města Pardubice a Brno a jejich městské části. Cílem práce sice není generalizování výsledků, ale záměrem zůstává zjištění z obcí, u kterých je pravděpodobné, že charakter a podoba zastupitelstva (počet zastupitelů, kandidátek) lze nalézt i u většího počtu jiných obcí²⁴, ať už v rámci stejného kraje nebo celé republiky. Přestože uvedené městské části disponují i vlastním zastupitelstvem nejedná se o zcela samostatné samosprávné jednotky, které chce autor zkoumat. Města Pardubice a Brno se mimo to vymykají počtem obyvatel i zastupitelů ostatním obcím kraje. Vzhledem k velikosti obou měst je také pravděpodobnější odraz celostátní politiky - povolební vyjednávání. Naopak v menších obcích občané starostu i zastupitele více znají a vztah mezi aktéry je bližší (Svoboda 2022), proto i příčiny výměn mohou být zajímavější než u největších měst Česka.²⁵

²² Autor předpokládal, že aktéři upřednostní osobní rozhovory. Tento způsob připadal vhodnější i autorovi, takže z toho důvodu se například nezabýval obcemi v Jihočeském, Karlovarském nebo Libereckém kraji. Na druhou stranu si je vědom, že mohly nastat situace, kdy konkrétní obec sice spadala do zkoumaného kraje, ale vzdálenostně už by lépe vycházely obce například z kraje Vysočina nebo z Olomouckého kraje. Autor ale pro účely diplomové práce považuje za legitimní výběr pouze dvou krajů.

²³ Byly „odfiltrovány“ obce, ve kterých dosavadní starosta nekandidoval nebo se nedostal do zastupitelstva. Zároveň s těmito případy mohly být vybrány i obce, kde k výměnám došlo i v roce 2014. V jednom případě byla vybrána i obec, kdy výměna nastala pouze v roce 2014 a ne roku 2018.

²⁴ Například obec o velikosti 2000 obyvatel s 15 zastupiteli

²⁵ Dalším faktorem je i počet obcí a jejich poměr. Například z celkových 6258 obcí mělo 3 394 obcí (54,23 procent) méně než 500 obyvatel. Brno je oproti

V první fázi²⁶ bylo potenciálních případů celkem 177 – 75 z Pardubického a 102 z Jihomoravského kraje. Všechny obce byly písemně²⁷ osloveny a autor předpokládal, že poté přejde k utřídění obcí podle velikostí a následně vylosuje určitý počet případů. Nicméně nepočítal s tím, že náhodný výběr z předem vybraného vzorku bude prakticky proveden v této fázi. Z celkových 177 obcí odpovědělo 30, což je návratnost téměř 17 procent. 19 obcí účast na výzkumu z různých důvodů odmítlo.²⁸ Zbylo tedy 11 obcí, což už je počet, který by mohl být použit do výzkumu, nicméně ubyla možnost obce vybrat tak, aby byly rovnoměrně zastoupeny různé velikosti obcí/zastupitelstev. Z 11 obcí, autor pro výzkum dvě vyřadil, protože byly velikostně totožné s dalšími dvěma obcemi. Na základě kontaktu s tamějšími starosty byly zřejmé i podobné, ne-li stejné příčiny starostenské výměny.²⁹ Autor poté, co neuspěl u obcí, ve kterých výměna nastala v roce 2018, přestoupil k obcím se starostenskou výměnou po volbách 2014, tím získal desátou obec do výzkumu³⁰. Primární snahou také bylo vybrat pět obcí z Pardubického kraje a pět z Jihomoravského kraje, což se podařilo.

Možná se s trochou štěstí jedná o poměrně různorodé obce: tři obce do zhruba 500 obyvatel se 7, případně 9 zastupiteli, jedna obec se zhruba 1 000 obyvateli a 15 zastupiteli, tři obce s počtem obyvatel přibližně

tomu druhým největším městem Česka - 379 466 obyvatel a Pardubice desátým - 88 520 obyvatel. (ČSÚ 2022)

²⁶ Výměna proběhla alespoň v roce 2018.

²⁷ E-mailem

²⁸ Nejčastějším důvodem (pokud byl uveden) byla nechuť vracet se k povolebnímu jednání v roce 2018, kdy podle odpovědí stále mohla přetrvávat pachuť z výsledků voleb a ze starostenské volby.

²⁹ Jednalo se o obce Bystřec (okres Ústí nad Orlicí) a Jenišovice (okres Chrudim). Podobnosti autor viděl s obcemi Čistá a Pustá Kamenice, viz výzkumná část.

³⁰ Obec Lichkov (okres Ústí nad Orlicí)

mezi 2 000 až 3 500 obyvateli a s 15, v jednom případě s 11 zastupiteli, a tři města s více než 9 000 obyvateli. (ČSÚ 2022)

Autor si je vědom toho, že ve výzkumu chybí menší města – o velikosti například 5 000 až 7 000 obyvatel. Nicméně některá z nich výzkum odmítla,³¹ některá nereagovala, nebo nevyhovovala kritériím výběru.³² Autor chtěl částečně přihlédnout k tomu, že se v České republice stále nachází více než 50 procent obcí s počtem obyvatel pod 500 (ČSÚ 2022; Balík 2009, 19). Z toho důvodu vnímá jako pozitivní, že se tuto kategorii podařilo nejpočetněji zastoupit, přestože se nejedná o polovinu všech zkoumaných případů.

I ostatní kategorie byly solidně zastoupeny, a proto se autor rozhodl operovat s obcemi, ve kterých starosta či starostka souhlasili s rozhovorem a oslovil bývalé starosty/ky a současné zastupitele se stejnou prosbou. V tomto ohledu problém nebyl, autor mohl sesbírat a analyzovat data z příslušných obcí a zařadit je do výzkumu. Pro úplnost jsou obcemi zařazenými do výzkumu tyto: Pustá Kamenice, Čistá, Litomyšl (vše okres Svitavy), Lichkov a Česká Třebová (okres Ústí nad Orlicí) v rámci Pardubického kraje. Dále Nýrov, Boskovice (okres Blansko), Moravany, Pozořice (okres Brno-venkov) a Blatnice pod Svatým Antonínkem (okres Hodonín), které zastupují Jihomoravský kraj.

Co se týče časového horizontu, volby 2018 i 2014 byly vybrány z toho důvodu, že u některých obcí lze pozorovat častější obměny na starostenském postu. Kromě toho může být cenné i komplexní srovnání počtu starostenských výměn v letech 2014 a 2018. Rokem 2014 autor práci ohraničil spíše ze subjektivních důvodů, protože v případě dřívějších

³¹ Například Žamberk

³² Příklad Letohradu (obě města okres Ústí nad Orlicí), ve kterém se starosta neměnil.

voleb (2010) stále více hrozí, že si respondenti nebudou už tak dobře pamatovat detaily. Což ostatně může být rizikem i u minulých (2018) a předminulých (2014) voleb.

Lze zmínit i časový plán sběru a analýzy dat. Přes léto 2021 autor vytvářel datasey k obecním volbám 2010 a 2014, a na podzim téhož roku výsledky analyzoval a vytvořil seznam potenciálních případů. Od konce listopadu pak postupně domlouval rozhovory, které prováděl během zimy a jara 2021/2022. Zároveň s tím sbíral a analyzoval informace k příslušným obcím prostřednictvím obecních zpravodajů a dalších informačních zdrojů.

2.5. Etické záležitosti výzkumu a jeho limity

V případě kvalitativních výzkumů, u kterých autoři přichází do kontaktu s osobami, je dodržování etických zásad velmi podstatné (Punch 2015, 86-88; Hendl 2016, 157-159). Když se zaměříme například na Etický kodex Respect (2004), v souvislosti s rozhovory je důležité užívat získaná data (odpovědi) pouze pro účely výzkumu. Výzkumník by měl respektovat soukromí, dále je podstatné, aby respondenty nevystavoval zbytečnému stresu a nepokládal otázky, které by se mohly respondentů dotýkat. Základem je, aby respondent s výzkumem souhlasil (informovaný souhlas) a autor považuje i za správné upozornit na fakt, že si rozhovor nahrává.³³ Důležité také je respondenty seznámit s cíli výzkumu.

Autor si možná s ohledem na nulové zkušenosti s kvalitativním výzkumem na začátku tvorby práce neuvědomoval všemožné limity, které tento přístup přináší. Nejvíce ho patrně zarazila návratnost už při požadavku o zaslání zápisu, nemluvě o návratnosti s prosbou o rozhovor. Při

³³ To bylo učiněno při každém rozhovoru.

odmítavé odpovědi i s vysvětlením, že starostenská výměna neprobíhala hladce pak výzkum možná ztratil zajímavý případ. Což je obecně nevýhoda kvalitativního výzkumu tohoto typu. Výzkumník si sice může „předvybrat“ případy, ale stejně je hlavně závislý na ochotě daných aktérů.

Výrazným limitem může být i míra „otevřenosti“ respondentů, kdy nebudou chtít přímo zodpovědět otázky, které by mohly ohrozit jejich vztahy s dalšími zastupiteli, nebo respondenti nechtějí, aby byla příslušná citace použita. Zároveň stále hovoříme o subjektivních názorech, zpovídání si sami rozhodují, jestli na otázku odpoví nebo ne, a jakým způsobem. Mohou také odpovídat odlišně od toho, co si ve skutečnosti myslí, to už jsou ale faktory, které může výzkumník ovlivnit omezeně.

Přestože je výzkum zaměřený na různé obce, limitem i tak mohly být jednotvárné odpovědi. Pokud by například nastala situace, kdy by většina respondentů odpověděla, že už starosta nechtěl pokračovat kvůli důchodovému věku. Taková situace absolutně nenastala, ale jednalo se o faktor ve více obcích.³⁴ Pokud se ale zamyslíme, tak by ani zjištění, že hlavní příčinou pro změnu starosty se stal věk, nebylo zcela banální.

Co není úplně limitem, ale co vyplývá z podstaty kvalitativního výzkumu, to je nemožnost výsledky generalizovat. Jako limitující možná může být vnímán důraz na kvalitativní výzkum, stále se však jedná „pouze“ o diplomovou práci.

³⁴ Viz jednotlivé případy.

3. Starostové a volby 2014 a 2018 v obcích Pardubického a Jihomoravského kraje

3.1. Volby 2014

Komunální volby se uskutečnily ve dnech 10. a 11. října, v Pardubickém kraji bylo k volbám zapsáno 414 368 voličů, obálek bylo odevzdaných 203 539. Což znamenalo téměř³⁵ padesátiprocentní volební účast. V 449³⁶ zastupitelstvech obcí, měst a městysů kandidovalo celkem 13 057 osob.³⁷ V říjnových dnech voliči do obcí zvolili 4 202 zastupitelů,³⁸ kteří obvykle na ustavujících zasedáních volili starosty. Těch bylo i po proběhnutích dodatečných volbách celkem 459. (volby.cz 2022a)

V Jihomoravském kraji občané volili své zástupce do 672 obcí, městysů a měst. Celkem kandidovalo 24 776 osob a zvoleno bylo 6 617 zastupitelů³⁹. Mezi nimi bylo na ustavujících zasedáních, nebo na nejbližším možném zasedání zvoleno 672 starostů obcí a 29 starostů městských částí, dohromady 701. Zapsaných voličů bylo 954 418, odevzdaných obálek 450 259, voličská účast přesáhla sedmačtyřicetiprocentní hranici,⁴⁰

³⁵ 49,16 procent

³⁶ Ve dvou obcích (Lány u Dašic – okres Pardubice, pětičlenné zastupitelstvo a Víška u Jevíčka – okres Svitavy, sedmičlenné zastupitelstvo) se konaly dodatečné volby 31. 1. 2015.

³⁷ K nim lze připočítat 1 027 kandidátů v rámci osmi pardubických městských částí, někteří z nich mohli kandidovat do pardubického zastupitelstva.

³⁸ V městských částech bylo zvoleno 114 zastupitelů.

³⁹ V Jihomoravském kraji existuje 29 brněnských městských částí, v rámci kterých kandidovalo 4 560 osob a zvoleno bylo 560 zastupitelů.

⁴⁰ 47,24 procent

čímž byla o téměř dva procentní body nižší než v Pardubickém kraji. (volby.cz 2022b)

Tabulka níže ukazuje, kolik starostů z období 2010 až 2014 obhájilo starostenský mandát („obhájené“). Kolik bylo zvoleno „nových“ starostů („noví“), čímž je myšlena situace, kdy došlo ke střídání starostů bez ohledu na to, jestli „nový“ starosta už někdy v minulosti starostenskou funkci vykonával. Další sloupec „nekandidující“ reprezentuje starosty zvolené po volbách 2010, kteří v roce 2014 už nekandidovali. Poslední sloupec „pouze kandidující“ představuje starosty z období 2010 až 2014, kteří ve volbách 2014 kandidovali, ale starostenský mandát neobhájili/neobhajovali.

Tabulka č. 1: Starostové v komunálních volbách 2014

	Zvolení	Obhájené (%)	Noví (%)	Nekandidující (%)	Kandidující (%)
Pardubický kraj	459	320 (69,72)	139 (30,28)	64 (13,94)	75 (16,34)
Jihomoravský kraj	701	481 (68,62)	220 (31,38)	83 (11,84)	137 (19,54)

Zdroj: Datasetsy k volbám 2010 a 2014, vlastní výpočty

Počty starostů se u obou krajů liší, důležitější jsou ovšem procentuální hodnoty, které jsou velmi podobné. O necelý procentní bod se liší starostové, kteří mandát obhájili, procentuálně jich bylo více v Pardubickém kraji. Více se liší hodnoty „nekandidujících“ a „kandidujících“ starostů, i tak ale rozdíly nepřesahují tři procentní body. Znovu už nekandidovalo procentuálně více starostů v Pardubickém kraji. V obou krajích však byly vyšší podíly těch starostů, kteří znovu kandidovali, ale mandát neobhájili. V Jihomoravském kraji se jednalo o téměř pětinu všech starostů.

Z tabulky je patrné, že téměř v 70 procentech obcí obou krajů zůstal stejný starosta a z předchozího období (2010 až 2014) do voleb zasáhlo

více než 86 procent starostů obcí Pardubického kraje a přes 88 procent starostů obcí kraje Jihomoravského. Po volbách 2014 zastupitelé zvolili přes 30 procent „nových“ starostů – 140 v Pardubickém a 220 v Jihomoravském kraji.

Nyní se podívejme na podrobnější výsledky voleb z pohledu tehdejších starostů a na jejich zisky (rozdíly) hlasů. Do této skupiny logicky nepatří starostové, kteří už znovu nekandidovali a také „noví“ starostové. Obě tabulky obsahují rozdíly procentuálních zisků⁴¹ hlasů starostů zvolených na období 2010 až 2014. Rozdíly představují situace, kdy tehdejší starostové své zisky ve volbách 2014 procentuálně navýšili či snížili oproti volbám 2010. To je zkoumáno i v souvislosti s tím, jestli se jedná o „obhájené“ funkce nebo „pouze kandidující“.

⁴¹ Procento ze všech hlasujících voličů, kteří hlasovali pro daného kandidáta (výpočet: abs. hlasy starosty*100/odevzdané obálky).

STAROSTOVÉ A VOLBY 2014 A 2018 V OBCÍCH PARDUBICKÉHO A
JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Tabulka č. 2: Rozdíly v ziscích hlasů ve volbách 2014 a 2010 zvolených starostů na období 2010 až 2014

Rozdíly (procentní body)	Pardubický kraj		Jihomoravský kraj		Celkem (%)
	Obhájené (%)	Kandidující (%)	Obhájené (%)	Kandidující (%)	
> -20,00	19 (5,94)	20 (26,67)	13 (2,70)	31 (22,63)	83 (8,20)
-15,01 až -20	10 (3,13)	7 (9,33)	20 (4,16)	9 (6,57)	46 (4,54)
-10,01 až -15	34 (10,62)	15 (20,0)	34 (7,07)	19 (13,87)	102 (10,07)
-5,01 až -10	48 (15,0)	11 (14,67)	68 (14,14)	28 (20,44)	155 (15,30)
0 až -5	49 (15,31)	6 (8,0)	73 (15,18)	22 (16,06)	150 (14,81)
Mezisoučet (-)	160 (50,0)	59 (78,67)	208 (43,24)	109 (79,56)	536 (52,91)
0,01 až 5	51 (15,94)	4 (5,33)	71 (14,76)	12 (8,76)	138 (13,62)
5,01 až 10	42 (13,13)	7 (9,33)	38 (7,90)	6 (4,38)	93 (9,18)
10,01 až 15	17 (5,31)	2 (2,67)	49 (10,19)	3 (2,19)	71 (7,01)
15,01 až 20	25 (7,81)	0 (0)	31 (6,44)	5 (3,65)	61 (6,02)
> 20,00	25 (7,81)	3 (4,0)	84 (17,46)	2 (1,46)	114 (11,25)
Mezisoučet (+)	160 (50,0)	16 (21,33)	273 (56,76)	28 (20,44)	477 (47,09)
Celkem	320 (100)	75 (100)	481 (100)	137 (100,01)	1013 (100)

Zdroj: Datasetsy k volbám 2010 a 2014, dataset Petra Vody, vlastní výpočty

Jak vyplývá z tabulky, autorovou snahou nebylo primárně zjistit, kolik procent z hlasujících voličů starostové ve volbách obdrželi, a jestli měli ze všech zastupitelů nejvíce hlasů (procent). Pozornost soustředil na zjištění rozdílů, aby bylo zřejmé, jakým způsobem se změnila podpora. Právě ukazatel procent ze všech hlasujících voličů, kteří pro daného kandidáta hlasovali, se autorovi zdál nejvhodnější i s přihlédnutím k tomu, že hodnoty reflektují voličskou účast.

Začněme nejvýraznější podobností u obou krajů, téměř 80 procent „pouze kandidujících“ starostů si ve volbách 2014 buď pohoršilo, nebo zůstalo na téměř stejných hodnotách. Největší podíly z této sekce

představují starostové, kteří ztratili více než 20 procentních bodů. Jednalo se o 26 procent všech „pouze kandidujících“ v rámci Pardubického kraje a přes 22,5 procent u Jihomoravského kraje. Druhé nejpočetnější zastoupení se už lišilo, u Pardubického kraje měli tuto pozici starostové v rozmezí ztráty mezi -10 až -15 pr. body. Naopak v Jihomoravském kraji toto umístění zastupovali starostové, kteří ztratili mezi pěti až 10 pr. body. Pokud naopak u „kandidujících“ došlo v roce 2014 k navýšení, tak se většina z nich pohybovala do růstu maximálně 10 pr. bodů. Navýšit zisky o více než 10 pr. bodů se „kandidujícím“ starostům podařilo ve zhruba sedmi procentech případů za každý kraj⁴². Navýšení zisku, a tedy přítomnost jakéhosi starostenského bonusu, nebyla v těchto případech častá, a výrazně převažovala ztráta podpory.

U skupiny „obhájených funkcí“ už byly mezi kraji výraznější rozdíly. Neplatí ani fakt, že by v obou případech převážila skupina, která si v ziscích mírně či výrazněji polepšila. V Pardubickém kraji byly oba póly vyrovnané, v Jihomoravském kraji vznikl rozdíl 13,5 pr. bodů. V rámci kladných hodnot se lišila i nejpočetnější rozmezí, v Pardubickém kraji se nejvíce starostů vyskytovalo v rozmezí od 0,01 do 5 procentních bodů, takže 16 procent starostů. Z čehož vyplývá, že pokud starostové zisky navýšili, tato „zlepšení“ nebyla často tolik viditelná. Druhou nejpočetnější „kladnou“ skupinou byla navíc sekce v rozmezí 5,01 až 10 pr. bodů. K výraznějšímu nárůstu také docházelo, z 320 starostů obcí Pardubického kraje se jednalo zhruba o pětinu.

Naopak v Jihomoravském kraji si nejvíce „staronových“ starostů polepšilo o více než 20 pr. bodů, bylo jich přes 17 procent. Což znamenalo napříč všemi rozmezími (kladné i záporné) nejvyšší hodnotu. Přes 34

⁴² 6,58 procent v Pardubickém kraji; 7,3 procent v Jihomoravském kraji

procent starostů ze všech „obhájěných“ si v rámci kraje polepšilo minimálně o 10 pr. bodů. Což je v porovnání s druhým zkoumaným krajem o 13 pr. bodů více.

Hodnoty rozmezí ztrát starostů, kteří funkci obhájili, už jsou u obou krajů v některých sekcích téměř identické. V obou krajích v rámci tohoto pólu patřilo nejvíce starostů (přes 15 procent za kraj) do skupiny, která ztratila maximálně pět pr. bodů. Druhou nejpočetnější třídou byli starostové, kteří ztratili mezi pěti až 10 pr. body.

Z výsledků obou krajů pro volby 2014 plyne, že starostové, kteří funkci obhájili, si většinou skutečně polepšili, byť někdy minimálně. U těchto případů bychom mohli patrně identifikovat starostenský bonus, výrazněji u obcí Jihomoravského kraje.

Poslední sloupec shrnuje výsledky, a částečně je zkreslený, protože necelých 80 procent případů představují „úspěšní obhájci“. Ukazuje ale minimálně jeden zajímavý aspekt. Při součtu obou kategorií starostů tvoří větší podíl ti, kteří oproti volbám 2010 zisky ztratili.

3.2. Volby 2018

Komunální volby se uskutečnily ve dnech 5. a 6. října, v Pardubickém kraji bylo k volbám zapsáno 414 368 voličů. Odevzdaných obálek bylo 208 059, což znamenalo, že voličská účast překročila padesátiprocentní hranici⁴³, a o více než procentní bod se oproti volbám 2014 zvýšila. V rámci 450⁴⁴ zastupitelstev obcí, měst a městysů kandidovalo 11 938

⁴³ 50,58 procent

⁴⁴ Dodatečné volby se znovu konaly ve Vísce u Jevíčka (sedmičlenné zastupitelstvo) a to 26. 1. 2019.

osob⁴⁵, tedy přes tisíc kandidátů méně než o čtyři roky dříve. V říjnu bylo zvoleno 4 176 zastupitelů, došlo k celkové redukci o 31 zastupitelů.⁴⁶ Po lednových dodatečných volbách bylo ve funkci „nového“ či „znovuzvoleného“ starosty 459 osob. (volby.cz 2022c)

V Jihomoravském kraji bylo v seznamu zapsaných 949 454 voličů, obálku odevzdalo 471 547 z nich. Čímž voličská účast dosáhla téměř 50 procent⁴⁷, oproti volbám 2014 se zvýšila o dva a půl procentního bodu. Voliči v říjnových dnech vybírali své zástupce do 669 obcí,⁴⁸ do kterých kandidovalo 23 662 osob, a zastupiteli se stalo 6 539 z nich.⁴⁹ Stejně jako v Pardubickém kraji, i v Jihomoravském se o mandát ucházelo o zhruba tisíc kandidátů méně než v roce 2014. Počet obcí, městysů, měst a městských částí zůstal v kraji stejný jako v předcházejících volbách. I po dodatečných volbách tak bylo znovuzvoleno nebo nově zvoleno 701 starostů. (volby.cz 2022d)

Obě následující tabulky obsahují stejné proměnné jako u voleb 2014 s tím rozdílem, že jsou data vztažená k volbám 2014 a 2018.

⁴⁵ V osmi pardubických městských částech kandidovalo 1 021 osob.

⁴⁶ V městských částech bylo zvoleno opět 114 zastupitelů.

⁴⁷ 49,72 procent

⁴⁸ Ve třech obcích (Lipovec, Dlouhá Lhota a Hodějice) se konaly dodatečné volby 26. ledna 2019.

⁴⁹ Znovu voliči hlasovali i ve 29 brněnských městských částech, ve kterých kandidovalo 4 887 osob. Zvolených zastupitelů bylo stejně jako v roce 2014 – 560.

Tabulka č. 3: Starostové v komunálních volbách 2018

	Zvolení	Obhájené (%)	Noví (%)	Nekandidující (%)	Kandidující (%)
Pardubický kraj	459	316 (68,85)	143 (31,15)	55 (11,98)	88 (19,17)
Jihomoravský kraj	701	472 (67,33)	229 (32,67)	102 (14,55)	127 (18,12)

Zdroj: Datasetsy k volbám 2014 a 2018, vlastní výpočty

Když porovnáme hodnoty z voleb 2018 s volbami v roce 2014, zjistíme, že obhájených starostenských pozic je procentuálně i absolutně téměř stejně. V posledních volbách 2018 bylo do funkce znovuzvoleno téměř 69 procent starostů v obcích Pardubického kraje, tedy 316 – o čtyři méně než o čtyři roky dříve. V Jihomoravském kraji tvořil podíl „obhájených“ znovu menší část než u druhého kraje. Ve srovnání s rokem 2014 došlo ke snížení o více než jeden pr. bod a o devět starostů.⁵⁰

Logicky v obou krajích mírně přibylo „nových“ starostů – celkem jich bylo přes 31 procent v kraji Pardubickém a přes 32,5 procent v Jihomoravském kraji. Více se proměnil počet „nekandidujících“ a „pouze kandidujících“, i tak se ale rozdíl v jednotlivých sekcích pohybovaly do tří pr. bodů. V Pardubickém kraji se oproti volbám 2014 rozhodl znovu nekandidovat menší podíl tehdejších starostů, necelých 12 procent. Naopak v Jihomoravském kraji bylo procento „nekandidujících“ vyšší než o čtyři roky dříve. Znovu v tomto kraji do voleb nezasáhlo přes 14,5 procent starostů – 102.

⁵⁰ K těmto výsledkům lze doplnit ještě jeden zajímavý fakt. Od voleb 2010 se ve 207 zastupitelstvech (včetně tří městských částí) Pardubického kraje neměnil starosta. Což je z celkového počtu 459 zastupitelstev 45,1 procent případů. V Jihomoravském kraji je situace prakticky identická, po celé období zůstalo stejných 321 starostů (včetně 13 městských částí). Z celkového počtu 701 zastupitelstev se jedná o 45,8 procent případů. (Datasety k volbám 2010, 2014 a 2018)

Tabulka č. 4: Rozdíly v ziscích hlasů ve volbách 2018 a 2014 zvolených starostů na období 2014 až 2018

Rozdíly (procentní body)	Pardubický kraj		Jihomoravský kraj		Celkem (%)
	Obhájené (%)	Kandidující (%)	Obhájené (%)	Kandidující (%)	
> -20,00	9 (2,85)	21 (23,86)	19 (4,03)	28 (22,05)	76 (7,58)
-15,01 až -20	11 (3,48)	7 (7,95)	25 (5,30)	29 (22,83)	72 (7,18)
-10,01 až -15	23 (7,29)	14 (15,91)	24 (5,08)	13 (10,23)	74 (7,38)
-5,01 až -10	34 (10,76)	15 (17,05)	65 (13,77)	17 (13,38)	131 (13,06)
0 až -5	61 (19,30)	11 (12,50)	85 (18,01)	28 (22,05)	185 (18,44)
Mezisoučet (-)	138 (43,67)	68 (77,27)	218 (46,19)	115 (90,55)	538 (53,64)
0,01 až 5	60 (18,99)	6 (6,82)	85 (18,01)	9 (7,09)	161 (16,05)
5,01 až 10	46 (14,56)	4 (4,55)	50 (10,59)	1 (0,79)	101 (10,07)
10,01 až 15	33 (10,44)	5 (5,68)	33 (6,99)	1 (0,79)	72 (7,18)
15,01 až 20	14 (4,43)	0	21 (4,45)	0	35 (3,49)
> 20,00	25 (7,91)	5 (5,68)	65 (13,77)	1 (0,79)	96 (9,57)
Mezisoučet (+)	178 (56,33)	20 (22,73)	254 (53,81)	12 (9,45)	465 (46,36)
Celkem	316 (100)	88 (100)	472 (100)	127 (100)	1003 (100)

Zdroj: Datasets k volbám 2014 a 2018, dataset Petra Vody, vlastní výpočty

V porovnání s volbami 2014 si lze všimnout několika výraznějších rozdílů. V Pardubickém kraji se zvýšilo procento „obhájených“, kteří své zisky oproti volbám 2014 navýšili. Bylo jich o šest pr. bodů více než roku 2014. Naopak v Jihomoravském kraji klesl podíl stejné skupiny starostů o tři pr. body. V obou krajích tentokrát převážili úspěšní obhájci s vyššími zisky, a tito starostové navíc reprezentovali vyšší procento v obcích Pardubického kraje.

Co se týče skupiny „kandidujících“, v Pardubickém kraji byly hodnoty téměř stejné jako v roce 2014 – rozdíl necelých dvou pr. bodů ve

prospěch starostů, kteří funkci neobhájili, ale zisky navýšili. Znovu platí, že v obou krajích výrazně převážili „kandidující“, kteří zaznamenali mezivolební procentní propad hlasů. V Jihomoravském kraji se jednalo dokonce o více než 90 procent „kandidujících“, což představovalo největší mezivolební rozdíl – nárůst o takřka 11 pr. bodů. Ze 127 starostů, kteří kandidovali, ale funkci neobhájili a navíc zisky ztratili, jich bylo v kraji 115.

Při podrobnějším zkoumání výsledků zjistíme, že v Pardubickém kraji tvořili největší podíl „kandidující“, kteří ztratili přes 20 pr. bodů. Jedná se o takřka 24 procent všech „pouze kandidujících“. Nezanedbatelné hodnoty nejsou ani u ostatních rozmezí, například přes 17 procent „kandidujících“ ztratilo mezi pěti až 10 pr. body. U Jihomoravského kraje se v této skupině starostů situace mírně změnila. Tentokrát tvořili nejpočetnější část starostové, kteří ztratili mezi 15 až 20 pr. body. Následují starostové, kteří ztratili přes 20 pr. bodů a stejný počet byl i těch, kteří si pohoršili maximálně o pět pr. bodů.

Hodnoty opačného pólu této starostenské skupiny se výrazně neproměnily. V Jihomoravském kraji si „kandidující“ nejčastěji polepšili o maximálně pět pr. bodů. Stejně tak tomu bylo v Pardubickém kraji, zde s tím rozdílem, že ve volbách 2014 si tato skupina starostů nejčastěji navýšila zisky o pět až 10 pr. bodů.

U „obhájených“ starostenských funkcí nastaly taktéž změny, ne však zásadní. Tito starostové v obou krajích nejčastěji znovu ztratili maximálně pět pr. bodů. Druhým nejčastějším „záporným“ rozmezím byla ztráta mezi pěti až 10 pr. body. V obou krajích se procento starostů, kteří ztratili maximálně pět pr. bodů, zvýšilo, a to na 19, respektive 18 procent. Zároveň se jedná o (téměř) stejná procenta jako u starostů, kteří zisky

mírně navýšili – do pěti pr. bodů. Tyto hodnoty byly nejvyšší u dané skupiny starostů („obhájené“), a v případě Jihomoravského kraje, na rozdíl od voleb 2014, neplatilo, že by nejpočetnější část reprezentovali starostové s nárůstem o více než 20 pr. bodů. Tito starostové ale zůstali druhou nejpočetnější sekci, společně se starosty, kteří mandát obhájili, ale ztratili mezi pěti až 10 pr. body. V Pardubickém kraji reprezentovali druhou nejpočetnější část úspěšní obhájci, kteří zisky navýšili o pět až 10 pr. bodů – přes 14,5 procent všech „obhájených“ v rámci kraje.

Souhrnné výsledky v posledním sloupci znovu ukazují, že starostů, kteří si mezivolebně pohoršili, bylo více než těch, kteří zisky navýšili. Z 1003 starostů jich bylo 538, tedy 53,64 procent.

4. Obce Pardubického kraje

4.1. Pustá Kamenice

Obec Pustá Kamenice se nachází v západní části okresu Svitavy při hranici s chrudimským okresem. Celková rozloha činí přes 15 km² a v obci trvale žije přibližně 320 obyvatel (Pustá Kamenice 2022).⁵¹ Nachází se zde například mateřská i základní škola, pošta nebo knihovna. Pustá Kamenice je kompletně plynofikována, disponuje celoobecním vodovodem a v roce 2015 byla v obci dokončena výstavba kanalizace včetně čističky odpadních vod (ČOV).

Kulturní a společenský život v obci zajišťují mimo jiné místní spolky - tělovýchovná jednota, sbor dobrovolných hasičů nebo klub seniorek. Pro volnočasové aktivity mohou lidé využít dětské hřiště nebo sportovní hřiště s umělým povrchem. Pustá Kamenice získala několik ocenění, jako například v soutěži Vesnice roku Pardubického kraje – roku 2012 obdržela ocenění za činnost mládeže, o dva roky později za společenský život a ve volebním roce 2018 dosáhla na vítězství v krajském kole (Vesnice roku 2018 v Pardubickém kraji 2018).

Zmiňme body, které se týkaly rozvoje obce v období před komunálními volbami v roce 2014 až po začátek roku 2022. Stěžejní projekty spočívaly v rekonstrukcích a ve vybudování nových objektů, zastupitelstvo navíc od roku 2011 pracovalo se *Strategickým plánem rozvoje obce*.

V období 2010 až 2014 obec vybuďovala nové sportovní hřiště a začala obyvatelům poskytovat vidimaci (ověřování listin) a legalizaci (ověřování podpisů). Modernizovala obecní knihovnu a přestavbou rozšířila mateřskou školu. Pokračovala v rekonstrukcích hřiště nebo kulturního

⁵¹ K 1. 1. 2022 to bylo 324 osob.

domu, a ve druhé polovině volebního období navázala opravou hasičské zbrojnice, zateplením obecního úřadu a mateřské a základní školy (Naše Pustá Kamenice 2014, s. 35-40, 47). Téměř se startem volebního období 2014-2018 započala i výstavba kanalizace a ČOV. (Pustokamenické listy 2014). Z roku 2016 lze zmínit vybudování vrtu jakožto posilujícího zdroje pitné vody během sucha. V následujícím roce proběhla rekonstrukce vnitřních prostor budov v areálu školy, a opravy se týkaly i obecního úřadu (Program rozvoje obce 2021, s. 14-15).

V současném volebním období byla realizována rekonstrukce elektrického vedení a výstavba nového veřejného osvětlení (Pustokamenické listy 2019, 3) Obec se také zaměřila na další rekonstrukce obecního úřadu, místních komunikací, a modernizovala vybavení dobrovolných hasičů (Pustokamenické listy 2020, 5-6). V druhé polovině volebního období byl dokončen projekt protipovodňového opatření včetně nového místního rozhlasu. Pro rok 2022 zastupitelstvo naplánovalo rekonstrukce komunikací včetně mostků, nebo pořízení elektronické desky na budovu obecního úřadu (Pustokamenické listy 2021, 4-7). Pro další rozvoj a vizi obce je kromě strategického plánu stěžejní *Program rozvoje obce na období 2021-2027*, který zastupitelstvo přijalo 20. prosince 2021 (Zápis ze zastupitelstva č. 7/2021).

Jak uvedli současný i bývalý starosta, většina projektů by se bez získaných dotací neobešla. I díky nim se daří obec zvelebovat, podstatná je však i práce zastupitelů, zaměstnanců obce, a celého obyvatelstva, které je aktivní i prostřednictvím místních spolků (Rozhovor s Jaroslavem Sklenářem a Miroslavem Myškou 2022).

4.1.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V Pusté Kamenici funguje od voleb v roce 1990 sedmičlenné zastupitelstvo v čele s neuvolněnými starostou a místostarostou. Od těchto voleb se až do současnosti na pozici starosty vystřídali čtyři zastupitelé: Stanislav Šikl v letech 1990-1994; Vlasta Kynclová v období 1994-2006; Miroslav Myška 2006-2018 a Jaroslav Sklenář 2018-2022. (Naše Pustá Kamenice 2014, s. 28; Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva 2018)

V prvních polistopadových komunálních volbách zvítězilo SNK před Občanským fórem a Sdružení nezávislých kandidátů zvítězilo i ve všech následujících volbách,⁵² přičemž až do voleb 2006 (včetně) byly vždy sestaveny minimálně tři kandidátní listiny,⁵³ ale od roku 2010 voliči vybírají pouze z osmi jmen na jedné kandidátce. Pokud pomineme fakt, že počínaje volbami 2010 musel být starosta logicky z „vítězného“ uskupení, tak i ve všech předcházejících volbách⁵⁴ starosta/ka kandidoval za vítězný subjekt.

Pro zkoumané období je podstatné, že k výměně na pozici starosty v roce 2018 došlo v rámci jedné kandidátní listiny (volby.cz 2022e). Současný starosta byl navíc po volbách 2010 i 2014 zvolen místostarostou a s bývalým starostou si pro volební období 2018-2022 „prohodili“ funkce. Tehdejší starosta před volbami deklaroval, že starostenský mandát obhajovat nebude, a na pozici lídra se dostal Sklenář. „*Na první místo kandidátky obvykle dáváte člověka, u kterého předpokládáte, že se úřadu ujme,*“ potvrdil Myška. (Rozhovor s J. Sklenářem a M. Myškou 2022)

⁵² Viz přílohy č. 1 až 8.

⁵³ V některých případech byl na kandidátce pouze jeden člověk. Například ve volbách 1998 kandidovalo dohromady pouze 12 lidí, což je o čtyři více než při volbách 2010, 2014 a 2018. Viz přílohy č. 1 až 5.

⁵⁴ Minimálně od roku 1994

J. Sklenář byl do zastupitelstva poprvé zvolen v roce 1998, M. Myška o čtyři roky později. Přestože u současného starosty nemůžeme zatím říci, jak se starostování projevilo na jeho výsledku voleb, může být zajímavé sledovat vývoj procentuálních zisků obou kandidátů.

Tabulka č. 5: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Pusté Kamenici⁵⁵

	Miroslav Myška		Jaroslav Sklenář		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	X	X	254	84,65 (215)
1998	X	X	100	47,39	256	82,42 (211)
2002	143	76,88	134	72,04	264	70,45 (186)
2006	148	75,13	135	68,53	259	76,06 (197)
2010	157	80,10	151	77,04	276	71,01 (196)
2014	138	73,80	134	71,66	268	69,78 (187)
2018	163	86,70	161	85,64	274	68,61 (188)

Zdroj: volby.cz

Stručně se zastavme u volební účasti, která dosáhla nejvyšších hodnot hned v roce 1994, kdy přesáhla 84procentní hranici,⁵⁶ naopak při posledních volbách v roce 2018 byla účast zatím nejnižší, přišlo necelých 69 procent voličů. Účastí pod 70 procenty skončily také volby v roce 2014 a od voleb 2006 se účast neustále snižuje.

⁵⁵ Hlasy v procentech značí procento ze všech hlasujících voličů, kteří hlasovali pro daného kandidáta (výpočet: abs. hlasy*100/odevzdané obálky). To samé platí i o dalších devíti tabulkách, které se týkají zisků preferenčních hlasů.

⁵⁶ V roce 1990 byla téměř 93procentní účast. (volby.cz 2022e)

U obou starostů lze pozorovat velmi podobné trendy. Až do voleb 2010 jejich absolutní počet hlasů stoupal, oproti prvnímu zisku se jednalo o nárůst o téměř 30 procentních bodů v případě J. Sklenáře, a o více než tři procentní body u M. Myšky. V té době již M. Myška jedno volební období starostoval, nicméně v dalších volbách (2014) se starostenský bonus nepotvrdil. Sklenář i Myška oproti předchozím volbám ztratili přes pět a půl, respektive přes šest pr. bodů.

V zatím posledních volbách v roce 2018 oba zisky navýšili, a to o tačka 14 pr. bodů u J. Sklenáře a o téměř 13 pr. bodů u M. Myšky. U bývalého starosty se starostenský bonus mohl projevit, přestože již před volbami bylo zřejmé, že starosta tuto pozici obhajovat nechce. Naopak u J. Sklenáře se mohl projevit i fakt, že kandidoval na první pozici kandidátky, což byl signál voličům pro volbu starosty na ustavujícím zasedání zastupitelstva. A za starostenský bonus bychom to patrně neoznačili, nicméně J. Sklenář působil v letech 2010-2018 jako místostarosta a pozici zastupitele vykonával od roku 1998.⁵⁷ Zkušenosti a znalost komunálního prostředí mohly přispět k jeho zisku hlasů.

Když zisky stručně porovnáme s dalšími zastupiteli, počínaje volbami 2006 získali Sklenář a Myška nejvíce preferenčních hlasů s výjimkou voleb 2010, kdy o jeden hlas více než Myška obdržela zastupitelka Hana Kašparová (volby.cz 2022e). Sklenář v roce 1998 získal ze sedmi zastupitelů nejnižší počet hlasů. V roce 2002 obdrželi Myška čtvrtý a Sklenář pátý nejvyšší počet hlasů.

Nyní se zaměříme na témata, o kterých se autor s respondenty bavil během rozhovorů. V této obci se jednalo o současného starostu Jaroslava Sklenáře, bývalého starostu a současného místostarostu Miroslava

⁵⁷ Se zmíněnou „pauzou“ v období 2002-2006.

Myšku a zastupitelku Hanu Kašparovou, která v zastupitelstvu působí od roku 1994 (volby.cz 2022e).

Již fakt, že si oba starostové vyměnili funkce (starosta a místostarosta) a kandidovali na stejné kandidátní listině, napovídá, že se nejednalo o rivalitu a soutěživost. Myška zhruba dva roky před uplynutím volebního období v obci avizoval, že starostenský mandát obhajovat nehodlá. *„Myslím si, že tři volební období na pozici starosty stačila, ne že bych byl už přestárlý, ale věk už také hrál roli,“* vysvětlil sedmašedesátiletý bývalý starosta. Zároveň podotkl, že v dalších volbách kandidovat nechce. *„V roce 2018 mě ještě současný starosta přemluvil, ale teď už se mu to asi nepodaří. Na druhou stranu mě trochu děsí představa, že zatím není v obci téměř nikdo, kdo by tuto pozici mohl a chtěl vykonávat,“* sdělil Myška.

Co se týče domluvy na pozici starosty před volbami v roce 2018, bývalému starostovi připadalo logické, že pokud místostarosta odvádí kvalitní práci, je přirozené, že se v budoucnu stane starostou. K čemuž přispěl fakt, že tuto pozici nikdo vykonávat nechtěl, to potvrdila i zastupitelka Hana Kašparová. *„Jednou jsem ve volbách získala o hlas nejvíce preferenčních hlasů, ale starostovat jsem rozhodně nechtěla,“* připomněla Kašparová volby v roce 2010. Kandidáti/zastupitelé byli předem dohodnuti a na ustavujícím zasedání jednohlasně zvolili Sklenáře starostou a Myšku místostarostou.

V Pusté Kamenici jsou tyto funkce od roku 1990 neuvolněné, o čemž na začátku volebního období rozhoduje právě zastupitelstvo. Současný starosta, který rovněž působí u policie, si chtěl povolání ponechat, nicméně se s bývalým starostou shodují, že je do budoucna nemyslitelné, aby starosta zároveň pracoval. *„Administrativy rok od roku přibývá, a starosta musí být k dispozici téměř denně, mám trochu štěstí, že u policie pracujeme na 24hodinové směny, takže mám třeba tři dny volno a můžu*

úřadovat," vysvětlil Sklenář. Místostarosta porovnal současnost s dobou, kdy jako starosta začínal. „*Skoro celou dobu jsem starostoval v důchodu, ale když jsem začínal, stačilo přijít na obecní úřad jeden den v týdnu, když byly úřední hodiny. To už v dalších letech rozhodně nešlo,*“ popsal Myška. Do budoucna považují skloubení práce a starostování za nemožné i kvůli tomu, že většina lidí a firem chce záležitosti řešit dopoledne nebo odpoledne v pracovní době.

Každoroční nárůst povinností a administrativy pro starosty vnímá i osmapadesátiletá zastupitelka, která si nemyslí, že by se změnou starosty došlo ke změnám v celkovém fungování obce a zastupitelstva. To samé podle ní platí i o jednotlivých obdobích, stěžejní změnou je právě přibývání práce.

„*V obci nijak nepolitikaříme, nejsme rozděleni na koalici a opozici, všichni se snaží dělat maximum pro obec, a důležitá je kontinuita na předchozí práci, at' už zastupitelstva nebo starostů,*“ podotkl M. Myška. Podle výsledků voleb se od roku 2010 prostřídalo na sedmi zastupitelských postech devět lidí, takže ani není přítomná výraznější proměnlivost zastupitelstva (volby.cz 2022e).⁵⁸ Což s sebou může přinášet pozitiva v podobě návaznosti práce, ale do budoucna také negativa.

Za nejvýraznější problém obce respondenti považují právě (ne)zapojení občanů do komunální politiky, „*do zastupitelstva a do vedení obce skoro nikdo nechce, zvláště mladší generace nejeví zájem. Nevím proč, ale lidé si musí uvědomit, že časem k obměně musí dojít,*“ dodal bývalý starosta, který sháněl na kandidátky v letech 2010, 2014 a 2018 osm lidí, aby byl počet kandidátů alespoň o něco vyšší než je počet zastupitelů. Otázkou však je, jestli se podaří kandidátku omladit, což by si současní

⁵⁸ Nejsou zahrnuti případní náhradníci, kteří se potenciálně do zastupitelstva dostali.

zastupitelé přáli. V opačném případě už by mohl vznikat výrazný problém nejen na pozicích starosty a místostarosty, ale také v celém zastupitelstvu.⁵⁹

Pro další volební období by na pozici starosty ale ještě problémy být nemusely, současný starosta by rád pozici obhájil, i z toho důvodu, že má rozdělané projekty. *„Záležit ale bude na voličích, vzniknout navíc může i další kandidátka, což se sice v kontextu posledních let nejeví jako pravděpodobné, ale stát se může vše,“* uvedl triapadesátiletý Sklenář.

Zmíněny ještě nebyly vůdcovské styly starostů. Zastupitelka oba starosty definovala jako „první mezi rovnými“, jako kooperativní typ i s ohledem na fakt, že vše se zastupiteli projednávají, komunikují s nimi, probíhají diskuze a vždy je přihlíženo k názorům ostatních zastupitelů. Což v zásadě potvrdil i Myška, *„pokud někdo v zastupitelstvu dostane nápad, jak danou věc provést jinak a nesouhlasí s původním návrhem, tak se o tom všichni pobavíme, a není vyloučeno, že se nakonec shodneme na alternativě.“* Současný starosta poznamenal, že je potřeba mít od každého typu něco.

S místostarostou se shodli, že většina nápadů stojí právě na vedení obce, což starosta Sklenář považuje za logické, protože právě starosta má obvykle informace o možných dotacích „z první ruky“. *„Když se objeví možnost získat dotaci, obvykle návrh předložíme na zastupitelstvu, když ho schválíme, tak je na starostovi, případně místostarostovi, aby zajistil další procedury,“* uvedl starosta s tím, že je potřeba vše zastupitelům podrobně vysvětlit.

⁵⁹ Věkový průměr zastupitelů se v letech 1998-2014 pohyboval zhruba mezi 40 až 44 roky, v roce 1994 byl věkový průměr dokonce 37,5 let. Nicméně roku 2018 bylo zvoleno „nejstarší“ zastupitelstvo a jeho průměr byl 51 let (volby.cz 2022e).

Jak vyplývá z *Programu rozvoje obce* a jak potvrdili i starosta s místostarostou, pro obec je přístup k dotacím zásadní. „*Bez dotací nelze budovat, rekonstruovat, modernizovat, když je příležitost, snažíme se dotace získat. Máme připravené i další projekty, na které bychom v budoucnu chtěli získat dotace. Dokonce máme připravených tolik nápadů, že bychom je zatím nebyli schopní spolufinancovat,*“ nastínil vizi starosta Sklenář. S místostarostou se shodli, že je potřeba plánovat několik let dopředu a některé plány zatím „schovávat“. Oba také dodali, že by obec takto nemohla fungovat bez aktivity obyvatel a místních spolků. Podstatná je například i existence mateřské a pětileté základní školy, díky čemuž má obec nárok na další dotace.

Ke kooperativnímu typu starostů bychom na základě rozhovorů i existujících dokumentů mohli doplnit strategický leadership, z čehož vyplývá pozice obou starostů jako vizionářů. Jak ale starosta Sklenář uvedl, zcela o „čistém“ typu hovořit nelze, protože v některých případech (shánění dotací, dozor nad opravami, výstavba) je potřeba z pozice starosty reálně jednat a ukázat samostatný vůdčí typ. (Rozhovory s Jaroslavem Sklenářem, Miroslavem Myškou a Hanou Kašparovou 2022)

4.2. Lichkov

Obec Lichkov se nachází v okrese Ústí nad Orlicí, zhruba sedm kilometrů od města Králíky, a jakožto pohraniční obec sousedí s Polskem. Lichkov se rozprostírá na území o velikosti přes devět kilometrů čtverečních a žije zde zhruba 530 obyvatel.⁶⁰ Z dopravního hlediska je významný železniční přechod Lichkov – Międzyzlesie, který se nachází na železniční trati Ústí nad Orlicí - Międzyzlesie. Obec tak má zajištěno přímé spojení

⁶⁰ K 1. 1. 2022 508 obyvatel (ČSÚ 2022).

s okresním městem. V Lichkově se nachází mateřská a základní škola pro první stupeň, obvodní lékař, pošta, restaurace, obchod se smíšeným zbožím, kulturní dům, tenisové kurty nebo fotbalové hřiště. V obci byly v předchozích letech zřízeny vodovod, kanalizace a čistírna odpadních vod, doposud naopak nebyla provedena plynofikace. (Územní plán Lichkov 2017, 32, 57, 61, 68, 70; Obec Lichkov 2022)

K podstatným složkám společenského a kulturního života v Lichkově patří místní spolky a organizace. Ke sportovním patří tenisový klub nebo TJ Tatran, zmínit lze i dobrovolné hasiče, myslivecké sdružení, zahrádkářský svaz nebo Svaz tělesně postižených. Spolky pravidelně pořádají plesy, dětské akce, přednášky nebo sportovní události. Právě spolky vytváří obraz obce, což se projevuje i na podobě obecního zastupitelstva, ve kterém působí i členové těchto spolků.⁶¹ (Lichkovské Občasníky; Obec Lichkov 2022)

Zaměříme se na jednotlivá volební období počínaje lety 2010 – 2014 až po současnost a stručně zmiňme činnosti, které vedly k rozvoji Lichkova. Patrně nejzásadnějším projektem období 2010 – 2014 byla výstavba kanalizace a ČOV, která byla dokončena roku 2013. Dále byla zateplena mateřská a základní škola, řemeslníci rekonstruovali kulturní dům, a modernizovala se hasičárna včetně vybavení dobrovolných hasičů (Lichkovský občasník 2014). Následující období se *„neslo v duchu zejména neinvestičních akcí, tedy oprav movitého a nemovitého majetku.“* Rekonstrukce, opravy nebo modernizace se dotkly školy, obecního sálu,

⁶¹ Například bývalý starosta Zdeněk Brůna je na webových stránkách obce uveden jako kontaktní osoba Mysliveckého sdružení Hubertus. Zastupitel Jaroslav Merta je předsedou TJ Tatranu Lichkov, zastupitel František Faltus je starostou dobrovolných hasičů, místostarosta obce Stanislav Moravec působí jako předseda tenisového spolku (klubu) (Obec Lichkov 2022; volby.cz 2022f).

obecního úřadu, hasičské zbrojnice, vodovodu, kanalizace a ČOV, místních komunikací, veřejného osvětlení nebo kostela. Největší investiční akcí bylo zakoupení areálu bývalé továrny, který bude pravděpodobně využit pro výstavbu domu s pečovatelskou službou (Lichkovský občasník 2018, 2; Rozhovor s Romanem Richtrem 2022).

Aktuální období 2018-2022 provází také rekonstrukce a modernizace objektů. Ve škole vznikla nová počítačová učebna, byly vystavěny sociální byty v budově obecního úřadu, který byl zároveň rekonstruován. Modernizovány byly rozhlas, školní družina, restaurátoři opravovali interiéry kostela. Na začátku roku 2022 byla zahájena generální oprava vodovodu v části obce, a pokračovalo se ve výstavbě nového vrtu na posílení vodního zdroje. (Lichkovské občasníky 2020, 2021a, 2021b, 2022)

Za zmínku stojí i plány obce do dalších let, Lichkov nedisponuje strategickým plánem, ale řídí se územním plánem z roku 2017. V plánu je řešena především podpora bydlení, posílení hospodářských a sociálních potřeb. Navrženy jsou plochy pro novou výstavbu, občanské vybavení, plochy dopravní a technické infrastruktury. Plán počítá i s rozvojem sportu a dalšího občanského vybavení s cílem posílení podmínek pro rozvoj cestovního ruchu. (ÚP obce Lichkov 2017, 83-84)

Současný starosta uvedl konkrétní plány pro nejbližší měsíce a roky. *„Chceme zvelebit hřbitov, rozšířit vodovod, opravit obecní sál... Přáli bychom si obchvat, protože hlavní silnice vede přes obec, což je nápor. Prvořadým cílem je výstavba domu s pečovatelskou službou, aby nám z obce neodcházeli senioři... Vše ale bude záležet na dotacích a dalších financích,“* sdělil starosta. (Rozhovor s Romanem Richtrem 2022)

4.2.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

Počet členů lichkovského zastupitelstva se v polistopadovém období změnil pouze jednou, před volbami v roce 1994. Mezi lety 1990 až 1994 v zastupitelstvu zasedalo 11 osob a od roku 1994 voliči vybírají devět zastupitelů. V čele Lichkova stojí uvolněný starosta a neuvolněný místostarosta. Za uplynulých více než 30 let se ve starostování vystřídali tři zastupitelé, do roku 1998 funkci vykonával Jan Kubeček, následujících 16 let vedl obec Zdeněk Brůna a od roku 2014 starostuje Roman Richtr (volby.cz 2022f; Zápisy z ustavujících zasedání zastupitelstva obce Lichkov 2014 a 2018; Rozhovor se Zdeňkem Brůnou).

Počet kandidátek se doposud pohyboval v rozmezí dvou až sedmi, a od voleb 2002, kdy voliči vybírali ze sedmi listin, počet kandidátek neklesl pod pět. Nejvíce uchazečů (63) o mandát se objevilo ve volbách 2014, v letech 2006, 2010 a 2018 kandidovalo shodně 45 osob. Když se podíváme na počet voličů v seznamu při posledních komunálních volbách 2018,⁶² zjistíme, že kandidovala více než desetina obyvatel Lichkova. (volby.cz 2022f)

Prvním vítězem obecních voleb bylo OF, poté až do voleb 2010 některé z uskupení s názvem SNK. V roce 2014 vyhrálo znovu SNK ale už s doplňujícím názvem "VŠE PRO OBEC 2014" a roku 2018 ten samý subjekt, ale s logicky změněným názvem na "VŠE PRO OBEC 2018". Kandidát, který byl po volbách na ustavujícím zasedání zvolen starostou, vždy pocházel z vítězného uskupení.⁶³ (volby.cz 2022f)

Bývalý starosta Brůna se do zastupitelstva poprvé dostal v roce 1998 z pozice náhradníka, když byl i jako lídr kandidátky zvolen starostou. Současný starosta Richtr byl do zastupitelstva poprvé zvolen ve

⁶² 423

⁶³ Pro rok 1990 nejsou dostupná úplná data.

volbách 2010. Vzhledem k tomu, že Richtr dokončuje v pozici starosty druhé volební období, můžeme na rozdíl od jiných obcí pozorovat projev starostování na volebním výsledku i u současného starosty.

Tabulka č. 6: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Lichkově

	Zdeněk Brůna		Roman Richtr		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	X	X	408	69,36 (283)
1998	105	35,59	X	X	387	76,23 (295)
2002	232	75,32	X	X	412	74,76 (308)
2006	197	74,90	57	21,67	406	64,78 (263)
2010	168	63,16	65	24,44	419	63,48 (266)
2014	104	37,96	111	40,51	419	65,39 (274)
2018	88	30,66	176	61,32	423	67,85 (287)

Zdroj: volby.cz

Můžeme si všimnout, že ve volbách 2018 se počet oprávněných voličů nepatrně zvýšil na prozatímní maximum (423). Nejvyšší voličská účast ve sledovaném období byla v roce 1998 (76,23 procent), kdy také bylo zapsáno nejméně voličů. V ostatních letech se účast pohybovala mezi 63 až 75 procenty. Ve volbách 2018 obálku odevzdalo 287 voličů, což znamenalo téměř osmašedesátiprocentní účast.

Když Brůna v roce 2002 poprvé obhajoval starostenský mandát, podařilo se mu absolutně i procentuálně navýšit zisky. Obě hodnoty dokázal více než zdvojnásobit, což roku 2002 znamenalo 232 hlasů a více než pětasedmdesátiprocentní podíl ze všech hlasujících voličů.

V následujících volbách se účast propadla o 10 procentních bodů, což se projevilo na absolutním zisku hlasů, ne však na procentech, která byla téměř stejná. Ve volbách 2010, 2014 i 2018 už byla volební účast podobná jako v roce 2006, absolutní i procentuální zisky ale začaly klesat. Po volbách 2010 Brůna ještě starostenský mandát obhájil a propadl byl „jen“ deset pr. bodů. O čtyři roky později ale starostenství neobhájil, k čemuž při volbách přispěl i výsledek a ztráta zhruba 25 pr. bodů oproti volbám 2010. Při volbách 2018 Brůna usiloval o návrat na starostenskou pozici (Rozhovor se Z. Brůnou 2022), získal však ještě o 16 preferenčních hlasů a sedm pr. bodů méně než v roce 2014.

Když se podíváme na (ne)přítomnost starostenského bonusu, zjistíme, že se tento bonus mohl projevit ve volbách 2002, a podobné hodnoty si Brůna udržel i při dalších volbách. V každých následujících volbách už ale přicházel propad, který „vyvrcholil“ roku 2018, kdy obdržel absolutně i procentně menší zisky, než při volbách 1998, kdy se původně ocitl na pozici náhradníka.

Současný starosta Richtr zatím při každé kandidatuře navýšil své absolutní i procentní zisky. Nejvýrazněji zatím ve volbách 2018, kdy obhájoval starostenský mandát po uplynutí prvního období ve funkci starosty. Oproti volbám 2014 získal o 21 pr. bodů více, zde se starostenský bonus projevil výrazně, i když ne tolik jako v porovnání s Brůnou po prvním starostenském období. Pro další volby může být zajímavé sledovat, zda Richtr dokáže ještě zisky navýšit, a třeba i v ziscích překonat Brůnu, nebo jestli už „narazil“ na přirozenou hranici. (volby.cz 2022f)

Ještě můžeme uvést, jaké měli oba starostové zisky v porovnání se zbytkem zastupitelstva. Brůna „zvíťzil“ třikrát, a to ve volbách 2002, 2006 a 2010. Naopak ve volbách 1998 obdrželo sedm kandidátů více hlasů a procent než Brůna, podobný scénář nastal i v uplynulých volbách

2018, kdy měl Brůna šestý nejvyšší zisk. Při volbách 2014 skončil na čtvrté pozici i za tehdy poprvé zvoleným starostou, který dosáhl na třetí nejvyšší zisky. Zvítězit se Richtrovi podařilo při obhajobě v roce 2018. (volby.cz 2022f)

Následuje pasáž věnovaná rozhovorům, které autor vedl s bývalým starostou Zdeňkem Brůnou, současným starostou Romanem Richtrem a zastupitelem a od roku 2014 místostarostou obce Stanislavem Moravcem⁶⁴. (volby.cz 2022f)

Nejdříve se zaměříme na potenciální příčiny výměny na pozici starosty, která se odehrála v roce 2014. Na rozdíl od jiných zkoumaných obcí tehdejší starosta v Lichkově před volbami neprohlásil, že by už nechtěl ve starostování pokračovat. „Starostoval jsem v nejproduktivnějším věku, takže jsem věřil, že na pozici vydržím do důchodu,“ sdělil pětadesátiletý Brůna, podle kterého volby v roce 2014 rozhodly hlavně dva faktory. Podané trestní oznámení na jeho osobu a následné vyšetřování, a také zrada jedné spolukandidátky, která chtěla být starostkou, ale nedostala se ani do zastupitelstva. „Probíhaly i tajné předvolební schůzky, šířily se pomluvy, současný místostarosta mi v baráku dělal topení a vodu, takže věděl, která bije a pak toho proti mně zneužili,“ vysvětlil bývalý starosta.

Současný starosta zmínil, že by bylo lepší se na důvody zeptat voličů. „Naše kandidátka vznikla proto, že konkrétní člověk nechtěl z funkce odstoupit. Původním povoláním jsem policista, a neměl jsem ambice být starostou, to vyplynulo až z výsledků voleb,“ vysvětlil starosta Richtr, který s ohledem na funkci policisty podal na Brůnu trestní oznámení kvůli neměřeným odběrům vody. Současný místostarosta Moravec se shodl se starostou, a zároveň (nezávisle) potvrdil i slova Brůny. „Nesouhlasili jsme

⁶⁴ V zastupitelstvu od roku 2002 s tím, že nekandidoval ve volbách 2006. (volby.cz 2022f)

s chováním starosty, a nechtěli jsme být součástí jeho kandidátek, starostova kauza tomu přidala. Poté, co pan Brůna uhradil vzniklé škody, policie vyšetřování ukončila, nepochybně se ale událost projevila i na výsledku voleb, tedy i na výměně starostenské pozice,“ popsal situaci Moravec. (Rozhovory se Zdeňkem Brůnou, Romanem Richtrem a Stanislavem Moravcem 2022)

Autor považuje za vhodné vysvětlit situaci kolem zmíněného trestního oznámení z roku 2014. *„Za odběr vody jsem se veřejně omluvil, vše nahradil a penále přeplatil, mrzí mne jen nečekaný postup majitele firmy, která se o vodoměry stará, když jsme se před cca rokem při plombování dohodli, že vše dáme na jaře do souladu. O celé situaci věděl delší dobu...,”* uvedl tehdejší starosta v zářijovém občasníku. (Lichkovský občasník 2014) V té době řadový zastupitel Moravec na článek reagoval v mimořádném vydání občasníku. V reakci zmínil, že na neměřený odběr přišel v červenci 2013 a že starosta slíbil nápravu, *„o žádném jaru se nehovořilo... Starosta neprojevoval snahu situaci řešit, takže jsem devátého dubna 2014 kontaktoval pana starostu, že na večerním zastupitelstvu podám návrh na jeho odvolání. Řekl mi, ať ho nechám odvolat, a část zastupitelů informoval o svém odvolání. Před zastupitelstvem mě požádal, abych zvážil svůj krok. Návrh na odvolání jsem nepodal, pan starosta se za neměřený odběr sám přiznal,”* uvedl v občasníku Moravec. Zároveň doplnil, že u starosty *„žádné neměřené vedení ani napojení před vodoměrem nikdy nemontoval.“* (Mimořádný Lichkovský občasník 2014)

Posuňme se k volbám 2018, ve kterých sice výměna neproběhla, ale bývalý starosta Brůna usiloval o návrat do vedení obce. *„Do voleb jsem šel s tím, že bych byl znovu starostou, nemám ale povahu na obcházení domů, protože většinu lidí znám skoro celý život. Na naší kandidátce byli vzdělaní*

lidé, podnikatelé, ale nejspíše jsme předvolební kampaň podcenili⁶⁵;“ sdělil Brůna, který už v dalších volbách kandidovat neplánuje.

Je poměrně zajímavé, že i kandidáti subjektu SNK "VŠE PRO OBEC 2018" byli toho názoru, že podcenili přípravu na volby.⁶⁶ „*Starali jsme se o vedení obce, a bývalý starosta nelenil a vytvořil si tři kandidátky, my měli jednu. Byl si téměř jistý vítězstvím, a my také počítali s prohrou, ale lidé nás překvapili,*“ zanalyzoval volby Moravec. Jako klíčový bod v roce 2018 vnímá fakt, že jeden člověk v obci vytvořil souhrn toho, co jako zastupitel udělal Brůna ve volebním období 2014-2018, a nastínil, jak by to fungovalo pod jeho vedením. „*Když se chcete stát znovu starostou, předpokládal bych, že budete v zastupitelstvu aktivní, a ne že na většině zasedání chybíte,*“ dodal Moravec.⁶⁷ Současného starostu konkrétní důvody úspěchu při volbách 2018 nenapadali. „*Lidé byli asi spokojeni s naším vedením. Možná mě napadá jeden projekt, který mohl voliče naklonit na naši stranu, ale připadá mi zbytečné jmenovat,*“ řekl Richtř.

Dalšími tématy rozhovorů byly i povolební „vyjednávání“ a (dis)kontinuita při výměně starostů. Bezprostředně po volbách 2014 nebylo jisté, kdo se stane novým starostou,⁶⁸ přestože zvítězil subjekt v čele s Richtřem a Moravcem. „*Post starosty jsme nabídli Miloši Prausovi,⁶⁹ který pozici odmítl. Starostou mohl být i pan Moravec, který měl nejvíce*

⁶⁵ Koalice tří kandidátek, která podporovala bývalého starostu získala dva mandáty z devíti.

⁶⁶ Uskupení, za které kandidovali starosta Richtř a místostarosta Moravec, získalo ve volbách šest mandátů z devíti.

⁶⁷ Brůna v období 2014-2018 chyběl na 23 z 33 zasedání zastupitelstva (Lichkovský občasník 2018b).

⁶⁸ Bylo rozhodnuto, že nebude pokračovat Brůna, protože měl jisté pouze čtyři hlasy z pěti. Přesto se na ustavujícím zasedání nejdříve hlasovalo o Brůnovi jakožto kandidátovi na starostu – hlasování skončilo 4:5 s většinovým odmítnutím (Ustavující zasedání zastupitelstva obce Lichkov 2018).

⁶⁹ Bývalý dlouholetý místostarosta obce

hlasů, ale neměl by dostatek času. Nechtěli jsme ani zklamat voliče, takže jsme se dohodli, že se starostou stanu já,“ popsal domluvu současný starosta.

„Už jsme nechtěli bývalého starostu, ale sami jsme takové ambice neměli, zvláště já jsem s ohledem na podnikání nechtěl starostovat, i proto jsme se dohodli na tandemu, který funguje dodnes,“ zmínil Moravec. Ten se po uplynutí volebního období rozhodoval, jestli jako místostarosta pokračovat nebo ne. *„O vzájemné výměně se starostou jsme neuvažovali, spíš já jsem byl na vážkách, ale nakonec jsem na funkci kývl,“* dodal místostarosta.

Podle bývalého starosty nepřinesla změna v roce 2014 nic dobrého. *„Za jistých okolností může bývalý starosta pokračovat na pozici místostarosty, aby byla zajištěna větší kontinuita, ale nemohl bych spolupracovat s člověkem, který na mě podal trestní oznámení.⁷⁰ Obci způsob takovéto výměny ve vývoji určitě uškodil, některé rozjednané dotace vedení zbouralo a v současnosti se znovu schvalují,“* sdělil Brůna.

Současné vedení nevnímá, že by s výměnou přišla revoluční změna. *„Nejsem příznivcem změn za každou cenu, na práci jsme do jisté míry navázali. Některé věci si děláme určitě jinak, možná i díky tomu se nám podařilo dát dohromady rozhádané spolky,“* uvedl starosta. Moravec dodal, že u předchozího vedení všechno špatně nebylo, ale po změně v roce 2014 se situace v obci a v zastupitelstvu zklidnila. *„Starosta se snaží, aby bylo vše zveřejněné, transparentní, a to se týká například i zápisů zastupitelstva,“* doplnil místostarosta.

⁷⁰ Pokračování Brůny na pozici místostarosty vyloučil i Rychtr.

Při pohledu na výsledky komunálních voleb v Lichkově zaujme poměrně vysoký počet kandidátek.⁷¹ „Více kandidátek tu bylo vždy, a čeká se, než doroste někdo z další generace, kdo by nahradil starostu. U nás to není jako ve městě, kde fungují politické strany, tady sestavují kandidátky hlavně místní organizace a spolky,“ uvedl Brůna s tím, že se nejedná o důsledek polarizace obyvatel. Současný starosta potvrdil, že velký počet kandidátek je nezvyklý, a že to mělo svůj význam už od voleb 1998.

Z jednotlivých názvů kandidátek vyplývá, že některé subjekty kandidovaly jako koalice,⁷² což potvrdil i místostarosta Moravec. „Bývalý starosta vždy sehnal lidi na tři až čtyři kandidátky, protože si spočítal, že při volebním systému bude výhodnější sestavit více než jednu kandidátku. Lidé se sami nehrnuli, ale když je oslovil, tak souhlasili. Když jsme se trochu vzbouřili, vytvořili jsme jinou kandidátku,“ vysvětlil Moravec důvody vysokého počtu kandidátek od konce 90. let. (Rozhovory se Z. Brůnou, R. Richtrem a S. Moravcem 2022) Nutno podotknout, že taktika bývalému starostovi vycházela až do voleb 2010. V roce 2014, kdy byly složeny čtyři kandidátky s názvem „Pro lepší Lichkov“, získala koalice čtyři mandáty, což na Brůnovu starostenskou obhajobu nestačilo (volby.cz 2022f).

Zbývá ještě rozebrat typologii starostů a nadcházející komunální volby. Nejdříve se zaměříme na typologii a názory respondentů. „Starosta by měl být trochu autoritář, a myslím si, že já jsem jím byl. I proto jsem ale udělal a prosadil tolik investičních akcí. Velmi podstatné jsou kontakty na

⁷¹ V roce 2018 měli voliči na výběr z pěti kandidátních listin. Jedná se o jednoduché srovnání, ale na voliče v podobně velké obci Trstěnice (okres Svitavy) při stejně velkém zastupitelstvu kandidovaly pouze dva subjekty. (volby.cz 2022o) A když situaci obrátíme, v desetitisícové Litomyšli s 23členným zastupitelstvem sestavilo kandidátku šest volebních subjektů (volby.cz 2022h).

⁷² PRO LEPŠÍ LICHKOV I., II., III. - 2018, "Pro lepší Lichkov" I., II., III., LICHKOV 2014 č.1, č.2 - 2014, SNK č. 1, 2, 3, 4 - 2010 (volby.cz 2022f)

různá místa, starosta musí být aktivní, rázný, a pokud ho vyhodí dveřmi, musí se vrátit oknem,“ uvedl Brůna. Ten se k současnému starostovi vyjadřovat nechtěl, pouze dodal, že starosta za takřka osm let neměl žádnou investiční akci, a že obci chybí peníze. Naopak za jeho působení obec dotace vždy sehnala.

Starosta Richtr byl stručnější, *„v první řadě je starosta na malé obci úředník, a myslím si, že s bývalým starostou máme od každého typu něco. U obou nevidím jednoznačný typ, starosta by měl být výraznější než ostatní zastupitelé, ale nesmí to přesáhnout určitou hranici,*“ uvedl současný starosta. Místostarosta Moravec zařadil oba starosty k jednomu z typů, *„bývalý starosta byl autoritář, a tím, že u nás existuje tolik kandidátek - přestože hodně z nich vzniklo právě z iniciativy pana Brůny, tak tím více různých názorů se v zastupitelstvo objevovalo. Takže stejně se bývalému starostovi nepodařilo vše prosadit, což nesl špatně,*“ uvedl Moravec. Současného starostu vnímá jako člověka, který více komunikuje, vysvětluje, dává prostor různým názorům, bere je vážně a ostatním naslouchá.

Jednoznačná shoda na typologii vůdcovství nepanovala, nicméně bývalý starosta se jeví spíše jako autoritářský typ a pokud přihlédneme k dalším aspektům (investice, budování ad.), přiklání by se autor ke strategickému leadershipu. Z čehož s odkazem na představenou typologii vyplývá starosta označený termínem „vesnický boss“ – kombinace strategického výkonu moci s důrazem na autoritářské řízení úřadu. U současného starosty je situace složitější, když ale vezmeme v potaz názory a fakt, že za posledních osm let v obci probíhaly hlavně opravy a rekonstrukce, zařadil by autor dosavadního starostu ke kooperativnímu typu v kombinaci s reproduktivním leadershipem. Čímž získáme typ starosty s názvem „facilitátor konsenzu“. Na druhou stranu opravy a rekonstrukce mohou také představovat strategii a vizi. Sám starosta zmínil

během rozhovoru plány na příští roky, které ale závisí na získání peněz/dotací. Od strategického leadershipu by ale mohla odrazovat i neexistence strategického plánu Lichkova, na rozdíl od dalších zkoumaných menších či větších obcí.

Závěrem se zaměříme na „ožehavé“ téma v obci a následující komunální volby. Podle bývalého starosty není v Lichkově téma, které by aktuálně rozdělovalo obyvatele nebo zastupitelstvo. *„I z toho důvodu si myslím, že volby dopadnou dobře pro současného starostu, v obci není silná opozice, a nedozrál ani nový kandidát na starostu,“* dodal Brůna. Současný starosta označil za konfliktní téma v obci výstavbu dětského hřiště. *„Hasiči chtějí hřiště a nechápou, že více než tři miliony je pro takto malou obec hodně peněz. A doufáme, že pochopí, že jsou v obci aktuálně důležitější věci,“* zmínil Richtř. Ten i potvrdil kandidaturu v dalších volbách, *„někdy mám toho dost, ale jsme domluveni, že do voleb půjdeme. Samozřejmě uvidíme, jak voliči rozhodnou, šanci na starostu má kdokoli,“* dodal padesátiletý starosta.

Místostarosta Moravec potvrdil, že pokud dostanou od voličů hlasy, nemá problém jako místostarosta pokračovat. *„Jde mi na šedesát, takže už další aktivity klidním, ale uvidíme podle voličů,“* vysvětlil osmapadesátiletý Moravec. Ten zároveň sdělil, že plánují se starostou postavit znovu jednu kandidátku s podstatě stejnými lidmi. *„Myslím si, že bude méně kandidátek, ale můžu se mýlit. Na převrat to nevypadá, ale ještě se může stát cokoliv,“* tipoval Moravec, který dodal, že v zastupitelstvu z velké části působí předsedové místních organizací a spolků, což považuje za známku jisté stability. (Rozhovory se Zdeňkem Brůnou, Romanem Richtřem a Stanislavem Moravcem 2022)

4.3. Čistá

Obec Čistá se nachází v okrese Svitavy, zhruba šest kilometrů jižně od Litomyšle. Rozprostírá se na rozloze přes 25 kilometrů čtverečních, což z ní činí desátou největší obec v okrese, a trvale zde žije zhruba 980 osob (ČSÚ 2022). V Čisté funguje mateřská i základní škola pro první stupeň, zdravotnické zařízení, knihovna nebo pošta a dokončuje se stavba domu pro seniory. V minulých letech byla obec plynofikována, byl zaveden vodovod, naopak kanalizace, potažmo čistička odpadních vod prozatím ne.

I díky existenci kulturního domu přibývá kulturních a společenských akcí, o které se starají i místní organizace. V Čisté působí dobrovolní hasiči, sportovní spolky Tělovýchovná jednota Sokol Čistá nebo občanské sdružení HC (hockey club) Čistá. Zmínit lze i myslivecké sdružení nebo Svaz chovatelů drobného hospodářského zvířectva. Pro volnočasové aktivity lze využít i víceúčelové hřiště, k dominantám obce patří kostel svatého Mikuláše (Strategický rozvojový plán Čistá 2021-2030, 15, 34-40, 42; Čistá u Litomyšle 2022).

Nový kulturní dům v rámci celkové revitalizace centra byl otevřen v roce 2011, a co do výstavby se jedná o jeden z nejvýznamnějších politopadových projektů. V období 2010 až 2014 se řešilo i plánované odkanalizování obce, k jehož pozastavení ale došlo v následujících letech. Z volebního období 2014-2018 lze uvést revitalizaci zeleně, opravy vodovodu, místních komunikací, rozhlasu, chystaný projekt k výstavbě domova pro seniory, nebo výstavbu víceúčelového hřiště a chodníků (Obecní zpravodaje 2011, č. 1 a 3; 2014, č. 1; 2015, č. 4; 2017 č. 1, 2 a 4; 2018, č. 1 a 2; Rozhovor s Bohumilem Pavlišem 2022).

V období 2018-2022 bylo několik projektů dokončeno ještě z předchozího období (víceúčelové hřiště). V tomto období byl renovován

kulturní dům, v kostele byl vysvěcen nový zvon, na který byla uspořádána i veřejná sbírka. Ke klíčovým projektům tohoto období patří zahájení výstavby domova pro seniory, jehož hrubá stavba byla v roce 2021 dokončena. Byly také obnoveny projekční práce na odkanalizování obce, což by mělo být řešeno formou domovních čistíren odpadních vod. Napříč obdobími byly/jsou opravovány a stavěny chodníky, místní komunikace, modernizace se týkají základní a mateřské školy nebo hasičské zbrojnice. (Obecní zpravodaje 2019, č. 1, 5 a 6; 2020, č. 1, mimořádný zpravodaj a č. 6; 2021, č. 3 a 4; 2022 č. 1) Pro budoucí směřování obce (2021-2030) zastupitelstvo schválilo⁷³ nový *Strategický plán*, který je kromě územního plánu stěžejním pro rozvoj obce. (Strategický rozvojový plán Čistá 2020, 59-63)

4.3.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V Čisté se počet členů zastupitelstva v uplynulých obdobích měnil několikrát. V roce 1990 bylo voleno 15 zastupitelů, v následujících volbách se počet členů snížil na 11. O další čtyři roky později (1998) voliči vybírali pouze devět zastupitelů a v roce 2002 se obec vrátila k 11 zastupitelům. Od voleb 2006 platí stav, který už nastal po volbách 1990, tedy 15 volebních zastupitelů. Před minulými volbami (2018) proběhla na zasedání zastupitelstva diskuze ke snížení počtu zastupitelů a zrušení rady, nakonec se ale o tomto bodě ani nehlasovalo. (volby.cz 2022g; Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Čistá 2018)

V čele obce stojí uvolněný starosta a neuvolněný místostarosta. Počínaje volbami 1990 pozici starosty postupně vykonávali Arnošt Maiwald (1990-1992), Bohumil Pavliš (1992-2018) a po volbách 2018

⁷³ Na zasedání dne 15. září 2020.

byl do funkce zvolen Petr Dřínovský (Rozhovor s Bohumilem Pavlišem 2022; Zápis z ustavujícího zastupitelstva 2018).

Počet kandidátních listin v komunálních volbách byl proměnlivý podobně jako počet zastupitelů, voliči vybírali napříč obdobími mezi dvěma až pěti kandidátkami. Nejvíce uskupení kandidovalo v roce 2014, ve volbách 2018 voliči vybírali ze čtyř kandidátek. (volby.cz 2022g) V obecních volbách postupně zvítězily Občanské fórum, SNK v letech 1994 a 1998, "Čistá" v roce 2002, SNK Čistá ve volbách 2006 až 2014 a v uplynulých volbách 2018 "Občané občanům".⁷⁴ Přičemž starosta kandidoval na vítězné listině celkem čtyřikrát, a to ve volbách v letech 2002 až 2014. (volby.cz 2022g)

Bohumil Pavliš zatím v zastupitelstvu zažil všechna polistopadová volební období. Petr Dřínovský byl poprvé zvolen v roce 2006, o čtyři roky později nekandidoval a znovu působí v zastupitelstvu od voleb 2014. Zejména u Pavliše může být z pohledu potenciálního starostenského bonusu zajímavé sledování vývoje v počtu preferenčních hlasů. V případě Dřínovského nemůžeme doposud identifikovat starostenský bonus, ten se může projevit v dalších volbách.

⁷⁴ Podrobnější výsledky viz přílohy č. 17 až 24.

Tabulka č. 7: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Čisté

	Bohumil Pavliš		Petr Dřínovský		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	250	62,50	X	X	617	64,83 (400)
1998	211	67,20	X	X	648	48,46 (314)
2002	279	80,17	X	X	677	51,40 (348)
2006	208	57,94	145	40,39	687	52,26 (359)
2010	190	50,26	X	X	720	52,50 (378)
2014	231	55,40	211	50,60	757	55,09 (417)
2018	147	34,75	249	58,87	774	54,65 (423)

Zdroj: volby.cz

Než se dostaneme k interpretaci preferenčních hlasů, za povšimnutí stojí počet zapsaných voličů. V každých následujících volbách jejich počet stoupal, takže v roce 2018 mohlo volit o 157 voličů více než v roce 1994. Nicméně v roce 1994 byla ve sledovaném období nejvyšší voličská účast⁷⁵, téměř 65 procent. Ve všech dalších volbách se účast pohybovala mezi 48 až 55 procenty. Ve volbách 2018 hodilo obálku do urny téměř 55 procent voličů, o 10 procentních bodů méně než roku 1994.

U Pavliše vidíme, že jeho absolutní i procentuální zisky hlasů byly proměnlivé. Procentuálně jeho zisky stoupaly do voleb 2002 (včetně), poté se ve dvou následujících volbách získaný podíl z hlasů snížil. K mírnému navýšení došlo znovu ve volbách 2014 a o čtyři roky později ztratil

⁷⁵ Roku 1990 odevzdalo obálku 80,10 procent voličů.

přes 20 pr. bodů oproti předchozím volbám. Nejvíce (i procentuálně) preferenčních hlasů získal doposud ve volbách 2002. Znamenalo to o 68 hlasů více než ve volbách 1998 a o téměř 13 pr. bodů více v porovnání se stejnými volbami. Podobný nárůst se Pavlišovi zatím nepodařil a z výsledků je zřejmé, že se starostenský bonus mohl projevit dvakrát (2002 a 2014). Nejvýraznější ztráta oproti předchozím volbám přišla v roce 2018. Což se může jevit jako logické vyhodnocení ze strany voličů, kteří už neměli potřebu volit dosluhujícího starostu, který vyloučil pro další období starostenství, a upřednostnili svými hlasy jiné kandidáty.

Mezi nimi byl i Petr Dřínovský, kterému se zatím vždy podařilo navýšit absolutní i procentní zisky.⁷⁶ Ve volbách 2018 si oproti roku 2014 polepšil o více než osm pr. bodů, v porovnání s volbami 2006 získal v roce 2018 dokonce o 18 pr. bodů více. Další volby ukáží, jestli se u Dřínovského starostenský bonus projeví, dosavadní výsledky nasvědčují stoupající tendenci (volby.cz 2022g).

Závěrem se můžeme zaměřit na zisky obou starostů v porovnání se zbytkem zastupitelstva. Pavliš získal mezi zastupiteli nejvyšší počet preferenčních hlasů dvakrát - ve volbách 2002 a 2014, ve zbývajících starostenských obdobích skončil druhý a jednou třetí. Ve volbách 2018 měl Pavliš „až“ osmý nejvyšší počet absolutních hlasů, naopak Dřínovský získal nejvíce hlasů ze všech. Ten už v roce 2014 skončil o 20 hlasů druhý za Pavlišem a při první kandidatuře v roce 2006 měl šestý nejvyšší zisk hlasů (volby.cz 2022g).

⁷⁶ S přihlédnutím k tomu, že v roce 2010 nekandidoval.

Jak částečně vyplynulo z předchozích řádků, respondenty v obci Čistá byli bývalý starosta Bohumil Pavliš, současný starosta Petr Dřínovský a dlouholetý zastupitel Pavel Kuře⁷⁷.

Začněme klíčovou otázkou – příčinami, které způsobily výměnu starosty. Pavliš již před volbami deklaroval, že starostenskou pozici obhajovat nebude. *„Kdyby se objevil vhodný nástupce dříve, nechal bych toho. Myslím si, že nejsem vhodný prototyp starosty pro současnou dobu,“* sdělil šedesátiletý Pavliš, kterému se v pozici starosty nelíbilo vzrůstající „politikaření“ v Čisté. *„Pozvolna se to rozjelo kolem voleb 2010, a naplno o čtyři roky později, kdy se zformovala jakási protestní uskupení,“* vysvětlil bývalý starosta s tím, že není zastáncem kampaní na malých obcích. Vznik těchto subjektů⁷⁸ před volbami 2014 podle Pavliše souvisel i s projektem odkanalizování obce, který Čistá pozastavila, což v obci způsobilo zemětřesení.

Pavliš o svém dalším (ne)působení ve starostenské funkci rozhodl sám před volbami. Se současným starostou Petrem Dřínovským se ale shodli, že by při hlasování na zastupitelstvu chyběla pravděpodobně i vůle některých zastupitelů hlasovat pro Pavliše.

Při hledání „starostenského nástupce“ pochopitelně záleželo i na hlasování voličů. Nicméně už před volbami 2018 Dřínovský uvedl, že pokud by od voličů získal podporu, nechtěl by je zklamat a starostenskou pozici by přijal. *„Původně jsem takovou ambici neměl, ale i s ohledem na konečný výsledek a na neoficiální setkání budoucích zastupitelů jsem se rozhodl, že do starostování půjdu,“* zmínil Dřínovský.

⁷⁷ V zastupitelstvu od roku 2002 s tím, že nebyl zvolen na období 2006 až 2010. (volby.cz 2022g)

⁷⁸ Občané občanům I, II

Přestože „jeho“ uskupení skončilo se třemi mandáty na třetím místě, právě současný starosta obdržel nejvíce preferenčních hlasů. *„Vítězné uskupení⁷⁹ si na jednání před ustavujícím zasedáním chtělo říct své představy. Padla i otázka, jestli se při mém zisku hlasů stanu starostou. V takovém případě chtěli mít pozici místostarosty⁸⁰,“* vysvětlil povolební vyjednávání Dřínovský. Bývalý starosta Pavliš i čistecký zastupitel Pavel Kuře se shodli, že Dřínovský byl pro pozici starosty nejlepší volbou. *„Z patnácti zastupitelů byl málokdo schopný vykonávat starostenství, a málokdo tuto funkci chtěl. Přestože zvítězil jiný subjekt, shoda panovala na panu Dřínovském,“* uvedl Kuře.

Bývalý starosta jako jediný mohl srovnat fungování všech dosavadních zastupitelských období. S dalšími respondenty se nezávisle shodl, že období 2014-2018 bylo nejproblematictější. *„Před osmi lety se nepodepisovala žádná koaliční nebo opoziční smlouva. A možná to byla chyba, protože docházelo k handrkování. Přešlo to do takové fáze, že jsem někdy záměrně navrhoval něco jiného, aby se schválilo to, co jsem chtěl opravdu,“* vysvětlil Pavliš.

Když Dřínovský zmiňoval pozitiva při dosavadním působení v úřadu, neopomenul nastavení srozumitelného způsobu komunikace se zastupiteli i s radou. *„Zastupitelstvo funguje jinak oproti předchozímu období. Snažíme se o širší diskuzi, sepisujeme srozumitelné zápisy. Impulsem pro nás bylo předchozí období, ve kterém se někdy nepodařilo vyvarovat zbytečných emocí,“* uvedl Dřínovský. Zastupitel Kuře řekl, že se v Čisté nikdy nehrálo na opozici a koalici, ale v posledních dvou obdobích je pnutí

⁷⁹ Občané občanům

⁸⁰ Místostarostkou se stala Lenka Stříteská (Občané občanům), vítězné uskupení získalo například i pozici předsedy finančního výboru (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva obce Čistá 2018; Zápis ze zasedání zastupitelstva 2019)

znát. *„Hlavně období 2014 až 2018 bylo konfliktní, v současnosti mají zastupitelé hodně podkladů dopředu. Musí se na zastupitelstva připravovat a neobjevuje se tolik nejasností a důvodů k obšírným diskuzím,“* uvedl Kuře, podle kterého mohly rozbroje souviset i se skladbou zastupitelů.

„Klidnější“ aktuální volební období může být zapříčiněno i tím, že všechny volební subjekty patří do rady.⁸¹ Autora zajímal názor na dosavadní fungování rady a na potenciální spolupráci v dalším období. *„Považuji to za dobrý krok, záleží ale na lidech, takže nedokáži predikovat, jak bude situace vypadat v dalším období. Myslím si ale, že není vždy šikovně projednávat záležitosti veřejně, protože lidé nemusí znát kontext, detaily, a může docházet k rozdílné interpretaci. Tomu jsme chtěli předejít i v rámci zastupitelstva,“* uvedl Dřínovský výhodu podoby obecní rady.

Radní Pavliš řekl, že vzniká ideální stav, když se zapomene, kdo za který subjekt kandidoval. *„Situace je nyní klidnější, protestní uskupení se nejspíše také spokojilo s tím, že už nejsem ve vedení. Na některých tématech se ale stejně ukáže různá příslušnost, zmínit můžu příklad z minulosti - když se hasičům koupilo auto, Sokol chtěl opravit hřiště,“* dodal Pavliš s tím, že rada z více subjektů je dobrá. „Protestní“ uskupení podle jeho názoru delegovalo do rady rozumné lidi.

Kuře přiznal, že měl v době napětí obavy o dalším fungování rady. *„Ne vždy se zastupitelé nebo rada shodnou, ale „vícebarevnost“ je podle mě správná. Hodně jiskření se odbude v radě a jeden člověk by leccos mohl ztížit, myslím si ale, že tam teď nikdo takový není, takže model má perspektivu pro další období,“* zhodnotil situaci Kuře.

Přejdeme k typologii obou starostů, u které nebyly mezi respondenty zásadní rozpory. Pavliš by sebe zařadil spíše ke kooperativnímu,

⁸¹ Na rozdíl od předchozího období, kdy v radě nebyly kandidátky Občané občanům I a II (Zápis z ustavujícího zastupitelstva obce Čistá 2014).

tedy „demokratičtějšímu“ typu. *„Myslím si, že jsem nikomu výrazně neva-
dil, a proto jsem v pozici vydržel tak dlouho. Nicméně až když jsem skončil
jako starosta, uvědomil jsem si, že jsem do jisté míry individualista. Nerad
prosazuju věci, se kterými vnitřně nesouhlasím,“* zanalyzoval Pavliš. O sou-
časném starostovi si myslí, že má všechny predispozice ke starostování -
umí pojmenovat a vysvětlit problém, prezentuje obec a dokáže se i pod-
řídit.

Dřínovský starostování srovnal s předchozí profesí, kdy pracoval
jako ředitel střediska výchovné péče. *„Základem byla supervize, a bylo po-
třeba vnímat odlišné názory, podobně jako v zastupitelstvu. Proto si ne-
myslím, že bych byl autoritářský typ, přestože většinu témat přináším já.
Rozhodně nechci žít v dojmu, že to se mnou stojí a padá,“* zamyslel se sta-
rosta. Bývalého starostu nedokázal zcela posoudit, dodal však, že se
v průběhu let měnil. *„Zpočátku hodně komunikoval, ale od ostatních ne-
přicházela adekvátní odezva, takže zajel do stylu „porad' si sám“. Když do
zastupitelstva přišli lidé, kteří komunikovat chtěli, nebyl už třeba tolik pří-
stupný,“* sdělil Dřínovský.

Kuře by starosty neřadil přímo ani k jednomu typu, oba vnímá jako
jejich kombinaci. *„Mají respekt a autoritu, současný starosta je spíš vysvět-
lující a informující typ, ale roli hraje bezesporu i délka výkonu funkce. Poz-
ději může inklinovat k předkládání hotových verzí a může platit nepřímá
úměra - čím delší funkce, tím menší diskuze,“* doplnil zastupitel.

S ohledem na skončené i plánované projekty (kulturní dům, kanali-
zace, víceúčelové hřiště, domov pro seniory ad.) a na existující strate-
gický plán s vizí do roku 2030 by autor oba starosty označil za „stratégy“,
a v konečném spojení s řádky výše spíše za vizionáře. Zcela o „čistých“
typech ale hovořit nelze.

V závěru kapitoly se zaměříme na potenciální rozkoly mezi zastupiteli, obyvateli a také na nadcházející podzimní komunální volby. Respondenti se shodli na jednom tématu, které v minulosti rezonovalo, a stále je aktuální. Jedná se o plánovanou výstavbu velkokapacitní farmy na výkrm drůbeže, kterou část obyvatel odmítá. Toto téma se hrálo i v minulých volbách 2018, respektive při obsazování obecní rady. Původní místostarostka Lenka Stříteská (Občané občanům) v roce 2019 rezignovala a novým místostarostou se stal Petr Křivka (VOL. SNK ČISTÁ), který byl ze stejného volebního subjektu jako starosta. *„Pan Křivka intenzivně jedná na straně obce, která farmu odmítá. Což je v souladu s klíčovým bodem programu vítězného subjektu, a jeho zastupitelé neměli problém s tím, že nový místostarosta nebyl z jejich uskupení,“* vysvětlil Dřínovský.

Současný starosta problém zařadil mezi body, které vnímá během volebního období jako negativní – ve smyslu, že celá kauza není vyřešená. *„Místní jsou proti, bojí se zápachu, nebo zatížení, zastupitelstvo rozhodlo, že s farmou nesouhlasí, takže se právně bráníme,“* dodal Dřínovský. Bývalý starosta uvedl, že se kolem drůbežárny děly „nechutné věci“. *„Některé osoby nechtěli pustit na zastupitelstvo, aby si mohly obhájit výstavbu, někdy to zase přecházelo do osobních záležitostí. V zastupitelstvu jsme rozdělení asi na tři tábory, čtyři se nechtějí přidávat k aktivistům, dva chtějí a zbytek se přidává k hlasitější straně,“* popsal situaci Pavliš.

„Existuje více názorů, hlavně mezi obyvatelstvem, ale i v zastupitelstvu, což vede k aktivizaci lidí. Zároveň si ale nemyslím, že by se jednalo třeba v zastupitelstvu o tak významné konfrontační téma,“ nastínil pohled na věc zastupitel Kuře.

Co se týče příštích voleb, Pavliš se obává, že volby mohou být fraškou. *„Označil jsem si to termínem „prodaná vesnice“, volební subjekty se*

předem domluví na možném vývoji, anebo vznikne jeden volební subjekt.⁸² Rád bych se mýlil, ale schyluje se k tomu, protože je obecná spokojenost s panem starostou a ostatní se trošku vezou,“ uvedl bývalý starosta. Ten dodal, že pokud by se obavy naplnily, kandidovat nechce, za jiných podmínek ale kandidaturu nevyklučuje. Pavliš si také nedokáže představit náhradu za Dřínovského na pozici starosty, takže věří v jeho znovuzvolení.

Dřínovský v době rozhovoru⁸³ uvedl, že si myslí, že volební uskupení zůstanou v zásadě stejná a neočekává revoltu. Pozici starosty pro další období nevyklučuje. *„Pokud budu mít podporu lidí a kolegů, chtěl bych ještě dotáhnout některé projekty. Mám priority a ne všechny jsem si mohl odškrtnout, ještě ale všechno budu promýšlet,*“ sdělil Dřínovský. Kuře si myslí, že je v současnosti mnohem obtížnější sestavit kandidátku. *„Práce na zastupitelstvu neustále přibývá, což s sebou přináší i časovou náročnost, proto neočekávám vyšší počet kandidátek,*“ porovnal zkušený zastupitel. Pro Dřínovského jako starostu by zvedl ruku i po podzimních volbách. *„Měl by ale malinko ubrat, aby nám vydržel minimálně další čtyři roky. Pro obec je samozřejmě dobře, že starosta funguje na více než sto procent, ale takové nasazení může přinést i negativní důsledky,*“ zakončil pětáctyřicetiletý zastupitel, který je povoláním policista. (Rozhovory s Bohumilem Pavlišem, Petrem Dřínovským a Pavlem Kuře 2022)

⁸² Minimálně za poznámku stojí fakt, že se Pavliš také obával, že bude zlikvidována rada, tedy že bude snížen počet zastupitelů z 15 například na 11. Zastupitelstvo ale 8. 3. 2022 rozhodlo, že v příštím volebním období bude opět 15 zastupitelů. (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Čistá 2022).

⁸³ Únor 2022

4.4. Litomyšl

Litomyšl se nachází v okrese Svitavy, zhruba 20 kilometrů jihovýchodně od tohoto města. S rozlohou přes 33 kilometrů čtverečních a s téměř 10 000 obyvateli⁸⁴ je druhým největším městem okresu (ČSÚ 2022). Kromě základních a mateřských škol disponuje i středoškolskými institucemi včetně gymnázia, technické nebo pedagogické školy, která je i vyšší odbornou školou, a ve městě funguje i Fakulta restaurování Univerzity Pardubice.

Lidé mohou využít pracovní, finanční, živnostenský nebo stavební úřad. Dostupná je i krajská nemocnice, ve městě působí městská i státní policie a v místě se nachází i krajský hasičský sbor. Z dalších zdravotnických a sociálních služeb zmiňme farní charitu určenou seniorům a osobám s postižením, centrum sociální pomoci disponující domovy pro seniory, nebo rodinné centrum.⁸⁵

Z dopravní infrastruktury je pro automobilovou přepravu zásadní silnice I/35, která prochází městem. Z hromadné dopravy je stěžejní autobusová⁸⁶, která zajišťuje spojení Litomyšle i s Hradcem Králové nebo s Brnem. Z ekonomického hlediska je kromě vybudované průmyslové zóny zásadní rozvoj malého a středního podnikání, zejména v oblasti velkoobchodu a maloobchodu.

V rámci hospodářství jsou klíčové cestovní ruch a kultura. Dominantou historického centra je renesanční zámek - zapsaný v památkách UNESCO, i s přilehlým areálem. Z každoročních akcí je nejvýznamnější mezinárodní hudební festival Smetanova Litomyšl.

⁸⁴ K 1. 1. 2022 9 914 obyvatel (ČSÚ 2022)

⁸⁵ Další vzdělávací instituce, sociální služby nebo zdravotnická zařízení jsou uvedeny na webu města nebo ve strategickém plánu.

⁸⁶ Funguje i regionální železniční doprava.

Ve městě působí i spolky s různým zaměřením nebo sportovní kluby.⁸⁷ Ze sportovních zařízení zmiňme atletický a fotbalový stadion, sportcentrum, krytý bazén nebo zimní stadion. Tato zařízení se nacházejí v jedné části města a kromě nich mohou lidé využít i sportovní halu. (Litomyšl 2022; Strategický plán Litomyšl 2022, 7, 15 20, 17 31, 35, 39, 60-62, 71-72)

Nejnákladnějším⁸⁸ projektem v období 2010 až 2014 byla revitalizace zámeckého návrší, která zahrnovala i piaristický chrám nebo budovu regionálního muzea.⁸⁹ Kromě toho město postavilo byty, vybudovalo cyklostezku, klidovou zónu u řeky Loučné, a výstavby nebo rekonstrukce se dotkly i kanalizace a ČOV. (Lilie 2013, s. 1; 2014a, 3; 2014b, 6) V následujícím období byla přístavbou piaristické koleje dokončena revitalizace. Řada projektů byla zaměřená na děti a mládež – vznik nového střediska volného času, v jedné ze základních škol začala výstavba odborných učeben. Rekonstruovaly se i další dvě základní školy a důraz město kladlo i na revitalizaci zeleně nebo opravy komunikací.

V období 2018 až 2022 město rozšířilo sběrný dvůr, postavilo sociální byty a soustředilo se i na opravy a výstavbu dětských hřišť. Revitalizace se dotkly lesoparků, a pro cestovní ruch je podstatná spolupráce města a soukromého investora na opravě autokempu. Nadále se pokračuje v opravách chodníků a silnic, v tomto ohledu bude největší investicí výstavba bezbariérového nadchodu, která byla zahájena na jaře 2022. K rozestavěným projektům města patří odpočinkový park nebo úsek cyklostezky. Podstatným projektem pro Litomyšl, který však nefinancuje

⁸⁷ Oproti menším obcím jejich výčet není zcela na místě, i vzhledem k tomu, že spolky a organizací v desetitisícovém městě působí mnohem více než na vesnici s 500 nebo 1 000 obyvateli.

⁸⁸ Zhruba 400 milionů korun

⁸⁹ Revitalizace trvala mezi lety 2011 až 2015. (Litomyšl 2022)

město, je již zahájena výstavba prodejny Lidl. Několik let se vedení města zabývá výstavbou nového domova pro seniory. Městu se ale zatím nepodařilo sehnat dotace ani našetřit, proto je klíčový projekt otázkou spíše několika let. (Lilie 2017a, 3; 2017b, 1; 2018a, 3; 2018b, 2-3; 2020, 5; 2021, 3; 2022a, 1, 3, 11; 2022c, 1; Vojáček 2022; Strategický plán Lito-myšle 2022, 11, 54)

4.4.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V prvních polistopadových volbách v roce 1990 voliči vybírali 30 zastupitelů, ale od voleb 1994 už bylo zastupitelstvo zredukováno na 23 členů. Ve městě funguje sedmičlenná rada, z níž jsou uvolněni starosta a místostarosta⁹⁰. V polistopadové éře se na pozici starosty vystřídal pět osob. Mezi lety 1990 až 2002 starostoval Miroslav Brýdl, v následujícím období Jan Janeček, po dvě období Michal Kortyš, mezi lety 2014 až 2018 Radomil Kašpar a po volbách 2018 byl do funkce zvolen Daniel Brýdl⁹¹.

Počet kandidátek se po volbách 1990, kdy se o mandáty ucházelo osm subjektů, ustálil nejdříve na sedmi (volby 1994 a 1998) a následně na šesti (2002, 2006). Výraznější změna přišla ve volbách 2010, kdy kandidovalo 10 uskupení, o čtyři roky později se počet kandidátek snížil na devět. V uplynulých volbách 2018 už ale měli voliči na výběr znovu ze šesti uskupení.

Vítězem⁹² prvních porevolučních komunálních voleb se stalo OF, poté se až do roku 2014 střídaly dvě politické strany – ODS (1994, 2006 a 2010) a KDU-ČSL (1998, 2002 a 2014). „Změna“ nastala ve volbách 2018, kdy zvítězilo místní uskupení, které funguje jako spolek - Generace

⁹⁰ Mezi lety 2006 až 2014 existovala i pozice II. místostarosty.

⁹¹ Syn Miroslava Brýdla.

⁹² Dle mandátů, případně hlasů.

89. Od voleb 1990 se stalo pouze jednou, kdy se starostou nestal kandidát vítězného uskupení, a to roku 1998⁹³. Od voleb 2006 je také pravidlem, že končící starosta zaujme post místostarosty v následujícím období. (volby.cz 2022h; Usnesení z ustavujících zasedání zastupitelstva Litomyšle 1990-2018)

Nyní se už zaměříme na starosty, kteří jsou relevantní pro výzkum. Oproti předchozím případům se poprvé jedná o tři starosty, Michala Kortýše (ODS), Radomila Kašpara (KDU-ČSL) a Daniela Brýdla (Generace 89). „Nejzkušenějšími“ zastupiteli jsou Kašpar a Kortýš, kteří v zastupitelstvu působí od voleb 1998. Současný starosta Brýdl byl zastupitelem poprvé zvolen v roce 2014. (volby.cz 2022h)

Tabulka č. 8: Zisky preferenčních hlasů bývalých starostů a současného starosty v Litomyšli

	Michal Kortýš		Radomil Kašpar		Daniel Brýdl		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	1 220	22,85	X	X	7 540	70,81 (5 339)
1998	901	21,57	1 117	26,74	X	X	8 098	51,59 (4 178)
2002	1 024	26,51	1 131	29,28	541	14,00	8 198	47,13 (3 863)
2006	1 455	36,27	1 186	29,56	454	11,32	8 146	49,36 (4 012)
2010	1 879	40,77	1 314	28,51	490	10,63	8 091	57,03 (4 609)
2014	1 300	32,15	1 061	26,24	763	18,87	8 040	50,31 (4 044)
2018	1 338	35,13	1 471	38,62	1 225	32,16	7 975	47,81 (3 809)

Zdroj: volby.cz

⁹³ Tehdejší starosta Miroslav Brýdl kandidoval v roce 1998 za Sdružení Unie svobody a Nezávislých kandidátů.

Největší podíl voličů hlasoval v komunálních volbách v roce 1994⁹⁴. Účast přesáhla sedmdesátiprocentní hranici, což se v žádných následujících volbách nepodařilo zopakovat. Obvykle se účast pohybovala kolem 50 procent, s výjimkou voleb 2010, kdy obálku odevzdalo přes 57 procent voličů. Naopak v uplynulých volbách 2018 byla voličská účast nejnižší od voleb 2002, kdy dosáhla minima – 47,13 procent. V roce 2018 ale absolutně hlasovalo nejméně voličů za celé polistopadové období.

Michal Kortyš byl hned při své první kandidatuře v roce 1998 zvolen zastupitelem. Absolutní a procentuální zisky navyšoval až do voleb 2010, kdy obdržel dosavadní maximum – přes 40 procent. V té době Kortyš starostoval čtyři roky, a oproti volbám 2006 si polepšil o 4,5 procentních bodů. Mezivolebně nejvýrazněji navýšil zisky v roce 2006, oproti roku 2002 obdržel o zhruba 10 pr. bodů více. Ve volbách 2014 měl Kortyš za sebou dvě starostenská období, a právě v těchto volbách přišel jediný výsledkový pokles, a to o více než osm pr. bodů ve srovnání s volbami 2010. Což může souviset i s tím, že Kortyš byl sice lídrem kandidátky, ale starostovat dále nechtěl (Rozhovor s Michalem Kortyšem 2022).⁹⁵ Ve volbách 2018 ale zisky znovu navýšil - o tři pr. body, přestože kandidoval ze třetího místa kandidátky.

Radomil Kašpar kandidoval již v roce 1994, kdy ale zůstal mezi náhradníky. Postupně, byť ne tolik výrazně jako Kortyš, navyšoval procentuální zisky do voleb 2006. Ve volbách 2010 a 2014 procentuálně vždy sice ztratil, ale rozdíl mezi volbami 2006 a 2014 byl pouze tři pr. body. Právě v roce 2014 byl Kašpar zvolen starostou a po uplynutí funkčního období obdržel ve volbách 2018 o 12 pr. bodů více než o čtyři roky dříve.

⁹⁴ V roce 1990 byla účast ještě vyšší, hlasy odevzdalo 80,38 procent voličů.

⁹⁵ Nutno ale podotknout, že ze všech zastupitelů obdržel v roce 2014 nejvíce hlasů.

U lidoveckého starosty patrně můžeme zaznamenat efekt starostenského bonusu, byť výsledek mohlo ovlivnit několik dalších aspektů.⁹⁶

Daniel Brýdl kandiduje pravidelně od roku 2002, zastupitelem byl poprvé zvolen v roce 2014, kdy kandidoval z druhého místa. Právě v těchto volbách zaznamenal první růst v ziscích hlasů, obdržel téměř 19 procent ze všech hlasujících. Doposud si nejvýrazněji polepšil ve volbách 2018, kdy byl lídrem Generace 89, stal se starostou a oproti roku 2014 získal o 13 pr. bodů více. Kortyš i Kašpar získali po uplynutí prvního starostenského období více procent než ve volbách, po kterých do funkce nastupovali.

Stručně se ještě podívejme na zisky starostů v porovnání s ostatními zastupiteli/kandidáty. Kašpar se přes 33. místo a následnou 10. příčku propracoval na šestou pozici ve volbách 2002 a 2006. V dalších dvou volbách skončil na druhém místě a nejvíce hlasů ze všech získal roku 2018. Kortyš se roku 1998 umístil na 17. pozici, kterou o čtyři roky později vylepšil na deváté místo. Ve volbách 2006 až 2014 skončil na prvním místě a v minulých volbách 2018 obsadil druhé místo za Kašparem. Brýdl skončil při premiéře v roce 2002 na 61. pozici, v dalších dvou volbách na 91. a 80. místě. Při prvním zvolení do zastupitelstva měl 12. nejvyšší počet hlasů, a o čtyři roky později už mu patřila čtvrtá pozice. (volby.cz 2022h)

Kromě tří výše uvedených starostů autor rozhovor vedl ještě s opozičním zastupitelem Vítězslavem Hanzlem (bezpartijní za KSČM), který v zastupitelstvu působí po celé polistopadové období.⁹⁷

⁹⁶ V roce 2018 kandidovalo „pouze“ šest uskupení. Naopak v letech 2010 a 2014 se o mandáty ucházelo 10, respektive devět subjektů.

⁹⁷ V letech 1988 až 1990 navíc Hanzl zastával pozici předsedy MNV v Litomyšli a členem městského národního výboru byl již od 70. let. (Skřivánek 2016, 540)

Litomyšl je prvním ze zkoumaných případů, kdy starostenské výměny nastaly ve volbách 2014 i 2018. Začneme „starším“ střídáním, výměnou mezi Kortyšem a Kašparem. Přestože bývalý starosta Kortyš v roce 2014 kandidoval jako lídr ODS, o starostenský mandát již neusiloval. *„Po čtyřech letech jsem cítil, že práce ještě není dodělaná, ale po dalším období už jsem byl rád, že jsem funkci předal. Začal jsem ztrácet kontakt se světem a také jsem se už potřeboval věnovat podnikání,“* vysvětlil majitel firmy Kortyš, který si myslí, že ideální doba na starostování je osm až 12 let. *„Kdybych si zkusil starostování prosadit, možná bych pokračoval, ale věděl jsem, že funkce bude v dobrých rukách. Pan Kašpar mi dělal místostarostu, lidovci zvítězili⁹⁸, takže nebylo co řešit,“* dodal současný radní a připomněl, že se v Litomyšli obvykle ctí právo vítěze na starostenskou funkci.

Radomil Kašpar ale vysvětlil, že situace v roce 2014 nebyla zcela jednoduchá. *„Ze strany zastupitelů zvolených za TOP 09 byly trochu tlaky, aby zůstal pan Kortyš. Chtěli být asi součástí koalice, ale na jejich hry se nepřistoupilo, a zůstali v opozici. Naopak Michal Kortyš mi po volbách po blahopřál a řekl, že si vyměníme kanceláře,“* popsals bývalý starosta Kašpar.

Současný radní Kortyš k tvorbě tehdejší koalice uvedl, že není zcela zastáncem širokých koalic. *„Kvůli samému hledání kompromisů se nemusí naplánované projekty hýbat, takže i z pragmatického hlediska jsem byl spíše pro menší koalici,“* vysvětlil Kortyš.⁹⁹ Kašpar ještě dodal, že ODS při

⁹⁸ ODS i KDU-ČSL získaly čtyři mandáty, lidovci ale zvítězili na procenta (15,34 pro KDU-ČSL a 14,84 pro ODS).

⁹⁹ Po volbách 2010 byli součástí rady zástupci ODS, KDU-ČSL, TOP 09 – Fórum občanů Litomyšl a Nestraníci - 14 koaličních zastupitelů. Po volbách 2014 byly součástí koalice ODS, KDU-ČSL, Nestraníci a Generace 89 – 15 koaličních zastupitelů (Usnesení z ustavujících zasedání zastupitelstva Litomyše 2010; 2014)

vstupu do koalice v roce 2014 chtěla, aby zanikla funkce druhého místostarosty. „Myslím si, že tenkrát pozice druhého místostarosty nebyla vůbec špatná, protože starosta měl dost práce s revitalizací návrší. Spíše to bylo osobní vůči tehdejšímu druhému místostarostovi,“ nastínil Kašpar, aktuálně znovu místostarosta.

K výměně starosty tedy přispěl i výsledek voleb. „Odrasila se i celostátní úroveň, kdy ODS v té době byla téměř na dně. Férově ale musím uznat, že předtím jsme naopak těžili z popularity ODS. Možná se v propadu hlasů celé kandidátky promítly i moje chyby, netuším,“ zanalyzoval situaci Kortyš. Význam celostátní politiky přikládá výsledkům komunálních voleb i Kašpar, který situaci srovnal i s rokem 2018. „Když jsme vítězství před osmi lety vyfoukli ODS, byla celostátně na sestupu. Naopak Generace 89 o čtyři roky později mohla těžít i z toho, že není politickou stranou,“ nastínil možné příčiny výsledků Kašpar.

Právě tehdejší starosta obdržel ve volbách 2018 nejvíce preferenčních hlasů, lidovci ale získali o mandát a dvě procenta hlasů méně než vítězná Generace 89. „Pravidlo, že vítěz drží pozici starosty, nám připadá fér. Kdybychom v předchozím¹⁰⁰ období nebyli v koalici s Generací, možná by bylo na stole moje setrvání, ale když s někým čtyři roky spolupracujete, tak by to byl podraz. Ani ze strany dalších partnerů nebyly tlaky, řekli nám, ať se spolu dohodneme o funkcích, a že se rádi přidají do koalice,“ vysvětlil Kašpar situaci po volbách 2018.

Starosta Brýdl potvrdil bezproblémové povolební vyjednávání. „Po volbách nám přišly gratulace a výzva, ať se s lidovci dohodneme na funkcích, že to ostatní budou respektovat. Jednání trvalo asi patnáct vteřin, pan Kašpar se mě zeptal, jestli chci starostovat, já se zeptal jeho, jestli mi bude

¹⁰⁰ 2014 až 2018

dělat místostarostu. Pak jsme se sešli s Nestraníky a s ODS a dohodli jsme se na programu," popsal domluvu Brýdl a upozornil, že současná koalice není samozřejmostí. *„Nikdo zatím nehází vidle do našeho nepsaného pravidla. Ostatní strany nás klidně mohly vyšachovat a vytvořit si trojkoalici,"* nastínil možný vývoj starosta. Ten zároveň zmínil, že existovaly menší „třecí plochy“ při skládání rady. *„Ustoupili jsme, že nebudeme mít tři ale dva radní, protože lidovci a ODS chtěli po dvou. Možná na zastoupení v radě někdy doplácneme, a neprosadíme úplně vše, co bychom si přáli, ale pořád si myslím, že jsme se rozhodli správně,"* sdělil Brýdl.

Příčiny úspěchu ve volbách 2018 spatřuje starosta a předseda spolku Generace 89 podobně jako bývalí starostové i v celostátní politice. *„Voliči se odklonili od tradičních stran, možná nevěděli, komu to hodit, tak se rozhodli pro nás. Dlouhodobým tématem ve městě je výstavba dálnice, my jsme v této otázce vystupovali umírněně. Nebyli jsme radikálními odmítači ani příznivci navrhovaných projektů. A věřím, že se pozitivně promítly i aktivity spolku v průběhu celého období,"* shrnul možné důvody Brýdl.

Podle Vítězslava Hanzla rozhodl o vítězství kromě aktivit spolku i program. *„Měli výbornou propagaci a kvalitně rozpracovaný program na jednotlivé oblasti politiky. Navíc ve spolku působí řada mladých lidí, a je potřeba, aby se do komunálu zapojovali i mladší,"* uvedl šestasedmdesátiletý Hanzl, podle kterého bylo před volbami téměř jasné, jak bude vypadat „nová“ koalice. *„Všechny čtyři subjekty asi věděly, že budou nadále pokračovat, šlo hlavně o posty starosty a místostarosty,"* doplnil zastupitel.

Hanzl i přes své opoziční postavení neměl s volbou starosty v předchozích volbách doposud problém. *„Se všemi jsem vycházel dobře, a cením si toho, že nový starosta vždy navazuje na předchozí práci. Ve městě je spousta rozpracovaných projektů, když jeden starosta nestihl dokončit práci, udělal to další, a bývalý starosta se navíc obvykle stává i*

místostarostou,“ zmínil Hanzl pozitiva starostenských výměn v Litomyšli. *„Například pan Kortyš převzal po předchůdcích návrší, za pana Kašpara se chystaly další projekty, mimo jiné se probírala výstavba nadchodu, kterou převzal současný starosta¹⁰¹,“* dodal zastupitel.

U kontinuity se zastavme, protože oproti jiným zkoumaným případům svojí mírou vybočuje. Od roku 2006 platí pravidlo, že „dosluhující“ starosta je vždy na následující období zvolen místostarostou. Navíc Jan Janeček (KDU-ČSL), který starostoval v období 2002 až 2006, byl již v letech 1994 až 2002 místostarostou¹⁰². Bývalý starosta Miroslav Brýdl se sice po volbách 2002 místostarostou nestal, ale v letech 2002 i 2006 byl zvolen radním. (Usnesení z ustavujících zasedání zastupitelstva Litomyšle 1994-2018) I ve strategickém plánu města je přímo uvedeno, že *„od sametové revoluce existuje mimořádná kontinuita ve vedení radnice – všech pět porevolučních starostů patří do stejné středopravicové skupiny politických uskupení...“*. (Strategický plán Litomyšl 2022, 8)

Starosta Brýdl poukázal i na fakt, že v Litomyšli v komunálních volbách nesestavily kandidátku hnutí ANO ani SPD. *„Jsme tradiční maloměsto, kde třicet let vládne podobná koalice a víceméně panuje společenská shoda. Jezdí se nás ptát z jiných měst, proč to u nás jde a u nich ne, k čemuž mám několik teorií,*“ zmínil Brýdl s tím, že jedna z nich má silně historické kořeny. *„Dříve jsem se tomu spíše smál, ale asi za to mohou i Pernštejnové, kteří přivedli piaristy.¹⁰³ Četl jsem výzkum o bohatých oblastech v Jižní Americe, a tyto regiony se velmi shodují s místy, kde působily*

¹⁰¹ Viz investiční akce z období 2018 až 2022.

¹⁰² Podobně tomu bylo i v případě Radomila Kašpara, který jako I. místostarosta působil už v letech 2010 až 2014. Kortyš se místostarostou stal v roce 2014, ale v prosinci 2016 na pozici rezignoval (Lilie 2017a, 1).

¹⁰³ Frebonie z Pernštejna roku 1640 pozvala do Litomyšle představitele piaristického řádu. (Skřivánek 2016, 138-140)

vzdělávací řády. A když jsem se podíval na Česko a na působení těchto řádů, tak se znovu velmi překrývaly s městy, která jsou úspěšná¹⁰⁴. Lidé se u nás od poloviny sedmnáctého století vzdělávali, učili k samostatnosti a zodpovědnosti, a i proto se nyní daří podnikatelům, kultuře nebo školství," vysvětlil podrobně Brýdl, podle kterého je také podstatné, že radnice nebyla od sametové revoluce spojena s korupční kauzou, a i proto lidé důvěřují v institut starosty.

„Táta jako starosta přinesl na radnici nové myšlení, přivedl mladé lidi. A dokázal v dobrém smyslu ovlivnit i své nástupce. Určitě bylo spoustu měst s úspěšnými starosty, ale pak se situace otočila, přišli noví, kteří své předchůdce negovali,“ doplnil současný starosta s tím, že se všichni porevoluční starostové pravidelně schází.

Radní Kortyš dodal, že Litomyšl je kultivované město, o čemž se přesvědčil i ve volbách. *„V roce 2010 kandidovalo deset subjektů, včetně Věcí veřejných, a trochu jsme se báli, jak voliči zareagují, ale ODS i celou koalici výrazně podpořili. Podobně tomu bylo i o čtyři roky později, kdy sice ANO v Litomyšli nekandidovalo, ale středopravicové strany, zvláště ODS, nebyly na celostátní úrovni populární. ODS ztratila, ale pořád jsme skončili druzí za lidovci, což svědčilo o spokojenosti voličů,“* vysvětlil bývalý starosta.

Přejdeme k fungování zastupitelstva, které v současnosti čítá 20 koaličních zastupitelů a tři opoziční. *„Minulé zastupitelstvo bylo bojovnější, koalice nebyla tak jednoznačná,¹⁰⁵ a to se odráželo i na napjatější atmosféře v zastupitelstvu. Toto období je asi nejidyličtější za čtyřadvacet let, co jsem zastupitelem, což samozřejmě neznámá, že se vždy shodneme, ale například jednání zastupitelstva trvají maximálně hodinu,“* porovnal sedmapadesátiletý Kašpar současné období s minulým, ve kterém

¹⁰⁴ Brýdl zmínil Kadaň nebo Mikulov.

¹⁰⁵ 15 zastupitelů

starostoval. *„Roky 2014 až 2018 vnímám jako nesrovnatelně dramatictější, zastupitelstva byla hodně vypjatá a dlouhá. Zvláště jeden zastupitel z opozice kritizoval snad úplně vše. Když jsme na něj reagovali, a oponovali, že nemá pravdu, nechtěl to slyšet. Pak už chyběl vzájemný respekt a solidní diskuze,“* popsal současný místostarosta s tím, že diskuze může být výbušná. Musí ale být postavena na vzájemném respektu a pozitivním řešení. *„Říkal jsem panu starostovi, že je až nezdravé, jak málo teď na jednáních diskutujeme,“* dodal s trochou nadsázky Kašpar.

Hanzl souhlasí, že toto období je jiné. *„Návrhy v minulém období obvykle prošly, protože dobré věci pro lidi je potřeba udělat, ať je navrhne kdokoliv. Nicméně protahování jednání ze strany konkrétního zastupitele už byla opravdu nesmyslná. Některé připomínky neměl špatné, ale vždy je potřeba přijít s lepším řešením, a ne pouze kritizovat,“* zmínil Hanzl a provedl i srovnání s parlamentní úrovní. *„Nemyslím si, že by předchozí období byla zcela vypjatá, ale dotyčný zastupitel atmosféru přirostřoval. V délce a povaze některých projevů už trochu připomínal Tomia Okamuru,“* sdělil Hanzl, který se v zastupitelstvu pohybuje ve financích a je druhým obdobím za sebou předsedou finančního výboru (Litomyšl 2022).

Hanzl jakožto zastupitel za KSČM plní roli oficiální opozice, reálné fungování ale vnímá trochu jinak. *„Ani nevím, jestli v Litomyšli můžeme mluvit o opozici a koalici, zvláště při současném složení. Když se plánuje větší projekt nebo událost, pořádají se nepovinné schůzky, kde se informujeme, vyjádříme své názory, aby vše bylo jasnější. Celkově si myslím, že panuje slušná atmosféra,“* zhodnotil fungování zastupitelstva Hanzl.

Bývalý starosta Korytš k existenci opozice poznamenal, že je pro celkové fungování zastupitelstva podstatná. *„Musí ale být konstruktivní, aspoň vám nastaví zrcadlo, trochu jiný pohled. V minulém období jsme třeba často slyšovali, co všechno děláme špatně, ale chybělo alternativní*

řešení. V tomto ohledu je současné zastupitelstvo klidnější a rozumnější," vysvětlil radní, který ve fungování současného zastupitelstva a vedení města spatřuje problémy spíše procesuálního rázu. „Trochu mi vadí plánovaná výstavba domova důchodců, za mě se začalo chystat, pak to trochu utichlo. Na můj vkus se moc vleče, chápu, že je málo peněz, ale lidé stárnou v nedůstojných podmínkách, a je potřeba s tím něco dělat. Nebál bych si půjčit, zadlužit se, i když to není zcela ideální, ale upřímně, kdybych starostoval, asi by už domov stál," zamyslel se Kortyš, který je i prvním náměstkem hejtmana (Pardubický kraj 2022).

Brýdl potvrdil předchozí vyjádření. „Jako starosta to mám jednoduché, už tu není dotyčný zastupitel, který do všeho vrtal. Po vzoru táty¹⁰⁶ jsem zavedl, že po jednání, které teď trvá hodinu, jdeme všichni zastupitelé na pivo a tam se neformálně bavíme. V minulém období to možné nebylo, protože když sedíte tři, čtyři hodiny na zasedání, tak už nemáte chuť na další posezení," vysvětlil současný starosta.

Co se týče aktuálního, diskutovaného tématu, jedno z nich bylo nastíněno – domov pro seniory. Podle Brýdla je dlouhodobým problémem bydlení. „Litomyšl si žije nad poměry desetitisícového města, což může být těžké pro nižší střední třídu. Zvedli jsme i daň z nemovitosti, a téma rezonovalo mezi lidmi, ale v zastupitelstvu návrh prošel jednohlasně," rozvedl podrobněji Brýdl. V první polovině volebního období bylo diskutovaným tématem pojmenování Náměstí Václava Havla na zámeckém návrší. „Shoda na pojmenování náměstí nepanovala ani mezi koalicí, pořád se ale jednalo spíše o symbolické gesto, než o projekt, který by měl ovlivnit vývoj města," sdělil starosta. Za podstatnější téma pro zastupitele starosta

¹⁰⁶ Miroslav Brýdl

označil prodej vily Klára, která patří městu, a ve které se do roku 2018 nacházela léčebna dlouhodobě nemocných.¹⁰⁷

Respondenti se tehdy k plánovanému prodeji vyjádřili následovně. „*Nepochybně budou různé názory i v jednotlivých uskupeních. Těžko posoudit, který návrh vyhraje,*“ uvedl v prosinci 2021 starosta Brýdl. „*Neředpokládám idylický konsenzus, máme náznaky, že pohledy budou významně odlišné, což nás trochu překvapuje,*“ sdělil ve stejný den místostarosta Kašpar.

„*Město koupilo vilu od kraje, chtěl jsem, abychom budoucnost vily rozhodli my, Litomyšlané. Teď mě trápí, že chceme vilu obratem prodat, zvláště nesouzním s projektem na výstavbu hotelu, který by narušil rovnováhu mezi menšími ubytovateli. Na tom jsme se shodli i v ODSce, druhý projekt je mi bližší, ale pořád je to uspěchané. Vilu bych neprodával a hledal jiné řešení,*“ popsal situaci litomyšlský i krajský radní (náměstek) Kortyš.

Hanzl nedokázal posoudit, která varianta by byla vhodnější, protože se teprve chystala veřejná prezentace. „*Chceme, aby vila hlavně sloužila městu, a zatím nemám veškeré informace, takže netuším, do jaké míry nás to rozštěpí. Jinak nás ale nic zásadního nerozděluje, třeba Náměstí Václava Havla prošlo těsně až za současného starosty, ale v zastupitelstvu nás rozhodnutí proti sobě nepoštválo, každý vyjádřil názor,*“ řekl Hanzl, který podobně jako Kortyš vidí aktuálně problém ve výstavbě domova pro seniory. „*Sociální služby jsou dost problematické, o výstavbě se uvažuje snad tři období. Oblasti jako sport, kultura, životní prostředí jsou nad průměrem*

¹⁰⁷ Rozhovory byly vedeny v prosinci 2021 a v lednu 2022, vyjádření proto nejsou aktuální. Zastupitelstvo v únoru 2022 vybíralo majitele vily s tím, že se rozhodovalo mezi dvěma projekty, které navrhovaly další využití vily – kongresový hotel a komunitní centrum. Zastupitelé ale nevybrali ani jeden návrh, pro kongresový hotel hlasovalo 11 zastupitelů, pro schválení chyběl jeden hlas. Pro komunitní centrum hlasovalo šest zastupitelů, v obou případech se většina zdržela. (Lilie 2022b, 1)

města, ale starší občané a zaměstnanci domovů nemají kvalitní podmínky pro život a práci. Město se snaží šetřit, ale roste inflace a vše se zdražuje. Nedaří se ani sehnat dotace, takže výstavba se zdá hodně vzdálená,“ poukázal Hanzl na téma, které občany a zastupitelstvo aktuálně trápí.

Kašpar zdůraznil problém s bydlením ve městě. *„Máme bohatou infrastrukturu, dostatek pracovních příležitostí, hodně kultury, což ale může být i negativum pro některé, a bydlení je neustálé téma. Na druhou stranu jednadevadesát procent lidí v průzkumu¹⁰⁸ uvedlo, že je spokojeno s kvalitou života ve městě,*“ okomentoval situaci místostarosta.

Nyní se zaměříme na typologii starostů, při které se respondenti zcela neshodli. Hanzl mezi starosty vnímá rozdílnou míru i způsob komunikace. *„Dříve bylo vše zdlouhavější, což ale souvisí s vývojem komunikačních sítí. Pan Kortyš řekl, o co šlo, ale nebyl komunikativní jako současný starosta, který má snahu se o věcech více bavit, organizuje neformální posezení, velmi se zajímá o názory a připomínky. Pan Kašpar byla obdoba Kortýše, starosta se aktuálně komunikaci věnuje opravdu plně, což přináší úspěchy,*“ porovnal starosty Hanzl, který by žádného nezařadil k autoritářskému typu. *„Vnímám je jako první mezi rovnými, autoritářštějším starostou byl naopak bývalý starosta Brýdl,*“ dodal Hanzl.

Starosta Brýdl i místostarosta Kašpar se při určení typů shodli. *„Záleží i na osobnosti a atmosféře v zastupitelstvu, Michal Kortyš je ranař z Valašska, Dan Brýdl naopak hodně demokratický a má snahu vše vysvětlovat. Za sebe si myslím, že mám blíže k současnému starostovi,*“ řekl Kašpar. *„Spíše se snažím diskutovat a informovat, máme rozumné zastupitelstvo, které na to slyší. My neustále vysvětlujeme, co a proč děláme. Radek Kašpar*

¹⁰⁸ Město vytvořilo anonymní dotazníkové šetření, které na přelomu let 2020 a 2021 mohli občané Litomyšle vyplnit. (Vojáček 2021)

byl velmi podobný, naopak Michal Kortyš byl válec, který šel za svým, někdy možná neobratně ale celkem účinně,“ doplnil současný starosta.

Radní Kortyš uvedl, že by starosta měl mít „tah na branku“, jinak se ztratí. *„Po nástupu do funkce jsem pochopil, že úřad nelze řídit jako firmu, tam navrhnu myšlenku a všichni se jí snaží rozvinout. Na úřadě mi vysvětlovali, proč ideu nelze realizovat, ale cítil jsem přirozenou loajalitu. Snažil jsem se ostatní přesvědčit o mé vizi a směřování, i když jsem byl možná někdy arogantní a hodně důrazný,*“ zamyslel se nad svým působením Kortyš. Zbývající dva starosty přímo necharakterizoval jedním z obou typů. *„Pan Kašpar si také dokázal udržet nadhled, že on je starosta, který téměř za vše zodpovídá, ale lidé ho respektovali. Současný starosta má jiný náhled, dělá svoji práci dobře, ale zaměřuje se na jiné priority,*“ popsal Kortyš.

Z většiny vyjádření vyplývá, že Kortyš směřoval více k autoritářskému typu, k výraznější postavě. V kombinaci s leadershipem, který se i s ohledem na uskutečněné projekty¹⁰⁹ jeví jako strategický, bychom Kortyšeho mohli označit za „městského bosse“. Kašpar i Brýdl mají blíže ke kooperativnímu typu, v případě leadershipu je situace složitější, protože Kortyš jako jediný starostoval dvě období. I tak se podařilo realizovat řadu projektů, letos (2022) bude přijat nový strategický plán, město organizuje participativní rozpočet a chystají se další výstavby. Oba starostové podle názoru autora inklinují také ke strategickému typu, což v kombinaci s kooperativním typem znamená „vizionáře“.

Na závěr kapitoly se ještě zaměříme na podzimní komunální volby, obhajobu a možnou povolební situaci. Zastupitel Hanzl odhaduje, že síly budou rozvrženy podobně, a že zůstane stejná koalice. *„Práce u*

¹⁰⁹ Nebyla zmíněna například výstavba krytého bazénu, která byla dokončena ještě v prvním Kortyšově starostenském období.

současného starosty je vidět, jejich spolek je aktivní, takže je pravděpodobné, že uspěje, a že bude na pozici starosty pokračovat,“ uvedl Hanzl, který ještě neví, zdali bude kandidovat. *„Před čtyřmi lety jsem už nechtěl kandidovat, nakonec jsem byl na posledním místě, a když mě lidé zvolili, nechtěl jsem se mandátu vzdát,*“ dodal zastupitel, podle kterého není jistá ani účast KSČM.

Kortyš kandidovat plánuje, stejně jako před čtyřmi lety ale lídrem nebude. *„Navrhl jsem, že budu spíše vzadu, hledáme novou tvář, předali jsme vedení mladším lidem, a my jako starší a zkušenější budeme pomáhat. Navíc práce ve firmě nebo na jiných úrovních politiky mám pořád dost,*“ uvedl první náměstek hejtmána, který je od roku 2018 i senátorem. Pokračování koalice Kortyš nevyklučuje, ale není si jistý, jestli se jedná o ideální scénář. *„Doufám, že zůstane pravidlo, kdy vítězný subjekt má starostu. Jak už jsem zmínil, nejsem zcela zastáncem širokých koalic. Ted' mi na radnici chybí trochu tvořivější duch a ten tah na branku,*“ uzavřel radní.

Místostarosta Kašpar neočekává výrazné přeskupování mandátů, pokud do boje nevstoupí noví aktéři. *„Lze předpokládat, že i kdyby nevyhrála Generace, starosta obdrží nejvíce hlasů. Výsledek si ale netroufám předvídat, údajně se chystají nová uskupení. V posledních měsících celostátně roste ODS, Generaci stále přidává, že není politickou stranou, takže uvidíme, jak voliči situaci vyhodnotí,*“ shrnul Kašpar, který bude lídrem lidovců a potenciálním kandidátem na starostu. Pokračování koalice v dalším období nevyklučuje, *„rozdíly v radě mezi současným a minulým obdobím téměř nejsou. Fungujeme konzistentně, práce je dělná, někdy se pochopitelně neshodneme, ale významnou přetlačovanou jsem nezažil,*“ dodal závěrem Kašpar, který je i krajským zastupitelem (Pardubický kraj 2022).

Starosta Brýdl předpokládá, že by koalice mohla pokračovat, ale nastat mohou i problémy. *„Politickou komplikací trochu je, že místní ODS má nové vedení, které ale není v zastupitelstvu ani v radě, takže jim i trochu chybí informovanost,“* nastínil starosta možné potíže. Nevyločil ani „zamíchání kartami“ při účasti nových subjektů ve volbách. *„Kdysi nás¹¹⁰ oslovilo i hnutí ANO, jestli bychom nekandidovali pod jejich hlavičkou, to jsme ale odmítli,“* zmínil Brýdl, který počítá i se zachováním pravidla výběru starosty.

„Pokud dostanu nejvíce hlasů, ale Generace nezvítězí, bude fér, abychom se drželi počtu mandátů. Mám pocit, že jsme nic nepokazili, a že by naše uskupení mohlo získat i o mandát více. Kdybychom nedopadli lépe, asi bych přemýšlel, jestli zůstat na radnici,“ uvedl starosta, který se pokusí funkci obhájit. *„Ve firmě mi bylo lépe, tam šlo všechno rychleji, ve vedení města jsem přes tři roky a teprve se rozjíždí moje projekty, které bych také rád dotáhnul,“* zmínil motivaci k pokračování bývalý obchodní ředitel litomyšlských firem.

„V Litomyšli a asi i v jiných městech nejsou volby o programu, ale o lidech, a u nás se celkem dost kroužkuje. Což ale pomohlo i k pestrému složení zastupitelstva, ve kterém jsou mladí i starší a zkušené lidi z různých profesních odvětví,“ poznamenal starosta a závěrem dodal, že už Platón považoval 10 tisíc lidí za ideální polis, protože se jedná o komunitu, která je schopná se znát, ale už generuje dostatek schopných jedinců. (Rozhovory s Danielem Brýdlem, Radomilem Kašparem, Michalem Kortyšem 2021; a Vítězslavem Hanzlem 2022)

¹¹⁰ Generaci 89

4.5. Česká Třebová

Česká Třebová se nachází zhruba 10 kilometrů od okresního města Ústí nad Orlicí. Žije zde přes 15 000 obyvatel¹¹¹ a při rozloze 41 kilometrů čtverečních se rozprostírá na hranicích s okresem Svitavy. Z „vyšších“ stupňů škol v Třebové fungují gymnázium nebo střední škola technická a dopravní a navštěvovat lze, stejně jako v Litomyšli, i základní uměleckou školu. Dostupné ve městě jsou celní či pracovní úřad, naopak finanční úřad v místě chybí. Třebová nedisponuje ani nemocnicí, za kterou obyvatelé města musí do Ústí nad Orlicí, Litomyšle nebo Svitav.

S ohledem na velikost města ale některá ambulantní zařízení vedle praktických a dětských lékařů v místě fungují¹¹². K dispozici jsou i sociální služby jako domov pro seniory, dále ve městě působí státní a městská policie a sídlí zde také vodárenská společnost. Na rozdíl od 12 kilometrů vzdálené Litomyšle se v České Třebové nachází obchodní centrum se specializovanými komerčními obchody.

Z dopravní infrastruktury zůstává stěžejní železnice. Česká Třebová totiž patří k významným železničním uzlům v Česku. Nachází se na trati Praha – Brno a kromě mezinárodních spojů slouží českotřebovská stanice i jako spojnice s okolními obcemi. Velikost a důležitost železnice souvisí i s pracovními příležitostmi, protože České dráhy ve městě zajišťují zaměstnání i tamějším občanům. Navíc se ve městě nachází i firmy, které zde sídlí (mají pobočky) i díky dostupné železnici.

Podobně jako u Litomyšle už výčet kulturních nebo sportovních spolků a klubů, které se také starají o společenský život, ztrácí smysl. Ze

¹¹¹ K 1. 1. 2022 15 062 (ČSÚ 2022)

¹¹² Ve městě se nacházejí Lékařský dům nebo také dvě polikliniky (stomatologie, interna, neurologie, oční ambulance atd.)

sportovních zařízení¹¹³ a areálů zmiňme lyžařský areál, krytý plavecký bazén, sportovní halu a dostupné jsou v okolí města i běžkařské a cyklo tratě.¹¹⁴ (Město Česká Třebová 2022; Profil města České Třebové 2002, 5-6, 17; Českotřebovsko 2021 Ročenka, 80-82)

Z projektů uskutečněných v období 2010 až 2014 uvedme představbu čistírny odpadních vod a výstavbu některých úseků kanalizace. Vybudován byl sběrný dvůr, rekonstruovalo se a dostavělo městské muzeum, a revitalizovala se městská zeleň. V druhé polovině období město ve snaze nezadlužovat se spíše šetřilo finance na další roky.¹¹⁵ (Českotřebovské zpravodaje 2011, 2012, 2013, 2014, a 2015) V následujícím období se rekonstrukce a opravy dotkly některých mateřských i základních škol. Modernizovala se budova Kulturního centra, opravovaly se komunikace nebo mostní konstrukce. Město investovalo i do sportovních zařízení,¹¹⁶ na konci období byla dostavěna tenisová hala, vznikla další dětská hřiště, a vybuďoval se lehkootletický stadion. (Českotřebovský zpravodaj 2016; Českotřebovské noviny 2018)

Z aktuálního období 2018 až 2022 lze uvést rozsáhlé rekonstrukce sociálních zařízení v mateřských a základních školách, zateplení a přístavbu mateřské školy. Znovu probíhaly opravy komunikací, vybudovány byly singletracky i nová cyklostezka. Pro zbytek volebního období

¹¹³ Všechny kulturní a sportovní spolky a kluby, případně i sportovní a kulturní zařízení jsou uvedeny na webových stránkách města.

¹¹⁴ S městem je každoročně spojená akce Týden sportu.

¹¹⁵ Autor považuje za vhodné zmínit i projekt výstavby dopravního terminálu, který byl dokončen v září 2010, a který stál zhruba 300 milionů korun. V rámci modernizace autobusového a vlakového nádraží bylo například vybudováno podzemní parkoviště. (Českotřebovský zpravodaj 2011; Mikušlečká 2010)

¹¹⁶ Ve městě byla v lednu roku 2017 zprovozněna sportovní hala, jejímž investorem byl Pardubický kraj, krátce po kolaudaci se ale během florbalového utkání zřítila část střechy. Hala byla opravena a zhruba po roce znovu otevřena. (Česká televize 2018)

vedení města naplánovalo dostavbu kompostárny nebo opravy místních komunikací a chodníků. Město také plánuje novou budovu domova pro seniory. (Českořebovské zpravodaje 2020; 2021a; 2021b; 2022a; 2022b)

4.5.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V České Třebové se počet zastupitelů měnil od roku 1990 pouze jednou, ve volbách 1990 bylo voleno 29 zastupitelů. Následně voliči vždy vybírali své zástupce do sedmadvacetičlenného zastupitelstva. V současnosti funguje devítičlenná rada, z níž jsou tři členové uvolnění, a to starosta a dva místostarostové. Post starosty počínaje obdobím 1990 až 1994 doposud zastávalo pět osob, Zdeněk Lang, Lubomír Hýbl a Jiří Pásek starostovali postupně jedno volební období. Jaroslav Zedník následně vydržel ve funkci šestnáct let a od ustavujícího zasedání v roce 2018 mandát vykonává Magdaléna Peterková. (Rozhovor s Jaroslavem Zedníkem, Ustavující zasedání zastupitelstva České Třebové 2018; volby.cz 2022i; Wikipedia 2022)

Počet kandidátních listin se měnil o poznání více, z původních deseti kandidátek klesl jejich počet na osm (1994) a v následujících volbách na šest. Poté se počet uskupení ustálil a mezi lety 2002 až 2014 kandidovalo vždy sedm nebo šest volebních subjektů. V uplynulých volbách v roce 2018 voliči vybírali ze stejného počtu kandidátek jako v roce 1994. (volby.cz 2022i)

Vítězi¹¹⁷ komunálních voleb byly postupně Občanské fórum, sdružení ODS a NK, v roce 1998 uskupení SNK, následně Sdružení nezávislých, a ve volbách 2006 až 2014 vyhráli Neustraníci¹¹⁸. Ti ve volbách 2018

¹¹⁷ Dle mandátů, případně hlasů

¹¹⁸ V letech 2010 a 2014 s podporou TOP 09.

skončili druzí za Koalicí pro Českou Třebovou. Mezi lety 1994-2018 získalo „vítězné“ uskupení vždy post starosty. (volby.cz 2022i)

Pro tuto práci jsou ze starostů stěžejní Jaroslav Zedník a současná starostka Magdaléna Peterková. Zedník v zastupitelstvu působí od voleb 2002, většinu zastupitelského mandátu tak strávil na pozici starosty. Peterková byla do zastupitelstva poprvé zvolena v roce 2014 a v následujícím období se stala starostkou.

Tabulka č. 9: Zisky preferenčních hlasů bývalého starosty a současné starostky v České Třebové

	Jaroslav Zedník		Magdaléna Peterková		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	X	X	13 055	63,41 (8 275)
1998	1 686	29,09	X	X	13 260	44,09 (5 795)
2002	1 728	27,33	X	X	13 428	47,10 (6 323)
2006	3 644	58,73	X	X	13 401	46,40 (6 205)
2010	3 625	58,60	1 002	16,20	13 278	46,71 (6 186)
2014	2 725	51,10	1 771	33,21	13 010	41,04 (5 333)
2018	1 711	30,58	2 086	37,28	12 717	44,02 (5 596)

Zdroj: volby.cz

I v České Třebové byla ve sledovaném období nejvyšší volební účast ve volbách 1994, kdy přesáhla 63 procent.¹¹⁹ V následujících volbách se účast výrazně snížila - o téměř 20 procentních bodů, a pod padesátiprocentní hranici zůstala voličská účast zatím pokaždé. Poté, co ve volbách v roce 2014 odevzdalo hlasy nejméně (absolutně i procentuálně) voličů,

¹¹⁹ Roku 1990 byla účast ještě vyšší, obálku odevzdalo 75,52 procent voličů.

se o čtyři roky později účast zvýšila na 44 procent – i tak druhá nejnižší účast při komunálních volbách.

Zedník se voleb zúčastnil šestkrát, poprvé při zisku necelých 30 procent ze všech hlasujících zůstal mezi náhradníky. Následně si procentuálně mírně pohoršil, byl však zvolen zastupitelem a zároveň starostou. O čtyři roky později, po uplynutí prvního starostenského období, přišel nárůst o více než 30 pr. bodů a v roce 2010 zůstaly zisky téměř na stejných hodnotách. Výraznější pokles nastal v dalších volbách, kdy Zedník ztratil sedm pr. bodů, v roce 2018 už činil rozdíl oproti předchozím volbám přes 20 pr. bodů.

Starostenský bonus se mohl projevit po uplynutí prvního starostenského období, kdy Zedník patrně dosáhl přirozené hranice, na které se udržel ještě v dalších volbách. Poté zisky klesaly, a výrazný propad v roce 2018 mohl být spojen i se Zedníkovou avizovanou neobhajobou starostenského mandátu, navíc kandidoval z druhého místa kandidátky. (Rozhovor s Jaroslavem Zedníkem 2022).

Peterková stejně jako její předchůdce začala volby mezi náhradníky při zisku 1002 hlasů a 16 procent z hlasujících voličů. V následujících dvou volbách své zisky, už z pozice lídryně, pokaždé navýšila. Zatím nejvýrazněji v roce 2014, kdy oproti volbám 2010 obdržela o 17 pr. bodů více, o čtyři roky později přidala další čtyři pr. body a dosáhla i vyšších hodnot než tehdejší starosta.

Co do zisku hlasů mezi dalšími zastupiteli/kandidáty skončila současná starostka na 55. místě při premiéře v roce 2010¹²⁰, o čtyři roky později už měla sedmý nejvyšší počet hlasů a v roce 2018 druhý nejvyšší. Zedník, ač náhradník, měl v roce 1998 16. nejvyšší zisk hlasů, o čtyři roky

¹²⁰ Celkem kandidovalo 158 osob.

později, kdy se stal poprvé starostou, se posunul na sedmé místo. Následně obdržel nejvíce hlasů ve volbách 2006, 2010 i 2014, a přes značelný pokles hlasů roku 2018 měl šesté nejvyšší hodnoty. (volby.cz 2022i)

Autor rozhovory vedl s bývalým starostou Jaroslavem Zedníkem (Nestraníci), současnou starostkou Magdalénou Peterkovou (Koalice pro Českou Třebovou) a také s dlouholetým¹²¹ zastupitelem Lubomírem Vašinou ("TŘEBOVÁCI" PRO Zdraví a Sport).

Stejně jako v Pusté Kamenice a v Čisté, ani v České Třebové tehdejší starosta nechtěl v roce 2018 obhajovat pozici ve vedení města. „Šel jsem do voleb z druhého místa, čímž jsem chtěl dát najevo, že starostovat dál nehodlám. Poslední období už bylo vyhrocené, v českotřebovském zpravodaji o nás¹²² a o mně opoziční zastupitel¹²³ psal lži a odmítal jsem reagovat na každý útok,“ vysvětlil šedesátiletý bývalý starosta důvody, které také stály za jeho rozhodnutím.

Nezávisle na tomto vyjádření uvedl názor i dvašedesátiletý zastupitel Vašina. „Na konci minulého období vyšly najevo i informace, které starostu likvidovaly, patrně nechtěl, aby se o něm ještě více psalo. A kdyby pozici obhajoval, asi by tím i své kandidátce¹²⁴ ublížil,“ sdělil Vašina. Ten potvrdil, že o výsledku voleb mohla rozhodnout i negativní kampaň vedená prostřednictvím českotřebovského zpravodaje¹²⁵. „Vydavatel zpravodaje

¹²¹ V zastupitelstvu od roku 1998, s výjimkou období 2010 až 2014.

¹²² Myšlena vládnoucí koalice.

¹²³ Vydavatel tohoto měsíčního zpravodaje

¹²⁴ Nestraníci

¹²⁵ Pro úplnost, město od roku 2016 vydávalo měsíčně Českotřebovské noviny, v prosinci 2019 došlo k fúzi Českotřebovských novin a Českotřebovského zpravodaje – vydavatel Milan Mikolecký, a zůstal název měsíčního periodika Českotřebovský zpravodaj. (Českotřebovský zpravodaj 2020) Stále také funguje internetový Českotřebovský deník, jehož správcem je Mikolecký. (Českotřebovský deník 2022)

je kamarád se současným hejtmánem¹²⁶ kraje, a před volbami vypouštěli zprávy, které byly za hranou. Utopili Nestráníky, zatahovali do toho i starostovy osobní záležitosti, někdy psali o lživých věcech. A když se člověk o dění tolik nezajímá a neorientoval se, mohl uvěřit tomu, co se psalo ve zpravodaji,“ nastínil jednu z příčin neúspěchu Nestráníků ve volbách 2018, a naopak jeden z důvodů, proč uspěla vítězná kandidátka¹²⁷.

Za pozitivní důvody úspěchu Koalice pro ČT Vašina označil skladbu kandidátky, *„komunální volby jsou hodně o tom, co kdo z kandidátů dělá za profese. Když přitáhnete učitele, ředitele školy¹²⁸, nebo doktory, je to dobrá cesta k vítězství. Paní Peterková před starostováním učila, hraje divadlo, takže vybrali lídryni, která voliče mohla zaujmout,*“ zmínil Vašina, který je profesionálním volejbalovým trenérem¹²⁹ a hlavním organizátorem Týdne sportu v České Třebové.

Současná starostka Peterková vidí kořeny úspěchu už ve volbách 2014, kdy „její“ uskupení skončilo na druhém místě za Nestráníky. *„Bývalé vedení s námi před osmi lety spolupracovat nechtělo, měli nastavené, že jsme opozice. A my jsme před čtyřmi lety plynule navázali na úspěch z roku 2014, kdy nás vyšachovali. Navíc šestnáctý rok minulého vedení už vypovídal o tom, že je změna a oživení zapotřebí,*“ poznamenala starostka s tím, že výsledek Nestráníků nebyl zapříčiněn nějakým neúspěšným projektem z doby jejich vládnutí.

Jak vyplynulo z vysvětlení Zedníkovy neobhajoby starostenského mandátu, i podle bývalého starosty stěžejní roli ve volbách sehrála

¹²⁶ Martin Netolický

¹²⁷ Koalice pro Českou Třebovou – mimo jiné zástupci lidovců. Za toto uskupení kromě starostky kandidoval například i Milan Mikolecký.

¹²⁸ Za Koalici pro ČT kandidoval i ředitel zdejšího gymnázia a současný radní Josef Menšík. Ten získal ve volbách i nejvíce preferenčních hlasů (volby.cz 2022i)

¹²⁹ V české mužské extralize trénuje Ústí nad Labem.

negativní kampaň. *„Lidé si Českotřebovský zpravodaj vydávaný panem Mikoleckým hodně kupovali, dříve kandidoval¹³⁰ i za nás, ale chtěl být místostarostou. Odmítl jsem ho s tím, ať pokračuje ve zpravodaji. To se ho asi dotklo a později o nás začal psát vyvratitelné lži. Vytvořil atmosféru, že je na radnici všechno špatně, v tom ho podporoval i hejtman,“* podotkl Zedník. Kromě negativní kampaně mohla k výsledku voleb přispět další aktivita současného hejtmana. *„Pan Netolický sháněl novou koalici, protože věděl, že sociální demokracie získá tak tři mandáty,¹³¹ a my už jsme šli v posledním období natvrdo proti sobě,“* dodal bývalý starosta.

Zedník ale přiznal, že neúspěch Nestraníků mohl tkvět i ve špatné komunikaci vůči voličům před volbami. *„Možná byla naše chyba, že jsme rovnou neřekli, kdo je náš lídr¹³², tedy kandidát na starostu. Z pořadí na kandidátce to mohlo vyplynout, ale patrně jsme měli tento fakt více zdůrazňovat,“* zamyslel se nad zaváháním Nestraníků Zedník.

Nestraníci po volbách 2018 skončili v opozici, naopak Koalice pro ČT se poprvé od vzniku uskupení dostala k „moci“. Jakým způsobem vznikla koalice a byl ve hře i jiný kandidát na starostu? I na toto se snažil autor získat odpovědi. *„Uměla bych si představit koalici i s Nestraníky, ale neprošlo to u kolegů, a s ohledem na předchozí období¹³³ to nebylo možné.*

¹³⁰ Ve volbách 2002 a 2006 kandidovali Mikolecký ze Zedníkem na stejné listině, od voleb 2010 Mikolecký vždy kandidoval za Koalici pro ČT. (volby.cz 2022i)

¹³¹ Kandidátka ČSSD s nestraníky pro ČT získala v roce 2018 tři mandáty, zastupitelem byl zvolen i hejtman Pardubického kraje Martin Netolický, který se v průběhu volebního období (9. 4. 2019) vzdal mandátu. (volby.cz 2022i; Město Česká Třebová 2022)

¹³² Lídrem Nestraníků byl Bohumír Nejedlý.

¹³³ Po volbách 2010 do rady zasedli zástupci Nestraníků (pět radních včetně starosty a místostarosty), ČSSD (tři radní včetně místostarostky) a ODS (jeden radní) – dohromady 21 zastupitelů. (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva české Třebové 2010; volby.cz 2022i) Po volbách 2014 měli v radě zastoupení Nestraníci (pět radních včetně starosty a místostarosty) a

Starostenské ambice jsem původně neměla, ale voliči nám vyjádřili podporu, navíc už před volbami byla domluvená koalice¹³⁴,” zmínila Peterková, která se předvolebních vyjednávání neúčastnila.

Podle Zedníka bylo pro vznik koalice zásadní rozhodnutí ODS. *„Byli za námi, jestli s nimi počítáme, pokud budeme schopní postavit koalici, a domluvili jsme se, že se po volbách sejdeme. Později nám sdělili, že jsou domluveni s jinými, pan hejtman si totiž domluvil lidi měsíc před volbami,”* popsal bývalý starosta debaty o možné koalici.

Zastupitel Vašina zmínil, že šanci na zvolení starosty měl patrně ještě jeden další zastupitel. *„Probíhaly předkoaliční rozhovory, kterých se účastnili zástupci jednotlivých uskupení, současná starostka nebo pan Zedník na nich přítomni nebyli. Řekl bych, že starostou mohl být teoreticky ještě pan Cempírek,¹³⁵ ale telefonovali jsme si, a řekl mi, že je zvyklý na jiný způsob jednání a z rozhovorů odstoupil¹³⁶. Další varianta už asi na stole nebyla,”* popsal Vašina s tím, že podle jeho názoru nikdo z Koalice pro ČT nechtěl být lídrem, ale zato chtěli vládnout. *„Přišlo mi, že paní starostku nasadili jako velmi slušnou a hodnou ženu, ale že chtěli podsouvat vlastní vize,”* dodal zastupitel.

Vzhledem k tomu, že se částečně proměnila vládnoucí koalice, a po čtyřech volebních obdobích skončil Zedník jako starosta, lze se zaměřit

ČSSD (čtyři radní včetně místostarostky) – dohromady 15 zastupitelů (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva české Třebové 2014; volby.cz 2022e)

¹³⁴ Po volbách 2018 se do rady dostali zastupitelé z Koalice pro ČT (čtyři radní včetně starostky), z ČSSD s nestraníky pro ČT (dva radní včetně místostarosty), z ODS (dva radní včetně místostarosty) a z 27 statečných (jeden radní). 27 statečných později z rady odešlo a Koalice pro ČT získala pátého radního – dohromady 17, po odchodu 27 statečných 15 zastupitelů. (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva české Třebové 2018; volby.cz 2022i; Rozhovor s Magdalénou Peterkovou 2022)

¹³⁵ 27 statečných

¹³⁶ 23. 10. 2018 rezignoval Václav Cempírek na post zastupitele. (Město Česká Třebová 2022)

na srovnání období. Bývalý starosta vnímá každé období odlišně, „*když jsem jako starosta po volbách 2002 začínal, bylo to celkem vyhrocené. Zhruba po roce se ale situace uklidnila a zbytek období i to následující bylo super, všichni spolupracovali a chtěli do koalice,*“ popsal bývalý starosta fungování zastupitelstva s tím, že klíčovou změnu i v chodu rady vidí v nástupu Martina Netolického na pozici hejtmána.¹³⁷ „*Začal mít pocit, že jsem jeho podřízený, období 2010 až 2014 nebylo špatné, ale už se projevovali lokální zájmy. V posledním období už vznikla koalice z rozumu,*“ dodal Zedník, podle kterého už se v období 2014 až 2018 při jednáních s radními za ČSSD projevoval výrazný vliv Netolického.

U současného vedení vnímá chybějící zkušenosti s vedením města, „*nabízel jsem starostce pomoc s vedením města. Šel jsem starostovat z pozice jednatele společnosti, současná paní starostka učila na střední škole, takže se musela zorientovat v rozpočtech, dotacích a podobně, ale chtěli si to dělat po svém. Mrzelo mě, že jsem na radnici nechal dotaci, protože se měli dodělat šatny u atletického stadionu. Dostali pětatřicet milionů a oni to odmítli s tím, že jsou momentálně důležitější věci, já jsem během starostování neodmítl ani korunu,*“ zmínil Zedník, který zdůraznil, že při jednáních o dotacích a projektech je podstatné navazování kontaktů mimo jiné s vládními politiky.

Za problematické v současném období spatřuje špatnou komunikaci ve vztahu k opozičním zastupitelům, nebo horší vztahy v koalici. „*Koalice nepůsobí zcela kompaktně, měl by přijít nějaký sjednotitel, pro město je velmi kontraproduktivní, když občané vidí, jak se některé vztahy na radnici bortí,*“ nastínil Zedník rozdíly, které vnímá oproti obdobím, kdy starostoval.

¹³⁷ Od roku 2012

Vašina se se Zedníkem shodl, že k názorům opozice se v současném období přihlíží méně. *„Striktně u nás opozice a koalice dlouhodobě nefunguje, v koalici jsem také nikdy nebyl. Nicméně v tomto období se na koalici hraje nejmarkantněji, je to mnohem větší boj. Možná to je i tím, že Nestráníci po tolika letech skončili v opozici, a pan Zedník si během starostování vytvořil nějaké nepřátele, kteří jsou i aktuálně ve vedení,“* vysvětlil možné důvody dlouholetý zastupitel, podle kterého je rovněž viditelná nejednotnost koalice. *„Starostka kolem sebe nemá týmové lidi, ani rada ji tolik nerespektuje a nepodporuje, už se i na zastupitelstvu postavila koaličním partnerům. Třecí plochy jsou mnohem větší než u předchozího vedení,“* doplnil Vašina.

Současná starostka potvrdila, že z rady občas někdo proti vystoupí, *„děláme ale pracovní schůzky bez usnesení, na kterých hledáme shodu, a vtahujeme i ostatní subjekty do procesu. Bohužel se ale setkáváme s lidmi, kteří jsou spokojeni s členstvím v radě, ale o odpovědnost nestojí,“* nastínila jiný problém Peterková, která mohla období srovnat s lety 2014 až 2018. *„Vážím si práce mého předchůdce, ale za bývalého vedení nám někdy chyběl demokratický přístup, kdy jsme neprosadili dobrou myšlenku jen proto, že jsme byli opozice. Například rozpočet nám byl za minulého vedení předložen jako hotová věc, my rozpočtové změny projednáme v radě bez usnesení a všichni pak mohou přednést dotazy, a až potom rada dokument schválí,“* vysvětlila starostka.

Podobně jako Vašina si myslí, že hlasy nejsou a nebyly striktně rozděleny na koalici a opozici. *„Když jsme před osmi lety skončili v opozici, někteří kolegové to dávali hodně najevo. Docházelo k výměnám názorů, ale bylo to konstruktivní, v současnosti se také nemusíme vždy shodnout, ale spolupracujeme. Mám dojem, že nejsme natolik velké město, abychom*

dělali vysokou politiku,“ zamyslela se Peterková nad fungováním zastupitelstva.

Kontinuitu vidí bývalý starosta hlavně mezi svými starostenskými obdobími. *„Kdybych nestarostoval šestnáct let, nemohli jsme udělat projekty jako terminál, který se připravoval čtyři roky. Za stěžejní považuji fakt, že jsem měl po všechna období stejné místostarosty¹³⁸, kteří stejně jako já už nechtěli pokračovat. Některé projekty a dotace ještě byly připravené, i proto jsem starostce nabídl pomoc, aby i přechod byl plynulejší,*“ řekl Zedník.

S (dis)kontinuitou při starostenské výměně souvisí i odlišný způsob starostování, tedy i jiný typ vůdcovského stylu. *„Doposud jsme měli dobré starosty, a lišili se hlavně podle toho, do jaké míry byl kdo nekompromisní a jak si dokázal udělat pořádek. Bývalý starosta šel kolikrát na hranu, ale věci měl pod kontrolou, byl lídr, hodně lidí ho kritizovalo ale i obdivovalo, i když byl občas absolutní vládce,*“ uvedl Vašina s tím, že tento typ nevnímá zcela negativně. *„Pokud je starosta uvědomělý, a pracuje pro dobro města, tak si myslím, že se jedná o nejpotřebnějšího starostu. Pan Zedník měl hlavně zpočátku dobrou vlastnost, že lidem naslouchal, ale také pomocí argumentů ostatní přesvědčoval o tom, proč je jeho myšlenka nejvhodnější. I díky tomu prosadil terminál a další projekty, které řada lidí odsuzovala,*“ dodal zastupitel.

U současné starostky vnímá jako problém lidi, kteří s ní pracují na radnici. *„Pokud by paní Peterková měla podobný tým lidí jako pan Pásek¹³⁹, byla by skvělý lídr. Ona se s každým snaží domluvit, vše vysvětlit, ale v této funkci a za těchto okolností to úplně možné není. Stane se, že některý z radních na jednání zastupitelstva vystoupí proti usnesení, je vidět jejich*

¹³⁸ Dobromil Keprt (Nestraníci) a Jaromíra Žáčková (ČSSD)

¹³⁹ Starosta České Třebové mezi lety 1998 až 2002

nejednota. Tohle se za bývalého starosty nestávalo, jak to bylo dané, tak to bylo,“ srovnal Vašina situaci i s obdobím 1998 až 2002, kdy jednání zastupitelstva trvala i do jedné do noci. *„Starosta se snažil být na úrovni ostatních zastupitelů, všechny si vyslechl, nepřerušovalo se, což také nebylo špatné, ale vše trvalo déle,*“ doplnil Vašina.

Zedník potvrdil, že před jeho starostováním trvala jednání dlouho, což chtěl změnit. *„Říkali mi, že jsem diktátor a že mé starostování byla vláda jednoho muže, ale diskuze má mantinely, rozhodování také, a když jsem chtěl dotáhnout některé projekty, musel jsem být důraznější. Když by se každý ke všemu desetkrát vyjadřoval, nic by se nestihlo, zkrátili jsme i dobu výstupů na jednáních. Možná, že jsem to dotáhl do extrému, protože pak zasedání trvala tři čtvrtě hodiny,*“ vysvětlil Zedník a poznamenal, že jako starosta nemohl na zasedání chodit tím způsobem, že se bude ptát zastupitelů, co budou dělat. *„Abych byl vůdčí typ, musel jsem mít připravenou vizi, tu jsem zpracoval, a všem jsem vysvětloval, proč by to tak mělo být. Chtěl jsem, aby se s nápadem ztotožnili i ostatní, takže jsem to se všemi projednával, když jsem viděl, že mám lidi na své straně, dal jsem daný bod na zastupitelstvo,*“ uvedl Zedník a dodal, že pokud se schylovalo ke vzniku občanského sdružení, které by proti tomu vystupovalo, zorganizoval veřejné projednání.

„Přišlo nové vedení, natěšené, že vše budou dělat transparentněji, ale vzniká jedna neziskovka za druhou, která bojuje proti některým rozhodnutím radnice,“ porovnal bývalý starosta. K Peterkové se přímo vyjadřovat nechtěl, ale poznamenal, že se současné vedení zatím nijak nepředvedlo co do větších projektů a investic do budoucna. *„Viditelné jsou i napjaté a nejednotné vztahy v koalici, což se samozřejmě odráží i na obraze starostky,*“ doplnil Zedník.

Starostka Peterková potvrdila, že v současném období „větší“ projekty chybí. Což je dle jejích slov způsobené i pandemickou situací a v posledním roce starostování i válkou na Ukrajině. *„Bývalé vedení možná mělo k dispozici i více dotačních titulů, každopádně jsme museli řadu projektů odložit,“* vysvětlila starostka, podle které různé styly starostování vychází z předchozích profesí. *„Pan Zedník nastupoval z pozice manažera, byl mladší, já jsem do funkce nastoupila po čtyřiceti letech učitelství. Byla jsem i výchovnou poradkyní a k mému jednání vždy patřila vlídnost a upřímnost. Což je možná někdy na škodu, a potřebovala bych schopnost bouchnout do stolu,“* zmínila čtyřiašedesátiletá starostka, které je blízká oblast sociálních služeb a školství. *„Nejsem ekonom, takže tyto záležitosti má v gesci první místostarosta, sice nesu odpovědnost za vše, ale potřebuju se opřít i o další lidi,“* dodala.

Sebe starostka vnímá jako více diskutující, naopak Zedníka spíše jako autoritáře, což může souviset i se skladbou rady. *„Například v minulém období měli Nestraníci pět radních z devíti, a když starosta rozhodl, tak to bylo. Naše uskupení mělo původně čtyři radní a po odchodu 27 statečných z rady jsme sice získali páté místo, ale do koaliční smlouvy jsme si dali dovětek, že pokud bychom měli rozhodovat v pěti a hlasovalo nás pět z našeho uskupení, tak usnesení nebude přijato. Snažíme se více hledat průřez s ostatními, což není na škodu,“* porovnála obě vedení Peterková. (Rozhovory s Jaroslavem Zedníkem, Magdalénou Peterkovou a Lubomírem Vašinou 2022)

Zedníka bychom mohli označit spíše za autoritářský typ, naopak Peterkovou za kooperativní typ. Zcela jednoznačná už není orientace leadershipu, respektive u Zedníka se jako vhodný jeví strategický leadership, u současné starostky je situace složitější. Na jednu stranu během období chyběly významnější investiční akce a na webových stránkách je

například dostupný pouze Strategický plán města pro roky 2014 až 2020, vyhotoven je naopak *Střednědobý plán rozvoje sociálních a souvisejících služeb 2018-2022*. (Město Česká Třebová 2022)

Je otázkou, jak by situace vypadala například po uplynutí dvou starostenských období Peterkové. Aktuálně oproti Zedníkovi starostka více zapadá k reproduktivnímu leadershipu, v kombinaci s kooperativním typem získáme facilitátora konsenzu. V případě k posunu ke strategickému leadershipu by se jednalo o vizionáře. Naopak bývalý starosta kombinací obou typů zosobňoval spíše „městského bosse“.

V závěru se podíváme na aktuální téma ve městě a také na nadcházející komunální volby. Vašinu ani Peterkovou konkrétní „ožehavé“ téma nenapadlo, *„lidé jsou obecně nespokojeni, ale aktuálně nic nerezonuje. Do určité míry obyvatelstvo rozděluje zpravodajství pana Mikoleckého, těžko říct, jak se to tentokrát projeví ve volbách,“* zmínil opoziční zastupitel. *„Jsem si jistá, že někteří lidé budou mít potřebu se zviditelňovat a prezentovat, jak by to dělali lépe, ale jinak o ničem nevím,“* dodala starostka.

Zedník si myslí, že se ve volbách projeví minimálně dvě události, a to odsouhlasení změny územního plánu a také odmítnutí dotace pro dovybavení atletického stadionu. *„Vzniklo sdružení, které bude bránit ve vydání stavebního povolení, protože lidé si v jedné čtvrti koupili pozemky, a mělo se jednat čistě o zahrádkářskou oblast, ale polovina z toho jsou baráky. Kromě toho si odmítnutím dotace našťvali sportovní veřejnost, psali se i petice,“* sdělil bývalý starosta.

K volbám Zedník dodal, že už kandidovat nebude, *„uvažoval jsem o tom, že se vzdám mandátu¹⁴⁰, ale nechtěl jsem zklamat voliče. Tahle pozice mi nesedí, nemám možnost ovlivňovat dění, nikoho totiž nezajímá můj*

¹⁴⁰ Ze sedmi zvolených zastupitelů za Nestraníky v roce 2018 rezignovaly tři ještě před ustavujícím zasedáním. (Město Česká Třebová 2022)

názor. Lidé mi sice říkali, že doufají v moji kandidaturu, protože se za čtyři roky s ničím nepohnulo, ale dvacet let v zastupitelstvu už stačilo,“ uvedl na závěr bývalý starosta.

Vašina ještě není¹⁴¹ o (ne)kandidatuře rozhodnutý, *„šestnáct let jsem byl předsedou sportovní komise, udělali jsme spoustu práce, která přichází trochu v niveč. Úplně tam nevidím perspektivu,*“ zhodnotil situaci lídr kandidátky "TŘEBOVÁCI" PRO Zdraví a Sport. Ve volbách favorizuje uskupení, které chystá hejtman Netolický, *„zaslechl jsem, že se chce více zapojit a vytvořit podobný subjekt jako na kraji¹⁴². Pokud se mu to povede, myslím si, že vyhraje, má dobré PR, je mladý, v Třebové je vidět, a městu v určitých věcech určitě pomůže,*“ zanalyzoval Vašina a dodal, že hejtman podle jeho názoru více inklinuje ke skupině lidí v rámci Koalice pro ČT než k sociálním demokratům.

„Momentálně vládnou partáci hejtmána, a myslím si, že Netolický více pomáhal i lidem z Koalice. Možná si některé lidi ze sociální demokracie stáhne a ČSSD samostatně třeba ani kandidovat nebude,“ zamyslel se Vašina, podle kterého k výraznému přeskupení sil nedojde. *„Nestraníci budou chtít jít do voleb, ale hodně bude záležet, jestli seženou zvučná jména,*“ dodal extraligový volejbalový trenér.

Starostka také zaregistrovala, že hejtman chystá uskupení na bázi 3PK, *„pan Netolický je zkušený, má kontakty a je to dravec. Myslím si, že hodně představitelů ČSSD bude součástí této kandidátky a nový subjekt může výsledky zamíchat. Je také možné, že voliči promítnou i to, že se třeba*

¹⁴¹ Rozhovor byl veden 11. března 2022.

¹⁴² 3PK - Pro prosperující Pardubický kraj, sociální demokracie v krajských volbách v roce 2016 kandidovala samostatně, o čtyři roky později už pod značkou 3PK. Lídrem byl vždy Martin Netolický, který je v současnosti i místopředsedou ČSSD, od voleb 2006 do dubna 2019 byl i zastupitelem České Třebové. (Město Česká Třebová 2022; ČSSD 2022; volby.cz 2022r)

vlivem covidu zdánlivě nic neudělalo,“ shrnula situaci Peterková, která si umí představit, že by současná koalice pokračovala i v dalším období.

„Dokážu spolupracovat takřka se všemi, ale pokud by mě někdo nutil do předvolební dohody, tak to ne. Chci počkat na výsledek voleb, už jsem ale rozhodnutá, že starostenský mandát obhajovat nebudu. Chtěla jsem být prospěšná městu, a působit v oblastech, kterým rozumím, ale starostování mi přináší stres. Byla jsem zvyklá všem vyhovět, ale tady to nelze, stejně vás někdo kritizuje,“ vysvětlila starostka, která mandát nechce obhajovat i kvůli věku.

Zároveň dodala, že by pozici radní neodmítla, *„ani místostarostku bych nezavrhovala, nastavená spolupráce funguje, a myslím si, že bych funkci zvládla i neuvolněně,*“ dodala Peterková s tím, že největším problémem Koalice pro ČT je aktuálně¹⁴³ hledání jejího nástupce, volebního lídra a potenciálního kandidáta na starostu. (Rozhovory s Jaroslavem Zedníkem, Magdalénou Peterkovou a Lubomírem Vašinou 2022)

¹⁴³ Březen 2022

5. Obce Jihomoravského kraje

5.1. Nýrov

Obec Nýrov leží na severu Jihomoravského kraje v okrese Blansko mezi městy Letovice a Kunštát. Rozprostírá se na více než devíti kilometrech čtverečních, z toho přes 600 hektarů zabírají lesy. Ve vsi žije trvale zhruba 220 obyvatel¹⁴⁴, a přestože se jedná o poměrně malou obec, vyučuje se v tamější jednotřídní škole pro první stupeň. V Nýrově také funguje obchod a pohostinství, byl zde vybudován vodovod, plynovod a zaveden místní rozhlas. K občanské vybavenosti patří knihovna, kulturní dům, hasičská zbrojnice, dětské nebo víceúčelové hřiště. O společenský a kulturní život v obci se starají místní spolky, a to dobrovolní hasiči a Sportovní klub Nýrov (Obec Nýrov 2022; Program rozvoje obce Nýrov 2021, 5, 6, 9, 11).

V Nýrově vychází od roku 2018 obnovený občasník,¹⁴⁵ kromě rozhovorů tak lze při „návratu“ do počátků aktuálního volebního období využít i tento pramen. V roce 2018 se obec napojila na vodovod, dokončila se rekonstrukce bývalého obecního bytu v budově základní školy, čímž vznikl další prostor pro výuku a pro pořádání společenských akcí. V následujícím roce byla dokončena částečná rekonstrukce obecního úřadu, a opravy se dotkly i chodníků a autobusových zastávek. Podobně i roku 2020 probíhaly rekonstrukce místních komunikací, nebo se modernizovalo dětské hřiště přidáním workoutových prvků. V dalším roce byla patrně největší investiční akcí oprava stávající třídy budovy základní školy. Pro rok 2022 obec plánuje vybudování výdejny jídel v budově základní

¹⁴⁴ K 1. 1. 2022 žilo v Nýrově 222 osob (ČSÚ 2022).

¹⁴⁵ Všechna čísla autorovi poskytla starostka obce Aneta Sedláčková.

školy, již přesunutou opravu a výstavbu nového chodníku, a stejně tak odloženou renovaci víceúčelového hřiště (Nýrovské občasníky, 2018-2021).

Vedení obce se při rozvoji řídí územním plánem a od roku 2021 také *Programem rozvoje obce pro roky 2022-2030*.¹⁴⁶ Obec v programu představuje stěžejní projektové záměry pro následující roky, mezi které patří obnova komunikací nebo lesů, rozšíření kapacity základní školy, nová budova kulturního domu nebo rekonstrukce obecního úřadu. (Program rozvoje obce 2021, 3, 15)

5.1.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V Nýrově od komunálních voleb v roce 1994 pracuje sedmičlenné zastupitelstvo¹⁴⁷ a ve vedení obce stojí neuvolnění starosta/ka a místostarosta (volby.cz 2022j; Program rozvoje obce 2021, 14). Od prvních polistopadových komunálních voleb funkci starosty zastávali celkem tři osoby, do roku 1994 Vladimír Konopáč, mezi lety 1994-2018 Ivo Dvořáček a po volbách 2018 nastoupila na pozici starostky Aneta Sedláčková (Rozhovor s Ivo Dvořáčkem 2022; Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva obce Nýrov 2018).

Ve volbách 1990 a 2010 kandidovala jediná kandidátní listina (SNK), ve volbách 1994-2006 každý kandidoval samostatně jako nezávislý kandidát.¹⁴⁸ K výraznější změně došlo v letech 2014 a 2018, kdy byly sestaveny dvě kandidátky. V roce 2014 získalo čtyři mandáty SNK NÝROV 47 (57,72 %) a PRO NÝROV dosáhl na tři mandáty (42,28 %). O

¹⁴⁶ Zastupitelstvo tento dokument schválilo na zasedání 30. 11. 2021.

¹⁴⁷ Ve volbách 1990 voliči vybírali 11 zastupitelů (volby.cz 2022j).

¹⁴⁸ Ve volbách v letech 1994, 2002 a 2006 se o zastupitelský mandát ucházelo 8 kandidátů, v letech 1990 a 2010 byl stejný počet kandidátů a zastupitelů a ve volbách 1998 kandidovalo 10 osob (volby.cz 2022j).

čtyři roky později se situace otočila a zvítězilo uskupení PRO NÝROV se čtyřmi mandáty (52,69 %), naopak na SNK NÝROV 45 zbyly tři mandáty (47,31 %).

Jak napovídá výsledek voleb, k výměně na pozici starosty došlo mezi dvěma různými volebními uskupeními. Vítězné subjekty v obou obdobích obsadily pozici starosty/ky i místostarosty. Ivo Dvořáček a Stanislav Michal pozice starosty a místostarosty zastávali nepřetržitě od roku 1994. V roce 2018 se starostkou stala Aneta Sedláčková a na pozici místostarosty zastupitelé vybrali Daniela Novotného (PRO NÝROV), oba byli zvoleni jednohlasně (Rozhovor s Ivo Dvořáčkem 2022; volby.cz 2022j; Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva obce Nýrov 2018).

K zastupitelstvu můžeme ještě dodat, že se v něm na základě výsledků voleb mezi lety 1994-2018 prostřídalo 14 osob,¹⁴⁹ například v roce 2018 pokračovalo pět ze sedmi zastupitelů z předchozího období (volby.cz 2022j).

Nyní se zaměříme na zisky preferenčních hlasů bývalého starosty a současné starostky. Ivo Dvořáček v zastupitelstvu působí od roku 1990, nicméně pro volby 1990 jsou k dispozici pouze souhrnné výsledky bez udání hlasů jednotlivým kandidátům. Aneta Sedláčková naopak v zastupitelstvu působí „teprve“ druhým volebním obdobím.

¹⁴⁹ Nejsou brány v potaz osoby, které nastoupily v průběhu volebního období. (pokud takové byly)

Tabulka č. 10: Zisky preferenčních hlasů současné starostky a bývalého starosty v Nýrově

	Aneta Sedláčková		Ivo Dvořáček		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	72	55,38	174	74,71 (130)
1998	X	X	66	54,10	175	69,71 (122)
2002	X	X	76	70,37	173	62,43 (108)
2006	X	X	76	73,79	170	60,59 (103)
2010	X	X	69	82,14	167	50,30 (84)
2014	75	63,56	81	68,64	169	69,82 (118)
2018	66	58,93	60	53,57	183	61,20 (112)

Zdroj: volby.cz

I v Nýrově byla ve sledovaném období nejvyšší voličská účast v roce 1994, a to téměř pětasedmdesátiprocentní¹⁵⁰. Následně účast klesala až do voleb 2010, kdy přesáhla padesátiprocentní hranici. O čtyři roky později k volbám přišlo skoro 70 procent voličů, a v uplynulých volbách v roce 2018 účast znovu klesla na 61 procent.

Ve volbách 2014 tehdejší starosta získal o šest hlasů více než Sedláčková, zároveň si o 12 hlasů polepšil oproti volbám 2010. Vzhledem k vyšší účasti v roce 2014 ale ztratil 13,5 procentních bodů, přestože se ve sledovaném období jednalo o Dvořáčkův nejvyšší zisk hlasů. Ve volbách v roce 2018 získali oba zastupitelé méně hlasů než v předcházejících volbách, což částečně mohla způsobit i nižší volební účast. Vzhledem

¹⁵⁰ V roce 1990 odevzdalo obálku 85,39 procent voličů.

k tomu, že Sedláčková ztratila „pouze“ devět hlasů a zhruba 4,5 pr. bodů, zato Dvořáček ztratil 21 hlasů a přes 15 pr. bodů, současná starostka získala více hlasů než bývalý starosta.

Když se podíváme na výsledky bývalého starosty, můžeme postřehnout střídavý trend v získávání hlasů. Při nejvyšší volební účasti ve sledovaném období v roce 1994 získal přes 55 procent z podílu hlasujících voličů. V dalších volbách ztratil přes jeden pr. bod, ale v roce 2002 dosáhl na nejvyšší mezivolební nárůst, a to o více než 16 pr. bodů. Následně procentuální zisky navýšil ve volbách 2006 i 2010, kdy Dvořáček obdržel svůj nejvyšší podíl z hlasujících voličů. Poté již v letech 2014 a 2018 přišly zmíněné poklesy (v pr. bodech). U bývalého starosty tak nejvyšší nárůsty přišly v roce 2002, kdy končil druhé volební období na pozici starosty, a také ve volbách 2010, kdy měl za sebou 16 let starostování.

Důvodů proměnlivosti hlasů může být několik, vzhledem k tomu, že až do voleb 2010 vždy kandidovali pouze jednotliví nezávislí kandidáti, případně jediná kandidátka, voliči nemuseli mít motivaci k volbám chodit. Tušili, že dosavadní starosta mandát patrně vždy obhájí, takže necítili potřebu vyjadřovat další podporu. Někteří voliči naopak nemuseli být se starostou spokojeni, ale nenašel se pro ně jiný vhodný kandidát. Naopak zvýšený zájem o volby v roce 2014 a téměř dvacetiprocentní nárůst volební účasti byl patrně způsoben kandidaturou druhého volebního uskupení. Pro voliče se zvýšila soutěživost a možnost alternativního výběru vůči vedení obce. Tento fakt mohl mobilizovat i „spící“ podporovatele tehdejšího starosty.

V rámci preferenčních hlasů je napříč obdobími zajímavé, že bývalý starosta Dvořáček získal „pouze“ jednou nejvíce hlasů ze všech kandidátů, a to ve volbách 2002 (volby.cz 2022j). Pozice starosty může přinášet i negativa ve smyslu, že když se zastupitelstvu/vedení obce nepodaří

například rekonstrukce, obec neobdrží dotace, nebo z různých důvodů nemůže uskutečnit projekt, tak neúspěch a kritika často míří na starostu, jakožto nejviditelnějšího reprezentanta obce.

Přejděme k obsahům rozhovorů, ve kterých byli respondenty bývalý starosta Ivo Dvořáček, současná starostka Aneta Sedláčková a dlouholetý zastupitel, který vykonával i pozici místostarosty Stanislav Michal.

Soustředme se na stěžejní výzkumnou otázku, tedy příčiny, které vedly k výměně starosty. Současná starostka uvedla, že jejich kandidátní listina neměla velké téma, kterým by voliče nalákala, ale nejspíše rozhodla touha po změně. *„Měli jsme i minikampaň a sepsané body, které bychom chtěli změnit, nebo ve kterých bychom chtěli pokračovat. Možná rozhodla i zvědavost voličů, aby se Sedláčková ukázala, a třeba mi to v dalších volbách spočítají,“* zmínila čtyřicetiletá starostka.

Dvořáčka s Michalem konkrétní důvody výsledku voleb nenapadaly, bývalý starosta nezaznamenal vůči své osobě výtky, domnívá se ale, že někteří jejich potenciální voliči k volbám nedorazili. *„Patrně měli pocit, že vyhraje i bez nich, takže ani nevolili, a kvůli tomu jsme o několik hlasů mohli přijít,“* zamýšlel se Dvořáček. Bývalý místostarosta uvedl, že příčinami výsledku mohly být únava voličů z vedení obce nebo podoba kandidátky. *„Možná jsme neměli tak lákavou nabídku, někdo mohl voličům vadit,“* vysvětlil Michal.

V tomto případě o výměně ve vedení obce rozhodli přímo voliči, protože doposud (do r. 2018) „opoziční“ uskupení získalo ve volbách 2018 čtyři mandáty ze sedmi. Dvořáček s Michalem výsledek nepovažovali za prohru. Pokud by volby skončily vítězstvím jejich kandidátky, ještě by alespoň jedno období pokračovali, ale voliči rozhodli jinak. Zároveň nepočítali s tím, že by jeden z nich pokračoval ve vedení obce na pozici místostarosty. *„S panem Dvořáčkem jsme byli sehraní, měli jsme a*

máme podobnou představu o vedení obce, a se současnou starostkou už jsme také trošku generačně vzdálení. Nechtěl jsem za této situace pokračovat, navíc i s ohledem na pracovní povinnosti,“ sdělil dvašedesátiletý předseda nýrovského zemědělského družstva Michal. Sedláčková se domnívá, že výsledek voleb brali hůře možná někteří přátelé Dvořáčka a Michala. *„Lidé, kteří nebyli zastupiteli, ale fungovali jako šedá eminence a mohli například ovlivňovat rozhodnutí některých členů zastupitelstva,“* vysvětlila starostka.

Všichni tři respondenti se shodli, že přestože v roce 2018 došlo k výměně ve vedení obce, nenastal posun ve směřování obce o 180 stupňů. *„Určitě mají jiný styl vedení, který ale směřuje ke stejnému nebo podobnému cíli,“* poznamenal osmapadesátiletý Dvořáček. Podle Michala možná chybí trochu kontinuita v tom, jak obec vypadala dříve, což může souviset s tím, že starostka nepochází z Nýrova. Sama tento aspekt vnímá jako možnou nevýhodu, *„jsem přistěhovalec a žiju tady zhruba patnáct let. Takže neznám úplně historii obce, a pro některé lidi jsem pořád cizí,“* vysvětlila Sedláčková a dodala, že si nemyslí, že by předchozí vedení dělalo vše špatně. *„Na spoustu věcí jsme navázali, a když potřebuju poradit, jsou mi nápomocní. Spíš jsem vnímala, že některé záležitosti by se mohly řešit jinak a trochu lépe,“* uvedla Sedláčková, která pracuje na městském úřadě v Boskovicích. *„Například jsem si říkala, že by obec mohla získat danou dotaci, a že třeba vedení nedělá úplně maximum. Samozřejmě jsem ale neznala kompletní práci starosty,“* doplnila Sedláčková.

I zmíněné důvody vedly současnou starostku k založení kandidátky pro volby 2014, po kterých byly v zastupitelstvu poprvé zastoupeny dva volební subjekty. Zásadní změny ve fungování zastupitelstva se ale podle Dvořáčka s Michalem neodehrály. *„Více diskutujeme a do jisté míry je znát pnutí, nicméně jak v předchozím období, kdy jsme ještě měli většinu, tak i*

v současném období je snaha dosáhnout širokého konsenzu. Hlasování, která by končila poměrem čtyři ku třem, jsou spíše sporadická," uvedl Michal.

Současná starostka srovnala poslední dvě období a i podle ní je obvyklý jednohlasný konsenzus. „Akorát došlo k názorovému střetu zastupitele s místostarostou kvůli připojení vodovodu, a zastupitel rezignoval. Nejspíš už se nechtěl dál handrkovat a byla to pro něj poslední kapka. V tomto období byl asi nejaktivnější a měl připomínky, ale poté, co nastoupil náhradník, je situace jednodušší," vysvětlila Sedláčková.

Přesuňme se k typologii starostů, ve které se respondenti při „označování“ mírně lišili. Starostka sebe i bývalého starostu vnímá jako kombinaci vůdcovských stylů. „Nemůžu říct, že bych byla jediná autorita, i když pro nezasevěného člověka to tak může vypadat. Práce v zastupitelstvu není rovnoměrně rozdělena a je fakt, že většina věcí závisí právě na starostovi, případně místostarostovi," sdělila starostka. Dvořáčka by zařadila stejně, i když zcela nezná historii jeho starostenského působení.

Bývalý starosta se považuje za kooperativní typ. „Zásadní věci jsem se snažil řešit svoláním zastupitelstva i nad povinný rámeček,¹⁵¹ pokud jsem chtěl, aby se vyjádřili a aby o dané věci věděli," poznamenal Dvořáček, který je toho názoru, že starostka vykonává funkci podobně, ale připouští posun k „autoritářskému“ typu. Michal si myslí, že starostování Dvořáčka a Sedláčkové odpovídá spíše kombinaci stylů. „Občas je potřeba, aby starosta jednal samostatně, ale vždycky existovala snaha o souhlas všech. Paní starostka není autoritář, ale možná tolik nekomunikuje s opozicí, jako její předchůdce, dokázal bych si představit výraznější spolupráci," poznamenal Michal.

¹⁵¹ Podle zákona se zastupitelstvo schází nejméně jednou za tři měsíce (Zákon č. 128/2000 Sb.).

Nicméně komunikaci, i ve vztahu k občanům, považovala i současná starostka za slabinu minulého období. *„Před čtyřmi lety jsme obnovili občasník, máme facebookovou skupinu, kde probíhají i hlasování. Dřív jsme moc nevěděli, co se chystá a jaký je rozpočet,“* řekla Sedláčková. Ta také zmínila, že bylo potřeba připravit k realizaci některé projekty. V novém období byl vytvořen nový územní plán a zhotoven strategický plán. Na základě těchto poznatků se současná starostka jeví zároveň jako strategický leadership. Bývalý starosta funkci zastával 24 let, a nelze celé období charakterizovat jedním stylem (pouze strategický či reproduktivní leadership). Faktem je, že kandidátka v čele se Sedláčkovou ve volebním letáku deklarovala vypracování střednědobého strategického plánu rozvoje obce, druhé uskupení tento bod nezdůrazňovalo.

Na závěr kapitoly se podívejme na potenciální „žhavé“ téma v obci a na následující komunální volby. Starostka v současnosti takové téma v obci nepozoruje, *„v minulosti to mohlo být dokončení vodovodní přípojky, což rozdělovalo spíš zastupitelstvo než obyvatelstvo,“* vzpomínala Sedláčková. Dvořáčka s Michalem při rozhovorech také nic aktuálního nenapadlo, *„pouze z doslechu vím, že si někteří lidé stěžují na určité zastupitele, a chtěli by, abychom vzali vedení zpátky,“* doplnil bývalý starosta. Zároveň sdělil, že už by se ke starostování nevracel, a ještě není zcela rozhodnutý, jestli bude do zastupitelstva kandidovat.

Michal taktéž nemá jasno o dalším volebním období a v současnosti se v některých záležitostech rozchází nejen s vedením obce ale i s Dvořáčkem. *„Mám možná jiný pohled na vztah ke krajině, připadá mi, že ve vedení jsou spíš káčeči než sazeči. Obec plánuje přístavbu kulturního domu a zažádala o dotaci,¹⁵² což upřímně doufám, že neprojde, z ekonomického*

¹⁵² Starostka zmínila dotaci ve výši 8,5 milionů při nákladech 11 milionů, což by znamenalo největší dotaci v historii obce (Rozhovor s A. Sedláčkovou 2022).

hlediska by to nebylo šťastné,“ vysvětlil Michal svůj postoj, který se liší od zbytku zastupitelstva.

Částečně se respondenti rozcházel v odhadu, jak budou vypadat následující volby. Starostka plánuje znovu kandidovat a obhajovat starostenský mandát, ale záleží, jak rozhodnou voliči, stejně tak je otázka, jestli se objeví další kandidátky. Dvořáček se dokonce obává, že se počet kandidátů „smrskne“ na jedinou listinu. Naopak Michal si myslí, že kandidátky budou znovu dvě. *„Budeme mít patrně omlazenou kandidátku, pokud se ale neobjeví nějakí mladí dravci, kteří by vedli ostrou kampaň, vidím jako pravděpodobné, že starostka mandát obhájí,*“ uzavřel Michal. (Rozhovory s Anetou Sedláčkovou, Ivo Dvořáčkem a Stanislavem Michalem 2022)

5.2. Blatnice pod Svatým Antonínkem

Obec Blatnice pod Svatým Antonínkem¹⁵³ se nachází na jižní Moravě v okrese Hodonín, zhruba 30 kilometrů od tohoto města. Vzdálenostně mají tamější obyvatelé blíže jiné okresní město, 20 kilometrů vzdálené Uherské Hradiště, které patří do Zlínského kraje. Blatnice, jejíž rozloha činí necelých 14 kilometrů čtverečních, se rozprostírá na hranicích obou moravských krajů. V obci žije zhruba 2 000 obyvatel,¹⁵⁴ kteří mohou v místě využít poštu, zdravotnická zařízení (praktický, dětský či zubní lékař), lékárnu, základní devítiletou i mateřskou školu, knihovnu nebo dům s pečovatelskou službou.

V předchozích letech byla Blatnice plynofikována, byly zde vybudovány vodovod i kanalizace včetně ČOV. Z dopravní infrastruktury lze

¹⁵³ Dále pouze Blatnice

¹⁵⁴ K 1. 1. 2022 1 946 obyvatel (ČSÚ 2022)

zmínit přímé autobusové spojení mezi Blatnicí a šest kilometrů vzdáleným Veselím nad Moravou,¹⁵⁵ nebo železniční trať, díky které je obec spojena s Hodonínem.

V místě se nachází i několik restaurací a s ohledem na vinařský region i vinné sklepy, penziony a další ubytovací zařízení. Ať už pro turisty nebo pro místní¹⁵⁶ je jednou z nejvýznamnějších památek barokní Kaple svatého Antonína Paduánského (Svatý Antonínek), na kterou se každoročně pořádají poutě. V obci je aktivních několik spolků, které během roku pořádají, i ve spolupráci s obcí, různé akce a starají se o společenský a kulturní život. Z místních spolků a klubů uveďme alespoň pěvecké sbory, folklorní soubory, TJ Rytmik, dobrovolné hasiče, fotbalový klub nebo Českou křesťanskou akademii.¹⁵⁷ (Rozvojový strategický dokument 2020, 3-5, 14; Blatnice pod Svatým Antonínkem 2022)

Zaměříme se na projekty, které se uskutečnily v uplynulých letech. Z období 2010 až 2014 zmiňme, že se obec zejména snažila zastavit zadlužování z předchozích let a splácet dluhy.¹⁵⁸ I tak byla dokončena výstavba čistírny odpadních vod a vodovodního přivaděče. Řemeslníci rekonstruovali střechu a vytápění školy, prováděly se úpravy obecního úřadu a byla vybudována nová ordinace obvodního lékaře. (Blatnické info listy 2014, 1-3) V období 2014 až 2018 probíhaly další rekonstrukce školy včetně tělocvičny. Dobrovolní hasiči získali nové vozidlo,

¹⁵⁵ Obec s rozšířenou působností

¹⁵⁶ Podrobnější data ze sčítání lidu v roce 2021 ještě chybí, nicméně dle sčítání lidu v roce 2011 se z 2014 obyvatel hlásilo 1 060 (52,6 procent) k Římskokatolické církvi. K podstatným společenským a kulturním složkám obce tak patří i Římskokatolická farnost Blatnice pod Svatým Antonínkem. (Rozvojový strategický dokument 2020, 4)

¹⁵⁷ Všechny spolky a kluby jsou uvedeny na webu obce nebo v Rozvojovém strategickém dokumentu obce.

¹⁵⁸ Viz část s rozhovory.

renovovalo se zázemí fotbalového hřiště a opravy se dotkly i víceúčelového hřiště. Vystavěly se chodníky, opravovaly se silnice, vodovod, a jednou z nejdůležitějších investic byla oprava kulturního domu. Na konci období se začala přestavovat část základní školy na mateřskou. (Blatnický zpravodaj 2018, 4-9)

V aktuálním období se započalo nebo pokračovalo v některých rekonstrukcích a opravách (kanalizace, vodovod, chodníky ad.). Dokončila se projektová část výstavby cyklostezky, vznikla parkovací místa, nebo se modernizovaly některé školní učebny. Zavedena byla i elektronická úřední deska. (Blatnické zpravodaje 2019, 3; 2020, 4-5; 2021a, 3; 2021b, 3-4)

K rozvoji obce slouží kromě územního plánu i strategický plán, který je aktuálně určen pro roky 2021 až 2025. Některé plánované projekty se již stihly provést v roce 2021 (například zavedení el. úř. desky, pořízení multikáry blatnickým službám, okna v mateřské škole, rekonstrukce ulic). K nejnákladnějším podle odhadu budou patřit rekonstrukce budovy „Stará obecni“ – prostory pro spolky a komerční využití; výstavba chodníků podél silnice I/71; nebo rekonstrukce sportovního areálu (hřiště a dráha s umělým povrchem) a výstavba cyklostezky. (Rozvojový strategický dokument 2020, 6-14)

5.2.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V Blatnici se od voleb 1990 měnil počet zastupitelů dvakrát, poprvé před volbami 2002, kdy se zastupitelstvo rozšířilo z 11 členů na 15. O osm let později už voliči vybírali znovu 11 zastupitelů, a tento počet platí i pro současné zastupitelstvo. Mezi lety 2002 až 2010 tak v Blatnici fungovala rada, která snížením počtu zastupitelů zanikla. (volby.cz 2022k; Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Blatnice pod Svatým Antonínkem 2010)

V čele obce stojí uvolnění starosta i místostarosta. (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva obce Blatnice 2018)

Funkci starosty po volbách 1990 vykonávali Zdeněk Mezuliáník (1990-1994), Ladislav Vyskočil (1994-2002), následující dvě období Josef Vavřík, kterého v roce 2010 vystřídal Vladimír Hanák. Od voleb 2014 starostují ženy, do roku 2018 se jednalo o Lenku Fojtíkovou, kterou po volbách nahradila Svatava Blahynková. (Rozhovor se Svatavou Blahynkovou 2018)

Počet kandidátních listin se v průběhu let měnil, z pěti kandidátek v roce 1990 se postupně navýšil až na 11 volebních subjektů v roce 2002. Poté došlo k redukci na osm listin a o další čtyři roky později o mandáty usilovalo devět uskupení. Pro volby 2014 a 2018 byl počet kandidátek stejný – sedm. Podívejme se ještě na vítěze jednotlivých voleb co do počtu mandátů (hlasů). V prvních polistopadových volbách zvítězilo HSD-SMS¹⁵⁹, v letech 1994 a 1998¹⁶⁰ uspěla KDU-ČSL, následně vyhrálo místní uskupení – Blatnice 2002, a v zásadě ten stejný subjekt (Blatnice 2006 a 2010) zvítězil i v dalších dvou volbách. V roce 2014 nejvíce procent obdrželo Sdružení nestraníků a roku 2018 uspěla kandidátka Naše Blatnice. Starosta po volbách v letech 1994 až 2018 pocházel z vítězné kandidátky pětkrát, pokaždé kromě voleb 2010 a 2014¹⁶¹. (volby.cz 2022k)

Vzhledem k tomu, že je Blatnice další ze zkoumaných obcí, ve které proběhly starostenské výměny v letech 2014 i 2018, budou níže

¹⁵⁹ Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko

¹⁶⁰ Po těchto volbách do zastupitelstva zasedli kandidáti devíti různých uskupení – dosavadní maximum.

¹⁶¹ Vladimír Hanák v roce 2010 kandidoval za uskupení Za úspěšnou obec (2 mandáty a 14,58 procent), které skončilo na třetím místě. Lenka Fojtíková ve volbách 2014 usilovala o mandát za KDU-ČSL (3 mandáty a 22,98 procent), která skončila druhá se stejným ziskem mandátů jako vítězný subjekt. (Sdružení nestraníků – 25,41 procent)

podrobněji rozebrány výsledky tří osob. Nejzkušenější zastupitelkou z této trojice, ve smyslu délky mandátu, je současná starostka Svatava Blahynková, která v zastupitelstvu pracuje od roku 2006, na podzim 2022 tedy končí čtvrté volební období. Bývalý starosta Vladimír Hanák mandát vykonával mezi lety 2006 až 2018.¹⁶² Bývalou starostku Lenku Fojtíkovou do zastupitelstva voliči poprvé zvolili v roce 2002, znovu kandidovala a do zastupitelstva se dostala v roce 2014. Od té doby zastává pozici zastupitelky a letos končí třetí volební období. (volby.cz 2022k)

Tabulka č. 11: Zisky preferenčních hlasů bývalého starosty, bývalé starostky a současné starostky v Blatnici pod Svatým Antonínkem

	Vladimír Hanák		Lenka Fojtíková		Svatava Blahynková		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	348	25,59	X	X	X	X	1 676	81,15 (1 360)
1998	140	11,74	X	X	X	X	1 704	70,01 (1 193)
2002	X	X	348	28,55	X	X	1 720	71,98 (1 219)
2006	451	37,46	X	X	350	29,07	1 747	69,03 (1 204)
2010	367	29,41	X	X	299	24,00	1 776	70,27 (1 248)
2014	515	47,95	264	24,58	259	24,12	1 750	61,49 (1 074)
2018	210	18,07	305	26,25	421	36,23	1 710	68,07 (1 162)

Zdroj: volby.cz

Volební účast znovu dosáhla nejvyšších hodnot ve volbách 1994, obálku odevzdalo přes 81 procent oprávněných voličů¹⁶³. V následujících čtyřech volbách se účast pohybovala kolem sedmdesátiprocentní hranice, a výraznější pokles přišel ve volbách 2014, kdy účast v komunálních volbách dosáhla prozatímního minima – téměř 61,5 procent. O čtyři roky

¹⁶² Ve volbách 2018 skončil mezi náhradníky, kandidoval z 11. místa. Před rokem 2006 kandidoval ještě ve volbách 1994 a 1998. (volby.cz 2022k)

¹⁶³ V roce 1990 byla účast ještě vyšší – 88,21 procent voličů odevzdalo hlasy.

později volební účast znovu vzrostla, hlas odevzdalo více než 68 procent voličů.

Postupně vyhodnotme preferenční hlasy jednotlivých osob. U Hanáka vidíme pravidelné střídání „lepších“ a „horších“ výsledků. Poté, co ve volbách 1994 na pozici náhradníka získal přes 25 procent ze všech hlasujících voličů, se v následujících volbách propadl o téměř 14 procentních bodů. Naopak v roce 2006 své zisky opět navýšil, a zatím až do voleb 2018 se pokles a růst zisků střídaly. Nejvyšších hodnot Hanák doposud dosáhl ve volbách 2014, kdy dokončil starostenské období. Oproti předchozím volbám si polepšil o více než 18 pr. bodů a o 148 hlasů. V tomto případě se zdá, že starostenský bonus zafungoval, i přesto, že Hanák starostenskou funkci obhajovat nehodlal. (Rozhovor s Vladimírem Hanákem 2022) Naopak nejvýraznější propad přišel hned v následujících volbách 2018, kdy ztratil 305 hlasů a téměř 30 pr. bodů.

U bývalé starostky Fojtíkové je zajímavé, že nejvyšších hodnot dosáhla při prvním zvolení zastupitelkou. Poté, co dvě období nekandidovala, se do voleb zapojila znovu v roce 2014, a přestože si pohoršila o více než tři pr. body, byla zvolena starostkou. V roce 2018, kdy obhajovala starostenskou funkci, sice mírně posílila, ale růst o necelé dva pr. body nevypovídá o přítomnosti starostenského bonusu. Současná starostka Blahynková zahájila komunální volby ziskem více než 29 procent ze všech hlasujících voličů. V následujících volbách sice ztratila pět pr. bodů, a v roce 2014 zůstala na téměř totožných procentech, ale ve volbách 2018 obdržela o 12 pr. bodů více než v letech 2010 a 2014. Když mezi sebou trojici stručně porovnáme, nejvyšších hodnot se podařilo dosáhnout Hanákovi v roce 2014. Jediný se dostal přes čtyřicetiprocentní hranici.

Zisky hlasů této trojice srovnáme se členy jednotlivých zastupitelstev. Hanák i s ohledem na fakt, že patřil mezi náhradníky, získal v letech 1994 a 1998 11., respektive 33. nejvyšší počet hlasů. V roce 2002 kandidovala pouze Fojtíková, která obdržela 10. nejvyšší počet hlasů mezi zastupiteli. O čtyři roky později kandidovali Hanák a Blahynková, bývalý starosta měl pátý nejvyšší zisk a současná starostka pátý nejnižší mezi 15 zastupiteli. V roce 2010 Hanák obdržel čtvrtý nejvyšší počet hlasů, Blahynková znovu pátý nejnižší tentokrát už z 11 zastupitelů.

Ve volbách 2014 poprvé kandidovala celá trojice,¹⁶⁴ a Hanákovi se podařilo získat nejvíce hlasů, dva zastupitelé získali méně hlasů než Blahynková¹⁶⁵ a Fojtíková obdržela šestý nejvyšší počet. Zatím v posledních volbách 2018 nikdo z trojice celkově „nezvítězil“. Blahynková obdržela druhý nejvyšší počet hlasů, Fojtíková šestý mezi zastupiteli a Hanák na pozici náhradníka dvacátý nejvyšší. Stalo se tak pouze jednou, že by někdo z trojice získal nejvíce hlasů mezi všemi zastupiteli. (volby.cz 2022k)

V případě Blatnice autor uskutečnil rozhovory se čtyřmi osobami, a to z toho důvodu, že ke starostenské výměně došlo v letech 2014 i 2018. Respondenty se stali bývalý starosta Vladimír Hanák, bývalá starostka Lenka Fojtíková, současná starostka Svatava Blahynková a zastupitel a bývalý místostarosta¹⁶⁶ Milan Zedka.

Začneme volbami 2014 a příčinami, které vedly ke starostenské výměně. Hanák deklaroval, že pozici starosty obhajovat nebude, *„když jsem obec přebíral, řekl jsem, že se pokusím za čtyři roky udělat maximum.*

¹⁶⁴ Každý za jiný subjekt.

¹⁶⁵ Získala stejně jako další dva zastupitelé.

¹⁶⁶ V období starostování Lenky Fojtíkové, tedy mezi lety 2010 až 2014. V zastupitelstvu působí od roku 2006. (volby.cz 2022k)

Blatnice byla tehdy zadlužena, hrozila exekuce¹⁶⁷, museli jsme hlavně zastavit zadlužování, což se povedlo, ale zhruba rok před koncem mandátu jsem řekl, že končím. Bylo to náročné psychicky i fyzicky, hlasy ve volbách mě potěšily, poděkoval jsem, a odešel,“ sdělil dvašedesátiletý Hanák, na kterého bylo během starostování podané i trestní oznámení, další sankce už ale nenastaly.

Zajímavý pohled nabídla i tehdejší místostarostka Blahynková, *„pan Hanák vyhrál na celé čáře, paní Fojtíková mu gratulovala, ale hned si sehnala na svou stranu hlasy, což starosta možná bral jako podraz. On mě pak podpořil, ale i tak jsem věděla, že při hlasování budu mít jen pět hlasů,*“ připomněla současná starostka hlasování na ustavujícím zasedání v roce 2014¹⁶⁸. Fojtíková sdělila, že se dopředu na koalici nedomlouvali, *„až po volbách se nás šest¹⁶⁹ domluvilo, že půjdeme do vedení. Já na pozici starostky a pan Zedka jako místostarosta. Další alternativy na pozici starosty z naší strany nebyly,*“ popsala situaci bývalá starostka.

Milan Zedka potvrdil, že sice jako lídr vedl kandidátku (SNK 2014), ale starostou být nechtěl. *„Byl jsem projektant, a paní Fojtíková mě oslovila, jestli bych případně nedělal místostarostu. Mně se do vedení moc nechtělo, ale místostarosta byl zároveň i vedoucím technických služeb, takže i proto jsem funkci vzal. Se starostkou jsme se velmi dobře doplňovali, ona vyřizovala hlavně administrativu, a já měl na starosti technickou část,*“ nastínil domluvu a způsob spolupráce bývalý místostarosta.

¹⁶⁷ Několikamilionové dluhy obce vznikly během starostování Josefa Vavříka, obec totiž nesplatila faktury. Sám Vavřík dlužil obci přes dva miliony. (Česká televize 2012; idnes.cz 2009; Rozhovor se Svatavou Blahynkovou 2022)

¹⁶⁸ Svatava Blahynková při hlasování o starostenské pozici získala skutečně pět hlasů, šest bylo proti. U Lenky Fojtíkové byla situace opačná. (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Blatnice 2018)

¹⁶⁹ Zastupitelé zvolení za KDU-ČSL (tři mandáty), SNK 2014 (dva mandáty) a Moravané (jeden mandát).

Konkrétní důvody, které vedly k výsledku voleb v roce 2014, tedy i k zisku šesti mandátů budoucí koalice, Hanáka nenapadly. Fojtíková uvedla, že lidé chtěli v Blatnici změnu, potvrdila ale, že Hanák musel během starostování obec „vyhrabat“ ze zadlužování způsobené bývalým starostou Vavříkem.

Podívejme se ještě na volby 2018, ve kterých se znovu měnila starostenská pozice. Tentokrát už uspěla koalice kolem současné starostky Svatavy Blahynkové,¹⁷⁰ dosluhující vedení se po dalších volbách dostalo do opozice. *„Po volbách už nebylo ve hře, že bych ve vedení pokračovala, ani mi nenabídli post místostarostky, což by ale stejně nedělalo dobrotu,“* uvedla Fojtíková.

Povolební vyjednávání nebyla jednoduchá, byť vítězný subjekt¹⁷¹ získal čtyři mandáty, potřeboval ještě minimálně dva hlasy. *„Hrozilo, že bych nebyla zvolena starostkou, spíš se ale bojovalo o post místostarosty, vyjednávali jsme i s ostatními uskupeními kromě lidovců.¹⁷² Mluvili jsme i s panem Zedkou, jestli by nepokračoval jako místostarosta, ale ten nás odmítl,“* sdělila Blahynková. Koalici nakonec vítězové uzavřeli s uskupením¹⁷³, jehož lídrem byl současný místostarosta Antonín Hanák¹⁷⁴. *„Přistoupili jsme na podmínky druhého subjektu, a pan Hanák byl zvolen místostarostou,“* doplnila současná starostka.¹⁷⁵

¹⁷⁰ Stejně jako Fojtíková v roce 2014, byla i Blahynková zvolena starostkou poměrem 6:5.

¹⁷¹ Naše Blatnice

¹⁷² Za KDU-ČSL byla zvolena Lenka Fojtíková.

¹⁷³ Moderní obec Blatnice pod Sv. Antonínkem

¹⁷⁴ Pro upřesnění, starostou obce byl mezi lety 2010 až 2014 Vladimír Hanák, od roku 2014 v zastupitelstvu působí i Antonín Hanák.

¹⁷⁵ Zajímavostí je, že Blahynková byla starostkou zvolena na ustavujícím zasedání (14. listopadu 2018), ale místostarosta až 6. února 2019. Například při volbě 17. prosince 2018 byli dva kandidáti na post místostarosty, Petr Buzík (Naše Blatnice – stejně jako starostka) a Antonín Hanák. Buzík získal pět

Bývalý místostarosta Zedka potvrdil, že existovalo několik možností, jak mohlo vedení obce vypadat. *„Kromě toho, že mi nabízeli funkci, kterou jsem kvůli práci odmítl, tak za mnou přišel i Antonín Hanák, jestli bych ho nepodpořil na pozici místostarosty. Radil jsem se i s paní Fojtíkovou, která by mě podpořila, a řekla mi, ať se domluví s panem Hanákem, že bychom byli ve vedení obce my dva. Já jsem ale starostovat nechtěl, takže by funkce připadla jemu, on ale také nechtěl být starostou, takže bylo jasno. Boj o funkce zůstal mezi paní Blahynkovou a pány Buzíkem a Hanákem,“* popsal Zedka vyjednávání.

Důležitou otázkou je také příčina toho, proč podle respondentů volby skončily zrovna tímto způsobem, a proč tehdejší starostka neobhájila pozici. *„Přestože žiju v Blatnici takřka pětatřicet let, nepocházím odtud, a to si myslím, že u voličů v komunále hraje důležitou roli. Jeden zastupitel, který v roce 2014 kandidoval s námi, byl o čtyři roky později na jiné kandidátce, takže jsme mohli ztratit i nějaké hlasy,“* zamyslela se nad důvody výsledku „svého“ uskupení Fojtíková. Ta také sdělila, že úspěch současné starostky tkvěl i v tom, že kandidovala společně s hasiči, a konkrétně i s panem Buzíkem, který je vedoucím technických služeb v Blatnici, a kterého vítězné uskupení chtělo původně na pozici místostarosty.

Podle Hanáka tehdejší starostka nedokázala po čtyřech letech oslovit dostatek voličů. *„Asi jí to spočítali, paní Fojtíková mi trochu připomínala bývalou ministryní financí¹⁷⁶, využívala Facebook, přidávala fotky, přesto ale s panem Zedkou udělali pro obec kus práce. Kdyby ale trochu z iniciativy na sebe prezentaci směřovala na obec, mohla získat více hlasů a mohla pokračovat,“* zhodnotil Hanák. Naopak Fojtíková nezávisle na

hlasů, Hanák jeden. (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Blatnice 2018a; Zápis zasedání zastupitelstva Blatnice 2018b; 2019)

¹⁷⁶ Alena Schillerová

toto uvedla, že sebezprezentaci nemá ráda, „byla jsem typ, co začal makat a chodila jsem mezi obyčejné lidi,“ sdělila.

Současná starostka vidí několik klíčových aspektů, které zapříčinily jejich vítězství a naopak neúspěch Fojtíkové. „Uspěli jsme díky dobře složené kandidátce, například pan Buzík je velice aktivní, ochotný, lidí za ním jdou. Takže on dal polovinu lidí na kandidátku, a polovinu já. Snažili jsme se obsáhnout různé věkové i zájmové skupiny,“ vysvětlila možnou příčinu úspěchu Blahynková, která i přes tento výsledek bude do dalších voleb nejspíše sestavovat vlastní kandidátku. U bývalé starostky si nemyslí, že by funkci vykonávala vyloženě špatně. „Vytvořili opravdu hodně projektů, ale myslím si, že neúspěch byl způsoben jejím osobním přístupem, jednáním navenek a někdy možná tvrdší komunikací s občany,“ dodala Blahynková.

Podobné názory nastínil i Zedka, „Lenka Fojtíková není rodilá Blatničanka, zrovna u nás se na tento aspekt dost dívá. Před volbami jsem jí říkal, že pozice asi neobhájíme. Ona byla dříve investigativní novinářkou, sama mě upozorňovala, že kdyby to občas se svým přístupem k lidem přeháněla, tak ať ji brzdím. Ze začátku se to dařilo, ale někdy jsem měl zpětnou vazbu od občanů, že byla v komunikaci tvrdší,“ zanalyzoval důvody Zedka.

Roli podle současného zastupitele sehrál i fakt, že Fojtíková chodí do kostela. „Hodně komunikovala s farností a lidé si mysleli, že tyto aktivity dělá na úkor obce, což ale nebyla pravda, lidem jsem to vysvětloval. Zkrátka se angažovala nad rámec funkce,“ doplnil bývalý místostarosta. Blahynková podle Zedky uspěla i díky tomu, že nebyla v komunálu nováčkem. „V období 2010 až 2014 zastávala pozici místostarostky, angažovala se po kulturní a sportovní¹⁷⁷ stránce, takže byla hodně ve styku s lidmi. Myslím

¹⁷⁷ Například TJ Rytmik

si, že hodně pomohla i kandidatura pana Buzíka, a celkové složení kandidátky,“ rozebral výsledky Zedka.

I vzhledem k tomu, že se od voleb 2010 pokaždé v Blatnici měnila osoba ve starostenské pozici,¹⁷⁸ autora zajímaly názory na potenciální kontinuitu mezi obdobími. Současná starostka poukázala na negativa častého střídání, *„chod obce se trochu zpožďuje, protože nový starosta se musí chvíli orientovat. Sice jsem už působila jako neuvolněná místostarostka, ale i tak mi zhruba půlrok trvalo, než jsem se zorientovala. Pak začnete realizovat vize, sháníte prostředky a než něco dokončíte, tak už je konec volebního období,*“ zmínila současná starostka, která by ráda na pozici starostky pokračovala i v dalším období.

Bývalý starosta je toho názoru, že i přes častá střídání a různé povahy starostek je kontinuita zajištěna. *„Každý jsme jiný, a s tím souvisí i různé názory, ale myslím si, že v nějakém nastaveném směru obec několik období pokračuje,*“ dodal Hanák. Bývalá starostka Fojtíková velké rozdíly ve fungování zastupitelstva nevidí, zato vedení obce podle ní pracuje jinak. *„Když koalice něco potřebuje prosadit, přijde jim tam šest lidí, pokud se ale dělají věci ve prospěch lidí, proč bychom také ruce nezvedli. My jsme ale byli s místostarostou výborný tandem, intenzivně jsme spolu komunikovali a doplňovali se. Současné vedení navíc rozdělilo pozici místostarosty a vedoucího technických služeb, což se jeví také problematicky,*“ nastínila Fojtíková možné odlišnosti od současného vedení. Podle současné zastupitelky bylo také za jejího starostování mnohem více investičních akcí a hotových projektů.

Absenci větších investičních akcí vnímá i Zedka, *„my jsme hledali dotační tituly, nastartovali jsme i některé věci, ve kterých současné vedení*

¹⁷⁸ Pokaždé z jiné kandidátky.

nepokračuje. Dlouhodobě se ale ví, co obec potřebuje, a Blatnice pokračuje v cyklech. Když táhnete vozík, někdy se šňůrou cuknete a vozík jede rychleji. Někdy zase zbrzdíte, ale směr je daný,“ uvedl Zedka, který zásadní rozdíly v chodu zastupitelstva nevnímá. *„Koalice vždy funguje, a vždy jsou dané možnosti opozice, většinou ale panuje jednohlasná shoda, a vznik obou táborů je primárně o tom, kdo vytvoří vedení,*“ dodal Zedka.

Hanák potvrdil, že pokud byla opozice rozumná, spoustu věcí schválila, ale také upozornila na nedostatky. *„Konstruktivní opozice nás často posunula, myslím, že tímto stylem fungovala jak během mého starostování, tak i v době, kdy jsme byli v opozici,*“ popsal Hanák. Současná starostka potvrdila převažující jednohlasný konsenzus, který může být důsledkem i pracovních schůzek¹⁷⁹ před jednáním zastupitelstva. *„Tam si všechno vyříkáme, a největší oponenti často nechodí na jednání a jsou proti spíše z plezíru. Ostatní uvažují konstruktivně, pro dobro obce,*“ zmínila Blahynková, která spatřuje výraznou změnu v zániku rady¹⁸⁰. *„Po zrušení rady dostává zastupitelstvo více informací, body nejsou předřesené radou, takže i hlasování může být nepředvídatelné a nejednohlasné,*“ vysvětlila starostka s tím, že ani koalice nefunguje na sto procent, a ne vždy některý z koaličních uskupení prosadí svůj návrh.

Nyní se zaměříme na typologii starostenského vůdcovského stylu. Současná starostka by sebe zařadila spíše ke kooperativnímu typu. *„Na poradách předkládám všechno, a chci znát názory všech zastupitelů. Zajímavé ovšem je, že všechny materiály pro zastupitelstvo dáváme na web, a podle statistiky vidím, že z jedenácti zastupitelů jsou obvykle dva, tři aktivní, zbytek čeká, co sama předložím,*“ zmínila Blahynková, která Hanáka i Fojtíkovou vnímá spíše jako autoritářské typy. *„U pana Hanáka to bylo*

¹⁷⁹ Pracovní schůzky existovaly už před volebním obdobím 2018 až 2022.

¹⁸⁰ V roce 2010

dané i tím, že se nově¹⁸¹ zrušila rada, a že musel spousta věcí rozhodovat hned a sám,“ doplnila starostka.

Bývalá starostka Fojtíková by sebe i zbývající dva kolegy zařadila k „prvním mezi rovnými“, tedy k demokratičtějšímu typu. *„Hodně autoritářský byl předchůdce pana Hanáka¹⁸², za mě když byly pracovní schůzky, nechávala jsem na zastupitelstvu schvalovat vše, i když jsem v něčem neměla povinnost, a každý mohl vyjádřit názor,*“ nastínila Fojtíková. Hanák si brzy po nástupu do funkce uvědomil, že vést firmu a obec je něco zcela jiného, *„v obci nemůžete být takovým kapelníkem, který vám rozdá noty, jako ve firmě. Musíte najít formu dialogu i s opozicí. Starosta asi nemůže být úplně vůdcovský, samostatný typ, kdyby byl, měl by to dost těžké, protože musí přijímat i další návrhy a kooperovat,*“ uvedl bývalý starosta, který by blíže ke kooperativnímu typu zařadil sebe i současnou starostku. Naopak Fojtíkovou by spíše označil za autoritářský typ, *„dovolím si tvrdit, že bývalé starostce se právě tento styl nepovedl, a i kvůli tomu možná neobhájila mandát,*“ dodal.

Zedka se ve svém „přiřazování“ shodl s Fojtíkovou, i v tom smyslu, že za autoritáře označil bývalého starostu Vavříka. *„Za jeho starostování se většinu záležitostí zastupitelé dozvídali z druhé ruky, a později také doplatil na špatnou komunikaci,*“ připomněl nezaplacené faktury Zedka. *„Ostatní vnímám jako první mezi rovnými, všichni tři museli/musí úzce komunikovat se zbytkem zastupitelstva, i právě kvůli předchozí zkušenosti,*“ doplnil jednašedesátiletý Zedka.

Z odpovědí je patrná určitá neshoda, která může mít několik důvodů,¹⁸³ proto ani nelze všechny tři starosty jednoznačně přiřadit. Shoda

¹⁸¹ Po volbách 2010

¹⁸² Josef Vavřík

¹⁸³ Například rozdíl, pokud respondent posuzuje kolegu z koalice nebo když má označit starostu jako opoziční zastupitel.

mezi respondenty panovala na současné starostce jako na kooperativním typu, otázkou je, jaký vybrat leadership. Fojtíková i Zedka uvedli, že je v současném období méně investičních akcí, takže oproti předchozímu období toto vedení vnímají jako méně akčnější. Na druhou stranu obec pracuje se strategickým plánem, a do budoucna má připravené projekty. Autor by tak spíše přihlédl ke strategickému leadershipu, což dává v kombinaci s kooperativním typem vizionáře, v opačném případě by se jednalo o facilitátora konsenzu. K této kombinaci měl patrně blíže Vladimír Hanák, kterého za spíše autoritářského označila pouze současná starostka, přičemž dodala, že to vyplývalo i ze situace, v jaké se Blatnice nacházela.

Reproduktivní leadership se u Hanáka nabízí, protože měl i odlišné cíle starostování, než jeho následovnice, i proto se v kombinaci s kooperativním typem jeví facilitátor konsenzu jako nejbližší typ.¹⁸⁴ U Fojtíkové se pro změnu jeví jasně strategický leadership, i její oponenti uznali, že během jejího starostování bylo uskutečněno a naplánováno hodně akcí. Těžší výběr je mezi kooperativnějším a autoritářštějším typem, Fojtíková se podle odpovědí pohybovala mezi vizionářem a vesnickým bossem.

V závěru se ještě zaměříme na aktuální diskutované téma a také na následující podzimní volby. Současnou starostku „ožehavé téma“ nenašlo, určitý rozpor vidí možná mezi věřícími a nevěřícími, „*jak je Blatnice hodně křesťansky založená, tak lidé, kteří pravidelně chodí do kostela, koukají na ostatní skrz prsty,*“ vysvětlila Blahynková. Co se týče dalších voleb, ideálně by pokračovala ve stejném obsazení, ještě ale neví, jestli bude kandidovat společně s Buzíkem (vedoucí technických služeb) nebo samostatně. „*Voliče minule patrně mátl, že se starostou nestala jednička*

¹⁸⁴ Nemusí platit absolutně.

kandidátky, takže možná i proto zase sestavím vlastní kandidátku, ale ještě uvidíme,“ dodala Blahynková, která podle svých slov funguje i jako prostředník mezi místostarostou a vedoucím technických služeb kvůli jejich napjatým vztahům.

„Přemýšlel jsem, jaké téma by se mohlo v dalších volbách objevit, ale netuším, kdo by mohl stávající vedení ohrozit,” zmínil Zedka, který znovu kandidovat neplánuje. *„Z opozice nás do voleb nepůjde několik, takže pokud se nestane nic zásadního, paní Blahynková pozici asi obhájí. Pan Buzík by také mohl obstát, otázkou je, jestli se starostkou sestaví jednu nebo dvě kandidátky,”* zamyslel se Zedka, podle kterého naopak současného místostarostu řada lidí vnímá negativně. *„Tím, že se rozdělily pozice místostarosty a vedoucího technických služeb, občané vidí, že nemá tolik činností. Lidem se nelíbí, jakým způsobem se na pozici dostal, myslím si, že pan Hanák¹⁸⁵ neuspěje, maximálně jako řadový zastupitel,”* zanalyzoval situaci Zedka, který z pozice místostarosty vykonával i vedoucího technických služeb obce.

Co se týče Fojtíkové jakožto opoziční zastupitelky, ta podobně jako Zedka už kandidovat nebude. *„Lidé mě ještě přemlouvají, ať do voleb jdu, že se tady nic moc neudělalo, ale už jsem rozhodnutá, že kandidovat nebudu,”* uzavřela osmapadesátiletá Lenka Fojtíková, v současnosti PR pracovnice uherskohradištské charity. (Rozhovory se Svatavou Blahynkovou, Lenkou Fojtíkovou, Vladimírem Hanákem a Milanem Zedkou 2021; 2022)

¹⁸⁵ Antonín Hanák

5.3. Pozořice

Městys¹⁸⁶ Pozořice leží v okrese Brno-venkov, zhruba 15 kilometrů východně od Brna, nedaleko se nachází také města Šlapanice a Rousínov. Rozloha Pozořic činí téměř 15,5 kilometrů čtverečních a žije zde přes 2 300 obyvatel.¹⁸⁷ V městysu fungují mateřská i základní devítiletá škola, základní umělecká škola, dále se v Pozořicích nachází pošta a stavební úřad. Dostupné v městysu jsou i domov s pečovatelskou službou, zdravotní středisko (praktický i dětský lékař, interna, zubařská ordinace ad.) nebo optika a lékárna.

Za službami, které v Pozořicích chybí, mohou lidé cestovat například do Brna, zhruba pět kilometrů od městysu se nachází i dálnice D1, důležitý silniční tah. Hromadná doprava, která Pozořice s Brnem také spojuje, je zajištěna autobusovou dopravou. Z technické infrastruktury zmiňme existenci vodovodu, splaškové a dešťové kanalizace, a je zde zavedena rozvodná síť zemního plynu.

O společenský život se starají zejména místní spolky, které i ve spolupráci s městysem, pořádají kulturní akce. Pozořice se také zavázaly, že z rozpočtu každoročně poskytnou na spolkovou činnost tři procenta. K nejvýznamnějším spolkům patří Sokol a Orel, k dalším organizacím patří fotbalový klub SK Pozořice, dobrovolní hasiči, skautská organizace, Klub žen nebo Mateřské centrum Človíček.¹⁸⁸

Pozořice disponují vnitřními a venkovními prostory, které slouží spolkům i veřejnosti při volnočasových aktivitách. Jedná se o sokolovnu, orlovnu, kulturní středisko Dělnický dům, dětská hřiště, workoutové či

¹⁸⁶ Tento status byl obci navrácen roku 2006.

¹⁸⁷ K 1. 1. 2022 2 286 (ČSÚ 2022).

¹⁸⁸ Všechny spolky a organizace jsou uvedeny na oficiálních stránkách Pozořic, případně v *Programu rozvoje městysu Pozořice 2022-2027*.

venkovní multifunkční hřiště. Městys má také kromě „obecného“ programu rozvoje i strategický plán zaměřený na sport (Strategický plán rozvoje sportu městyse Pozořice 2018). Za zmínku stojí ještě nejvýznamnější pozořická památka, kterou je barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie. Cestovní ruch není pro Pozořice stěžejní ekonomickou oblastí, nicméně v městysu působící římskokatolická farnost patří rovněž k významným složkám kulturního a duchovního života místních občanů. (Program rozvoje městyse Pozořice 2021, 4-6, 9-15, 20-23, 30-39)

Uvedme projekty, které se v Pozořicích uskutečnily v posledních zhruba 12 letech. V období 2010-2014 byla dokončena výstavba dešťové kanalizace a vodovodu v části městyse. Ve druhé polovině období byla zahájena rekonstrukce a oprava základní školy, opravy se týkaly i Dělnického domu nebo hřbitovu a vzniklo nové dětské hřiště. (Pozořický zpravodaj 2014, 11-12; Program rozvoje městyse Pozořice 2015) V období 2014-2018 probíhaly rekonstrukce vozovek, kanalizace, sokolovny nebo centra a úřadu městyse. Vedení městyse se také podařilo získat pozemek na vybudování atletického a víceúčelového hřiště. (Pozořický zpravodaj 2018, 4-5)

V aktuálním období 2018-2022 byly vystavěny multifunkční a workoutové hřiště, sběrný dvůr, chodníky, rekonstrukce se týkaly vodovodu, hasičské zbrojnice, školní jídelny nebo mateřské školy. Modernizovalo se zázemí pro činnost spolků, pokračovalo se ve výsadbě zeleně. Dokončil se projekt retenční nádrže a průběžně se modernizují dětská hřiště. (Pozořické zpravodaje 2019; 2020; 2021) Pozořice se stejně jako jiné obce při svém rozvoji řídí i programem rozvoje. Nejaktuálnějším je plán z roku

2021, který je určen na období 2022 až 2027, a navazuje na předchozí programy.¹⁸⁹ (Program rozvoje městyse Pozořice 2021, s. 29, 50-57)

5.3.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

Od roku 1990 bylo v Pozořicích pokaždé voleno 15 zastupitelů, v městyse tedy funguje i pětičlenná rada a funkce starosty i místostarosty jsou uvolněné. Na pozici starosty se od voleb 1990 vystřídal celkem 6 osob. Do roku 1994 mandát vykonával Aleš Mikula, následující dvě období starostovala Julie Skřivánková a mezi lety 2002 až 2006 zastával starostenskou funkci František Toužín. V dalším období starostoval znovu Aleš Mikula, dalších osm let starostoval Jaromír Červenka a po volbách 2018 byl starostou zvolen Aleš Krč. Na pozici starosty tak doposud nevydržel nikdo déle než dvě volební období. (volby.cz 2022l; Program rozvoje městyse Pozořice 2021, s. 43; Výpis usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva 2018; Rozhovor s Alešem Krčem 2022).

Na rozdíl od počtu zastupitelů se mění počty kandidátních listin. Nejčastěji se o hlasy voličů ucházelo šest kandidátek, a to v letech 1990, 1998, 2002 a 2018. Ve volbách 1994 a 2010 kandidovalo pět volebních uskupení, nejméně listin bylo sestaveno v roce 2006, kdy mohli voliči vybírat ze čtyř subjektů, naopak maximem jsou volby 2014, kdy kandidovalo sedm subjektů. (volby.cz 2022l)

Vítězi podle počtu mandátů, případně procent hlasů se postupně staly kandidátky Občanského fóra, SNK v letech 1994 a 1998, dále Sdružení nezávislých, SNK Evropští demokraté ve volbách 2006 a o čtyři roky později Pozořice trochu jinak. V roce 2014 uspěla kandidátka Za další

¹⁸⁹ Program rozvoje městyse Pozořice na období let 2016-2021; Program rozvoje městyse Pozořice a obnovy venkova na roky 2011 – 2014.

rozvoj Pozořic, a zatím v posledních volbách těsným rozdílem¹⁹⁰ zvítězilo uskupení Pozořice-obec na straně svých obyvatel. Vítězná kandidátka získala mezi lety 1994-2018 post starosty třikrát a to po volbách 1998, 2002 a 2014. (volby.cz 2022l)

Přejděme už ke starostům, kteří jsou klíčoví pro výzkum, bývalý starosta Jaromír Červenka v zastupitelstvu působí od roku 2006. Ze čtyř volebních období polovinu strávil v pozici starosty. Současný starosta v zastupitelstvu působí od roku 2018 a v předchozích volbách ani nekandidoval.

Tabulka č. 12: Zisky preferenčních hlasů bývalého a současného starosty v Pozořicích

	Jaromír Červenka		Aleš Krč		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	X	X	1 447	76,36 (1 105)
1998	X	X	X	X	1 545	63,11 (975)
2002	X	X	X	X	1 596	60,71 (966)
2006	349	35,87	X	X	1 679	57,95 (973)
2010	511	49,81	X	X	1 733	59,32 (1 026)
2014	506	50,80	X	X	1 763	56,55 (996)
2018	327	31,26	296	28,30	1 755	59,77 (1 046)

Zdroj: volby.cz

Podobně jako v jiných obcích, i v Pozořicích byla nejvyšší procentuální účast hned v roce 1994.¹⁹¹ Následně klesala až do voleb 2006, kdy

¹⁹⁰ Viz příloha č. 64.

¹⁹¹ V roce 1990 byla téměř devadesátiprocentní.

k volbám přišlo necelých 58 procent. Dosavadní minimum bylo zaznamenáno roku 2014, kdy hlasy odevzdalo přes 56,5 procenta voličů. V uplynulých volbách 2018 hodnoty opět vzrostly na necelých 60 procent, což znamenalo vyšší účast než v předchozích třech volbách.

Jaromír Červenka účast v komunálních volbách zahájil ziskem 349 hlasů, což představovalo více než 35 procent ze všech hlasujících. Přestože v období 2006 až 2010 starostou nebyl, dokázal své zisky navýšit absolutně i procentuálně. Ve volbách, po kterých se stal poprvé starostou, získal o 15 procentních bodů více než v roce 2006. Podobné mezivolební navýšení se Červenkovi zatím nepodařilo, ale po uplynutí prvního starostenského období dokázal ještě o jeden pr. bod zisky vylepšit. V minulých volbách 2018 přišla v porovnání s volbami 2014 ztráta takřka 20 pr. bodů. (Rozhovor s Jaromírem Červenkou 2022)

Starostenský bonus se po uplynutí prvního či druhého volebního období neprojevil. Nicméně v roce 2014 se starostovi podařilo mírně navýšit procentuální zisk oproti předchozím volbám. A je otázkou, jakých hodnot by Červenka v roce 2014 dosáhl, pokud by v předchozím období nebyl starostou. Je možné, že ve volbách 2010 a 2014 dosáhl přirozené hranice. Při volbách 2018 mohl roli sehrát i fakt, že tehdejší starosta dopředu deklaroval, že starostenský mandát obhajovat nebude (Rozhovor s Jaromírem Červenkou 2022; volby.cz 2021). Přestože se nejedná o projev starostenského bonusu v takové podobě, v jaké je v práci prezentovaný, mohl se voličský efekt projevit i ve volbách 2010. Voliči mohli, kromě znalosti kandidáta,¹⁹² tušit, že Červenka bude z pozice lídra usilovat o starostenský post.

¹⁹² V období 2006 až 2010 působil v radě.

Vzhledem k tomu, že současný starosta zatím kandidoval v jediných volbách, můžeme konstatovat, že při premiéře obdržel téměř 300 hlasů a přes 28 procent z hlasujících voličů. Když ještě současného starostu srovnáme s dalšími zastupiteli zvolenými v roce 2018, zjistíme, že Krč obdržel pátý nejvyšší počet hlasů. Více hlasů obdržel i dosluhující starosta, který skončil druhý. Při pohledu na další výsledky zjistíme, že v letech 2010 a 2014 získal nejvíce hlasů právě Červenka. V roce 2006, kdy kandidoval poprvé, obdržel desátý nejvyšší počet hlasů mezi všemi kandidáty. (volby.cz 2022l)

Ústředními postavami rozhovorů byli bývalý starosta Jaromír Červenka, současný starosta Aleš Krč a také zastupitel Vojtěch Řičánek¹⁹³. Podobně jako v některých předchozích případech, i zde dosavadní starosta deklaroval, že starostenský mandát ve volbách 2018 znovu obhajovat nechce. „Uvedl jsem to i ve zpravodaji, roky přibývají a člověk by měl vědět, kdy je čas odejít. Za osm let starostování Pozořice prošly určitou proměnou, něco se podařilo, něco jsme mohli udělat lépe,“ zhodnotil osmašedesátiletý Červenka, kterého mrzelo, že se během jeho působení nepodařilo prosadit rozšíření základní školy.

Bylo tedy jasné, že po komunálních volbách nastoupí nový starosta, a volební uskupení či koalice hledaly možné kandidáty na tento post. „Byli jsme domluveni ještě s jedním subjektem, že pokud by volby dopadly dobře, měli by post starosty a za nás by pokračoval místostarosta¹⁹⁴ z předchozího volebního období,“ nastínil Červenka. Ve volbách získaly nejvíce mandátů dvě uskupení – Pozořice -obec na straně svých obyvatel a

¹⁹³ V zastupitelstvu působí od voleb 2014, v roce 2018 kandidoval za vítězné uskupení (Pozořice -obec na str. sv. obyv.). Autor chtěl vybrat někoho, kdo v zastupitelstvu působí alespoň dvě období. Navíc za vhodné považoval vybrat někoho ze současné „opozice“, kam patří i vítězný subjekt.

¹⁹⁴ Petr Hromek

Pozořice mého srdce (volby.cz 2022l). Z povolebních jednání jako starosta vzešel Aleš Krč (Pozořice mého srdce), naopak druhé „vítězné“ uskupení i s lídrem Rostislavem Fiantou skončilo v opozici.

Jednání po volbách nebyla jednoduchá, a teoreticky existovalo několik možností na složení koalice. *„S vítězným subjektem jsme koalici nezvažovali, navíc jsme si mysleli, že získáme tak jeden mandát. Za námi poté přišel pan Fianta a zeptal se, jaké chceme funkce, což nás překvapilo, protože jsme se vůbec nebavili o programu a prioritách,“* popsal počátky jednání Krč. Za důležitý moment považoval, když tehdejší vedoucí stavebního úřadu uspořádala schůzku u piva s Fiantou. *„Tím dala najevo, že ví, kdo bude starostou, a kdo ji bude chránit. My jsme věděli, že když pana Fiantu zvolíme, nedojde k zásadním změnám na stavebním úřadě, vysvětlil současný starosta. Právě jeden z důvodů, proč uskupení Pozořice mého srdce kandidovalo, byla nespokojenost s fungováním stavebního úřadu.¹⁹⁵ „Dlouho jsme nikoho nesehnali na pozici místostarosty, oslovili jsme i pana Červenku, který nabídku odmítl. Nekompromisně jsme ale chtěli uhájit pozici starosty, abychom docílili změn, zároveň jsme věděli, že do koalice musíme vzít mladé lidi,“* dodal Krč.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Krč zmínil, že některé zaměstnankyně daly výpověď, někdo odešel do důchodu, takže na úřadě zbyla vedoucí, která dle jeho názoru nevedla stavební úřad dobře. (Rozhovor s Alešem Krčem 2022). O problémech s pozořickým stavebním úřadem psala a vysílala i média. Lidé například kritizovali aroganci a tempo práce. Někteří chtěli, aby byl stavební úřad v městysu zrušen, některé obce, které spadaly pod tento úřad, přestoupily pod jiný. (Události v regionech 2013; Taušová 2014)

¹⁹⁶ Pozořice mého srdce nakonec vytvořila koalici s uskupeními Pozořice - dobrý hospodář (dva mandáty), STAN a KDU-ČSL (každý jeden mandát). Místostarostkou se stala Tereza Jiráčková (Pozořice mého srdce), ostatní subjekty získaly rovnoměrně místa v pětičlenné radě. (Pozořice 2022)

Červenka potvrdil, že nabídku na pozici místostarosty dostal, „*současný starosta byl za mnou, prezentoval mi svou vizi, ale já už jsem ve vedení pokračovat nechtěl. Navíc už jsem v důchodu,*“ sdělil bývalý starosta.

Zastupitel Řičánek z vítězného uskupení očekával, že lidé na takto malé obci budou při vyjednávání názorově přístupnější. „*Bylo to poměrně stranicky disciplinované, já jsem dostal nabídku na radního, ale odmítl jsem. Současné vedení nebylo ochotné vzít do rady někoho, kdo by měl o post zájem, a překvapilo mě, že jsem z našeho uskupení přicházel v úvahu pouze já,*“ uvedl Řičánek. Podle něj mohli do rady zasednout jiní lidé z jejich kandidátky. „*Po volbách jsme za nimi¹⁹⁷ přišli a nabídli jsme post místostarosty, oni nám nejdříve nabídli to samé. Podivné a neprůhledné pro mě bylo, že se starostkou nestala lídryně jejich kandidátky.¹⁹⁸ To mi přišlo jako politikaření,*“ dodal padesátiletý zastupitel, který byl z jednání zklamaný, a tento způsob zisku starostenské pozice novému vedení vytkl.

Řičánek zmínil, že existovala varianta, kdy by se starostou stal Fianta a on by vykonával funkci místostarosty. „*Vyjednávali jsme i se STANem, lidovci a s Dobrymi hospodáři, tohle ale pro mě byla hraniční situace, protože bych musel opustit zaměstnání. Dobrý hospodář se nakonec rozhodl pro Pozořice mého srdce, a roli nejspíše sehrál i postoj ke stavebnímu úřadu,*“ sdělil zastupitel, který pracuje jako konstruktér.

Přesuňme se nyní k důvodům, které vedly ke kandidatuře současného vedení, i vítězné kandidátky v roce 2018. „*Kromě situace na stavebním úřadu nás trápily výstavba logistické zóny v sousedním katastru,¹⁹⁹ a také plán na vybudování sběrného dvora u hřbitova, což byla plocha*

¹⁹⁷ Pozořice mého srdce

¹⁹⁸ „Jedničkou“ byla současná místostarostka Tereza Jiráčková.

¹⁹⁹ Obec Holubice

vhodná pro rozšíření hřbitova, a hlavně to esteticky nevypadalo dobře,“ představil hlavní motivy kandidatury Krč.

O úspěchu ve volbách podle starosty rozhodlo také několik faktorů, „byli jsme tři tahouni,²⁰⁰. Pro hodně lidí jsme byli náplavy, ale snažili jsme se na kandidátku dostat i kamarády, kteří v komunitě mají váhu. Vyvážili jsme poměr mužů a žen a věkově jsme se pohybovali v průměru Pozořic.²⁰¹ Pan Petr se i účastnil workshopu ke komunálním volbám, uskutečnili jsme letákovou kampaň, která i podle výsledku voliče oslovila,“ sdělil Krč.

I Červenka s Řičánkem se shodli, že kandidáti Pozořice mého srdce měli kvalitní kampaň. „Osmdesát, devadesát procent problémů v obci má podobné řešení, potom existují rozdíly ve zbývajících procentech. Současné vedení mělo téměř profesionální kampaň a uspělo i díky tomu, jak se stavěli ke zbývajícím problémům,“ zanalyzoval výsledky Řičánek, který poukázal i na fakt, že současné vedení se více zaměřovalo na odlišení od bývalého vedení. „My také chtěli řešit problémy se stavebním úřadem, ale zároveň jsme chtěli více navázat na předchozí práci, což možná i vyvolalo nedůvěru ze strany nového vedení při povolebním vyjednávání. V důsledku nám tyto postoje možná ublížily i v kombinaci s tím, že náš lídr měl přislíbenou podporu od starého vedení,“ dodal zastupitel.

Příčiny úspěchu v podobě volebního vítězství Řičánek vidí ve složení kandidátky. „Z většiny jsme ji sestavili z rodáků, což si myslím, že dělá hodně hlavně u starších lidí. A do jisté míry jsme také deklarovali změny, naopak uskupení kolem bývalého starosty patrně ztratilo i kvůli jejich postoji ke stavebnímu úřadu,“ navázal Řičánek myšlenkou, proč bývalé vedení ztratilo podporu.

²⁰⁰ Současný starosta, Tereza Jiráčková (místostarostka) a Milan Petr (zastupitel)

²⁰¹ Průměrný věk kandidátní listiny byl 41,2 let. Kandidovalo sedm mužů a osm žen. (volby.cz 2022)

Červenka na kampaň a výsledky voleb podal ještě trochu jiný pohled. „Starostovo uskupení šlo na kampaň chytře, využilo i sociální sítě, odvedlo kus práce a výsledek se projevil. My uspořádali předvolební besedu s občany a přišlo pár lidí,“ poznamenal bývalý starosta, který se zamyslel i nad avizovanou neobhajobou starostenského mandátu. „Možná, že kdybych v červnu řekl, že budu pokračovat, tak by starostovo uskupení nevzniklo, a s tím také souvisí fakt, že výsledky naší kandidátky by byly možná lepší,“ doplnil Červenka.

V souvislosti s volbami se ještě zaměříme na politickou soutěž v Pozořicích a kandidátní listiny. Spíše než výraznou rozdrobeností (rozhádaností) a soutěživostí obyvatel je počet kandidátek ovlivněn existencí různých místních spolků a také tím, že Pozořice byly v minulosti sloučeny s obcí Jezera. „Pozořice jsou katolické, silnou podporu mají Orel, Sokol, naopak Jezera jsou dělnické, levicové, v této části se nachází dělnický dům, a silná je i Tělovýchovná jednota. Už jen z těchto názorových proudů se vyčlení minimálně tři kandidátky. Pak jsou lidé, kteří jsou věřící, ale neztotožňují se s politikou lidovců, ale chtějí pracovat pro obec, takže vedle tradiční strany vznikne další uskupení.“ vysvětlil blíže starosta Krč.

Červenka potvrdil, že v Pozořicích získávají mandáty zejména místní uskupení, která vychází i ze spolků. „Politické strany kromě lidovců a možná STANu moc šancí nemají,²⁰² když chce člověk uspět, je výhodnější sestavit dvě kandidátky. V první fázi to může vypadat roztržštěně, ale realita v zastupitelstvu je jiná,“ shrnul situaci Červenka. Podle Řičánka se u každého uskupení objevuje pět až sedm lidí, kteří by šli do zastupitelstva či do vedení městysu. „Pak se shání další kandidáti jako takové křoví,“

²⁰² V roce 2014 například kandidovala samostatně ODS, ale nepřesáhla ani pětiprocentní hranici. (volby.cz 2022l)

zmínil Řičánek, kterého voliči na kandidátce lidovců v předminulých volbách vykřížkovali²⁰³ do zastupitelstva.

Už bylo zmíněno, že kandidátka Pozořice mého srdce se snažila do jisté míry odlišit od tehdejšího vedení městysu, také ale bylo zmíněno, že současný starosta nabídl bývalému post místostarosty. „*Pan Červenka dělal svoji práci dobře, odolával tlakům občanů, kteří si chtěli něco prosadit do územního plánu. Rozhodně byly i činnosti, na které jsme chtěli přímo navázat, a i proto jsme si přáli, aby pokračoval,*“ sdělil Krč s tím, že po zvolení do funkce poznal náročnost starostenské práce. „*Nejdříve jsem si jako občan myslel, že by obec měla dbát více na věci, které mi přišly důležité, například údržba zeleně. Teď už vidím, že na tyto záležitosti zkrátka tolik času není,*“ dodal současný starosta. Ten také uvedl, že se během zhruba tři čtvrtě roku po zvolení starostou vztahy s bývalým starostou urovnaly, a že v současnosti spolupracují na většině projektů.

Blízkou spoluprací potvrdil i Červenka, „*profesí jsem stavař, takže dozoruju u projektů, chodím na výběrová řízení, a pokud starosta potřebuje poradit, tak jsem k dispozici. Mám jiný názor na personální politiku, než pan Krč, měl jsem jinou představu o opravě hřbitova nebo výstavbě sběrného dvora, ale naše vztahy jsou určitě lepší, než když ještě jako občan chodil na zasedání zastupitelstva,*“ zhodnotil Červenka.

Zastupitel Řičánek vnímá pozitivně, že bývalý starosta „novému“ starostovi vždy poradil. „*Nejsem si vědom toho, že by pan Červenka někdy současného starostu odmítl. Nové vedení totiž s prací v zastupitelstvu a v radě nemělo zkušenosti, a přestože řadu věcí chtěli dělat jinak, po čase zjistili, že něco opravdu jinak dělat nejde,*“ doplnil Řičánek.

²⁰³ KDU-ČSL získala dva mandáty a Řičánek kandidoval z 10. místa.

Přejdeme k typologii starostů, u které si respondenti v zásadě nerozpороvali. Současný starosta sebe zařadit nedokázal, „nemám na sebe náhled, ale ostatní mě zařazují jako autoritářského. Bývalý starosta si myslím, že byl dobrou směsicí obou typů,²⁰⁴ nebyl zcela vyhraněný,“ uvedl Krč. Podobně uvažoval i Červenka, „spíše bych se řadil ke kooperativnímu typu, ale v některých ohledech starosta nemůže být úplně demokrat, protože pak by řadu věcí neprotlačil,“ uvedl bývalý starosta, který by současného řadil spíše k autoritářskému typu.

Zastupitel Řičánek vnímá nového starostu také více jako autoritáře, „nepůsobí jako totální lídr, ale je velmi úporný, a co mám indicie, tak je velmi náročný na podřízené. Je vyloženě vůdčí typ, i když to mezi zastupiteli nedává tolik najevo, působí klidně, ale dokáže pomocí argumentů prosazovat názory,“ popsal opoziční zastupitel. Bývalého starostu by zařadil mezi kooperativní a autoritářský typ, „roli v minulém období hrála i silnější koalice, kde nemusela být tak náročná domluva. Když se ale starostovi na něčem opravdu záleželo, snažil se to prosadit, což je ale logické,“ dodal Řičánek.

Na základě zmíněného se současný starosta jeví spíše jako autoritářský typ, naopak bývalý starosta má o něco blíže k „demokratičtějšímu“ typu. K současnému starostovi lze poznamenat, že porady, které předchází jednáním zastupitelstva, Krč popsal tak, že se snaží hlavně poslouchat ostatní zastupitele, vysvětluje nejasnosti a při rozporech se snaží udělat kompromis. Takový postoj by více směřoval ke kooperativnímu typu, zcela jednoznačně tak současného starostu zařadit nelze. Když přihlédneme k dalším okolnostem, jeví se oba starostové jako strategičtí, i

²⁰⁴ Kooperativní a autoritářský

díky existenci strategických plánů. Teoreticky bychom za vizionáře mohli označit bývalého starostu a za vesnického bosse současného.

V závěru kapitoly se zaměříme na téma, které by mohlo vzbuzovat v městysu emoce, a také na podzimní komunální volby. Současného ani bývalého starostu „ožehavé téma“ nenapadlo. Zastupitel Řičánek si jednoznačný rozpor také nevybavil, pouze poznamenal, že na úřadě za současného vedení vnímá větší fluktuaci zaměstnanců, což ale bylo způsobeno i změnami a reorganizací úřadu.

Závažnější otázkou jsou následující volby a případné kandidatury. *„Starostenský mandát chci obhajovat, ale pokud se objeví nové uskupení, podobně jako my před čtyřmi lety, může to výsledky zamíchat,“* nastínil Krč. Ten si myslí, že kandidovat budou všechna stávající uskupení, a pokud se vedení městysu podaří získat nějaké dotace, mohla by „jeho“ kandidátka i posílit. *„Zatím v obci nevidím výrazného lídra možná kromě jednoho, dvou lidí. My ale také netušili, že uspějeme, a že nastavíme směr. Volby rozhodnou dobrá témata, ale těžko ještě soudit, o jaká se bude jednat,“* dodal současný starosta, který si dovede představit, že by nadále fungovala stávající koalice, protože zastupitelé, případně radní mohou zúročit zkušenosti v dalším období.

Bývalý starosta netuší, jak by volby mohly dopadnout, *„pokud se starosta rozhodne obhajovat funkci, myslím, že má velkou šanci uspět. Minulou kampaň měl úspěšnou, a výsledky za volební období jsou také vidět. Hodně bude záležet, jaká uskupení se ve volbách objeví, počítám s lidovci, se STANem, myslím, že i Dobrý hospodář by mohl kandidovat,“* shrnul situaci Červenka, který už nechce zasahovat do tvorby kandidátky. Pokud ho ale někdo osloví, a kandidátka mu bude blízká, dalším volbám se nebrání. *„Už bych ale zůstal jen zastupitelem, teď jsem i předsedou kontrolního výboru, a to už bych nechal mladším,“* dodal.

Zastupitel Řičánek zatím neví, jestli uskupení, za které kandidoval, bude znovu usilovat o mandáty. „Z naší strany zatím nic nevzniklo a výsledek voleb bude záležet i na tom, jestli se někdo postaví současnému vedení. Já ho považuji za progresivní, akceschopné, i když možná utrácí peníze za propagaci, která mi v některých případech připadá zbytečná. Starosta se ale například při shánění dotací jen tak nevzdává, což je sympatické, takže si myslím, že jestli se objeví protikandidát, bude to mít hodně těžké,“ naznačil předvolební boj předseda komise životního prostředí. Co volby rozhodne, si netroufá odhadnout, „těžko říct, jestli někdo vytáhne nějaký problém, který by se dal rozpitvat,“ uzavřel Řičánek. (Rozhovory s Alešem Krčem, Jaromírem Červenkou a Vojtěchem Řičánkem 2022)

5.4. Moravany

Obec Moravany se nachází v okrese Brno-venkov, zhruba sedm kilometrů jihozápadně od centra Brna. Sousedí s brněnskými částmi Starý Lískovec, Horní a Dolní Heršpice nebo s městem Modřice. Rozloha Moravan činí přes šest kilometrů čtverečních a žije zde zhruba 3 400 obyvatel.²⁰⁵ Obec zřizuje mateřskou a základní školu pro první stupeň, v obci funguje pošta nebo ordinace praktického i dětského lékaře. Specializované obchody nebo některé komerční a sociální služby z většiny chybí. Moravany jsou fakticky spojené s Brnem, hodně lidí pracuje v krajském městě, takže i využívá tamější služby.

Blízkost Moravan k dálnici D1 a silnici I. třídy má za důsledek hustý silniční provoz a s ním i některé negativní aspekty. Z hromadné dopravy

²⁰⁵ K 1. 1. 2022 3 382 osob (ČSÚ 2022). Počet obyvatel je u Moravan poměrně zajímavý, protože od roku 2001 se zvýšil o zhruba 2 200 osob. Při sčítání lidu v roce 2001 měla obec 1 208 obyvatel, v roce 2011 už 2 274 (Historický lexikon obcí České republiky 2015).

je pro obec nejpodstatnější autobusová doprava, naopak železniční v obci není. Mimo dopravní infrastruktury je podstatná i technická, v obci jsou zavedeny vodovod, kanalizace včetně ČOV i plynovod.

V průběhu roku v obci probíhají kulturní, společenské (plesy, karnevaly, krojované slavnosti, trhy) i sportovní akce. Na jejich organizaci se kromě obce podílí i místní spolky, které mají zázemí v kulturním domě a tělocvičně. Z místních organizací jmenujme spolek Vrabčák, který se stará o volnočasové aktivity pro děti i dospělé. Dále v obci působí spolky rybářský a honební, a ze sportovních uvedme Sportovní klub Moravy, a také florbalový nebo futsalový klub. (Program rozvoje obce Moravy 2020, 4-7, 10-17)

Stručně zmiňme projekty, investiční akce, které se v Moravanech uskutečnily v uplynulých třech volebních obdobích. V období 2010 až 2014 byly přistavěny druhá budova mateřské školy, jazyková učebna a větší jídelna k základní škole. Byly vybudovány ordinace dětského a praktického lékaře a k nejvýznamnějším akcím patřila rekonstrukce náměstí (návsí) a výstavba nového obecního úřadu. (Moravanské listy 2014, 4)

Z období 2014 až 2018 uvedme dostavbu kanalizace, rekonstrukci parku, chodníků, komunikací, dětských hřišť, rozšíření a stavební úpravy kulturního domu nebo opravu základní školy. Z volebního období 2018 až 2022 stojí za zmínku přístavba kulturního domu, vybudování kruhového objezdu včetně zastávek MHD, chodníků a přechodů, výstavba přírodní zahrady, obecního sadu a chodníku, revitalizace aleje a vysázení ovocné aleje nebo modernizace dětských hřišť. (Program rozvoje obce Moravy 2020, 21; Moravanské listy 2018, 3-4; 2021)

Od roku 2016 se Moravany kromě územního plánu řídily i strategickým plánem,²⁰⁶ který původně platil do roku 2020 (Program rozvoje obce Moravany 2015). Aktualizovaný plán platí pro roky 2021 až 2026, a jedná se o jeden z klíčových dokumentů dalšího rozvoje obce. Obec se sice za posledních dvacet let rozrostla co do počtu obyvatel, ale úměrně tomu nestíhá rozšiřovat občanskou vybavenost, což znamená mimo jiné nedostatečnou kapacitu v mateřské a základní škole. Další výstavbu se vedení obce snaží usměrňovat s cílem zachovat venkovský charakter. (Program rozvoje obce Moravany 2020, 30-31)

5.4.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V současnosti je v obci ustanoveno patnáctičlenné zastupitelstvo a tento počet voliči vybírali už v prvních polistopadových komunálních volbách v roce 1990. Následně však došlo k redukci na sedm zastupitelů, po uplynutí jednoho období se ale zastupitelstvo rozrostlo na 13 členů a v takovém počtu fungovalo do roku 2010. Od volebního období 2010-2014 v Moravanech pracuje patnáctičlenné zastupitelstvo za existence pětičlenné rady. (volby.cz 2022m; Program rozvoje obce Moravany 2020, 20).

V čele obce stojí uvolnění starosta a místostarosta. Od voleb 1990 se ve starostenské funkci vystřídal pět osob, do roku 1998 mandát vykonával Alois Fic, následovali Ivo Baar (1998-2002), Dalibor Kroupa (2002-2006), Marie Barešová (2006-2018) a po volbách 2018 se starostkou stala Helena Kadlečíková. (Rozhovor s Helenou Kadlečíkovou 2022, Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Moravan 2018)

²⁰⁶ *Program rozvoje obce Moravany*

Zajímavým aspektem posledních let je počet kandidátních listin, který od voleb 2010 výrazně narostl.²⁰⁷ V letech 1990, 1994 a 2002 kandidovalo pět subjektů, ve volbách 1998 čtyři a k mírnému nárůstu došlo v roce 2006, kdy bylo sestaveno šest kandidátek. O čtyři roky později o mandáty bojovalo už 11 uskupení, v roce 2014 se počet snížil na 10, ale ve volbách 2018 o hlasy voličů usilovalo 12 subjektů. (volby.cz 2022m)

Stručně se podívejme i na vítěze jednotlivých voleb podle počtu hlasů/mandátů. Na vítězství Občanského fóra z roku 1990 navázalo SNK v letech 1994, 1998 a 2002²⁰⁸. Následovala vítězství celostátních politických stran – ODS v roce 2006, poté ČSSD, a roku 2014 ANO. V uplynulých volbách 2018 zvítězilo místní uskupení Moravany dětem, za které kandidovala i současná starostka. Vítězné uskupení získalo od voleb 1994 pozici starosty celkem čtyřikrát, a to v letech 1994, 1998, 2010 a 2018 (volby.cz 2022m).

Bývalá starostka Marie Barešová působí v zastupitelstvu nepřetržitě od roku 1998, současná starostka Helena Kadlečíková kandidovala a byla poprvé zvolena v roce 2010. U Barešové může být zajímavé sledovat, jak se počet (procentní body) hlasů změnil s nástupem a s koncem starostenské funkce. Naopak u Kadlečíkové můžeme porovnat její zisky z předstarostenského období.

²⁰⁷ Viz přílohy č. 70-72.

²⁰⁸ V těchto volbách pod názvem SNK-Budoucnost

Tabulka č. 13: Zisky preferenčních hlasů bývalé a současné starostky v Moravanech

	Marie Barešová		Helena Kadlečiková		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	X	X	852	84,98 (724)
1998	170	26,60	X	X	901	71,14 (639)
2002	197	29,67	X	X	999	66,57 (664)
2006	225	28,52	X	X	1 145	69,00 (789)
2010	327	31,78	208	20,21	1 515	67,92 (1 029)
2014	317	30,42	346	33,21	1 732	60,16 (1 042)
2018	257	20,61	442	35,45	2 085	59,81 (1 247)

Zdroj: volby.cz

V souvislosti se zmíněným nárůstem obyvatelstva nelze opomenout i příliv voličů do Moravan. Ještě v roce 2002 mohla volit takřka tisícovka voličů, o 16 let později k volbám mohlo přijít přes dva tisíce voličů. Můžeme vycházet i z odevzdaných obálek, kterých bylo v roce 2006 téměř osm set, a o 12 let později 1 247. Volební účast dosáhla nejvyšších hodnot při volbách 1994, kdy hlasovalo takřka 85 procent voličů. Ještě ve volbách 1998 účast přesáhla 71 procent, v dalších letech už se ale nedostala přes hranici 69 procent. Od voleb 2010 voličská účast klesá, což v roce 2018 znamenalo, že obálku do urny hodilo necelých 60 procent voličů.

Zaměříme na preferenčních hlasy obou kandidátek/starostek. U Barešové absolutní zisky hlasů stoupaly až do voleb 2010, kdy tehdejší starostka obdržela nejvyšší absolutní i procentuální zisky. V následujících dvou volbách její zisky klesaly, což je viditelné zejména u voleb 2018, kdy Barešová už před volbami avizovala neobhajobu starostenského

mandátu (Rozhovor s Marií Barešovou 2022). Zatímco v roce 2002 obdržela 197 hlasů, ve volbách 2010 jí dalo hlas o 157 voličů více. V důsledku zvyšujícího se počtu voličstva ale tento rozdíl znamenal nárůst „pouze“ o dva procentní body. Zisky Barešové narostly po uplynutí prvního starostenského období, kdy obdržela o více než tři pr. body v porovnání s volbami 2014. V následujících volbách byly výsledky téměř totožné, naopak ve volbách 2018 nastal nejvýraznější pokles, a to téměř o 10 pr. bodů ve srovnání s rokem 2014.

Současná starostka se do voleb zapojila v roce 2010 a zatím se jí po každé podařilo navýšit absolutní i procentuální zisky, přestože starostkou v té době ještě nebyla. Nicméně mezi roky 2010-2018 působila na pozici místostarostky, a na voliče v roce 2018 mohl zapůsobit i fakt, že Kadlečková z pozice lídryně kandidátky (Moravany dětem) usilovala o starostenskou funkci (volby.cz 2022m; Rozhovor s Helenou Kadlečkovou). Nejvýraznější nárůst Kadlečková zatím zaznamenala u voleb 2014, kdy si oproti předchozím volbám „polepšila“ o 13 pr. bodů. V porovnání s bývalou starostkou je zajímavé, že se Kadlečkové podařilo získat více hlasů i pr. bodů už při volbách 2014, kdy překonala i maxima Barešové.

Srovnajme ještě zisky obou starostek s dalšími zastupiteli/kandidáty. Barešová v roce 1998 získala 10. nejvyšší počet hlasů, v následujících volbách šestý a ve volbách 2006, po kterých se stala poprvé starostkou, druhý nejvyšší. Po uplynutí prvního starostenského období měla v roce 2010 ze všech kandidátů nejvyšší zisky, ve volbách 2014 opět druhý nejvyšší a po konci třetího starostenského období pátý nejvyšší. Kadlečková při první kandidatuře v roce 2010 obdržela třetí nejvyšší počet hlasů a v následujících dvou volbách „zvítězila“.

Autor vedl rozhovory s bývalou starostkou Marií Barešovou a současnou starostkou Helenou Kadlečkovou. Třetím zpovídaným byl radní a bývalý místostarosta Pavel Slavík.²⁰⁹

Příčiny, které vedly ke starostenské výměně v Moravanech po volbách 2018 se podobají už rozebraným obcím – Čisté a Pusté Kamenici. Starostka Barešová před volbami prohlásila, že starostenský mandát obhajovat nebude. *„Netajila jsem se tím, že v žádném případě nebudu kandidovat na funkci starostky ani místostarostky,“* uvedla sedmdesátiletá Barešová. Avizování neobhajoby potvrdili i Kadlečková ze Slavíkem. *„My jsme ji dokonce přemlouvali už před volbami 2014, aby ještě usilovala o starostenskou funkci, a věřím, že to bylo ku prospěchu věci,“* řekl bývalý první i druhý místostarosta Slavík.

Otázkou bylo, kdo nastoupí po Barešové, nicméně i fakt, že už ve volbách 2014 získala Kadlečková nejvyšší počet hlasů a osm let zastávala pozici místostarostky, mohl napovídat, že adeptkou na funkci bude právě ona. *„Dopředu jsme také věděli, že pan Slavík nebude místostarostou, že zrušíme post druhého místostarosty a že o post starostky budu usilovat já. Za koalici²¹⁰ jsme toto měli vyjasněné,“* nastínila domluvu současná starostka. *„Na této úrovni musíte počítat s tím, že položíte profesi, ke které se třeba v budoucnu nemůžete ani vrátit. Nikdy nevíte, jestli mandát vůbec dokončíte a za této situace se chce do starostování málokomu,“* doplnil Slavík.

²⁰⁹ Autor si je vědom toho, že všichni tři respondenti pochází „z jednoho tábora“, a že nedal prostor opozici. Nicméně snahou bylo vybrat zastupitele s dlouholetou zkušeností, a Pavel Slavík působí v zastupitelstvu nepřetržitě od roku 1998. V rozhovoru mohl nabídnout širší srovnání jednotlivých období ať už z pozice zastupitele, místostarosty nebo radního.

²¹⁰ V období 2014-2018 měly zastoupení v radě tyto subjekty: ČSSD (M. Barešová), Moravany dětem (H. Kadlečková), KDU-ČSL (Pavel Slavík), Referendum Moravany a Za starousedlíky – celkem 8 mandátů.

Pokud by uspěla tehdejší opozice,²¹¹ bezesporu by funkci obsadil jiný kandidát. Nicméně stávající koalice získala 11²¹² mandátů z 15, a subjekt, za který kandidovala Kadlečíková (Moravany dětem), zvítězil se čtyřmi mandáty.²¹³ „Paní Kadlečíková předložila vizi, která byla pro lidi zajímavá, navíc měla tah na branku. Na druhou stranu výsledek není nikdy jistý a před volbami o sobě dali vědět developeři, kteří se snažili ovlivnit voliče, a rozjížděli očerňovací kampaň,“ sdělil Slavík pocity z předvolebního boje. „Jeden podnikatel dal před volbami všem lidem do schránek letáček, který byl mířen proti nám. Reagovala jsem otevřeným dopisem na všechny jeho argumenty,“ uvedla Kadlečíková.

Současná starostka se zamyslela i nad příčinami, které mohly vést k úspěchu „její“ kandidátky. „Z pozice uvolněné místostarostky jsem často komunikovala s občany, před třinácti lety²¹⁴ jsme založily spolek Vrabčák, začaly jsme s farmářskými trhy a lidé nás znali. Za stěžejní považuji, že naše kandidátka byla složena z aktivních lidí,²¹⁵ za kterými je vidět odvedená práce,“ zdůvodnila možnou náklonost voličů devětatřicetiletá starostka. Volby srovnala i s rokem 2014, které jejich kandidátní listina podcenila. „Lidé, kteří nevěděli, koho volit, dali hlas ANO. I proto je podstatné se čas od času připomenout, kdo jsme, a co v obci děláme,“ doplnila Kadlečíková.

²¹¹ Mimo jiné ANO nebo TOP 09.

²¹² Moravany dětem, Spolu pro Moravany (M. Barešová), KDU-ČSL, Starousedlíci, Referendum Moravany s podporou STAN, Pro Moravany: školku, školu... V opozici zůstaly ANO, ODS a Slušné Moravany. (volby.cz 2022m; Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Moravan 2018)

²¹³ Viz příloha č. 72.

²¹⁴ V roce 2009

²¹⁵ Kandidátka složena pouze z žen, mezi kterými byly například i ředitelky základní a mateřské školy.

Bývalá starostka uvedla podobné důvody, které mohly vést k úspěchu vítězné kandidátky a její lídryně. *„Úspěch vidím v aktivitě na sociálních sítích, i ve složení kandidátky. Založila spolek, pracovala v pozici místostarostky, takže se předpokládalo, že bude pokračovat ve funkci starostky,“* zmínila Barešová. Ta i přes starostenskou výměnu vidí kontinuitu v práci a ne „revoluční“ změnu. Což je podpořeno i o fakt, že se bývalá starostka stala radní, a složení rady je téměř stejné jako v předchozím období.²¹⁶

Kadlečíková i Slavík kontinuitu potvrdili. *„Celkově asi panuje příjemnější atmosféra, ale ani složení zaměstnanců na úřadě se téměř nezměnilo,“* doplnila Kadlečíková. *„Rada a celá koalice fungují prakticky na stejném principu už dvanáct let, přestože na pozici starostky došlo ke generační výměně. Snažíme se o co nejširší shodu, a chceme, aby se na rozhodovacím procesu podílelo co nejvíce lidí. Ve chvíli, kdy se projeví partikulární a sobecké zájmy, může se rozhádat i dvoukoalice,“* sdělil Slavík, který spolupráci přirovnal k současné vládě.²¹⁷

Za přelomové v Moravanech lze podle respondentů považovat volby v roce 2010. V těchto volbách se objevuje vyšší počet kandidátek než ve všech předchozích volbách. Zastupitelé si odhlasovali rozšíření zastupitelstva na 15 členů, čímž vznikla rada. Autora zajímalo pozadí těchto změn, které jsou pro vývoj Moravan natolik zásadní, že je vhodné uvést některé podrobnosti.

„Po roce 1998 obec přijala první územní plán, a s ohledem na blízkost Brna byla v obci obrovská výstavba. To bylo docela brutální, protože se developerské společnosti na Moravany vrhly, spojily se s lidmi, kteří vlastnili

²¹⁶ Čtyři z pěti současných radních působili v radě už v letech 2010 až 2014 a 2014 až 2018. (Zápisy z ustavujících zasedání zastupitelstva obce Moravany 2018; 2014; 2010)

²¹⁷ Koalice Spolu a PirSTAN

pozemky, a developeři získávali moc i v zastupitelstvu. V současnosti máme spoustu obyvatel, ale chybí nám infrastruktura," uvedl radní Slavík, podle kterého bylo období 1998 až 2002 ještě relativně klidné.²¹⁸ Následující dvě období byla „divočejší“, a počet obyvatel rychle narůstal. „My, kteří v současnosti působíme ve vedení, máme za cíl nepřipustit činnost těchto společností na úkor obyvatel. Pohromadě nás drží i snaha odolat tomuto tlaku a dohnat rozdíl. Samo o sobě by to nestačilo, ale jedná se o jeden z klíčových bodů," dodal Slavík.

Přestože Barešová byla starostkou od roku 2006, v prvním starostenském období vládla prakticky v menšině. „Před rokem 2010 nebyly uzavírány koalice, neexistovala rada a místo toho se konaly pracovní porady, kde hlasovali všichni zastupitelé. Většina prosazovala změny územního plánu a masivní výstavbu, v podstatě zastupovali developery a já byla v menšině," nastínila fungování zastupitelstva bývalá starostka. Barešová v tomto období čelila i útokům, které vyústily ve fyzické napadení v roce 2009 - v době, kdy se projednávaly změny územního plánu. „Dvakrát nám poničili dům, jednou hodili zapálenou láhev do garáže, vše vygradovalo před jednáním zastupitelstva, kdy mě, dceru a zetě přímo doma zbil nějaký muž," uvedla Barešová, která se i po těchto útocích rozhodla ve funkci pokračovat.²¹⁹

Dlouholetý zastupitel Slavík potvrdil, že hlavně první starostenské období Barešové byl boj. „Začínali jsme s mírnou většinou a končili jsme jako menšinová vláda. Odvolání starostky bránilo snad jen to, že nebyl nikdo schopný ji nahradit. Ataky paní starostka ustála odvážně a pak se podařilo získat podklady pro zrušení megalomanského územního plánu a

²¹⁸ V období 1998 až 2002 zastával Slavík pozici druhého místostarosty.

²¹⁹ O napadení psala a vysílala i média (Česká televize 2009; Aktuálně.cz 2009; Novinky.cz 2009).

Moravany mohly vydechnout. Navíc proběhlo i referendum, ve kterém se občané vyjádřili, jak by si představovali výstavbu,“ dodal radní Slavík.²²⁰

Kadlečíková před rokem 2010 v zastupitelstvu nepůsobila, vstoupila do něj právě „s novou vlnou“ místních uskupení po volbách 2010. „Do roku 2010 fakticky vládli developeři,²²¹ a před třinácti lety už byla vlna odporu natolik výrazná, že občané žádali o referendum, které by výstavbě zamezilo. Zastupitelstvo ale referendum původně zamítlo, naopak byla provedena změna územního plánu. Začali jsme se tajně scházet, třeba po třiceti lidech, a připravovali se na volby,“ uvedla současná starostka, která si spočítala, že pravděpodobnost vyššího počtu mandátů zvýší větším počtem složených kandidátek. Podle Slavíka byl toto důvod k nárůstu počtu kandidátek, nemusel být ale jediný. „S rozšiřováním Moravan přibývalo lidí s ambicemi něco v obci změnit. Volby před dvanácti lety zastupitelstvo částečně pročistily,²²² takže po uzavření koaliční dohody přišel čas na normální projekty a přiměřenou výstavbu,“ dodal radní.

Po volbách 2010 vzniknuvší koalice, do které patřili i Barešová (ČSSD), Slavík (KDU-ČSL) a Kadlečíková (Moravany dětem), v rámci

²²⁰ Tehdejší územní plán zrušil Nejvyšší správní soud v lednu 2011. (Taušová 2011) V závazném referendu, které se konalo v květnu 2012, občané rozhodli, že nechtějí Moravany spojit s krajským městem. Devadesát procent z nich hlasovalo pro ukončení územního rozvoje, což znamenalo i vypracování nového územního plánu. Otázka referenda byla stanovena jako žádost zastupitelů o získání mandátu od občanů k zadání nového územního plánu, který ukončí další rozvoj obce. (Česká televize 2012)

²²¹ Stojí za zmínku, že Moravany byly německou obcí, po odsunu Němců a nového osídlování nastalo přidělování půdy. Po sametové revoluci a návratu soukromého vlastnictví se půda vracela vlastníkům. Ti ovšem často neměli k půdě vztah, začali ji rozprodávat, naopak developerské společnosti skupovaly ornou půdu, což vedlo k výstavbě a rozšiřování Moravan. (Rozhovor s Helenou Kadlečíkovou 2022)

²²² Po volbách 2006 bylo v zastupitelstvu šest subjektů, po volbách 2010 jich bylo 10 s tím, že na období 2010 až 2014 bylo do zastupitelstva zvoleno osm kandidátů, kteří v předcházejícím zastupitelstvu nepůsobili. (volby.cz 2022m)

dohody stanovila, že pokud by u některého bodu nenastala shoda, nebude takový bod na zastupitelstvu ani projednáván.

Nyní se už přesuňme k typologii obou starostek, která na základě odpovědí respondentů není zcela jednoznačná. Současná starostka sebe charakterizovala jako „první mezi rovnými“, tedy jako kooperativní typ. *„Uznávám, že se mi občas nedaří prosadit, co chci, ale nejsem přirozeně autoritářský typ, a je důležité si vyslechnout názory všech, komunikovat, vysvětlovat a mít vstřícný přístup,“* sdělila Kadlečková. Vnímá, že v Moravanech chybí konstruktivní opozice, což přináší riziko zrodu autoritářského starosty, který může udělat chybu, ale nenese odpovědnost, protože mu zastupitelé vše odkývají. *„V minulém období paní starostka řekla, že to bude takhle a my jí to odhlasovali, poslechli jsme, co řekla,“* dodala starostka, která Barešovou přiřadila spíše k autoritářskému typu. Kadlečková zmínila, že občané jsou rádi, když jsou vidět výsledky, ale starostové charakterizovaní jako „první mezi rovnými“ tráví hodně času nad věcmi, které nejsou tolik vidět, ale jsou podstatné pro rozvoj obce.

Bývalá starostka provedla přesně opačnou charakteristiku, sama sebe označila za demokratičtější starostku. *„Podle letáků, které se v minulosti objevily v obci, jsem byla autoritářka, ale nikdy jsem nic neprosazovala silou vůle. Ani v době, kdy jsme ještě neměli radu, a kdy jsem stejně byla v menšině,“* vysvětila Barešová. Naopak současnou starostku vidí spíše jako autoritářku, ale zbytek rady ji v těchto tendencích brzdí.

Slavík oproti tomu obě starostky zařadil spíše ke kooperativnímu typu, *„ani jedna se nesnažila někoho obejít a rozhodovat sama, naopak vše projednávaly. Paní Barešová vedla tým už při svém zaměstnání, což byla do starostování výhoda. Je pravda, že dokázala prosadit své názory, ale vždy po diskuzi. Současná starostka se vypracovává, vidím snahu, protože pro prosazování určitých bodů musíte umět lidi přesvědčit,“* shrnul radní.

Dle autora je u obou starostek zřejmý strategický leadership, ať už skrz projekty, které byly v předchozích letech (obdobích) uskutečněny, nebo i díky tomu, že v obci existuje aktualizovaný strategický plán. Komplikovanější otázkou je typ dle výkonu moci, protože obě starostky odpovíděly přesně opačně, naopak Slavík starostky zařadil ke kooperativnímu (demokratičtějšímu) typu. Autor může konstatovat, že dle Slavíka by v kombinaci se strategickým leadershipem byly obě starostky spíše vizionářkami.

V závěru se podívejme na možnou předvolební atmosféru a nadcházející komunální volby. *„Bude to klasický boj developerských společností, budou slibovat, očerňovat. Těžko se odhaduje, jak to občané vyhodnotí, může se stát kotrmelec, a volby dopadnou všelijak,“* uvedl Slavík, který by si přál, aby koalice pokračovala ve stejném duchu.

Jako zastupitel za KDU-ČSL a člen této strany se vyjádřil i k potenciální spolupráci koalice SPOLU,²²³ která funguje na sněmovní úrovni. *„V době, kdy přišla ODS, se rozjelo developerství, bylo to hodně nepřátelské, její představitelé se snažili skandalizovat konkrétní osoby... U TOPky byl problém, že když už měli podanou kandidátku, tak se někteří občané zaměřili na zaměstnání a vazby těchto osobností, a donesli to do Brna na vedení TOPky, které se zděsilo a kandidátku zrušilo. V Moravanech koalice SPOLU aktuálně nehrozí, vždy záleží na lidech,“* vysvětlil Slavík.

Pokračování stávající koalice si umí představit i Barešová, *„nejsou tam velké problémy. Ani poměrně vysoký počet subjektů nevnímám negativně. Premiérova²²⁴ koalice jde proti Babišovi, našim pojičkem je shoda na územním plánu – napřed dostatečná občanská vybavenost, poté výstavba,“* vysvětlila současná radní. Ta si stejně jako Slavík myslí, že by současná

²²³ ODS + KDU-ČSL + TOP 09

²²⁴ Petr Fiala

starostka mohla funkci obhájit, sama Barešová ale neví, jestli bude ještě kandidovat.

Kadlečíková chce ve starostování pokračovat i v dalším období, „*jsou chvíle, kdy je toho opravdu moc, ale máme rozjednaných spoustu věcí a byla by škoda je nedodělat, čekáme na povolení stavebního úřadu k výstavbě sportovní haly, řešíme rozšiřování mateřské školy, a další projekty,*“ uvedla starostka. Podle ní jsou čtyři roky málo, protože se během jednoho období teprve vše plánuje, a vymyšlené projekty už se nestihnou často dokončit. (Rozhovory s Helenou Kadlečíkovou, Marií Barešovou a Pavlem Slavíkem 2022)

5.5. Boskovice

Boskovice se nacházejí přibližně 15 kilometrů severně od okresního města Blanska a s více než 11 500²²⁵ obyvateli jsou druhým nejlidnatějším městem okresu. Rozprostírají se na území o velikosti téměř 28 kilometrů čtverečních nedaleko Moravského krasu. Stejně jako v Litomyšli se i v Boskovicích nachází nemocnice²²⁶ a působí zde i městská a státní policie. Z dalších zdravotnických zařízení a sociálních služeb²²⁷ zmiňme domov pro seniory, dětskou léčebnu pohybových poruch, dětský domov nebo stacionář Betany, který poskytuje pomoc lidem s mentálním postižením.

Ve městě se nachází mateřská škola, která disponuje třemi odloučenými pracovišti, a na stejném principu je spravována i sloučená základní škola. V Boskovicích funguje i základní umělecká škola a středoškolští

²²⁵ K 1. 1. 2022 11 661 (ČSÚ 2022)

²²⁶ Na rozdíl od Litomyšle je ale městská.

²²⁷ Stěžejní organizací je Městská správa sociálních služeb Boskovice.

studenti mohou v místě navštěvovat gymnázium, pedagogickou školu, Střední školu André Citroëna nebo vyšší odbornou a střední školu.

Z dopravního hlediska je pro Boskovice podstatný silniční tah Brno – Svitavy, který se nachází šest kilometrů od města. Dostupná je pro obyvatele autobusová i železniční doprava, což může umožnit snazší spojení s krajským městem, přestože Boskovice leží mimo hlavní železniční trasu Česká Třebová – Brno. V souvislosti s ekonomikou lze zmínit vybudovanou průmyslovou zónu, která zajišťuje pracovní příležitosti i občanům města.

K důležitým složkám hospodářství patří i kultura a cestovní ruch. Historické jádro zahrnuje náměstí, zámek, židovskou čtvrť nebo bývalý klášter. Ve městě působí řada spolků a sportovních klubů, které se starají o kulturní²²⁸ a společenské dění. Z turistického hlediska jsou Boskovice známé i díky westernovému městečku a populární je i letní kino, které slouží i jako amfiteátr. Ze sportovních zařízení zmiňme areál Červená zahrada, ve kterém se nachází dvě fotbalová hřiště, zimní stadion nebo koupaliště, a ve městě nechybí ani lázně a plavecký bazén. (Boskovice 2021, 61, 65, 69, 83, 93; Strategický plán rozvoje města Boskovice 2021, 28, 30, 34, 38-39)

Stručně zmiňme investiční akce a projekty uskutečněné v období 2010 až 2014. K nejnákladnějším patřilo zateplení nemocnice, ve které se instalovaly i nové výtahy. Zateplení se týkala i mateřské školy nebo domu s pečovatelskou službou. Opravovaly se místní komunikace, revitalizovala zeleň, vybudovaly se cyklostezky, a městu se podařilo rozšířit průmyslovou zónu či lokality pro výstavbu rodinných domů. (Radniční listy 2014a; 2014b) V následujícím období se například uskutečnily

²²⁸ Město zřídilo i organizaci Kulturní zařízení města Boskovice, která sídlí v Katolickém domě.

první fáze rekonstrukce hlediště letního kina, modernizovala se a stavěla dětská hřiště, nebo vznikl cyklistický Sportpark. Vybudovány a rekonstruovány byly chodníky a desítky milionů korun byly investovány do modernizace a rekonstrukce zdejší nemocnice. Přístavby, a tedy rozšíření se dočkala mateřská škola, vrcholem období bylo zahájení výstavby Centra polytechnické výchovy a vzdělávání, které bylo otevřeno v roce 2019. (Boskovický zpravodaj 2018a; 2018b; Strategický plán rozvoje města Boskovice 2021, 38)

V aktuálním období 2018 až 2022 byla dokončena i rekonstrukce letního kina, a podobně jako v předchozích obdobích i v tomto probíhaly opravy a rekonstrukce komunikací, ulic, dětských hřišť, výstavby chodníků a také vodovodu a dešťové kanalizace. Další investice se dotkly rekonstrukce infrastruktury nemocnice, a roku 2021 byla zahájena výstavba komunitního centra v jedné z místních částí. Jednou z nejvýznamnějších investičních akcí v příštích měsících a letech bude patrně výstavba sportovní haly.²²⁹ (Boskovický zpravodaj 2020, 4-6; 2021, 3-4; 2022a, 4; 2022b, 2)

5.5.1. Komunální volby, starostové a zastupitelstvo

V Boskovicích se v polistopadové éře do zastupitelstva volilo vždy 27 zastupitelů. V čele města stojí devítičlenná rada, v rámci které funkci uvolněně vykonávají starosta a první místopředseda, druhý místopředseda je neuvolněný. Po volbách v roce 1990 se ve starostenské pozici vystřídalo sedm osob, Zdeněk Macháček starostoval mezi lety 1990 až 1994, vystřídán byl Františkem Slámou, který ale skončil již v roce 1995. Poté byl do roku 2000 ve vedení města Vratislav Smoleja a zbytek volebního období

²²⁹ V dubnu roku 2022 bylo zahájeno zadávací řízení pro výběr projektanta haly.

starostenský mandát zastával Josef Dohnálek. Následující starosta František Sivera vydržel ve starostenském křesle celé období 2002 až 2006. Prvním polistopadovým starostou, který pozici obhájil a zůstal ve vedení města po dvě celá období, byl Jaroslav Dohnálek. Po volbách 2014 se historicky první boskovickou starostkou stala Hana Nedomová, o čtyři roky později se ale na radnici vrátil Jaroslav Dohnálek. (volby.cz 2022n; Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Boskovic 2018; Město Boskovice 2022a)

Počet kandidátek se v průběhu voleb měnil, nikdy však nekandidovalo méně než osm volebních subjektů. Právě ve volbách 1990 a poté v roce 2014 měli voliči na výběr z osmi uskupení. V letech 1994 a 2010 kandidovalo 11 subjektů, mezi volbami 1998 až 2006 devět. V zatím posledních volbách v roce 2018 se o hlasy ucházelo 10 kandidátních listin.

Na počet mandátů, případně na procenta hlasů, postupně zvítězily OF, KSČM společně s Levým blokem, a třikrát za sebou ODS. Ve volbách 2010 a 2014 zvítězila ČSSD, o čtyři roky později znovu ODS. Na rozdíl od Litomyšle nebo České Třebové, kde se rovněž voleb pravidelně účastní celostátní (tradiční) strany, v Boskovicích vždy zvítězily celostátní strany. Po volbách mezi lety 1994 až 2018 získalo vítězné uskupení post starosty celkem pětkrát, „naprázdno“ vyšla koalice KSČM a LB v roce 1994 a také ČSSD po volbách 2010.

Podstatnými starosty pro práci jsou Jaroslav Dohnálek (ODS) a bývalá starostka Hana Nedomová (ČSSD). Boskovice představují jediný zkoumaný případ, kde starostenská výměna proběhla v letech 2014 i 2018 mezi dvěma osobami, tedy že se bývalý starosta vrátil do funkce. Dohnálek post zastupitele zastává nepřetržitě od voleb 1994, Nedomová působí v zastupitelstvu od voleb 2010. (volby.cz 2022n)

Tabulka č. 14: Zisky preferenčních hlasů bývalé starostky a současného starosty v Boskovicích

	Hana Nedomová		Jaroslav Dohnálek		Voliči v seznamu a volební účast v % (odevzdané obálky)	
	Hlasy abs.	Hlasy v %	Hlasy abs.	Hlasy v %		
1994	X	X	527	10,05	8 469	61,94 (5 245)
1998	X	X	762	18,57	8 992	46,00 (4 104)
2002	636	15,60	1 153	28,29	9 170	44,47 (4 076)
2006	656	16,51	1 249	31,43	9 140	43,50 (3 974)
2010	938	21,99	1 332	31,23	9 286	46,03 (4 265)
2014	1 293	30,87	855	20,42	9 365	44,72 (4 188)
2018	726	16,17	1 366	30,42	9 323	48,16 (4 490)

Zdroj: volby.cz

Stejně jako ve většině zkoumaných případů i v Boskovicích ve sledovaném²³⁰ období odevzdalo obálku nejvyšší procento voličů v roce 1994 - téměř 62 procent. V žádných následujících komunálních volbách účast nepřesáhla padesátiprocentní hranici. Po poklesu o takřka 16 procentních bodů mezi volbami 1994 a 1998 účast nadále mírně klesala, až se znovu navýšila při volbách 2010 na 46 procent. Při uplynulých volbách 2018 dosáhla účast druhé nejvyšší hodnoty, překonala 48 procent.

Dohnálek absolutní zisky navyšoval až do voleb 2010, nejvyššího podílu hlasů dosáhl při volbách 2006, kdy získal 31,43 procent ze všech hlasujících voličů. Po těchto volbách se stal poprvé starostou, což se mohlo projevit na dalších volbách, kdy si udržel téměř stejné

²³⁰ V roce 1990 byla voličská účast nejvyšší, hlasovalo 76,47 procent voličů.

procentuální zisky. Mezivolebně si současný starosta nejvýrazněji polepšil v roce 2002, kdy oproti předchozím volbám získal o takřka 10 pr. bodů více. Naopak v roce 2014 téměř 10 pr. bodů ztratil, a starostenský bonus se očividně neprojevil. Roli mohl sehrát i fakt, že Dohnálek z osobních důvodů nekandidoval jako lídr, ale z druhého místa. Což se mohlo projevit i na chování voličů, pro které bylo postavení Dohnálka na kandidátce signálem, že by se v případě úspěchu ODS nestal znovu starostou. Téměř na stejné hodnoty jako v letech 2006 a 2010 se ale Dohnálek vrátil při volbách 2018, kdy znovu kandidoval jako lídr a stal se staronovým starostou. (volby.cz 2022n; Rozhovor s Jaroslavem Dohnálkem 2022)

Nedomová absolutní i procentuální zisky navyšovala až do voleb 2014, kdy se stala starostkou. Oproti roku 2010 si polepšila o téměř devět pr. bodů - na 30,87 procent ze všech hlasujících voličů, což je dosavadní nejvýraznější mezivolební nárůst. V jejím případě se však starostenský bonus v dalších volbách neprojevil, naopak v roce 2018 ztratila přes 500 hlasů a více než 14 pr. bodů.

Lze zmínit, že současný starosta získal mezi volbami 2002 až 2010 a také v roce 2018 nejvíce hlasů ze všech zastupitelů. V roce 1994 měl z 27 zastupitelů druhý nejnižší počet/podíl hlasů, o čtyři roky později ze zastupitelů již 15. nejvyšší a při volbách 2014 10. nejvyšší. Dohnálek minimálně v rámci zkoumaných obcí reprezentuje zajímavý příklad bývalého starosty, který dokázal po výraznějším poklesu znovu zisky vylepšit a stát se po čtyřleté pauze opět starostou.

Nedomová nejdříve z pozice náhradnice měla ve volbách 2002 a 2006 ze všech kandidátů 35., respektive 36. nejvyšší zisky hlasů. Při prvním zvolení zastupitelkou v roce 2010 dosáhla na pátý nejvyšší počet

hlasů, o čtyři roky později na druhý, ale roku 2018 se mezi zastupiteli v ziscích propadla na 14. místo²³¹. (volby.cz 2022n)

Autor rozhovory vedl se současným starostou Jaroslavem Dohnálkem, bývalou starostkou Hanou Nedomovou a zastupitelem²³² Vladimírem Farským.

Vzhledem k tomu, že ke starostenským výměnám došlo v letech 2014 i 2018, začneme prvním střídáním, tedy volbami 2014. Současný starosta ve volbách nekandidoval jako lídr, což mohlo při zisku hlasů a mandátů ODS²³³ také sehrát roli. Podle Dohnálka se ve volbách odrazila i celostátní politická situace. „U nás se vždy křížkovalo a křížkovat bude, do jisté míry bez ohledu na stranictví, přesto ale závisí i na celospolečenském rozpoložení politických sil²³⁴. Paradoxně se může stát, že stále budete, sháníte dotace a rekonstruujete, ale lidé mohou být negativně naladěni a nahlížet i tímto způsobem na radnici,“ vysvětlil dlouholetý²³⁵ člen ODS s tím, že se může projevit i opačný efekt.

Dohnálek potvrdil, že neúspěch tehdejší koalice²³⁶ a konkrétně ODS souvisel i s komunálními problémy. „Stále nemáme sportovní halu, poprvé jsme o jejím umístění rozhodli v prosinci 2005. Lidé byli skrz tento problém negativně naladěni, už byla zahájena výstavba, která ale byla zastavena.

²³¹ Více hlasů v těchto volbách mělo ještě sedm náhradníků ODS.

²³² V zastupitelstvu nepřetržitě od roku 2002

²³³ V roce 2010 ODS získala šest mandátů, ve volbách 2014 tři. (volby.cz 2022n)

²³⁴ ODS rok před komunálními volbami (2013) získala ve sněmovních volbách 7,72 procent hlasů a 16 mandátů. (volby.cz 2022p)

²³⁵ Od roku 2002 (ODS 2022)

²³⁶ V radě měly po ustavujícím zasedání v roce 2010 zastoupení ODS - starosta + dva radní, KDU-ČSL - první místostarostka + jedna radní, TOP 09 - druhý místostarosta, Sdružení SNK ED a Sportovci pro Boskovice - dva radní a Nezávislí kandidáti "PROSPERITA BOSKOVIC" - jeden radní. (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Boskovice 2010)

Proběhlo i referendum²³⁷, které sice nebylo závazné, ale i tak se tento odborný problém zpolitizoval, a voliči i tento aspekt promítli ve volbách,“ uvedl starosta, který halu považuje za zásadní nedotaženou věc.

Příčiny úspěchu ČSSD Dohnálek rovněž částečně připisuje parlamentní politické situaci, *„bylo to patrně i náladou voličstva. Sociální demokracie před volbami hodně slibovala změny, voliči věřili, že dokáží dělat věci jinak a lépe,*“ popsal tehdejší situaci staronový starosta. Také podle bývalé starostky Nedomové mohl celostátní kontext přispět k výsledku voleb, za stěžejní ale považuje dění ve městě. *„V konečném důsledku ODS samozřejmě starostenský mandát neobhájila kvůli našemu zisku osmi mandátů. Což může souviset s volbami 2010, kdy ČSSD vyhrála, ale ODS a ostatní koaliční strany nás vyšachovaly z vedení, a to také nejspíš vedlo k jejich špatnému výsledku v roce 2014,*“ nastínila příčiny Nedomová, podle které lidé před osmi lety toužili po změně.

Farský neúspěch ODS a vedení města z období 2010 až 2014 zpětně vidí mimo jiné v nedokonalém provedení některých projektů. *„Kritizovali jsme kroky radnice, která postupovala nesystematicky, zhatila se stavba sportovní haly, s jejímž původním umístěním jsem také nesouhlasil. Rekonstrukce městských lázní nebo koupaliště se také příliš nepovedly, a voliči toto reflektovali, těžko nesli zejména sportovní halu,*“ uvedl tehdejší i současný opoziční zastupitel. Naopak ČSSD podle čtyřiašedesátiletého Farského uspěla díky deklarované změně. *„Paní Nedomová přišla se*

²³⁷ Boskovičtí v září 2013 hlasovali o tom, zda má město postavit sportovní halu v ulici Slovákova. Přestože většina z hlasujících byla proti výstavbě haly na této ulici (proti 1386 voličů, pro 669), referendum bylo kvůli nízké účasti neplatné. Z 9 362 oprávněných voličů by se referenda muselo zúčastnit alespoň 35 procent (3 277), obálky ale byly vydány 2 088 lidem (22,3 procenta). Odpůrci kritizovali zejména umístění, protože hala měla být postavena v zástavbě domů, a v lokalitě s nestabilním podložím. (Paroulková 2013)

sloganem *“zkuste změnu, volte ženu,“ a sociální demokracie v té době měla i příznivé ohlasy v celé zemi. Voliči vyhodnotili situaci a po volbách jsme zvolili historicky první starostku Boskovic,“* doplnil zastupitel.

Starosta Dohnálek tušil, že po sečtení hlasů a přepočtu mandátů bylo rozhodnuto o dalším (ne)působení ODS na radnici. *„Nastupující koalice se formovala už před volbami, s námi nikdo nejednal, což je i logické, protože měli dostatek zastupitelů i bez nás,“* zmínil opoziční zastupitel z období 2014 až 2018, podle kterého je v sedmadvacetičlenném zastupitelstvu ideální počet koaličních zastupitelů 16. *„Radnici lze řídit i se čtrnácti zastupiteli, ale není to ideální, když někdo onemocní, nebo pokud je situace mezi koalicí a opozicí vyhrocená, tak se může stát, že řada programových bodů nemusí projít,“* vysvětlil Dohnálek.

Nedomová uvedla, že ČSSD chtěla po volbách 2014 při sestavování koalice reflektovat výsledky voleb, a i proto nezvolila minimální vítěznou většinu. *„Jako vítězové jsme oslovovali uskupení, hledali jsme programové průsečíky, a řešili potenciální spolupráci. Na výběr jsme měli z ANO, KDU-ČSL a ODS s tím, že občanské demokraty jsme zamítli i kvůli předchozímu období, takže jsme se domluvili se zástupci ANO a s lidovci. Přizvali jsme ještě pana Farského, který kandidoval jako bezpartijní za KSČM,“* popsala tvorbu koalice²³⁸ Nedomová.

Do té doby opoziční zastupitel Farský se pro období 2014 až 2018 stal radním, což někteří opoziční zastupitelé kritizovali. *„Měli problém s tím, že jsem byl zvolený za KSČM, i když jsem nestraník, naopak lidovci s koalicí souhlasili právě skrz moji bezpartijnost. Byl jsem navíc navržen jako zastupitel s možností oddávat, což někteří, včetně pana Dohnálka,*

²³⁸ Koalice pro období 2014 až 2018 zahrnovala 18 z 27 zastupitelů, v radě měly zastoupení ČSSD – starostka, druhý místostarosta + dva radní, KDU-ČSL – první místostarostka + jedna radní, ANO - dva radní a KSČM - jeden radní. (Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Boskovic 2014)

nesli nelibě,“ nastínil Farský, který byl při hlasování o pozici radního schválen právě 18 hlasy. Spolupráci v rámci koalice zpětně hodnotí pozitivně i díky realizaci několika projektů. *„Naplánovali jsme investice, získali dotace, a přestože se výstavba Centra polytechnické výchovy a vzdělávání dokončila až v následujícím období, zahájili jsme ji my. Opozice projekt sice kritizovala, ale myslím si, že občané města jsou s Centrem velmi spokojeni, žije to tam,*“ zmínil Farský investici, které si společně s rekonstrukcí letního kina cení za působení v radě patrně nejvíce.

O působení v radě uvedl, že se sice projevovala dominance ČSSD, ale koalice téměř vždy došla ke shodě. *„S většinou návrhů přicházeli sociální demokraté, ale vše jsme důsledně probírali, a pravidlem byl jednohlasný konsenzus. Pro větší transparentnost jsme také zavedli jmenovité zveřejňování hlasování radních,*“ sdělil Farský, který si stejně jako Nedomová dokázal představit pokračování koalice i v následujícím volebním období. *„Nic není bezproblémové, vždy je potřeba diskuze a vedení města musí vyvíjet snahu, aby koalici seznamovalo s veškerým procesem projednávání. Na posledním zasedání před volbami jsme se všichni shodli, že spolupráce byla velmi dobrá, a že bychom rádi pokračovali, pokud by voliči rozhodli v náš prospěch,*“ dodala Nedomová.

Volby 2018 ale skončily vítězstvím ODS a neúspěchem ČSSD, což tehdejší starostka považovala i za osobní selhání. *„Výsledek jsem vstřebávala špatně, opět se mohla promítnout celostátní politika, a pokračující vládní spolupráce mezi ANO a ČSSD. Na komunále ale roli hrají i konkrétní osobnosti a předvolební kampaň, Boskovice jsou také sportovně založené město, a hala je věčné téma. Což asi voliči do výsledku také promítli,*“ zamyslela se nad možnými příčinami neúspěchu ČSSD a starostenské neobhajoby Nedomová, která v současnosti pracuje na živnostenském

úřadě v Blansku. Dodala, že v roce 2018 kandidovalo více uskupení než ve volbách 2014, čímž se hlasy ještě více roztříštily.

Podle opozičního zastupitele z období 2014 až 2018 a současného starosty Dohnálka se ČSSD nepodařilo zopakovat úspěch kvůli tomu, že přes deklaraci změn v chodu města nic převratného nedokázali. „*Myslím si, že avizované proměny se příliš nepotvrdily, chtěli dělat věci jinak, a to se jim třeba do jisté míry podařilo, ale ne takovým způsobem, aby získali ještě více voličů, nebo si alespoň udrželi stávající,*“ prozradil svůj názor Dohnálek.

Farský si naopak myslí, že vedení města a zejména tehdejší starostce „zlomilo vaz“ odvolání Tomáše Julínka²³⁹ z pozice náměstka boskovické městské nemocnice. „*Paní starostka pár měsíců zastávala pozici jednatelky nemocnice a dala výpověď panu Julínkovi. Veřejnost to patrně brala jako politickou odplatu, že vyhodila bývalého pravicového politika, starostka měla nechat změny asi až na novém vedení. Nemocnice se navíc o několik let později s Julínkem vyrovnala,*“²⁴⁰ řekl zastupitel, a tento krok označil za nejhorší tah volebního období.

Podle Farského se tehdejší koalici nepodařilo v předvolebním boji zúročit úspěchy celého období. „*Většina lidí se o politiku celé čtyři roky nezajímá, nejsou úplně v obraze, a na hodně lidí nepochybně zapůsobí kampaň. ODS ve třech vlnách zasypala schránky letáky, programem, a to má potom větší vliv, než když nějaké uskupení hodí do schránky jeden*

²³⁹ Jedná se o bývalého ministra zdravotnictví v obou vládách Mirka Topolánka mezi lety 2006 až 2009 a také senátora za ODS z let 1998 až 2010. (volby.cz 2022q; vlada.cz 2022)

²⁴⁰ Soud v roce 2017 rozhodl, že Tomáš Julínek dostal v listopadu 2015 výpověď neoprávněně, ten následně po nemocnici požadoval ušlou mzdu za dobu dvou let. Kauzu ukončilo mimosoudní vyrovnání. (Osouch 2017; Záboj 2019)

leták," nastínil další důvod výsledků voleb 2018 zastupitel, který jako bezpartijní vedl kandidátku KSČM.

Zmínit lze i povolební vyjednávání z roku 2018, kdy se „hlavním moderátorem“ stala znovu ODS. *„V noci po volbách jsme se s bývalými koaličními partnery domluvili na spolupráci, a rozhodovali jsme se, jakého partnera přibrat. Sociální demokracie nás v předchozím období nechtěla, tak jsme se rozhodli pro hnutí ANO. Když toto uskupení souhlasilo, už jsme s dalšími stranami nejednali, protože nám hlasy stačily,“* popsal dohodu Dohnálek, který není příznivcem širokých koalic na způsob Národní fronty. *„I na komunální politice je zdravé, když funguje koalice a opozice,“* dodal starosta.²⁴¹

Sociální demokraté a lidovci zamířili do opozice, vytvořená koalice nicméně nevydržela po celé období a v březnu 2021 se rozpadla. *„Ze strany ANO vznikly pochybnosti o možném střetu zájmu²⁴² pana místostarosty Mazáče, zadali jsme audit, a chtěli jsme, aby ANO vyčkalo. Probíhala smířčí jednání, ale kolegové z ANO pokračovat nechtěli, nebyli spokojeni s rolí a vystupováním pana místostarosty, takže vypověděli smlouvu,“* vysvětlil Dohnálek, kterého vzniknuvší situace netěšila, a raději by období dokončil ve stejném složení. Když však ANO vypovědělo smlouvu, ODS reagovala i na situaci v celostátní politice. *„Dohodli jsme se, že pokud se*

²⁴¹ Složení rady po ustavujícím zasedání zastupitelstva v roce 2018 bylo následující: ODS – starosta + tři radní, ANO - první místostarosta + jeden radní, STAN A SPORTOVCI BOSKOVICE – druhý místostarosta, Volba pro Boskovice s podporou TOP 09 – jeden radní a Boskováci – jeden radní. Dohromady měla koalice 15 zastupitelů. (volby.cz 2022n; Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva Boskovice 2018)

²⁴² ANO ve druhé polovině března roku 2021 vypovědělo koaliční smlouvu z důvodu možného střetu zájmu, protože firma, v jejímž vedení působí bývalý místostarosta Mazáč, se podílela na budování rozvodů tepla. ANO místostarostovi vytýkalo i vedení projektu stavby sportovní haly. (Česká televize 2021; Trumpeš 2021)

rýsuje do sněmovních voleb koalice SPOLU, budeme to reflektovat do nového vedení města,“ upřesnil starosta. Kromě lidovců se součástí koalice stala i ČSSD, což bylo logické rozhodnutí poté, co se v roce 2018 ODS rozhodovala oslovit buď ANO, nebo sociální demokraty²⁴³.

Nedomová k jednáním o koalici doplnila, že nebyla hlavní postavou za ČSSD, která vedla jednání. *„I když jsem byla lídr, tak v rámci místní organizace došlo už dříve k předání funkce předsedy, dohodli jsme se, že jednání bude řešit hlavně předseda. To se teoreticky týkalo i povolební situace, kdy jsme skončili v opozici, každopádně po vzniku loňské koalice se náš předseda stal místostarostou²⁴⁴,“* sdělila bývalá starostka.

Vzhledem ke střídání opozice a koalice v roce 2014 a znovu o čtyři roky později autora zajímaly názory i na srovnání volebních období. *„U nás vždy fungovala koalice a opozice, a v současném období je to o to zajímavější, že se změnila koalice. Do toho vstupovala a v tomto období zase hraje roli určitá míra arogance pana starosty. Když jsme se ujali před osmi lety vedení města, snažili jsme se věci změnit demokratickým směrem, chtěli jsme zásadní témata probírat s občany a pořádali jsme kulaté stoly,“* nastínil rozdíly Farský, podle kterého se koalice z let 2014 až 2018 snažila být více otevřená vůči občanům i celému zastupitelstvu. *„Bariéry mezi koalicí a opozicí byly a bohužel asi i stále budou, ať už vyhraje kterákoliv strana. Což je škoda, protože při střídání ve vedení města nemusí být zajištěna kontinuita, a to zase může městu uškodit a zpomalit ho ve vývoji,“* dodal opoziční zastupitel.

Nedomová potvrdila, že v zastupitelstvu je vždy viditelný boj mezi koalicí a opozicí, což ale nepovažuje nutně za problém. *„My jsme*

²⁴³ V koalici naopak skončily STAN A SPORTOVCI BOSKOVICE a právě ANO, „nová“ koalice má nyní 16 zastupitelů.

²⁴⁴ Petr Malach (ČSSD)

vystupovali jako konstruktivní opozice, vyvíjeli jsme úsilí, abychom mohli argumentovat, přestože koalice z let 2010 až 2014 byla velice semknutá, a nedala si do ničeho mluvit. Myslím si, že i za mého starostování opozice fungovala podobně, a že se hojně diskutuje i v tomto období, což je dobře. Opozici se sice aktuálně nelíbí, že rada rozhoduje bez nich, bez hlubšího projednání, ale to také vždycky nelze, a i debata má hranice,“ zmínila Nedomová, která si stejně jako Farský myslí, že po volbách 2014 došlo k výraznější otevřenosti vůči obyvatelům. *„Kromě setkávání s občany jsme zavěli například i přenosy ze zasedání zastupitelstva,“* doplnila bývalá starostka.

Starosta Dohnálek je toho názoru, že do roku 2006 v zastupitelstvu neexistovaly takové rozbroje jako v následujících letech. *„V roce 2014 se už sociální demokraté velmi vymezovali vůči koalici, a před volbami to bylo vypjaté. My jsme na oplátku jako opozice bohužel trošku bouchali do stolu v dalším období. Pak se situace uklidnila, ale poslední dva roky atmosféra zase houstne, k čemuž mohla mezi obyvatelstvem přispět pandemie, a v zastupitelstvu pro změnu vypovězení smlouvy ze strany ANO,“* popsal vztahy koalice a opozice Dohnálek.

Podle starosty je typické, že ve volebním roce uskupení „stojí na barikádách,“ v aktuálním období už ale vše odstartovalo o rok dříve. *„ANO se divilo, že se znovu nestalo součástí koalice, přitom jsme jim vysvětlovali, že po konci koalice jsme všichni začali s čistým štítem, a že probíhala nová vyjednávání,“* doplnil.

Navázat můžeme komunálními volbami na podzim 2022 a také tématy, která by mohla volby rozhodnout. Bývalá starostka potvrdila, že sportovní hala rozděluje občany i zastupitele několik let. *„Střetává se pozice sportovců a ostatních občanů, kteří by chtěli, aby město investovalo do komunikací nebo nemocnice. Tématem by ale také mohlo být odpadové*

hospodářství, které bude představovat velkou zátěž pro občany,“ uvedla Nedomová, která by si přála, aby byla současná koalice zachována i do dalšího období. *„Myslím si, že funguje dobře, jsou tam velmi schopní lidé, kteří by mohli navázat na dosavadní práci, vše ale rozhodnou voliči. Volby budou velmi zajímavé, stejně tak boj o starostenskou funkci, záleží také, kolik se zapojí uskupení. Sociální demokracie kandidátku určitě postaví, a budeme i nadále spolupracovat s nezávislými kandidáty,*“ prozradila Nedomová, která už do voleb z pozice lídryně nepůjde. *„Chce to nový vítr, ale zároveň se hodí zkušenosti, takže pokud dostanu důvěru, ráda zůstanu v zastupitelstvu,*“ dodala devětapadesátiletá zastupitelka.

Farský souhlasí, že klíčovým tématem nadále zůstává sportovní hala. *„Současná koalice vyhlásila dvě soutěže, měl to v gesci bývalý místostarosta Mazáč, ale kvůli špatné organizaci se zrušily. Město poté využilo projekt jedné studentky, který se rozpracovává, ještě se objevil návrh na podzemní parkoviště, ale s tím zase souvisí otázka, z čeho se to zaplatí, protože na halu je zatím vyčleněno sto padesát milionů,*“ rozvedl Farský problematiku haly.

Kromě toho můžou voliči promítnout (ne)spokojenost s plánovanou výstavbou okružní křižovatky u pošty nebo s vybudováním nové knihovny. Výsledek voleb si opoziční zastupitel netroufá odhadovat, naznačil ale, že mezi kandidujícími uskupeními nastane změna. *„Na pravici to bude téměř stejné, ČSSD se také pokusí udržet, ale na druhé straně vzniknou nové subjekty, které budou založeny na nestraničské, občanské bázi. Jedno z takových uskupení zakládáme s bývalým místostarostou Holíkem²⁴⁵ a KSČM beze mě odmítla kandidátku postavit. Uvidíme, jak se*

²⁴⁵ Rozhovor byl veden 4. února 2022, 18. května byl na boskovických ohlasech (regionální médium) zveřejněn článek, že bývalý místostarosta Lukáš Holík (ANO) povede jako lídr občanskou kandidátku Naše Boskovice, a kandidovat za toto uskupení bude právě i Vladimír Farský. (Trumpeš 2022a)

k tomu občané postaví, ale kampaň bude ostrá a budou to nervy,“ předpokládá Farský.

Současný starosta si myslí, že momentálně nic zásadního nerezonuje, *„mlčící většinu nezajímá ani hala. Lidé se hlavně chtějí cítit bezpečně, mít kvalitní dopravní infrastrukturu, část obyvatel chce sportovní halu a někdo třeba komunitní centrum. Před osmi lety jednoznačně téma haly eskalovalo, a uvidíme, co se objeví na podzim,*“ uvedl Dohnálek, který už starostenský mandát obhajovat nebude. *„Z osobních důvodů lídrem nebudu, už je také důležitá generační výměna, ale pro úspěch se pokusím udělat maximum a pokud bude potřeba, rád pomůžu,*“ nastínil osmapadesátiletý starosta a předseda boskovického sdružení ODS.

Ten by se také nebránil sestavení současné koalice i po dalších volbách, a naznačil, že se do voleb chystá společná kandidátka koalice SPOLU. *„Je to před schválením²⁴⁶ jednotlivých stran, a pokud vše schválíme, cílem bude rozhodně zvítězit. Je ale možné, že se nám obhajoba nepodaří stejně jako ČSSD před čtyřmi lety. Do výsledku promluví i nová uskupení, buď uspějí a politická scéna se více rozdrobí, anebo neuspějí, a propadlé hlasy, respektive mandáty připadnou úspěšnějším kandidátkám. Volby rozhoduje mlčící většina, a já doufám, že se přikloní k nám,*“ zanalyzoval předvolební situaci Dohnálek, který poznamenal, že v Boskovicích tradičně kandiduje poměrně velký počet uskupení, ale důvody tohoto jevu netuší.

Na závěr se zaměříme na typologii vůdcovských stylů starostů, ve které se respondenti zcela neshodli. Farský označil za dominantní

²⁴⁶ Rozhovor byl veden 9. února 2022, 19. května byl na boskovických ohlasech zveřejněn článek, který potvrzuje Dohnálkova slova. ODS, KDU-ČSL a TOP 09 budou v podzimních volbách kandidovat společně, a současný starosta bude „dvojkou“ kandidátky. Lídrem a kandidátkou na starostku města bude současná druhá místostarostka Michaela Žejšková (TOP 09), která se zastupitelkou stala na jaře 2021 z pozice náhradnice. (Trumpeš 2022b)

Nedomovou i Dohnálka, „*paní starostka dávala občas najevo moc, ale proti panu Dohnálkovi to byl slabý odvar. To, co předvádí v komunálu je skutečná dominance, jde přes mrtvolky, na zasedáních se někdy dopouští osobních útoků, takže jdeme do sebe natvrdo, i když to je v neprospěch města,*“ uvedl opoziční zastupitel s tím, že současné vedení se nad názory opozice zamýšlí, stejně tomu bylo i v minulém období. Farský tedy současného starostu vidí jednoznačně jako autoritářský typ, u bývalé starostky je situace složitější, ta se dle slov Farského jeví spíše na pomezí mezi kooperativním a autoritářským typem.

Bývalá starostka naopak sebe i současného starostu zařadila k typu „*první mezi rovnými*“. „*Už jenom ze zastupitelského systému si starosta nemůže dovolit neschválené kroky, zodpovídá se zastupitelstvu. Starosta musí vše zdůvodnit, a v tomto ohledu nijak zvlášť kreativní být nemůže. Pokud jsem postupovala samostatně, jednalo se o drobné záležitosti,*“ vysvětlila Nedomová a dodala, že na menších obcích může být situace odlišnější.

Současný starosta nabídl také odlišný pohled, „*reálně nelze radnici kočírovat jedním nebo druhým typem. Byť mi někteří říkají, že jsem mistrem kompromisu, a že se snažím někdy domluvit až zbytečně, tak bych se spíš pasoval do výraznější, autoritářštější postavy. Naopak moji předchůdkyni zpětně vnímám jako první mezi rovnými, a to i z toho důvodu, že ji na dálku řídil kolega z ČSSD. Možná i kvůli tomu neobhájila před čtyřmi lety pozici,*“ vrátil se Dohnálek závěrem k volbám 2018. (Rozhovory s Jaroslavem Dohnálkem, Hanou Nedomovou a Vladimírem Farským 2022)

Zcela jednoznačně oba aktéry přiřadit nelze, nicméně na základě řečeného by se autor v případě současného starosty přiklonil k autoritářštějšímu typu, a naopak v případě bývalé starostky ke kooperativnějšímu typu. Co se týče další typologie, autor by oba respondenty zařadil ke

strategickému leadershipu. Přestože současný starosta měl na přípravu nebo realizaci projektů více starostenských období, tak i bývalá starostka společně s koalicí připravila řadu investic, jejichž uskutečnění bylo zahájeno, nebo i dokončeno během jejího mandátu. U města velikosti Boskovic už jsou podobné dokumenty spíše samozřejmostí, ale ani zde nechybí strategický plán, který aktuálně platí do roku 2032, existuje koncepce rodinné politiky do roku 2030, nebo koncepce komunikace města (Město Boskovice 2022b). Pokud zkombinujeme oba typy, současného starostu bychom označili za městského bosse a bývalou starostku spíše za vizionářku.

6. Komparace a shrnutí

Nejdříve shrneme a porovnáme výsledky z kapitoly věnované komunálním volbám 2014 a 2018 a ne/obhajobě starostenského mandátu. K této části se vztahovala i výzkumná otázka, kterou je vhodné zopakovat: *Dařilo se tehdejší starostům v následujících volbách častěji dosahovat starostenského bonusu, nebo podporu spíše ztráceli?*

V Pardubickém i Jihomoravském kraji platí, že starostové, kteří byli zvoleni na období 2010 až 2014 i 2014 až 2018, a hned v následujících volbách znovu kandidovali, častěji procentuálně podporu ztráceli (případně zůstala stejná), než navyšovali. Toto platí pro výsledky, do kterých jsou zahrnuti starostové, kteří funkci obhájili, i kteří nikoliv. Pro volby 2014 ve srovnání s rokem 2010 se jednalo o 536 (52,91 procent) starostů z celkových 1 013 starostů za oba kraje. Pro volby 2018 ve srovnání s rokem 2014 byly hodnoty velmi podobné – horší výsledky zaznamenalo 538 starostů (53,64 procent) z celkových 1 003. Z těchto výsledků tedy plyne, že jakýsi starostenský bonus sice může existovat, může se projevit, rozhodně ale ve zkoumaných krajích neplatí absolutně.

Jak ale bylo v kapitole podrobně rozebráno, rozlišit můžeme starosty, kteří funkci úspěšně obhájili, a kteří se už starosty (z různých důvodů) znovu nestali. V případě skupiny „obhájených“ funkcí v obou krajích platí, že převažovali starostové, kteří své zisky navýšili²⁴⁷. Nejvýrazněji to bylo patrné u voleb 2014 v porovnání s rokem 2010, a to v obcích Jihomoravského kraje. Ze 481 úspěšných obhájců zvýšilo zisky 273 starostů (56,76 procent). Naopak v obcích Pardubického kraje v roce 2014 „vylepšili“ úspěšní obhájci zisky ve 160 případech ze 320 (50 procent).

²⁴⁷ S výjimkou voleb v obcích v Pardubickém kraji v roce 2014.

Starostů, kteří funkci obhájili, ale procentuálně ztratili, tak bylo stejně. Největší podíl (15,94 procent) navíc reprezentovali starostové, kteří obdrželi o maximálně pět procentních bodů více než v roce 2010.

V tomto směru byl mezi kraji rozdíl, protože pokud se úspěšným obhájcům v obcích Jihomoravského kraje podařilo zisky navýšit, tak v roce 2014 nejčastěji o více než 20 procentních bodů (17,46 procent ze všech obhájených v rámci kraje). I ve volbách 2018 tvořili tito starostové v Jihomoravském kraji výraznější podíl než ve druhém kraji.

U druhé skupiny starostů, tedy kandidujících, ale bez obhajoby starostenského mandátu, už byly rozdíly výraznější. V roce 2014 takřka 80 procent těchto starostů procentuálně ztratilo oproti volbám 2010 v obou krajích. Pokud se těmto starostům podařilo zisky navýšit, tak nejčastěji do pěti nebo do 10 procentních bodů. To samé platí i o volbách 2018, kdy se v Jihomoravském kraji dokonce zvýšil podíl pouze „kandidujících“ na více než 90 procent.

Poměrně výraznou podobnost napříč volbami i kraji dokládají i další statistiky. V obou krajích obhájilo funkci v letech 2014 i 2018 téměř 70 procent starostů. Ve zbylých zhruba třiceti procentech případů, pak většinu tvořili ti starostové, kteří v dalších volbách alespoň kandidovali.

Co už výzkum neřešil, ale co zároveň nebylo jeho cílem, to bylo posouzení délky starostenského mandátu. Navýšení zisků lze očekávat po uplynutí prvního či druhého starostenského období. V následujících obdobích už může být podpora podobná, nebo i nižší.

To by mohl potvrzovat i fakt, že se od voleb 2010 ve 207 zastupitelstvech²⁴⁸ Pardubického kraje neměnil starosta²⁴⁹. Což je z celkového

²⁴⁸ Včetně tří městských částí

²⁴⁹ Platí to minimálně pro případy zvolení na ustavujících zasedáních či nejbližších zasedáních.

počtu 459 zastupitelstev 45,1 procent případů. V Jihomoravském kraji je situace prakticky totožná, za zkoumané období zůstalo po volbách 2018 stejných 321 starostů²⁵⁰. Z celkového počtu 701 zastupitelstev se jedná o 45,8 procent případů. Otázkou samozřejmě zůstává, jak na tento výsledek nahlížet. Vypovídá to o „konzervativnosti“ a spokojenosti voličů, nedostatku zájemců o funkci, nebo o přirozené, postupné obměně, kterou lze očekávat i v dalších volbách?

Nyní se zaměříme na shrnutí a srovnání zjištěných dat z ústředních kapitol, které se věnovaly pěti obcím Pardubického kraje a pěti obcím Jihomoravského kraje. Na výzkumné otázky už bylo u jednotlivých případů odpovězeno, a v některých případech se autor snažil přímo srovnávat. Nicméně pro lepší přehlednost a „vypíchnutí“ nejpodstatnějších informací představme souhrnné výsledky výzkumu. Hlavní výzkumná otázka zněla: *Jaké faktory zapříčinily (mohly zapříčinit) výměnu na pozici starosty?*

V deseti obcích Pardubického a Jihomoravského kraje bylo po volbách 2014 a 2018 uskutečněno celkem 13 starostenských výměn. Pochopitelně nemohly být zjištěny všechny příčiny výměn, ani to nebylo cílem práce. Z vyjádření respondentů vyplynulo, že příčiny vycházely buď z vlastních rozhodnutí, které byly motivovány věkem, osobními/rodinnými důvody, nechutí dál pokračovat kvůli náročnosti, politizaci komunálu, atmosféře a vztahům v zastupitelstvu. Anebo o výměně nepřímo rozhodli voliči svým hlasováním, kdy zajistili vítězství nebo většinu uskupení či koalici, která mohla (nemusela) stát v opozici vůči dosavadnímu starostovi. Nespokojení s působením starosty mohli být jak voliči, tak i většina zvolených zastupitelů, která preferovala jinou osobu ve

²⁵⁰ Včetně 13 městských částí

starostenské funkci. Byly ovšem i případy, kdy došlo k domluvě mezi „starým“ a „novým“ vedením, v takových případech bychom patrně o nespokojenosti nebo neúspěchu nehovořili. Výsledek voleb mohl mít samozřejmě další důvody, které byly podrobně rozebrány.

I s ohledem na formu některých výzkumných otázek by autor přistoupil k odpovědím a komparaci v rámci skupin obcí, které byly naznačeny v metodologické části.²⁵¹ V případě potřeby budou srovnány i tyto skupiny. V návaznosti na hlavní výzkumnou otázku tak můžeme odpovědět i na první vedlejší (konkrétnější): *Lze u vybraných případů identifikovat různé příčiny starostenské výměny?*

Můžeme jednoduše odpovědět, že ano, ale stejně tak nalezneme i stejné nebo podobné příčiny. V první skupině obcí o starostenské výměně rozhodlo rozložení sil v zastupitelstvu, které určili voliči, v případech Nýrova a Lichkova. Naopak v Pusté Kamenici a v Čisté primární rozhodnutí vycházelo od starosty, který už nechtěl pokračovat. V obou případech hrál roli i věk, a například u starosty Čisté i nechtít dál pokračovat kvůli sílící politizaci komunální politiky.

Ve druhé skupině obcí bylo nejčastější příčinou vlastní rozhodnutí tehdejšího starosty/ky. Znovu mezi primární důvody patřil věk, náročnost funkce, nechtít dál pokračovat, rodinné důvody. Pouze v Blatnici ve volbách 2018 rozhodli primárně o výměně de facto voliči, protože většinu v zastupitelstvu získala „koalice“ kolem současné starostky, naopak tehdejší starostka se dostala do opozice.

U všech tří měst nebyly příčiny zcela identické, v případě Litomyšle vyplynulo z vyjádření, že Koryš nechtěl po volbách 2014 už jako starosta

²⁵¹ První skupina obcí do 1 000 obyvatel – Nýrov, Pustá Kamenice, Lichkov a Čistá. Druhá skupina obcí do 3 500 obyvatel – Blatnice pod Sv. Antonínkem, Pozořice a Moravany.

Třetí skupina obcí, které jsou městy – Litomyšl, Boskovice a Česká Třebová.

pokračovat, k čemuž patrně přispěl i výsledek voleb. Stejně tak už nechtěl obhajovat funkci ani starosta České Třebové, byť je možné, že voliči by i přes jeho ambice ucházet se o funkci volili jinou alternativu. Kandidovat z prvního místa ve volbách 2014 nechtěl z osobních důvodů ani boskovický starosta. V Litomyšli a v Boskovicích pak ve volbách 2018 rozhodli o výměně primárně voliči a následně po jednáních pochopitelně i zastupitelé.

Díky těmto zjištěným údajům tak můžeme odpovědět i na další detailnější otázky. Jednou z nich byla: *Liší se příčiny starostenských výměn podle velikosti obce a počtu subjektů v zastupitelstvu? Nebo lze v obcích a zastupitelstvech různých velikostí nalézt podobné příčiny?*

S odkazem na výše napsané řádky je zřejmé, že ve zkoumaných obcích neexistují striktní hranice mezi příčinami v souvislosti s velikostí obce nebo zastupitelstva. Když budeme konkrétní, v Nýrově, který má zhruba 220 obyvatel, sedmičlenné zastupitelstvo s dvěma uskupeními, rozhodli o starostenské výměně voliči. Podobně tomu bylo v Lichkově s více než 500 obyvateli a devítičlenným zastupitelstvem, nebo v Blatnici (2018), Litomyšli (2018) a v Boskovicích. Naopak v Čisté, Pusté Kamenici, Moravanech, Pozořicích, České Třebové nebo v Litomyšli (2014) a v Blatnici (2014) starostové deklarovali neobhajobu starostenské pozice. Samozřejmě je možné, že motivace neucházet se znovu o tuto funkci souvisela i s tím, že „dosluhující“ starosta vnímal klesající podporu mezi voličstvem i zastupitelstvem. Takže by volby mohly i tak skončit neúspěchem. Závěrem odpovědi každopádně je, že ve zkoumaných případech byly přítomny různé příčiny starostenské výměny bez ohledu na velikost obce, zastupitelstva a počet subjektů v něm. Byť můžeme poznamenat, že ve skupině obcí do 3 500 obyvatel převažovalo vlastní rozhodnutí tehdejšího starosty.

S tím souvisí další formulovaná otázka: *Převažují mezi příčinami primárně osobní důvody a rozhodnutí dosavadního starosty nebo výměna častěji vyplývá z rozhodnutí zastupitelů/voličů?*

Na otázku už bylo nepřímou odpovězeno výše, pokud tedy budeme brát v potaz vyjádření starostů, kteří ve funkci skončili, tak sedm až osm²⁵² výměn bylo primárně provedeno z toho důvodu, že tehdejší starostové neměli zájem ve funkci pokračovat. Minimálně v pěti případech o výměně rozhodli voliči, potažmo výsledek voleb a hlasování zastupitelů na ustavujícím zasedání zastupitelstva. Ve zkoumaných obcích tak podle vyjádření starostů převážily osobní důvody a rozhodnutí tehdejších starostů. Což opět může částečně potvrzovat konzervativnost voličů i zastupitelů.

Zbývá odpovědět na dvě předložené výzkumné otázky, jedna se týká zmíněného starostenského bonusu: *Nastaly v konkrétních obcích situace, kdy tehdejší starosta „dosáhl“ starostenského bonusu, ale přesto byla na pozici starosty provedena výměna?*

Už ze souhrnných výsledků obou krajů vyplynulo, že tato situace byla spíše sporadická, nejinak tomu bylo i u zkoumaných obcí. Pokud budeme jako starostenský bonus vnímat situaci, kdy si tehdejší starosta polepšil oproti předchozím volbám alespoň o 0,1 procentního bodu, tak mezi zkoumanými obcemi identifikujeme čtyři takové případy. Miroslav Myška (Pustá Kamenice) si ve volbách 2018 polepšil o zhruba 13 pr. bodů. Vladimír Hanák získal v roce 2014 o 18 pr. bodů více a Lenka Fojtíková (oba Blatnice pod Sv. Antonínkem) o 1,7 pr. bodů více. Radomil Kašpar (Litomyšl) obdržel ve volbách 2018 o 12 pr. bodů více než o čtyři

²⁵² Situace se zdá trochu nejasná u bývalého starosty Michala Kortyše (Litomyšl). V rozhovoru sice uvedl, že už nechtěl po volbách 2014 pokračovat, otázkou ale je, jak by se rozhodl, pokud by ODS v roce 2014 zvítězila.

roky dříve. Znovu si můžeme všimnout, že k nárůstům došlo k obcím různých velikostí.

Můžeme zmínit i nejméně výraznější mezivolební propady, které nastaly u Zdeňka Brůny (Lichkov) – přes 25 pr. bodů, u Bohumila Pavliše (Čistá) a Jaroslava Zedníka (Česká Třebová) – přes 20 pr. bodů a Jaromíra Červenky (Pozořice) – takřka 20 pr. bodů. Tyto propady mohly být ovlivněny i tím faktorem, že dotyční nekandidovali jako lídři.

Na poslední zkoumanou otázku bude patrně nejsložitější a nejnejasnější odpověď. Otázka zněla: *Lze u zkoumaných obcí identifikovat vůdcovský styl starosty, který je stabilnější, či naopak náchylnější k častějšímu vystřídání?*

To, jakým způsobem charakterizovali starosty respondenti, jejichž odpovědi využil autor, nemusí stoprocentně odpovídat realitě. Vhodnější a přesnější pro označení vůdcovského stylu by možná byla nějaká forma dotazníku. Nicméně autor chtěl vycházet primárně z rozhovorů, případně z dostupných dokumentů a také uskutečněných a plánovaných investičních akcí a projektů.

Z odpovědí vyplynulo, že často nelze identifikovat „čistý“ typ starosty, tedy jenom „prvního mezi rovnými“ (kooperativní typ), nebo výraznou postavu/„samostatný“ orgán (autoritářský typ). Zejména na menších obcích se podle respondentů jedná o směsici typů. Podle odpovědí lze takto identifikovat oba starosty v Pusté Kamenici, v Nýrově, a jednoho v Lichkově, Čisté, Pozořicích a v Blatnici pod Svatým Antonínkem – dohromady osm. U obou starostek v Moravanech nepanovala shoda, a autor tak nedokázal typy posoudit. Autoritářštější typ lze nalézt ve všech třech městech, ve dvou případech se ale jedná o bývalé starosty. V Lichkově byl bývalý starosta také spíše autoritářštější, naopak

v Pozořicích má k tomuto typu blíže současný starosta – dohromady pět starostů.

Kooperativnější typy bychom našli v sedmi případech, a to znovu ve třech městech²⁵³, a „první mezi rovnými“ bychom mohli identifikovat i v případě bývalých starostů Čisté a Blatnice – zde navíc i v případě současné starostky. Z výsledných dat nicméně nevyplývá výrazná nestabilita jednoho z typů. Sice z pěti čistě autoritářských typů (vesnických/městských bossů) starostují v aktuálním období (2018-2022) dva, na druhou stranu bývalí starostové Lichkova a České Třebové vydrželi ve funkci 16 let, bývalý starosta Litomyšle (Kortyš) osm let. Pouze čtyři starostové z 22 pak mandát vykonávali jen jedno volební období – ve třech případech se jednalo o čistě kooperativní typ a v jednom o kombinaci typů.

Na otázku tak nelze zcela jednoznačně odpovědět. Můžeme konstatovat, že nejčastějším typem mezi současnými i bývalými starosty je kombinace autoritářského a kooperativního typu. Což bychom patrně mohli považovat i za nejstabilnější typ, nicméně autorovi se ze zjištěných dat nejeví některý z typů jako náchylnější k častější výměně. Jasnější závěry by možná přinesla analýza většího počtu starostů/obcí.

Toto byly z pohledu autora nejzásadnější zjištění a odpovědi respondentů, které by však ztrácely větší logiku a souvislost v případě, kdyby se autor nezaměřil i na další témata rozhovorů, které v práci představil.

Na závěr shrnutí si autor dovolí přidat ještě další souhrnné informace ze zkoumaných obcí, které mu připadaly podstatné či zajímavé. V osmi z 10 obcí budou současní starostové usilovat o obhajobu mandátu v komunálních volbách 2022. Pouze Magdaléna Peterková (Česká

²⁵³ Bývalá starostka Boskovic, současná starostka České Třebové, bývalý starosta Litomyšle a také současný starosta tohoto města.

Třebová), která dokončuje první starostenské období, nebude funkci obhajovat. A usilovat o starostenský post nebude také Jaroslav Dohnálek (Boskovice), který už ale starostoval v letech 2006 až 2014. K boskovicému starostovi můžeme doplnit, že se jedná o jedinečný případ ve výzkumu, kdy se bývalý starosta dokázal vrátit do starostenského křesla. Zdeněk Brůna se v roce 2018 pokoušel o totéž, ale neuspěl.

Poslední zajímavostí je posouzení „práva“ vítězného subjektu na pozici starosty. V Lichkově, Pusté Kamenici²⁵⁴ a v České Třebové byl starostou po volbách 1994 až 2018 zvolen vždy kandidát vítězného uskupení. V Litomyšli nebylo „pravidlo“ dodrženo pouze ve volbách 1998, v Boskovicích (1994 a 2010) a v Blatnici (2010 a 2014) dvakrát. V Čisté, Moravanech a v Nýrově²⁵⁵ kandidoval starosta čtyřikrát za vítězné uskupení a v Pozořicích pouze třikrát. Z toho vyplývá, že tímto „právem“ se ve zkoumaných obcích řídí zejména zastupitelstva měst. U menších obcí je situace různá napříč velikostmi, data ale napovídají, že v Pozořicích obvykle dochází k povolebním vyjednáním, ze kterých „vítěz“ voleb nemusí vytěžit starostenskou pozici.

²⁵⁴ V některých volbách byla pouze jedna kandidátka.

²⁵⁵ V Nýrově je situace složitější, protože mezi lety 1994 až 2006 kandidovali všichni kandidáti samostatně jako Nezávislí kandidáti. Pokud přihlédneme k tomuto faktu, tak nýrovský starosta obdržel nejvíce hlasů jen v roce 2002.

7. Závěr

Autor se předloženou prací pokusil přispět drobným dílem do mozaiky výzkumu komunální politiky. Doposud nenarazil na podobně zaměřenou studii, která by navíc potřebná data zjišťovala pomocí rozhovorů. Některé nevýhody vybrané metody a možné důvody absence výzkumu byly zmíněny v teoretické části. I přesto se autor snažil odpovědět na hlavní výzkumnou otázku: *Jaké faktory zapříčinily (mohly zapříčinit) výměnu na pozici starosty?* Patrně nepřekvapí, že mezi důvody patřila vlastní rozhodnutí tehdejších starostů neobhajovat starostenskou funkci v následujících volbách. I tato rozhodnutí měla pochopitelně své důvody – věk, rodinné a osobní důvody, nechut' dál pokračovat a další.

Možná už trochu zajímavějším zjištěním byl fakt, že v deseti zkoumaných obcích Pardubického a Jihomoravského kraje patřilo rozhodnutí tehdejších starostů dále pozici neobhajovat k nejčastějším primárním důvodům výměn. Je samozřejmě možné, že by starostenské výměny nastaly i bez předem deklarovaného odmítnutí ve funkci pokračovat. Voliči by síly v zastupitelstvu rozložili tak, že by tehdejší starosta neměl prakticky šanci mandát obhájit. Na druhou stranu z výsledků obcí skutečně vyplývá že mezi starosty spíše docházelo/dochází k úmyslnému předání štafety, než že bychom mohli hovořit o neúspěchu bývalých starostů.

Tato zjištění v zásadě korespondují s tím, co bylo představeno v kapitole o komunálních volbách. Zhruba dvě třetiny starostů v obcích obou zkoumaných krajů úspěšně obhájili starostenskou funkci v letech 2014 i 2018. Navíc v téměř polovině obcí obou krajů byli starosty znovuzvoleni ti samí lidé ve volbách 2010, 2014 i 2018. Záleží na subjektivním posouzení každého, zdali se jedná o časté nebo sporadické výměny. I v souvislosti s předloženými důvody se ale autorovi jeví voliči i zastupitelé

v zásadě konzervativně – pokud není s vedením obce problém, není důvod měnit starostu.

Práce se samozřejmě zabývala i dalšími, detailnějšími otázkami, a k nim zjištěná data mimo jiné ukázala, že různé příčiny starostenských výměn lze identifikovat v různě velkých obcích a zastupitelstvech. Boj o úřad může nastat v obci s 500 obyvateli i ve městě, a předat štafetu dalšímu starostovi a pokračovat na pozici místostarosty lze také v malé vesnici i v desetitisícovém městě.

Odpovídat pouze na výzkumné otázky a zabývat se skutečně pouze příčinami výměn by patrně bylo velmi strohé a dle názoru autora i nudné. Proto do výzkumné části zařadil i další vyjádření respondentů, která nemusela přímo souviset s výzkumnými otázkami, ale pomohla vše zasadit do kontextu. Autor se pokusil vytvořit obrázek, charakteristiku obcí, aby i další řádky dávaly větší smysl při pochopení jednotlivých případů.

Autor si je vědom, že výrazně přesáhl povolený rozsah práce. Možná to je důkaz toho, že téma bylo pojato příliš široce. Na druhou stranu věří, že uskutečněný výzkum může být námětem dalšího, možná kvalitnějšího a hlubšího bádání. Zjištěné názory typu „vliv působení vzdělávacích řádů v raném novověku na současné chování a vnímání voličstva“ nejsou stěžejními odpověďmi práce. Právě tyto myšlenky ale podle autora práci zpestřují a možná i dokládají specifičnost a lidskost komunální politiky, jejíž fungování se snažíme vědecky, v našem případě politologicky popisovat.

Bibliografie

Literatura a odborné články

- 1 Abramowitz, Alan. 1988. Explaining Senate Election Outcomes. *American Political Science Review*, roč. 82, č. 2, s. 385-403.
- 2 Ali, Sabina and Machart, Filip and Vimmr, Martin, Kryšpín. 2012. Negativní aspekty slučování municipalit: analýza akademické diskuse. *Acta Politologica*, roč. 4, č. 3, s. 263-283.
- 3 Andrews, Rhys. and Boyne, George A. Capacity Leadership and Organizational Performance: Testing the Black Box Model of Public Management. *Public Administration Review*, roč. 70, č. 3, s. 443-454.
- 4 Bäck, Henry et al. 2006. *The European Mayor*. Wiesbaden.
- 5 Balík, Stanislav. 2005. Metodologie výzkumu komunální politiky, s. 163-175. In: Fiala, Petr and Strmiska, Maxmilián et al. *Víceúrovňové vládnutí: teorie, přístupy, metody*. Brno.
- 6 Balík, Stanislav. 2008a. *Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006*. Brno.
- 7 Balík, Stanislav. 2008b. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností*. Brno.
- 8 Balík, Stanislav. 2009. *Komunální politika. Obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha.
- 9 Balík, Stanislav. 2010. Politická a stranická stabilita obecních orgánů 1990-2010. Případová studie obcí okresu Šumperk. *Acta Politologica*, roč. 2, č. 3, s. 17-29.
- 10 Balík, Stanislav. 2012. *Studie ke komunálním volbám 2010*. Brno.

BIBLIOGRAFIE

- 11 Balík, Stanislav. 2016. Local Cleavages, Politics and Policy at the Local Level – Is the Depolitization Real? *Sociální studia*, roč. 13, č. 1, s. 73-85.
- 12 Balík, Stanislav et al. 2003. *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Brno.
- 13 Balík, Stanislav et al. 2015. *Dvacet let komunálních voleb v ČR*. Brno.
- 14 Balík, Stanislav and Hájek, Lukáš. 2020. *Komunální volby v roce 2018*. Brno.
- 15 Bernard, Josef and Kostecký, Tomáš. 2010. Části obcí s vlastní samosprávou a bez ní: Vliv administrativního statusu části obce na její rozvoj. *Acta Politologica*, roč. 2, č. 3, s. 46-61.
- 16 Bernard, Josef et al. 2011. *Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj*. Praha.
- 17 Bernard, Josef. 2012. Individuální charakteristika kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky. *Sociologický časopis*, roč. 48, č. 4, s. 613-640.
- 18 Bernard, Josef. 2013. Kompletní jména databáze kandidátů do zastupitelstev měst a obcí jako nástroj pro výzkum populace kandidátů a zastupitelů. *Acta Politologica*, roč. 5, č. 1, s. 82-93.
- 19 Blechová, Veronika. 2016. Přímá volba starostů v ČR: Analýza situace v malých obcích. *Contemporary European Studies*, roč. 11, č. 2, s. 5-18.
- 20 Bubeníček, Václav and Kubálek, Michal. 2010. Konfliktní linie v malých obcích. *Acta Politologica*, roč. 2, č. 3, s. 30-45.
- 21 Bubeníček, Václav and Kubálek, Michal. 2012. Charakter lokální politiky v suburbánním politickém prostoru. *Acta Politologica*, roč. 4, č. 3, s. 284-305.

-
- 22 Bubeníček, Václav and Čmejrek, Jaroslav and Čopík, Jan. 2010. *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Praha.
- 23 Carson, Jamie L. and Sievert, Joel and Williamson, Ryan D. 2020. Nationalization and the Incumbency Advantage. *Political Research Quarterly*, roč. 73, č.1, s. 1-13.
- 24 Cox, Gary W. and Katz, Jonathan N. 1995. „Why Did the Incumbency Advantage in U.S. House Elections Grow?“ *American Journal of Political Science*, roč. 40, č. 2, s. 478-497.
- 25 Čmejrek, Jaroslav and Čopík, Jan. 2010. Osadní výbory a jejich samosprávný potenciál. *Acta Politologica*, roč. 2, č. 3, s. 62-72.
- 26 Čmejrek, Jaroslav. 2013. Demokratický deficit v lokálním prostoru ČR: možnosti a meze analýzy. *Acta Politologica*, roč. 5, č. 2, s. 178-186.
- 27 Drulák, Petr et al. 2008. *Jak zkoumat politiku. Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha.
- 28 Erikson, Robert S. 1971. The Advantage of Incumbency in Congressional Elections. *Polity*, roč. 3, č. 3, s. 395-405.
- 29 Gelman, Andrew and King, Gary. 1990. Estimating incumbency advantage without bias. *American Journal of Political Science*, roč. 34, č.4, s. 1142-1164.
- 30 Getimis, Panagiotis and Hlepas, Nikolaos K. 2006. Aspects of Leadership Styles: An Interaction of Context and Personalities, s. 177-199. In: Bäck, Henry et al. 2006. *The European Mayor*. Wiesbaden.
- 31 Harding, Jamie. 2019. *Qualitative data analysis from start to finish*. Los Angeles.

- 32 Hartley, Jean and Allison, Maria. 2000. The role of leadership in the modernization and improvement of public services. *Public Money and Management*, roč. 20, č. 2, s. 35-40.
- 33 Heinelt, Hubert and Hlepas, Nikolaos K. Typologies of local government systems, s. 21-42. In: Bäck, Henry et al. 2006. *The European Mayor*. Wiesbaden.
- 34 Hendl, Jan. 2016. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha.
- 35 Hoffmann, František. 2009. *Středověké město v Čechách a na Moravě*. Praha.
- 36 Jacobson, Gary C. 2015. It's Nothing Personal: The Decline of the Incumbency Advantage in US House Elections. *The Journal of Politics*, roč. 77, č. 3, s. 861-873.
- 37 Jacobson, Gary C. and Carson, Jamie L. 2015. *The Politics of Congressional Elections*. Lanham.
- 38 Jüptner, Petr. 2006. Přímá volba starostů a její vliv na komunální volby v kontextu zkušenosti spolkových zemí SRN. In: Dančák, Břetislav and Hloušek, Vít et al. *Parlamentní volby 2006 a česká politika*. Brno.
- 39 Jüptner, Petr. 2012. Přímá volba starostů v evropské komparaci a české diskusi. *Acta Politologica*, roč. 4, č. 3, s. 232-245.
- 40 Kopřiva, Radek. 2012. Analytické možnosti využití preferenčních hlasů při výzkumu volebního chování ve volbách zastupitelstev obcí. *Acta Politologica*, roč. 4, č. 3, s. 315-333.
- 41 Krashinsky, Michael, William J. Milne. 1993. The Effects of Incumbency in U. S. Congressional Elections, 1950-1988. *Legislative Studies Quarterly*, roč. 18, č. 3, s. 321-344.

-
- 42 Krebs, T. B. 1998. The Determinants of Candidates Vote Share and the Advantages of Incumbency in City Council Elections. *American Journal of Political Science*, roč. 42, č. 3, s. 921-935.
- 43 Leach, Stephen. and Wilson, David. 2000. *Local political leadership*. Bristol.
- 44 Lebeda, Tomáš. 2009. Komunální volby klamou: Krátké zastavení nad problematickými aspekty volebního systému pro obecní zastupitelstva. *Acta Politologica*, roč. 5, č. 2, 161-177.
- 45 Lieske, Joel. 1989. The Political Dynamics of Urban Voting Behavior. *American Journal of Political Science*, roč. 33, č. 1, s. 150-174.
- 46 Lockerbie, Brad. 1994. The Sophomore Surge: Conversion, Mobilization, or Abstention. *Political Research Quarterly*, roč. 47, č. 4, s. 961-968.
- 47 John, Peter and Cole, Alistair. 1999. Political Leadership in the New Urban Governance Britain and France compared. *Local Government Studies*, roč. 25, č. 4, s. 98-115.
- 48 Martinussen, Pål E. 2004. Government Performance and Political Accountability at Subnational Level: The Electoral Fate of Local Incumbents in Norway. *Scandinavian Political Studies*, roč. 27, č. 3, s. 227-259.
- 49 Maškarinec, Pavel. 2016. Determinants of Women's Descriptive Representation on the City Boards of the Czech Statutory Cities after the Local Elections of 2014. *Slovenská politologická revue*, roč 16, č. 2, s. 113-133.
- 50 Maškarinec, Pavel. 2019. *Ženy a lokální politika. Komunální volby v České republice v letech 1994-2018 z pohledu politické reprezentace žen*. Brno.

- 51 Maškarinec, Pavel et al. 2018. Politická reprezentace žen na pozicích starostek v Česku a na Slovensku v letech 2006-2014: Srovnávací analýza faktorů úspěšnosti. *Sociologický časopis*, roč. 54, č. 4, s. 529-560.
- 52 Outlý, Jan and Šaradín, Pavel. 2004. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Olomouc.
- 53 Pink, Michal and Smolík, Josef. 2007. Komunální volby a krajně pravicové politické strany v České republice v roce 2006. *Středoevropské politické studie*, 2007, roč. 9, č. 1, s. 76-94.
- 54 Pink, Michal et al. 2012. Personální (ne)stabilita komunálních zastupitelstev v Plzni a Ostravě. *Středoevropské politické studie*, roč. 13, č. 4, s. 374-398.
- 55 Punch, Keith. 2015. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha.
- 56 Ryšavý, Dan. 2006. Komunální je komunální a velká je velká! K hypotéze politizace lokálních politických elit. *Sociologický časopis*, roč. 42, č. 5, 953-970.
- 57 Ryšavý, Dan. 2007. První generace lokálních a regionálních politických lídrů. *Sociální studia*, roč. 4, č. 1-2, 115-130.
- 58 Ryšavý, Dan. 2010. Glosa marginalis. Nejmladší zastupitelé, co o nich víme? *Acta Politologica*, roč. 2, č. 3, s. 73-85.
- 59 Ryšavý, Dan and Šaradín, Pavel. 2010. Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích. *Sociologický časopis*, roč. 46, č. 5, 719-743.
- 60 Ryšavý, Dan and Šaradín, Pavel. 2011. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha.
- 61 Schelle, Karel et al. 2009. *Dějiny české veřejné správy*. Plzeň.
- 62 Silverman, David. 2005. *Ako robíť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava.

-
- 63 Skřivánek, Milan. 2016. *Litomyšl 1259-2009 – město kultury a vzdělávání*. Litomyšl.
- 64 Stone, Walter J. et al. 2010. Incumbency Reconsidered: Prospects, Strategic Retirement, and Incumbent Quality in U.S. House Elections. *The Journal of Politics*, roč. 72, č.1, s. 178–190.
- 65 Šaradín, Pavel et al. 2019. Politika na půl úvazku aneb Nevolněný starostové: Jak fungují jejich obce? *Sociologický časopis*, roč. 55, č. 4, 503-522.
- 66 Šedo, Jakub. 2009. Preferenční hlasy v komunálních volbách: zdroj obměny či stability volených reprezentantů? *Acta Politologica*, roč. 1, č. 3, s. 344-365.
- 67 The RESPECT Code of Practice. 2004. *RESPECT Project*. Citováno dne 20. 5. 2022. (<https://www.respectproject.org/code/respect-code.pdf>)
- 68 Titiunik, Rocío. 2009. *Incumbency Advantage in Brazil: Evidence from Municipal Mayor Elections*. Berkeley.
- 69 Trávníček, Matěj. 2014. Současná podoba a perspektivy volebního systému pro komunální volby v České republice. *Acta Politologica*, roč. 6, č. 2, s. 212-237.
- 70 Trounstine, Jessica. 2011. Evidence of a Local Incumbency Advantage. *Legislative Studies Quarterly*, roč. 36, č. 2, s. 255–280.
- 71 Voda, Petr and Svačinová, Petra. 2019. To Be Central or Peripheral? What Matters for Political Representation in Amalgamated Municipalities? *Urban Affairs Review*, s. 1-31. Citováno dne 19. 5. 2021 (<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1078087418824671>).

- 72 Voženílková, Marcela and Hejtmánek, Jan. 2015. Koncept incumbency advantage v českých senátních volbách. *Středoevropské politické studie*, roč. 17, č. 1, s. 1-27.

Databáze

- Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity. 2019. *Dataset radních a starostů zvolených po komunálních volbách v roce 2018*. Brno: FSS Masarykovy univerzity. (upraveno autorem)
- Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity. 2015. *Dataset radních a starostů zvolených po komunálních volbách v roce 2014*. Brno: FSS Masarykovy univerzity. (upraveno a doplněno autorem)
- Frank, Michal. 2021. *Dataset starostů zvolených v obcích Pardubického a Jihomoravského kraje po komunálních volbách v roce 2010*. (Vytvořeno na základě dostupných zpravodajů a zasedání zastupitelstev na stránkách obcí, na základě e-mailové komunikace a mobilních hovorů se starosty nebo dalšími zaměstnanci úřadů.
- Voda, Petr. 2022. *Dataset starostů zvolených v obcích Pardubického a Jihomoravského kraje po komunálních volbách v letech 2010, 2014 a 2018 včetně výsledků a dalších statistik*. Brno: FSS Masarykovy univerzity. (upraveno autorem)

Internetové zdroje

- Aktuálně.cz. 4. 6. 2009. *Zbitou starostku Moravan napadli už čtyřikrát*. Citováno dne 14. 4. 2022. (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zbitou-starostku-moravan-napadli-uz-ctyrikrat/r~i:article:639147/>)
- Blatnice pod Svatým Antonínkem. 2022. *Občan/obecní úřad*. Citováno dne 18. 3. 2022. (<https://www.obecblatnice.cz/>)
- Boskovice. 2022a. *Město/Historie, památky, zajímavosti*. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://www.boskovice.cz/starostove-mesta-boskovice/d-22092>)
- Boskovice. 2022b. *Městský úřad/Strategie a koncepce*. Citováno dne 15. 5. 2022. (<https://www.boskovice.cz/strategie-a-koncepce/ds-1447/p1=30925>)
- Čapek, Jakub. 2021. Diplomová práce. *Starostenský bonus v kontextu obecních a krajských voleb*. Fakulta sociálních věd Karlovy univerzity. Citováno dne 15. 4. 2022 (<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/127424>)
- Česká televize. 4. 6. 2009. *Starostku Moravan napadl ve vlastním domě neznámý útočník*. Citováno dne 14. 4. 2022. (<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1404709-starostku-moravan-napadl-ve-vlastnim-dome-neznamy-utocnik>)
- Česká televize. 26. 5. 2012. *Moravanské referendum zastaví územní rozvoj, nechtějí splynout s Brnem*. Citováno dne 14. 4. 2022. (<https://www.ceskatelevize.cz/zpravodajstvi-brno/zpravy/178530-moravanske-referendum-zastavi-uzemni-rozvoj-nychteji-splynout-s-brnem/>)

BIBLIOGRAFIE

- Česká televize. 29. 8. 2012. *Bývalý starosta Blatnice stane před soudem*. Citováno dne 18. 3. 2022. (<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1149716-byvaly-starosta-blatnice-stane-pred-soudem>)
- Česká televize. 20. 11. 2013. *Události v regionech - Změny na stavebním úřadě v Pozořicích*. Citováno dne 5. 4. 2022. (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10122427178-udalosti-v-regionech-brno/313281381991120/cast/292260/>)
- Česká televize. 11. 1. 2018. *Hala v České Třebové, jejíž střecha se před rokem málem zřítla na florbalisty, znovu funguje*. Citováno dne 12. 5. 2022. (<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/2359072-hala-v-ceske-trebove-jejiz-strecha-se-pred-rokem-zritila-na-florbalisty-znovu>)
- Česká televize. 7. 4. 2021. *Na radnici v Boskovicích vzniká nová koalice v čele s ODS, ANO míří do opozice*. Citováno dne 15. 5. 2022. (<https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/3294231-na-radnici-v-boskovicich-vznika-nova-koalice-v-cele-s-ods-ano-miri-do-opozice>)
- *Česko-třebovský deník*. 2022. Citováno dne 12. 5. 2022. (<http://www.zpravodaj.probit.cz/>)
- Český statistický úřad. 2015. *Historický lexikon obcí České republiky - 1869 - 2011*. Citováno dne 14. 4. 2022 (<https://www.czso.cz/csu/czso/historicky-lexikon-obci-1869-az-2015>)
- Český statistický úřad. 2022. *Počet obyvatel v obcích - k 1. 1. 2022*. Citováno dne 1. 5. 2022 (<https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112022>)

- Čistá u Litomyšle. 2022. *Obec*. Citováno dne 8. 3. 2022. (<https://www.cista.info/>)
- Česká Třebová. 2022. *Město/Zastupitelstvo/Dokumenty*. Citováno dne 10. 5. 2022. (<https://www.ceska-trebova.cz/>)
- ČSSD. 2022. *Naši lidé - JUDr. Martin Netolický, Ph.D.* Citováno dne 12. 5. 2022. (<https://www.cssd.cz/nasi-lide/martin-netolicky-1/>)
- Guryča, Richard. 20. 11. 2009. *idnes.cz. Obec Blatnice je v exekuci, její radnice zanedbala dluh*. Citováno dne 18. 3. 2022. (https://www.idnes.cz/brno/zpravy/obec-blatnice-je-v-exekuci-jeji-radnice-zanedbala-dluh.A091119_211904_brno_aja)
- Lichkov. 2022. *Obec*. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/>)
- Litomyšl. 2022. *Úřad, Lidé*. Citováno dne 24. 5. 2022. (<https://www.litomysl.cz/>)
- Mikulecká, Šárka. 14. 9. 2010. *Orlický deník.cz. Terminál těsně před otevřením*. Citováno dne 12. 5. 2022. (https://orlicky.denik.cz/zpravy_region/terminal-tesne-pred-otevrenim20100913.html)
- MV ČR. 2011. *Analýza zavedení přímé volby starostů*. Praha: MV ČR. Citováno dne 5. 4. 2022 (<https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/informace-o-moznosti-zavedeni-prime-volby-starostu-v-cr.aspx>).
- Novinky.cz. 3. 6. 2009. *Na rodinu starostky z Moravan u Brna zaútočil neznámý muž*. Citováno dne 14. 4. 2022. (<https://www.novinky.cz/krimi/clanek/na-rodinu-starostky-z-moravan-u-brna-zautocil-neznamy-muz-40228184>)

BIBLIOGRAFIE

- Nýrov. 2022. *Obec*. Citováno dne 28. 2. 2022. (<http://www.nyrov.cz/prispevky>)
- ODS. 2022. *Místní sdružení Boskovice*. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://www.ods.cz/ms.boskovice>)
- Osouch, Marek. 27. 9. 2017. *Ohlasy dění na Boskovicku. Nemocnice se ve sporu s Julínkem neodvolala. Výpověď tak definitivně neplatí*. Citováno dne 15. 5. 2022. (<https://ohlasy.info/clanky/2017/09/julinec-odvolani.html>)
- Pardubický kraj. 2022. *Samospráva Pardubického kraje*. Citováno dne 25. 5. 2022. (<https://www.pardubickykraj.cz/samosprava>)
- Paroulková, Leona. 21. 9. 2013. *Blanenský deník.cz. Referendum o hale v Boskovicích je neplatné, přišlo málo lidí*. Citováno dne 15. 5. 2022. (https://blanensky.denik.cz/zpravy_region/referendum-o-hale-v-boskovicich-je-neplatne-prislo-malo-lidi-20130921.html)
- Pirátská strana. 2017. *Volební program černé na bílém pro volby 2017 do Poslanecké sněmovny*. Citováno dne 5. 4. 2022 (https://www.pirati.cz/assets/pdf/program_cerne_na_bilem.pdf)
- Piráti a Starostové. 2021. *Programové priority pro parlamentní volby 2021. Vraťme zemi budoucnost*. Citováno dne 5. 4. 2022 (https://www.pirati.cz/assets/pdf/PROGRAM_Pirati_a_Starostove.pdf)
- Pozořice. 2022. *Úřad/Rada městyse*. Citováno dne 5. 4. 2022. (<http://www.pozorice.cz/rada-mestyse/os-1024/p1=5316>)
- Pustá Kamenice. 2022. *Obec/občan*. Citováno dne 25. 2. 2022. (<https://www.pustakamenice.cz/>)

- Svoboda, Tomáš. 25. 5. 2022. *Seznam Zprávy. V Brně kandiduje za ODS boss Komety, Schillerová si u ANO řekla o 30. místo.* Citováno dne 27. 5. 2022. (<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/volby-komunalni-v-brne-kandiduje-za-ods-boss-komety-schillerova-si-u-ano-rekla-o-30-misto-203657>)
- Taušová, Zuzana. 18. 1. 2011. *Brněnský deník.cz. Soud zrušil územní plán Moravan.* Citováno dne 15. 4. 2022. (https://brnensky.denik.cz/zpravy_region/soud-zrusil-uzemni-plan-moravan20110118.html)
- Taušová, Zuzana. 11. 5. 2014. *idnes.cz. Lidé v Pozořicích kritizují stavební úřad. Je to šikana, tvrdí vedoucí.* Citováno dne 5. 4. 2022. (https://www.idnes.cz/brno/zpravy/spor-s-uradem-prace-v-pozoricich.A140509_2063027_brno-zpravy_mich)
- TOP 09. 2010. *Volební program. Volby 2010 Do Poslanecké sněmovny.* Citováno dne 5. 4. 2022 (https://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2010-do-poslanecke-sne-movny_85.pdf).
- Trumpeš, Tomáš. 23. 3. 2021. *Ohlasy dění na Boskovicku. Boskovická koalice se rozpadla. ANO nepřekouslo střet zájmů místostarosty Mazáče.* Citováno dne 15. 5. 2022. (<https://ohlasy.info/clanky/2021/03/pad-koalice.html>)
- Trumpeš, Tomáš. 18. 5. 2022a. *Ohlasy dění na Boskovicku. Lukáš Holík mění značku a místo ANO povede do voleb Naše Boskovice.* Citováno dne 15. 5. 2022. (<https://ohlasy.info/clanky/2022/05/nase-boskovice.html>)
- Trumpeš, Tomáš. 19. 5. 2022b. *Ohlasy dění na Boskovicku. SPOLU povede Michaela Žejšková, starosta Dohnálek post*

BIBLIOGRAFIE

- obhajovat nechce*. Citováno dne 15. 5. 2022. (<https://ohlasy.info/clanky/2022/05/spolu.html>)
- Vavrečková, Klára. 2016. Bakalářská práce. *Starostování v obcích v okrese Šumperk – je vítězství ve volbách opravdová výhra?* Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity. Citováno dne 15. 4. 2022 (<https://theses.cz/id/y2flzg/>)
 - Vlada.cz. 2022. *Přehled vlád ČR. Vlády Mirka Topolánka*. Citováno dne 16. 5. 2022. (<https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2007-cr/>)
 - Vojáček, Michele. 4. 5. 2021. *Litomyšl - Proč to (neu)děláte?! - infokampaň o dění ve městě*. Citováno dne 24. 5. 2022. (https://www.litomysl.cz/aktuality/z_mesta/proc_to_neu_debate_infokampan_o_deni_ve_meste)
 - Vojáček, Michele. 4. 5. 2022. *Litomyšl - Radnice hledá potenciální investory na vybudování domova pro seniory*. Citováno dne 24. 5. 2022. (https://www.litomysl.cz/aktuality/radnice_hleda_potencialni_investory_na_vybudovani_domova_pro_seniory)
 - Volby.cz. 2022a. *Komunální volby v Pardubickém kraji v roce 2014*. Citováno dne 4. 5. 2022. (<https://volby.cz/pls/kv2014/kv631?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=5300>)
 - Volby.cz. 2022b. *Komunální volby v Jihomoravském kraji v roce 2014*. Citováno dne 4. 5. 2022. (<https://volby.cz/pls/kv2014/kv631?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=6200>)
 - Volby.cz. 2022c. *Komunální volby v Pardubickém kraji v roce 2018*. Citováno dne 4. 5. 2022.

- (<https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv631?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=5300>)
- Volby.cz. 2022d. *Komunální volby v Jihomoravském kraji v roce 2018*. Citováno dne 4. 5. 2022. (<https://www.volby.cz/pls/kv2018/kv631?xjazyk=CZ&xid=1&xnumnuts=6200>)
 - Volby.cz 2022e. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Pustá Kamenice*. Citováno dne 27. 2. 2022.
 - Volby.cz. 2022f. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Lichkov*. Citováno dne 7. 3. 2022.
 - Volby.cz. 2022g. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Čistá*. Citováno dne 9. 3. 2022.
 - Volby.cz. 2022h. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Lito-myšl*. Citováno dne 18. 5. 2022.
 - Volby.cz. 2022i. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Česká Třebová*. Citováno dne 10. 5. 2022.
 - Volby.cz. 2022j. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Nýrov*. Citováno dne 28. 2. 2022.
 - Volby.cz. 2022k. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Blatnice pod Svatým Antonínkem*. Citováno dne 19. 3. 2022.
 - Volby.cz. 2022l. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Pozoříce*. Citováno dne 5. 4. 2022.
 - Volby.cz. 2022m. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Moravany*. Citováno dne 10. 4. 2022.
 - Volby.cz. 2022n. *Komunální volby mezi lety 1990 až 2018 – Boskovice*. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://volby.cz/>)
 - Volby.cz. 2022o. *Komunální volby v Trstěnici v roce 2018*. Citováno dne 10. 3. 2022.

(<https://volby.cz/pls/kv2018/kv1111?xjazyk=CZ&xid=1&xdz=1&xnum-nuts=5303&xobec=578894&xstat=0&xvyber=0>)

- Volby.cz. 2022p. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky 2013*. Citováno dne 16. 5. 2022. (<https://volby.cz/pls/ps2013/ps?xjazyk=CZ>)
- Volby.cz. 2022q. *Volby do Senátu Parlamentu ČR v letech 1998 a 2004 – obvod č. 55 Brno-město*. Citováno dne 16. 5. 2022.
- Volby.cz. 2022r. *Volby do krajského zastupitelstva Pardubického kraje v letech 2016 a 2020*. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://volby.cz/>)
- Wikipedia.cz. 2022. *Seznam osobností České Třebové*. Citováno dne 12. 5. 2022. (https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_osobnost%C3%AD_%C4%8Cesk%C3%A9_T%C5%99ebov%C3%A9)
- Zábaj, Michal. 3. 7. 2019. *Blanenský deník.cz. Odškodnění pro Julínka od boskovické nemocnice? Částka vyrovnání je tajná*. Citováno dne 15. 5. 2022. (<https://blanensky.denik.cz/zpravy-region/odskodneni-pro-julinka-od-boskovicke-nemocnice-castka-vyrovnani-je-tajna-20190703.html>)
- *Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů*. Citováno dne 5. 2. 2022 ([128/2000 Sb. Zákon o obcích \(zakonyprolidi.cz\)](https://www.zakonyprolidi.cz))

Rozhovory

- Rozhovor se starostkou obce Blatnice pod Svatým Antonínkem Svatavou Blahynkovou dne 13. 1. 2022.

- Rozhovor s bývalou starostkou obce Blatnice pod Svatým Antonínkem Lenkou Fojtíkovou dne 15. 12. 2021.
- Rozhovor s bývalým starostou obce Blatnice pod Svatým Antonínkem Vladimírem Hanákem dne 16. 3. 2022.
- Rozhovor se zastupitelem obce Blatnice pod Svatým Antonínkem Milanem Zedkou dne 22. 4. 2022.
- Rozhovor se starostou města Boskovice Jaroslavem Dohnálkem dne 9. 2. 2022.
- Rozhovor s bývalou starostkou města Boskovice Hanou Nedomovou dne 26. 1. 2022.
- Rozhovor se zastupitelem města Boskovice Vladimírem Farským dne 4. 2. 2022.
- Rozhovor se starostkou města Česká Třebová Magdalénou Peterkovou dne 2. 3. 2022.
- Rozhovor s bývalým starostou města Česká Třebová Jaroslavem Zedníkem dne 18. 2. 2022.
- Rozhovor se zastupitelem města Česká Třebová Lubomírem Vašinou dne 11. 3. 2022.
- Rozhovor se starostou obce Čistá Petrem Dřínovským dne 10. 2. 2022.
- Rozhovor s bývalým starostou obce Čistá Bohumilem Pavlišem dne 25. 2. 2022.
- Rozhovor se zastupitelem obce Čistá Pavlem Kuře dne 11. 3. 2022.
- Rozhovor se starostou obce Lichkov Romanem Richtrem dne 25. 3. 2022.
- Rozhovor s bývalým starostou obce Lichkov Zdeňkem Brůnou dne 25. 3. 2022.

BIBLIOGRAFIE

- Rozhovor se zastupitelem obce Lichkov Stanislavem Moravcem dne 28. 3. 2022.
- Rozhovor se starostou města Litomyšl Danielem Brýdlem dne 10. 12. 2021.
- Rozhovor s bývalým starostou města Litomyšl Radomilem Kašparem dne 10. 12. 2021.
- Rozhovor s bývalým starostou města Litomyšl Michalem Kortyšem dne 17. 12. 2021.
- Rozhovor se zastupitelem města Litomyšl Vítězslavem Hanzlem dne 17. 1. 2022.
- Rozhovor se starostkou obce Moravany Helenou Kadlečkovou dne 15. 2. 2022.
- Rozhovor s bývalou starostkou obce Moravany Marií Barešovou dne 15. 2. 2022.
- Rozhovor se zastupitelem obce Moravany Pavlem Slavíkem dne 9. 3. 2022.
- Rozhovor se starostkou obce Nýrov Anetou Sedláčkovou dne 26. 1. 2022.
- Rozhovor s bývalým starostou obce Nýrov Ivo Dvořáčkem dne 23. 2. 2022.
- Rozhovor se zastupitelem obce Nýrov Stanislavem Michalem dne 23. 2. 2022.
- Rozhovor se starostou městysu Pozořice Alešem Krčem dne 10. 2. 2022.
- Rozhovor s bývalým starostou městysu Pozořice Jaromírem Červenkou dne 9. 2. 2022.
- Rozhovor se zastupitelem městysu Pozořice Vojtěchem Řičánkem dne 2. 3. 2022.

- Rozhovor se starostou obce Pustá Kamenice Jaroslavem Sklenářem dne 20. 1. 2022
- Rozhovor s bývalým starostou obce Pustá Kamenice Miroslavem Myškou dne 20. 1. 2022.
- Rozhovor se zastupitelkou obce Pustá Kamenice Hanou Kašparovou dne 19. 1. 2022.

Všechny nahrávky rozhovorů vlastní autor práce.

Zápisy ze zasedání zastupitelstev

Blatnice pod Svatým Antonínkem

- *Zápis ze zasedání zastupitelstva ze dne 15. 6. 2010.* Citováno dne 18. 3. 2022.
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 14. 11. 2018.* Citováno dne 18. 3. 2022.
- *Zápis ze zasedání zastupitelstva ze dne 17. 12. 2018.* Citováno dne 18. 3. 2022.
- *Zápis ze zasedání zastupitelstva ze dne 6. 2. 2019.* Citováno dne 18. 3. 2022. (<https://www.obecblatnice.cz/obecni-urad-1/vyhlasiky-zakony-a-usneseni-zastupitelstva/#Usnesen%C3%AD%20zastupitelstva%20obce>)

Boskovice

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 8. 11. 2010.* Citováno dne 14. 5. 2022.
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 10. 11. 2014.* Citováno dne 14. 5. 2022.
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 30. 10. 2018.* Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://www.boskovice.cz/zapisy-z-jednani-zm/ds-1267/p1=30903>)

Česká Třebová

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 10. 11. 2010.* Citováno dne 12. 5. 2022.

BIBLIOGRAFIE

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 3. 11. 2014.* Citováno dne 12. 5. 2022.
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 31. 10. 2018.* Citováno dne 12. 5. 2022. (<https://www.ceska-trebova.cz/usneseni-zastupitelstva-mesta/ds-1002/p1=42136>)

Čistá

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 3. 11. 2014.* Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Zápis ze zasedání zastupitelstva ze dne 16. 4. 2018.* Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 1. 11. 2018.* Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Zápis ze zasedání zastupitelstva ze dne 7. 8. 2019.* Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Zápis ze zasedání zastupitelstva ze dne 8. 3. 2022.* Citováno dne 10. 3. 2022. (<https://www.cista.info/zapisy-z-jednani-zastupitelstva-obce>)

Lichkov

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 4. 11. 2014.* Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=4064997>)
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 29. 10. 2018.* Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=6561367>)

Litomyšl

- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 4. 12. 1990.* Citováno dne 25. 5. 2022.
- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 1. 12. 1994.* Citováno dne 25. 5. 2022.
- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 26. 11. 1998.* Citováno dne 25. 5. 2022.
- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 12. 11. 2002.* Citováno dne 25. 5. 2022.

- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 31. 10. 2006.* Citováno dne 25. 15. 2022.
- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 8. 11. 2010.* Citováno dne 25. 5. 2022.
- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 5. 11. 2014.* Citováno dne 25. 5. 2022.
- *Usnesení z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 1. 11. 2018.* Citováno dne 25. 5. 2022. (<https://www.litomysl.cz/zastupitelstvo/usneseni>)

Moravany

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 1. 12. 2010.* Citováno dne 11. 4. 2022.
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 6. 11. 2014.* Citováno dne 11. 4. 2022.
- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 1. 11. 2018.* Citováno dne 11. 4. 2022. (<http://www.moravanyubrna.cz/usneseni-zastupitelstva-obce/ds-1018/archiv=0&p1=63>)

Nýrov

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 29. 10. 2018.* Citováno dne 28. 2. 2022. (<http://www.nyrov.cz/stranky/zastupitelstvo>)

Pozořice

- *Výpis usnesení z ustavujícího zasedání ze dne 31.10.2018.* Citováno dne 5. 4. 2022. (<http://www.pozorice.cz/ze-zasedani-zastupitelstva/ds-1014/p1=1026>)

Pustá Kamenice

- *Zápis z ustavujícího zasedání zastupitelstva ze dne 30. 10. 2018.* Citováno dne 26. 2. 2022. (https://www.pustakamenice.cz/data/docs/1/99/99_Vypis-volba.pdf)
- *Zápis ze zasedání zastupitelstva ze dne 20. 12. 2021.* Citováno dne 26. 2. 2022.

(https://www.pustakamenice.cz/data/docs/1/159/159_zapis-c-7-ze-schuze-konane-dne-20-12-2021.pdf)

Zpravodaje a další dokumenty vztahující se ke zkoumaným obcím

Blatnice pod Svatým Antonínkem

- *Blatnické info listy*. Říjen 2014. Citováno dne 18. 3. 2022.
- *Blatnický zpravodaj*. 2018, č. 42. Citováno dne 18. 3. 2022.
- *Blatnický zpravodaj*. 2019, č. 45. Citováno dne 18. 3. 2022.
- *Blatnický zpravodaj*. 2020, č. 47. Citováno dne 18. 3. 2022.
- *Blatnické zpravodaje*. 2021, č. 48 a 49. Citováno dne 18. 3. 2022.
(<https://www.obecblatnice.cz/blatnicky-zpravodaj/>)
- *Rozvojový strategický dokument obce pro období 2021-2025*. 2020. Blatnice pod Svatým Antonínkem. Citováno dne 18. 3. 2022. (<https://www.obecblatnice.cz/dokumenty-formulare/>)

Boskovice

- *Boskovice – město sedmizubého hřebene*. 2021. Boskovice. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://www.boskovice.cz/o-meste/ms-30758/p1=30758>)
- *Boskovický zpravodaj*. 2018a, roč. 1, č. 8. Citováno dne 14. 5. 2022.
- *Boskovický zpravodaj*. 2018b, roč. 1, č. 9. Citováno dne 14. 5. 2022.
- *Boskovický zpravodaj*. 2020, roč. 3, č. 1. Citováno dne 14. 5. 2022.
- *Boskovický zpravodaj*. 2021, roč. 4, č. 1. Citováno dne 14. 5. 2022.

- *Boskovický zpravodaj*. 2022a, roč. 5, č. 1. Citováno dne 14. 5. 2022.
- *Boskovický zpravodaj*. 2022b, roč. 5, č. 5. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://www.boskovice.cz/boskovicky-zpravodaj/ds-1509/archiv=1&p1=30793>)
- *Radniční listy*. 2014a, roč. 12, č. 8. Citováno dne 14. 5. 2022.
- *Radniční listy*. 2014b, roč. 12, č. 9. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://www.boskovice.cz/radnicni-listy-archiv/ds-1273/p1=30793>)
- *Strategický plán rozvoje města na období 2022-2032*. 2021. Citováno dne 14. 5. 2022. (<https://www.boskovice.cz/strategie-a-koncepce/ds-1447/p1=30925>)

Česká Třebová

- *Českotřebovsko Ročenka*. 2021. Česká Třebová. Citováno dne 11. 5. 2022. (<https://rocnkaceskotrebovsko.cz/rocnky/>)
- *Profil města*. 2002. Česká Třebová. Citováno dne 11. 5. 2022. (<https://www.ceska-trebova.cz/strategicky-plan-mesta/ds-1084/archiv=0&p1=43148>)
- *Českotřebovský zpravodaj*. 2011, roč. 20, č. 1. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českotřebovský zpravodaj*. 2012, roč. 21, č. 1. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českotřebovský zpravodaj*. 2013, roč. 22, č. 1. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českotřebovský zpravodaj*. 2014, roč. 23, č. 1. Citováno dne 11. 5. 2022.

BIBLIOGRAFIE

- *Českořebovský zpravodaj*. 2015, roč. 24, č. 1. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českořebovský zpravodaj*. 2016, roč. 25, č. 1. Citováno dne 11. 5. 2022. (<https://www.digitalniknihovna.cz/mkct/periodical/uuid:abe43d14-468c-4530-9dbd-1356f07858c9>)
- *Českořebovské noviny*. 2018, roč. 3, č. 10. Citováno dne 11. 5. 2022. (<https://www.ceskotrebovskenoviny.cz/archiv-starsich-cisel/category/35-rijen>)
- *Českořebovský zpravodaj*. 2020, roč. 1, Leden. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českořebovský zpravodaj*. 2021a, roč. 2, Leden. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českořebovský zpravodaj*. 2021b, roč. 2, Prosinec. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českořebovský zpravodaj*. 2022a, roč. 3, Leden. Citováno dne 11. 5. 2022.
- *Českořebovský zpravodaj*. 2022b, roč. 3, Prosinec. Citováno dne 11. 5. 2022. (<https://www.ceskotrebovskenoviny.cz/archiv-starsich-cisel/category/65-ceskotrebovsky-zpravodaj-2021>)

Čistá

- *Obecní zpravodaje*. 2011, č. 1 a 3. Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Obecní zpravodaj*. 2014, č. 1. Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Obecní zpravodaj*. 2015, č. 4. Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Obecní zpravodaj*. 2017, č. 1, 2 a 4. Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Obecní zpravodaje*. 2018, č. 1 a 2. Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Obecní zpravodaje*. 2019, č. 1, 5 a 6. Citováno dne 8. 3. 2022.

- *Obecní zpravodaje*. 2020, č. 1, mimořádný zpravodaj a č. 6. Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Obecní zpravodaje*. 2021, č. 3 a 4. Citováno dne 8. 3. 2022.
- *Obecní zpravodaje*. 2022, č. 1. Citováno dne 8. 3. 2022. (<https://www.cista.info/obecni-obcasnik>)
- *Strategický rozvojový plán 2021-2030*. 2020. Praha. Citováno dne 8. 3. 2022. (<https://www.cista.info/strategicky-rozvojovy-plan>)

Lichkov

- *Lichkovský Občasník*. Září 2014. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=6443964>)
- *Mimořádný Lichkovský Občasník*. 2014. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=4003112>)
- *Lichkovský Občasník*. Září a říjen 2018a. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=6458902>)
- *Lichkovský Občasník*. Listopad a prosinec 2018b. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=6561656>)
- *Lichkovský Občasník*. Září až listopad 2020. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=7770576>)
- *Lichkovský Občasník*. Prosinec 2020, leden a únor 2021. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=7913460>)
- *Lichkovský Občasník*. Září až Listopad 2021. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=8412374>)

BIBLIOGRAFIE

- *Lichkovský Občasník*. Březen až květen 2022. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/file.php?nid=2097&oid=8779722>)
- *Lichkovské Občasníky*. 2014-2022. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/lichkovsky-obcasnik-novy>)
- *Územní plán Lichkov*. 2017. Lichkov. Citováno dne 6. 3. 2022. (<https://www.lichkov.cz/uzemni-plan-obce>)

Litomyšl

- *Městský zpravodaj Lilie*. 2013, roč. 23, č. 1. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2014a, roč. 24, č. 9. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2014b, roč. 24, č. 10. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2017a, roč. 27, č. 1. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2017b, roč. 27, č. 10. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2018a, roč. 28, č. 1. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2018b, roč. 28, č. 9. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2020, roč. 30, č. 1. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2021, roč. 31, č. 1. Citováno dne 23. 5. 2022.

- *Městský zpravodaj Lilie*. 2022a, roč. 32, č. 1. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2022b, roč. 32, č. 3. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Městský zpravodaj Lilie*. 2022c, roč. 32, č. 4. Citováno dne 23. 5. 2022.
- *Strategický plán rozvoje města Litomyšl 2022-2030*. 2022. Litomyšl (prozatímní verze). Citováno dne 25. 5. 2022. (<https://www.litomysl.cz/strategicky-plan/pripominky-k-navrhu/>)

Moravany

- *Moravanské listy*. 2014, č. 3.
- *Moravanské listy*. 2018, č. 3.
- *Program rozvoje obce na období 2016–2020*. 2015. Moravany. Citováno dne 10. 4. 2022.
- *Program rozvoje obce na období 2021–2026*. 2020. Moravany. Citováno dne 10. 4. 2022. (<http://www.moravanyubrna.cz/strategicky-plan-obce/ds-1046/p1=2919>)

Nýrov

- *Nýrovský občasník*. 2018, č. 1.
- *Nýrovské občasníky*. 2019, č. 2-4.
- *Nýrovský občasník*. 2020, č. 6.
- *Nýrovské občasníky*. 2021, č. 7-9. Citováno dne 28. 2. 2022 (<http://www.nyrov.cz/vyhledavani?search=ob%C4%8Dasn%C3%ADk>)
- *Program rozvoje obce Nýrov 2022-2030*. 2021. Nýrov.

Pozořice

- *Pozořický zpravodaj*. 2014, č. 3. Citováno dne 3. 4. 2022.
- *Pozořický zpravodaj*. 2018, č. 4. Citováno dne 3. 4. 2022.
- *Pozořický zpravodaj*. 2019, č. 5. Citováno dne 3. 4. 2022.
- *Pozořický zpravodaj*. 2020, č. 6. Citováno dne 3. 4. 2022.
- *Pozořický zpravodaj*. 2021, č. 5. Citováno dne 3. 4. 2022. (<http://www.pozorice.cz/pozoricky-zpravodaj/ds-1019/p1=59>)
- *Program rozvoje městyse na období 2016–2021*. 2015. Pozořice. Citováno dne 2. 4. 2022. (<https://www.obcepro.cz/program-rozvoje-obce-1054.modal>)
- *Program rozvoje městyse na období 2022-2027*. 2021. Pozořice. Citováno dne 2. 4. 2022 (<http://www.pozorice.cz/program-rozvoje-mestyse/ds-1075/p1=2627>)
- *Strategický plán rozvoje sportu městyse POZOŘICE 2018 – 2022*. 2018. Brno. Citováno dne 2. 4. 2022.

Pustá Kamenice

- *Naše Pustá Kamenice*. 2014. Pustá Kamenice.
- *Program rozvoje obce na období 2021–2027*. 2021. Pustá Kamenice.
- *Pustokamenické listy*. 2014, roč. 8, č. 3. Citováno dne 26. 2. 2022. (https://www.pustakamenice.cz/data/issues/6/40/40_pkl-2014-3.pdf)
- *Pustokamenické listy*. 2019, roč. 13, č. 4. Citováno dne 26. 2. 2022. (https://www.pustakamenice.cz/data/issues/6/84/84_pkl-2019-4-150dpi.pdf)

- *Pustokamenické listy*. 2020, roč. 14, č. 4. Citováno dne 26. 2. 2022. (https://www.pustakamenice.cz/data/issues/6/88/88_pkl-2020-4-150dpi.pdf)
- *Pustokamenické listy*. 2021, roč. 15, č. 4. Citováno dne 26. 2. 2022. (https://www.pustakamenice.cz/data/issues/6/69/69_pkl-2021-4-192dpi.pdf)
- *Vesnice roku 2018 v Pardubickém kraji*. 2018. Pustá Kamenice. Osík.

Přílohy

Výsledky²⁵⁶ komunálních voleb ve zkoumaných obcích mez lety 1990 až 2018

Příloha č. 1: Volby v Pusté Kamenici v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSL	X ²⁵⁷	17,70	X	1	14,29
KSČ	X	12,20	X	1	14,29
OF	X	21,50	X	2	28,57
SNK	X	48,60	X	3	42,86
Celkem	X	100	X	7	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
238	221		92,86		

Příloha č. 2: Volby v Pusté Kamenici v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	537	40,25	4	3	42,86
KSČM	78	5,85	1	0	0
KDU-ČSL	212	15,89	3	1	14,29
SNK	495	37,11	4	3	42,86
Koalice SPR-RSČ, SDČR	12	0,90	2	0	0
Celkem	1 334	100	14	7	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
254	215		84,65		

²⁵⁶ U voleb 2010 až 2018 jsou zvýrazněny kandidátky, za které kandidovali starostové zvolení na ustavujícím zasedání zastupitelstva po daných volbách. Neplatí to v případech, kdy byla sestavena pouze jedna kandidátka.

²⁵⁷ Nejsou dostupná data.

Příloha č. 3: Volby v Pusté Kamenici v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
NK	100	7,72	1	1	14,29
SNK	533	41,16	3	3	42,86
SNK	344	26,56	4	2	28,57
KSČM	59	4,56	1	0	0
KDU-ČSL	259	20,00	3	1	14,29
Celkem	1295	100	12	7	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
256	211		82,42		

Příloha č. 4: Volby v Pusté Kamenici v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK I	588	51,90	5	4	57,14
SNK II	411	36,28	4	3	42,86
Jaroslav Sklenář	134	11,83	1	0	0
Celkem	1133	100,01	10	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
264	186		70,45		

Příloha č. 5: Volby v Pusté Kamenici v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK IV.	326	27,84	3	2	28,57
SNK III.	204	17,42	5	1	14,29
SNK I.	540	46,11	6	4	57,14
SNK II.	101	8,63	3	0	0
Celkem	1 171	100	17	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
259	197		76,06		

Příloha č. 6: Volby v Pusté Kamenici v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK – Pustá Kamenice I.	1 078	100	8	7	100
Celkem	1 078	100	8	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
276	196		71,01		

Příloha č. 7: Volby v Pusté Kamenici v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK Pustá Kamenice I.	930	100	8	7	100
Celkem	930	100	8	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
268	187		69,78		

Příloha č. 8: Volby v Pusté Kamenici v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK Pustá Kamenice č. 1	1 062	100	8	7	100
Celkem	1 062	100	8	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
274	188		68,61		

Pramen k přílohám č. 1 až 8: volby.cz (Pustá Kamenice)

Příloha č. 9: Volby v Lichkově v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
	abs.	%	abs.	%
KSČ	X	20,80	2	18,18
OF	X	44,30	5	45,45
SNK	X	34,90	4	36,36
Celkem	X	100	11	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %	
394	332		84,26	

Příloha č. 10: Volby v Lichkově v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	1 055	57,12	7	5	55,56
SNK	792	42,88	6	4	44,44
Celkem	1 847	100	13	9	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
408	283		69,36		

Příloha č. 11: Volby v Lichkově v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSSD	610	25,31	9	2	22,22
SNK	413	17,14	6	2	22,22
SNK	425	17,63	6	2	22,22
SNK	962	39,92	9	3	33,33
Celkem	2 410	100	30	9	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
387	295		76,23		

Příloha č. 12: Volby v Lichkově v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Pro obec Lichkov a její občany	589	23,23	9	2	22,22
SNK č. 12	394	15,54	9	2	22,22
KSČM	110	4,34	9	0	0
SNK č. 11	389	15,35	9	1	11,11
SNK Nezávislí příznivci ČSSD	237	9,35	6	1	11,11
SNK č. 10	649	25,60	9	3	33,33
ČSSD	167	6,59	6	0	0
Celkem	2 535	100	57	9	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
412	308		74,76		

Příloha č. 13: Volby v Lichkově v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSSD	397	17,57	9	2	22,22
SNK, č. 2	532	23,54	9	2	22,22
SNK, č. 3	374	16,55	9	1	11,11
SNK, č. 4	371	16,42	9	1	11,11
SNK, č. 1	586	25,93	9	3	33,33
Celkem	2 260	100	45	9	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
406	263		64,78		

Příloha č. 14: Volby v Lichkově v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK, č. 3	412	18,87	9	2	22,22
SNK, č. 4	359	16,45	9	1	11,11
Za Lichkov krásnější, SNK	307	14,06	9	1	11,11
SNK, č. 2	513	23,50	9	2	22,22
SNK, č. 1	592	27,12	9	3	33,33
Celkem	2 183	100	45	9	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
419	265		63,48		

Příloha č. 15: Volby v Lichkově v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK "VŠE PRO OBEC 2014"	607	26,23	9	3	33,33
"Pro lepší Lichkov II.", SNK	316	13,66	9	1	11,11
"Pro lepší Lichkov I.", SNK	390	16,85	9	2	22,22
Pro lepší Lichkov, SNK	221	9,55	9	1	11,11
"Pro lepší Lichkov III.", SNK	121	5,23	9	0	0
Lichkov 2014 č. 1, SNK	346	14,95	9	1	11,11
Lichkov 2014 č. 2, SNK	313	13,53	9	1	11,11
Celkem	2 314	100	63	9	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
419	274		65,39		

Příloha č. 16: Volby v Lichkově v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK "VŠE PRO OBEC 2018"	1418	56,99	9	6	66,67
Lichkov 2018	303	12,18	9	1	11,11
PRO LEPŠÍ LICHKOV II.	208	8,36	9	1	11,11
PRO LEPŠÍ LICHKOV	155	6,23	9	0	0
PRO LEPŠÍ LICHKOV I.	404	16,24	9	1	11,11
Celkem	2 488	100	45	9	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
423	287		67,85		

Pramen k přílohám č. 9 až 16: volby.cz (Lichkov)

Příloha č. 17: Volby v Čisté v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
	abs.	%	abs.	%
ČSL	X	19,70	3	20
KSČ	X	14,50	2	13,33
OF	X	50,20	8	53,33
SNK	X	15,70	2	13,33
Celkem	X	100,1	15	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %	
578	462		80,10	

Příloha č. 18: Volby v Čisté v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Sdružení KDU-ČSL, NK	1 047	26,98	11	3	27,27
KSČM	501	12,91	7	1	9,09
SNK	354	9,12	5	1	9,09
SNK	1 978	50,98	11	6	54,55
Celkem	3 880	100	34	11	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
617	400		64,83		

Příloha č. 19: Volby v Čisté v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	521	20,90	4	2	22,22
SNK	1 086	43,56	7	4	44,44
Sdružení KDU-ČSL, NK	886	35,54	7	3	33,33
Celkem	2 493	100	18	9	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
648	314		48,46		

Příloha č. 20: Volby v Čisté v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
“Čistá“	2 086	65,27	11	7	63,64
Hasiči	1 110	34,73	9	4	36,36
Celkem	3 196	100	20	11	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
677	348		51,40		

Příloha č. 21: Volby v Čisté v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK ČISTÁ	1 689	34,94	12	5	33,33
SNK – Čistá pro rozvoj obce	1 130	23,38	15	4	26,67
SNK – TJ Sokol Čistá	900	18,62	11	3	20
„Hasiči a občané za obec krásnější“	1 115	23,07	15	3	20
Celkem	4 834	100	53	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
687	359		52,26		

Příloha č. 22: Volby v Čisté v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
TJ SOKOL ČISTÁ, SNK	1 086	22,01	15	3	20
Volební SNK	1 747	35,41	15	5	33,33
SNK Čistá 2010	2 101	42,58	15	7	46,67
Celkem	4 934	100	45	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
720	378		52,50		

Příloha č. 23: Volby v Čisté v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Vol. sdr. pro obec Čistá, SNK	788	14,50	15	2	13,33
SNK Čistá 2014	1 941	35,71	15	6	40
Občané občanům II, SNK	600	11,04	15	1	6,67
Občané občanům I, SNK	970	17,85	15	3	20
Vol. sdr. nez. kandidátů Čistá, SNK	1 136	20,90	15	3	20
Celkem	5 435	100	75	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
757	417		55,09		

Příloha č. 24: Volby v Čisté v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Vol. sdr. pro obec Čistá	1 029	18,06	14	3	20
SNK Čistá 2018	1 618	28,40	15	4	26,67
Vol. SNK Čistá	1 276	22,40	15	3	20
"Občané občanům"	1 774	31,14	15	5	33,33
Celkem	5 697	100	59	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
774	423		54,65		

Pramen k přílohám č. 17-24: volby.cz (Čistá)

Příloha č. 25: Volby v Litomyšli v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
		%	abs.	%
ČSL	30,60		9	30
ČSS	3,70		1	3,33
KSČ	4,30		1	3,33
OF	39,50		12	40
ČSSD	3,70		2	6,67
Radikální republikánská strana	4,40		1	3,33
NK	1		0	0
SNK	12,80		4	13,33
Celkem	100		30	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %	
7 326	5 889		80,38	

Příloha č. 26: Volby v Litomyšli v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	13 165	12,81	11	3	13,04
Sdružení ČSSD, NK	9 265	9,02	14	2	8,70
KDU-ČSL	27 790	27,05	23	6	26,09
KSČM	11 659	11,35	23	3	13,04
ODA	5 168	5,03	6	1	4,35
Koalice SPR-RSČ, SDČR	1 379	1,34	5	0	0
ODS	34 324	33,41	23	8	34,78
Celkem	102 750	100	105	23	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
7 540	5 339		70,81		

Příloha č. 27: Volby v Litomyšli v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	10 062	11,67	23	3	13,04
KDU-ČSL	19 293	22,37	23	5	21,74
ČSSD	12 503	14,50	23	3	13,04
KSČM	5 511	6,39	20	2	8,70
Sdružení US, NK	14 864	17,23	22	4	17,39
Nezávislí	11 974	13,88	23	3	13,04
ODS	12 044	13,96	23	3	13,04
Celkem	86 251	100	157	23	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
8 098	4 178		51,59		

Příloha č. 28: Volby v Litomyšli v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Sdružení US-DEU, NK	14 248	18,84	23	4	17,39
Sdružení nezávislých	15 249	20,16	23	5	21,74
KSČM	6 290	8,32	23	2	8,70
KDU-ČSL	16 729	22,12	23	5	21,74
ČSSD	9 873	13,05	23	3	13,04
ODS	13 252	17,52	23	4	17,39
Celkem	75 641	100,01	138	23	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
8 198	3 863		47,13		

Příloha č. 29: Volby v Litomyšli v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Nestraníci	14 326	17,58	23	4	17,39
KDU-ČSL	15 047	18,46	23	4	17,39
KSČM	6 467	7,93	22	2	8,70
Sdružení SNK ED, NK	11 030	13,53	23	3	13,04
ODS	20 067	24,62	23	6	26,09
ČSSD	14 563	17,87	23	4	17,39
Celkem	81 500	100	137	23	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
8 146	4 012		49,36		

Příloha č. 30: Volby v Litomyšli v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ODS	18 349	19,04	23	5	21,74
ČSSD	12 764	13,24	23	3	13,04
Nestraníci pro Litomyšl	9 213	9,56	23	2	8,70
Patriot - SNK	5 195	5,39	23	1	4,35
KSČM	5 312	5,51	23	1	4,35
KDU-ČSL	14 079	14,61	23	4	17,39
Zelená Pro Litomyšl	1 394	1,45	12	0	0
SNK "Generace 89"	8 862	9,19	23	2	8,70
TOP 09 – Fórum občanů Litomyšle	13 020	13,51	23	3	13,04
Věci veřejné	8 201	8,51	23	2	8,70
Celkem	96 389	100	219	23	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
8 091	4 609		57,03		

Příloha č. 31: Volby v Litomyšli v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KDU-ČSL	12 784	15,34	23	4	17,39
Nestraníci	7 949	9,54	23	2	8,70
ČSSD	10 160	12,19	23	3	13,04
Generace 89, SNK	9 598	11,52	23	3	13,04
ODS	12 363	14,84	23	4	17,39
TOP 09	8 717	10,46	23	2	8,70
Fórum občanů Litomyšle, SNK	8 259	9,91	23	2	8,70
KSČM	4 228	5,07	23	1	4,35
Patriot - SNK	9 270	11,12	23	2	8,70
Celkem	83 328	100	207	7	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
8 040	4 044		50,31		

Příloha č. 32: Volby v Litomyšli v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSSD	6 257	8,30	19	2	8,70
Nestraníci	12 108	16,06	23	4	17,39
KSČM	4 725	6,27	23	1	4,35
KDU-ČSL	17 085	22,66	23	5	21,74
Generace 89	18 598	24,67	23	6	26,09
ODS	16 616	22,04	23	5	21,74
Celkem	75 389	100	134	23	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
7 975	3 809		47,81		

Pramen k přílohám č. 25-32: volby.cz (Litomyšl)

Příloha č. 33: Volby v České Třebové v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
		%	abs.	%
ČSL		14	3	10,34
ČSS		5,80	2	6,90
KSČ		13,60	4	13,79
OF		39,50	13	44,83
ČSSD		5,40	0	0
ČSZ		2,10	1	3,45
KDS		8,30	2	6,90
Strana zelených		6,70	3	10,34
NK		1	0	0
SNK		3,70	1	3,45
Celkem		100	29	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky	Volební účast v %		
12 932	9 763	75,52		

Příloha č. 34: Volby v České Třebové v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KDU-ČSL	36 864	19,48	27	5	18,52
KDS	4 578	2,42	10	1	3,70
KSČM	21 949	11,60	27	3	11,11
Sdružení ČSSD, SZ, ZS, NK	27 628	14,60	27	4	14,81
Sdružení ODS, NK	64 970	34,33	27	10	37,04
Koalice SPR-RSČ, SDČR	8 096	4,28	17	1	3,70
Sdružení ODA, NK	22 230	11,75	12	3	11,11
Sdružení LB, NK	2 928	1,55	8	0	0
Celkem	189 243	100	155	27	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
13 055	8 275		63,41		

Příloha č. 35: Volby v České Třebové v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSSD	25 027	17,76	27	5	18,52
KDU-ČSL	22 326	15,84	27	4	14,81
KSČM	11 416	8,10	27	2	7,41
ODS	33 310	23,64	27	7	25,93
Koalice SPR-RSČ, SDČR	661	0,47	23	0	0
SNK	48 174	34,19	27	9	33,33
Celkem	140 914	100	158	27	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
13 260	5 795		44,09		

Příloha č. 36: Volby v České Třebové v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSSD	24 246	15,96	27	4	14,81
Českotřebovští živnostníci a podnikatelé, SNK	24 025	15,82	27	4	14,81
KSČM	15 538	10,23	27	3	11,11
ODS	26 646	17,54	27	5	18,52
US-DEU	10 921	7,19	27	2	7,41
Sdružení nezávislých	33 127	21,81	27	6	22,22
KDU-ČSL	17 398	11,45	27	3	11,11
Celkem	151 901	100	189	27	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
13 428	6 323		47,10		

Příloha č. 37: Volby v České Třebové v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
"Za prosperitu České Třebové", SNK	12 591	8,30	27	2	7,41
Strana drobných živnostníků a podnikatelů	13 198	8,70	27	2	7,41
Nestraníci	57 974	38,21	27	11	40,74
KDU-ČSL	10 429	6,87	27	2	7,41
KSČM	10 449	6,89	27	2	7,41
ODS	25 188	16,60	27	4	14,81
ČSSD	21 895	14,43	27	4	14,81
Celkem	151 724	100	189	27	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
13 401	6 205		46,40		

Příloha č. 38: Volby v České Třebové v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KSČM	7 332	5,06	23	1	3,70
Koalice pro ČT – NK, KDU-ČSL, SNK-ED	18 094	12,48	27	3	11,11
Nestraníci s podporou TOP 09	54 962	37,92	27	11	40,74
ODS	16 280	11,23	27	3	11,11
"Strana soukromníků" ČR	12 065	8,32	27	2	7,41
ČSSD	36 204	24,98	27	7	25,93
Celkem	144 937	100	17	27	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
13 278	6 186		46,71		

Příloha č. 39: Volby v České Třebové v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Koalice KDU-ČSL, SZ, SNK-ED	29 961	25,33	27	7	25,93
KSČM	4 105	3,47	14	1	3,70
Nestraníci s podporou TOP 09	40 019	33,83	27	9	33,33
ODS	9 025	7,63	27	2	7,41
Třebováci, Koalice SZSP a PSZ	10 350	8,75	27	2	7,41
ČSSD	24 825	20,99	27	6	22,22
Celkem	118 285	100	149	27	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
13 010	5 333		41,04		

Příloha č. 40: Volby v České Třebové v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
27 statečných	11 259	8,87	27	2	7,41
Koalice pro ČT	35 278	27,78	27	9	33,33
KSČM	3 251	2,56	14	0	0
Nestraníci	29 777	23,45	27	7	25,93
Česká pirátská strana	10 118	7,97	27	2	7,41
ČSSD s nestraníky pro ČT	15 679	12,35	27	3	11,11
"Třebováci" PRO Zdraví a Sport	7 816	6,16	27	1	3,70
ODS	13 802	10,87	27	3	11,11
Celkem	126 980	100	203	27	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
12 717	5 596		44,02		

Pramen k přílohám č. 33-40: volby.cz (Česká Třebová)

Příloha č. 41: Volby v Nýrově v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
		%	abs.	%
SNK	100		11	100
Celkem	100		7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %	
178	152		85,39	

Příloha č. 42: Volby v Nýrově v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
NK	99	13,49	1	1	14,29
NK	72	9,81	1	1	14,29
NK	103	14,03	1	1	14,29
NK	96	13,08	1	1	14,29
NK	103	14,03	1	1	14,29
NK	51	6,95	1	0	0
NK	108	14,71	1	1	14,29
NK	102	13,90	1	1	14,29
Celkem	734	100	8	7	100,03
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
174	130		74,71		

Příloha č. 43: Volby v Nýrově v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
NK	72	10,60	1	1	14,29
NK	83	12,22	1	1	14,29
NK	66	9,72	1	1	14,29
NK	89	13,11	1	1	14,29
NK	66	9,72	1	1	14,29
NK	44	6,48	1	0	0
NK	63	9,28	1	0	0
NK	68	10,01	1	1	14,29
NK	66	9,72	1	1	14,29
NK	62	9,13	1	0	0
Celkem	679	100	10	7	100,03
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
175	122		69,71		

Příloha č. 44: Volby v Nýrově v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
NK	71	12,72	1	1	14,29
NK	59	10,57	1	0	0
NK	74	13,26	1	1	14,29
NK	76	13,62	1	1	14,29
NK	70	12,54	1	1	14,29
NK	71	12,72	1	1	14,29
NK	68	12,19	1	1	14,29
NK	69	12,37	1	1	14,29
Celkem	558	99,99	8	7	100,03
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
173	108		62,43		

Příloha č. 45: Volby v Nýrově v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Ivo Dvořáček	73	12,92	1	1	14,29
Stanislav Michal	80	14,16	1	1	14,29
Vladimír Dvořáček	57	10,09	1	0	0
Radek Dvořáček	76	13,45	1	1	14,29
Pavel Toman	72	12,74	1	1	14,29
Vladimír Konopáč	74	13,10	1	1	14,29
František Hladil	67	11,86	1	1	14,29
Kamil Čech	66	11,68	1	1	14,29
Celkem	565	100	8	7	100,03
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
170	103		60,59		

Příloha č. 46: Volby v Nýrově v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK Nýrov	489	100	7	7	100
Celkem	489	100	7	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
167	84		50,30		

Příloha č. 47: Volby v Nýrově v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK Nýrov 47	445	57,72	7	4	57,14
PRO NÝROV	326	42,28	7	3	42,86
Celkem	771	100	14	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
169	118		69,82		

Příloha č. 48: Volby v Nýrově v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
PRO Nýrov	382	52,69	7	4	57,14
SNK Nýrov 45	343	47,31	7	3	42,86
Celkem	725	100	14	7	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
183	112		61,20		

Pramen k přílohám č. 41-48: volby.cz (Nýrov)

Příloha č. 49: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
	%		abs.	%
ČSL	26,20		3	27,27
KSČ	7,30		1	9,09
OF	27,30		3	27,27
HSD-SMS	33,30		3	27,27
Nezávislí kandidáti	5,90		1	9,09
Celkem	100		11	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %	
1 620	1 426		88,21	

Příloha č. 50: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	3 126	23,14	9	2	18,18
KDU-ČSL	3 293	24,37	11	3	27,27
ODS	661	4,89	5	1	9,09
KSČM	1 160	8,59	9	1	9,09
SNK	958	7,09	5	1	9,09
ČMSS	3 280	24,28	11	2	18,18
DEU	1 033	7,65	4	1	9,09
Celkem	13 511	100,01	54	11	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
169	118		69,82		

Příloha č. 51: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	935	7,55	11	1	9,09
MoDS	1 046	8,44	7	1	9,09
ČSSD	636	5,13	7	1	9,09
SNK	698	5,63	7	1	9,09
KDU-ČSL	3 727	30,08	11	3	27,27
SNK	1 660	13,40	10	1	9,09
SNK	778	6,28	9	1	9,09
KSČM	1 100	8,88	11	1	9,09
SNK	467	3,77	6	0	0
SNK	1 344	10,85	9	1	9,09
Celkem	12 391	100	88	11	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 704	1 193		70,01		

Příloha č. 52: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Rodina – Klidná síla	1 526	9,17	10	2	13,33
Společenství zemědělců	667	4,01	8	0	0
Blatnice 2002	5 082	30,52	15	6	40
Sdružení pro zvelebení obce a přírody	1 152	6,92	15	1	6,67
KDU-ČSL	2 039	12,25	15	2	13,33
Nový směr	2 074	12,46	15	2	13,33
Mladá Blatnice	590	3,54	10	0	0
Prosperita obce	1 108	6,66	8	1	6,67
KSČM	1 270	7,63	15	1	6,67
Tradice	531	3,19	10	0	0
SNK "Není nám to jedno..."	610	3,66	4	0	0
Celkem	16 649	100	125	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 720	1 219		71,98		

Příloha č. 53: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
"BLATNICE 2006"	5 905	36,27	15	6	40
Myslivecké sdružení Roháč	983	6,04	15	1	6,67
KSČM	1 022	6,28	11	1	6,67
Za rozvoj obce	1 998	12,27	15	2	13,33
Prosperita obce	832	5,11	3	0	0
Nezávislí kandidáti	1 765	10,84	14	2	13,33
ODS	672	4,13	15	0	0
KDU-ČSL	3 104	19,07	15	3	20
Celkem	16 281	100	103	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 747	1 204		69,03		

Příloha č. 54: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Za úspěšnou obec	1 917	14,58	11	2	18,18
ODS	842	6,40	11	1	9,09
KDU-ČSL	2 236	17,0	11	2	18,18
Za rozvoj obce	1 550	11,79	11	1	9,09
Blatnice 2010	3 358	25,54	11	4	36,36
KSČM	645	4,90	11	0	0
SNK "TJ Rytmik"	1 055	8,02	11	1	9,09
SNK "VŠE PRO OBEC"	748	5,69	11	0	0
Celkem	13 150	100	88	11	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 776	1 248		70,27		

Příloha č. 55: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KDU-ČSL	2 496	22,98	11	3	27,27
SNK "Naše Blatnice"	1 092	10,06	11	1	9,09
SNK 2014	1 869	17,21	11	2	18,18
KSČM	561	5,17	6	0	0
"Sdružení nestraníků"	2 760	25,41	11	3	27,27
Moravané	825	7,60	11	1	9,09
Pro rozvoj obce a sportu	1 257	11,57	11	1	9,09
Celkem	10 860	100	72	11	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 750	1 074		61,49		

Příloha č. 56: Volby v Blatnici pod Sv. Antonínkem v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KDU-ČSL	2 056	16,96	11	2	18,18
KSČM	520	4,29	11	0	0
SNK "Blatnice 2018"	1 775	14,64	11	2	18,18
Moravané	1 597	13,17	11	1	9,09
Naše Blatnice	3 696	30,49	11	4	36,36
Moderní obec Blatnice P/Sv. Antonínkem	1 822	15,03	11	2	18,18
Pro rozvoj obce a sportu 2018	657	5,42	11	0	0
Celkem	12 123	100	77	11	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 710	1 162		68,07		

Pramen k přílohám č. 49-56: volby.cz (Blatnice pod Svatým Antonínkem)

Příloha č. 57: Volby v Pozořicích v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
		%	abs.	%
ČSL	18,20		3	20,0
ČSS	4,20		0	0
KSČ	10,1		2	13,33
OF	39,50		6	40
HSD-SMS	12,40		2	13,33
SNK	15,60		2	13,33
Celkem	100		15	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %	
1 384	1 235		89,38	

Příloha č. 58: Volby v Pozořicích v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KDU-ČSL	2 048	15,41	8	2	13,33
SNK	5 480	41,24	15	7	46,67
Koalice SPR-RSČ, SDČR	362	2,72	3	0	0
NK	376	2,83	1	0	0
Sdružení ČMSS, LSNS, MNS, NK	5 023	37,80	15	6	40,0
Celkem	13 289	100	42	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 447	1 105		76,36		

Příloha č. 59: Volby v Pozořicích v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK	1 730	12,79	10	2	13,33
SNK	1 754	12,97	9	2	13,33
SNK	2 584	19,11	15	3	20,0
SNK	3 774	27,90	15	4	26,67
KDU-ČSL	2 484	18,37	14	3	20,0
ČSSD	1 199	8,87	15	1	6,67
Celkem	13 525	100	78	15	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 545	975		63,11		

Příloha č. 60: Volby v Pozořicích v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSSD	432	3,31	10	0	0
Spokojený domov pro všechny	2 592	19,89	15	3	20,0
Návrat sousedské pospolitosti	687	5,27	9	0	0
Moderní obec	2 979	22,86	15	4	26,67
KDU-ČSL	2 044	15,68	15	2	13,33
Sdružení nezávislých	4 298	32,98	14	6	40,0
Celkem	13 032	100	78	15	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 596	966		60,71		

Příloha č. 61: Volby v Pozořicích v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
SNK Evropští demokraté	4 759	35,15	15	6	40,0
Spokojený domov pro všechny	3 098	22,88	15	3	20
Moderní obec	3 681	27,19	15	4	26,67
KDU-ČSL	2 002	14,79	15	2	13,33
Celkem	13 540	100	60	15	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 679	973		57,95		

Příloha č. 62: Volby v Pozořicích v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Pozořice trochu jinak	3 867	27,37	15	4	26,67
ODS	1 641	11,61	15	2	13,33
Spokojený domov pro všechny	3 239	22,92	15	4	26,67
SNK za další rozvoj Pozořic	3 233	22,88	15	3	20,0
KDU-ČSL	2 150	15,22	15	2	13,33
Celkem	14 130	100	75	15	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 733	1 026		59,32		

Příloha č 63: Volby v Pozořicích v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KDU-ČSL a nezaníčaní	2 172	15,71	15	2	13,33
STAN	1 018	7,36	15	1	6,67
Pozořice trochu jinak	1 376	9,95	15	1	6,67
ODS	641	4,64	15	0	0
Pozořice – dobrý hospodář	1 804	13,05	15	2	13,33
"Za další rozvoj Pozořic"	5 288	38,24	15	7	46,67
"Spokojený domov pro všechny"	1 529	11,06	15	2	13,33
Celkem	14 130	100,01	105	15	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 763	996		56,55		

Příloha č. 64: Volby v Pozořicích v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Pozořice – obec na straně svých obyvatel	3 520	23,59	15	4	26,67
Za další rozvoj Pozořic	3 361	22,52	15	3	20,0
Pozořice mého srdce	3 424	22,94	15	4	26,67
Pozořice – dobrý hospodář	1 921	12,87	15	2	13,33
STAN	1 474	9,88	15	1	6,67
KDU-ČSL a nezaníčaní	1 223	8,20	15	1	6,67
Celkem	14 923	100	90	15	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 755	1 046		59,77		

Pramen k přílohám č. 57-64: volby.cz (Pozořice)

Příloha č. 65: Volby v Moravanech v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy	Mandáty	
	%	abs.	%
ČSL	22,90	3	20,0
ČSS	4,20	1	6,67
KSČ	21,10	3	20,0
OF	47,90	7	46,67
NK	3,90	1	6,67
Celkem	100	15	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %
796	687		86,43

Příloha č. 66: Volby v Moravanech v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Sdružení KSČM, NK	987	20,48	7	1	14,29
KDU-ČSL	550	11,41	7	1	14,29
SNK	3 062	63,53	7	5	71,43
Koalice SPR-RSČ, SDČR	185	3,84	5	0	0
LSNS	185	0,75	1	0	0
Celkem	4 820	100,01	27	7	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
852	724		84,98		

Příloha č. 67: Volby v Moravanech v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Sdružení ČSSD, NK	1 655	21,51	13	3	23,08
KSČM	1 678	21,81	13	3	23,08
SNK	3 388	44,03	13	5	38,46
KDU-ČSL	974	12,66	13	2	15,38
Celkem	7 695	100,01	52	13	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
901	639		71,14		

Příloha č. 68: Volby v Moravanech v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KSČM	1 844	24,44	13	3	23,08
Pavel Neterder	113	1,50	1	0	20,0
SNK - Budoucnost	2 433	32,25	13	4	30,77
KDU-ČSL	1 656	21,95	13	3	23,08
ČSSD	1 499	19,87	12	3	23,08
Celkem	7 545	100	52	13	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
999	664		66,57		

Příloha č. 69: Volby v Moravanech v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KSČM	1 631	16,98	13	2	15,38
Mladí občané pro tradiční Moravany	1 319	13,73	13	2	15,38
SNK Budoucnost	1 671	17,39	13	2	15,38
ČSSD	1 318	13,72	13	2	15,38
KDU-ČSL	1 726	17,97	13	2	15,38
ODS	1 942	20,21	13	3	23,08
Celkem	9 607	100	78	13	99,98
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 145	789		69,00		

Příloha č. 70: Volby v Moravanech v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Věci veřejné	1 092	7,61	15	1	6,67
Pro starousedlíky	1 045	7,28	15	1	6,67
KSČM	1 212	8,45	15	1	6,67
Martin Štěpánek, NK	50	0,35	1	0	0
KDU-ČSL	1 440	10,03	15	2	13,33
ODS	1 873	13,05	15	2	13,33
SNK TOP pro Moravany	1 070	7,46	15	1	6,67
ČSSD	2 602	18,13	15	3	20
Moravany dětem	1 359	9,47	15	1	6,67
Referendum Moravany	1 830	12,75	15	2	13,33
"Mladí občané pro tradiční Moravany"	778	5,42	15	1	6,67
Celkem	14 351	100	151	15	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 515	1 021		67,92		

Příloha č. 71: Volby v Moravanech v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
TOP 09	847	5,89	15	1	6,67
Strana sportu a kultury pro děti a mládež v Moravanech	822	5,72	15	1	6,67
ODS	446	3,10	11	0	0
KDU-ČSL	1 589	11,06	15	2	13,33
ČSSD	2 329	16,21	15	2	13,33
Moravany dětem	2 129	14,81	15	2	13,33
ANO 2011	3 153	21,94	15	4	26,67
Referendum Moravany	1 170	8,14	15	1	6,67
KSČM	929	6,46	15	1	6,67
ZA STAROUSEDLÍKY	958	6,67	15	1	6,67
Celkem	14 372	100	146	15	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
1 732	1 042		60,16		

Příloha č. 72: Volby v Moravanech v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Strana sportu a kultury pro děti a mládež	836	4,80	15	0	0
Moravany dětem	3 357	19,28	15	4	26,67
KSČM	710	4,08	11	0	0
Spolu pro Moravany	609	3,50	15	0	0
Referendum Moravany s podporou STAN	1 532	8,80	15	1	6,67
KDU-ČSL	1 584	9,10	15	2	13,33
ANO 2011	2 331	13,39	15	2	13,33
"Slušné Moravany"	1 404	8,06	15	1	6,67
ODS	1 373	7,89	15	1	6,67
Společně pro Moravany	1 720	9,88	15	2	13,33
Pro Moravany: školku, školu...	913	5,24	15	1	6,67
STAROUSEDLÍCI	1 041	5,98	15	1	6,67
Celkem	17 410	100	180	15	100,01
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
2 085	1 247		59,81		

Pramen k přílohám č. 65-72: volby.cz (Moravany)

Příloha č. 73: Volby v Boskovicích v roce 1990

Kandidátní listina	Hlasy		Mandáty	
		%	abs.	%
ČSL	22,0		6	22,2
ČSS	4,90		2	7,41
KSČ	18,40		5	18,53
OF	24,60		7	25,94
ČSSD	0,40		0	0
KDS	1,50		0	0
HSD-SMS	21,10		6	22,2
NK	6,80		1	3,70
Celkem	100		27	99,98
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %	
10 172	7 774		76,47	

Příloha č. 74: Volby v Boskovicích v roce 1994

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KDU-ČSL	16 213	13,01	27	3	11,11
Koalice ODS, LSNS	16 872	13,54	26	4	14,81
SNK	10 968	8,80	27	2	7,41
SNK	8 021	6,44	26	2	7,41
Sdružení KDS, NK	5 323	4,27	27	1	3,70
SNK	16 824	13,51	26	4	14,81
Koalice KSČM, LB	19 525	15,67	27	4	14,81
Koalice ČSSD, SD (OH)	8 270	6,64	27	2	7,41
Důchodci za životní jistoty	13 714	11,01	26	3	11,11
Koalice SPR-RSČ, SDČR	418	0,34	2	0	0
SPŽR	8 426	6,76	27	2	7,41
Celkem	124 574	100	268	27	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
8 469	5 245		61,94		

Příloha č. 75: Volby v Boskovicích v roce 1998

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
Sdružení ČSNS, NK	6 947	6,97	27	2	7,41
ODS	19 628	19,70	27	5	18,52
KDU-ČSL	18 071	18,14	27	5	18,52
Unie svobody	6 238	6,26	27	2	7,41
Strana za životní jistoty	5 473	5,49	27	1	3,70
Koalice KSČM, SDS	13 021	13,07	27	4	14,81
SNK	7 893	7,92	27	2	7,41
ČSSD	15 553	15,61	27	4	14,81
SNK	6 813	6,84	27	2	7,41
Celkem	99 637	100	243	27	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
8 992	4 104		46,0		

Příloha č. 76: Volby v Boskovicích v roce 2002

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ODS	17 979	18,44	27	6	22,22
SNK podnikatelských iniciativ města Boskovic	7 545	7,74	27	2	7,41
ČSSD	15 491	15,89	27	5	18,52
Sportovní sdružení nezávislých kandidátů	12 551	12,87	27	4	14,81
KSČM	15 492	15,89	27	5	18,52
Sdružení SŽJ, NK	4 255	4,36	27	0	0
ODA	4 037	4,14	26	0	0
KDU-ČSL	15 403	15,80	27	5	18,52
US-DEU	4 751	4,87	27	0	0
Celkem	97 504	100	242	27	100
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
9 170	4 076		44,47		

Příloha č. 77: Volby v Boskovicích v roce 2006

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
KSČM	13 079	13,49	27	4	14,81
Sdružení SNK ED a Sportovci	11 016	11,35	27	3	11,11
KDU-ČSL	14 900	15,35	27	4	14,81
SNK "PROSPERITA BOSKOVIC"	7 404	7,63	27	2	7,41
ODS	21 571	22,22	27	7	25,93
NEZDEM (předseda V. Železný)	2 404	2,48	27	0	0
"Sdružení nestraníků"	5 598	5,77	27	1	3,70
Nestraniční pro Moravu	6 268	6,46	26	2	7,41
ČSSD	14 816	15,26	27	4	14,81
Celkem	97 074	100	242	27	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
9 140	3 974		43,50		

Příloha č. 78: Volby v Boskovicích v roce 2010

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
TOP 09	9 098	8,75	27	2	7,41
SPOZ	1 577	1,52	27	0	0
Sdružení SNK ED a Sportovci pro Boskovice	9 938	9,55	27	3	11,11
KSČM	8 451	8,12	27	2	7,41
NK "PROSPERITA BOSKOVIC"	5 897	5,67	27	1	3,70
ODS	18 797	18,07	27	6	22,22
Společně pro Boskovice - Sdružení SZ a NK	3 107	2,99	27	0	0
KDU-ČSL	13 089	12,58	27	4	14,81
Věci veřejné	9 875	9,49	27	3	11,11
ČSSD	21 097	20,28	27	6	22,22
"Sdružení nestraníků"	3 110	2,99	27	0	0
Celkem	104 036	100	297	27	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
9 286	4 265		46,03		

Příloha č. 79: Volby v Boskovicích v roce 2014

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
TOP 09	10 548	10,50	27	3	11,11
ANO 2011	13 068	13,01	27	3	11,11
ODS	11 067	11,02	27	3	11,11
KSČM	10 102	10,05	27	3	11,11
Sdružení SNK ED, NK	10 216	10,17	27	3	11,11
Sdružení SZ, NK	4 108	4,09	27	0	0
KDU-ČSL	14 639	14,57	27	4	14,81
ČSSD	26 723	26,60	27	8	29,63
Celkem	100 471	100	216	27	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
9 365	4 188		44,72		

Příloha č. 80: Volby v Boskovicích v roce 2018

Kandidátní listina	Hlasy		Kandidáti	Mandáty	
	abs.	%		abs.	%
ČSSD	13 812	12,73	27	4	14,81
STAN a Sportovci Boskovice	8 535	7,87	27	2	7,41
ODS	20 680	19,06	27	6	22,22
Volba pro Boskovice s podporou TOP 09	8 163	7,52	27	2	7,41
ANO 2011	16 983	15,65	27	4	14,81
Česká pirátská strana	12 396	11,42	27	3	11,11
KDU-ČSL	12 707	11,71	27	3	11,11
KSČM	7 536	6,94	27	2	7,41
Sdružení nezaníčanů	1 703	1,57	27	0	0
Boskováci	5 999	5,53	27	1	3,70
Celkem	108 514	100	270	27	99,99
Voliči v seznamu	Odevzdané obálky		Volební účast v %		
9 323	4 490		48,16		

Pramen k přílohám č. 73-80: volby.cz (Boskovice)